

324
ΦΑΥΣΤΑ 4244

ΔΡΑΜΑ ΕΙΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΠΕΝΤΕ

ΥΠΟ

Δ. Ν. ΒΕΡΝΑΡΔΑΚΗ

ΔΙΔΑΧΘΕΝ ΤΟ ΠΡΩΤΟΝ
ΑΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΕΚΚΗΝΗΣ ΤΗΣ ΟΜΟΝΟΙΑΣ
ΤΗ 21 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1893

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΙΣ ΑΔΕΛΦΩΝ ΠΕΡΡΗ

1894

Ἀπαγορεύεται εἰς τοὺς δραματικοὺς θιάσους ἢ ἀπὸ
σκηνῆς διδασκαλία ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ ποιητοῦ.

Αε. 76

ΤΩ ΔΕΙΠΟΤΕ ΔΙΡΕΠΤΩ

ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΦΡΟΝΙ ΕΥΕΡΓΕΤΗ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΩ ΑΒΕΡΟΦ

ΤΟ ΔΡΑΜΑ ΤΟΥΤΟ

ΕΙΣ ΕΥΓΝΩΜΟΣΥΝΗΣ ΕΛΑΧΙΣΤΟΝ ΔΕΙΓΜΑ

ΠΡΟΣΦΩΝΕΙ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

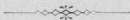
ΗΜΑΡΤΗΜΕΝΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ

Ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς συγχρόνου ἐκτυπώσεως δύο ἐτέρων βιβλίων δὲν ἀνεθεωρήθη τὸ ἐκ τοῦ πρωτογράφου δι' ἐτέρας χειρὸς ἀντίγραφον, αὐτὸ ὁ ἐγένετο ἡ στοιχειοθέτησις, παρεισέφευσάν τινα σφάλματα, κυρίως μετρικά, ὧν τὴν διόρθωσιν σημειοῦμεν ἑνταῦθα.

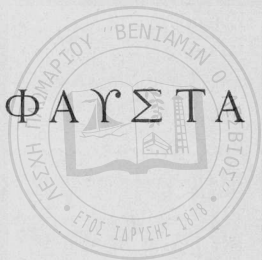
Ἐν σελίδος 9 στίχῳ 6 κάτωθεν ἐξάλειψον τὸ «τόσην».

Ἐν σελ. 16 στ. 11-2 ἄνωθεν γράφε		Ἐπίλοιπόν παράδοξον, τὸν Κωνσταντῖνον ἔχουσα.	
σελ. 16	στ. 7	κάτωθεν γράφε	« ἂν μακαρίζει ».
» 18	» 9	ἄνωθεν	» « Καμμίαν πλέον ».
» 18	» 2	κάτωθεν	» ἐξάλειψον τὸ « αὐτοῦ ».
» 20	» 6	»	» ἀνα πλέξης τὸ ἐγκωμῖόν του ὡς ἂν εἶ ».
» 32	» 3	»	» ἀντί τοῦ «Με τὸν ἐζήτησεν» γρ. «Τὸν ἔλαβεν».
» 33	» 2	ἄνωθεν γράφε	» «τῆς Κρίσπας ἐραστῆς».
» 34	» 7	κάτωθεν	» « τοῦ θεοῦ Αὐτοκράτορος ».
» 34	» 5	»	» « ἀπὸ τῆς Φαύστας τῆς αὐτοκρατειρας μας ».
» 34	» 4	»	» « τὸν Κωνσταντῖνον, τῆς Γαλλίας ».
» 35	» 2	»	» « Ἐκ τούτων, λέγεις, τί ; ».
» 36	» 7	ἄνωθεν	» « εἰπέ τον ὅπως θέλεις — εἷς θεὸς ἐκεῖ ».
» 36	» 8	»	» ἐξάλειψον τὸ « ἐκεῖ ».
» 37	» 6	»	» « ἐκήρυξ' ἐν εἰρήνῃ σωτηρίαν καί, ».
» 38	» 8	κάτωθεν	» ἐξάλειψον τὸ « πόλις ».
» 38	» 7	»	» « διψῶσα αἷμα πόλις, ».
» 42	» 11	ἄνωθεν	» « τοῦ πλήθους ὄλου ».
» 43	» 9	κάτωθεν	» « τοῦ θεοῦ Κωνσταντῖνου ».
» 44	» 2	ἄνωθεν	» « Ἐλπίζω, δὲν ἐννόησε ».
» 45	» 4	κάτωθεν	» « γυνὴ κ' εἰς ἄκρον συμπαθῆς, ἡ ἑλληνίς ».
» 47	» 8	»	» « Ἀλλὰ τί λοιπόν ».
» 48	» 1	ἄνωθεν	» « τὰς παμπληθεῖς ».
» 49	» 6-7	»	» « κάλεσον ἐδῶ, ἢ ἄφες νὰ ὑπάγω πρὸς αὐτὸν ἐγὼ ».
» 63	» 10	κάτωθεν	» ἐξάλειψον τὸ « ταῦτα ».
» 74	» 12	»	» « τὸν ὄρκον τοῦτον. Μετ' ἐδίκαιον λοιπόν ».

σελ.	77	στ.	4	ἄνωθεν	ἐξάλειψον τὸ 'ἐγώ».
»	77	»	6	»	γράφε «κ' υἱοῦ παρεντεθείσα. Ὁλολύζουσα».
»	77	»	2	κάτωθεν	» «τὴν φαύλην ἀπιστίαν».
»	80	»	2	ἄνωθεν	» «τοὺς καίσαρας, ἡ τίγρις ἢ αἰμοδιψής!»
»	83	»	1	»	» ἐξάλειψον τὸ «πλέον».
»	85	»	1	»	» ἀντὶ τοῦ 'σεπτῆ' γρ. 'προσκυνητῆ'.
»	90	»	4	γράφε	«Μὲ σκοπόν;»
»	93	»	3	»	» ἐξάλειψον τὸ «ἄλλο».
»	96	»	3	κάτωθεν	» ἐξάλειψον τὸ «καὶ σύ».
»	96	»	2	»	» «καὶ σύ μοι ἀποκρίνεσαι μ' αἰνίγματα.»
»	100	»	12	ἄνωθεν	» «μύσος».
»	100	»	1	κάτωθεν	» «τί θέλεις Κρίσπε, τί; νὰ μὲ φονεύσης;»
»	103	»	4	»	» μετὰθες τὸ «θεοὶ» εἰς τὸ τέλος τοῦ πρὶν στ.
»	104	»	1	ἄνωθεν	» «Δύγούτα! καὶ—», ἐξάλ. δὲ τὸ «Σιωπή!»
»	104	»	2	»	» «Ἄ, μὴδὲ λέξιν».
»	104	»	4	»	» «ἡ τραγικὴ ἔληξε κωμωδία».
»	104	»	5	κάτωθεν	» «ἐφανταζόμεν ἕως τώρα,».
»	104	»	10	»	» «πάτηρ ἔδω»,
»	107	»	1-2	ἄνωθεν	» «αὐτὸς ἀκόμη; Μ. Ζῆ, ὡς φαίνεται.»
»	109	»	5	κάτωθεν	» «ν' ἀναχωρήσ' ὡς ὁ Διοκλητιανός,».
»	109	»	4-2	»	» «λάγανα παρὰ νὰ μὲνω ὅπου εἶμαι. Μ Ἐἶχεν ἔν, ἔν τέκνον, τοῦτον».
»	110	»	1	ἄνωθεν	» «Καὶ σύ, εὐνοῦχε;»
»	116	»	18	»	» «τοὺς πραιτωριανούς, καὶ διὰ πάντοτε».
»	117	»	5	»	» «τῶν κίρκων ἢ κονίστρα ἄς μεταβληθῆ».
»	121	»	3-4	»	» «ὁ κόσμος; Πρὸ μικροῦ τὸ εἶπες».
»	129	»	1	»	» «τοῦ Λακταντίου, ὧ γαρχε.»
»	131	»	6	κάτωθεν	» «αὐστηρῶς. ἘΑ. Πλὴν, πρὸς Θεοῦ».
»	132	»	1	ἄνωθεν	» ἐξάλειψον τὸ «ἐκεῖ».
»	133	»	1-3	»	» «Εἶν' ὀργισμένη καὶ κατάκοπος. Ἐδῶ ὅθ' ἀπάθη ἐὰν μείνη· μόνη κάλλιον θά ἤσυχάση.»
σελ.	134	στ.	1	κάτωθεν	» ἐξάλειψον τὸ «Φαῦστα»,
»	135	»	3	ἄνωθεν	» γράφε «ὀργῆς τῆς ταύτης αἰτίον,».
»	135	»	5-6	»	» καὶ ἀναιτίως ὅλοις ἐφυλάκισας τὸν φιλ- τατόν τῆς Κρίσπον πάλιν».
»	142	»	1	»	» «Φαῦστα, ναί».
»	144	»	9-10	»	» «ἀλλ' ἄρνούμενη ἅμα καὶ τὴν ἄρνησιν νὰ ἐξηγήσης, σιωπᾶς, ὁμολογεῖς.»
»	151	»	2	»	» «καὶ τὰς φρένας, οἴμοι!».
»	155	»	3	»	» «παντοῦ λουτροῦνες».
»	178	»	10	»	» «καθησύχασον λοιπόν».
»	180	»	1	κάτωθεν	» «ἀκόμη μένει».
»	184	»	7	ἄνωθεν	» «ὡσφράνθην τοῦτο μόλις»

ΦΑΥΣΤΑ

ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ὁ μέγας.

ΚΡΙΣΠΟΣ, υἱὸς αὐτοῦ.

ΜΑΞΙΜΟΣ, πραιπόσιτος, εὐνοῦχος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ, ὑπαρχος τῆς αὐλῆς.

ΟΥΑΛΗΣ, κεντηρίων.

ΚΟΪΝΤΟΣ, ὁμοίως.

ΕΔΕΝΗ, μήτηρ Κωνσταντίνου.

ΦΑΥΣΤΑ, σύζυγος αὐτοῦ.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ, μήτηρ Φαύστας.

Ἡ ὄκνη ἐν Ῥώμῃ τῷ 326 μετὰ Χριστόν.

ΦΑΥΣΤΑ

ΠΡΑΞΙΣ Α'

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὴν ἐν τῷ παλατίῳ μεγάλῃν αἴθουσαν τοῦ θρόνου.

ΣΚΗΝΗ Α'
ΕΥΤΡΟΠΙΑ, ΦΑΥΣΤΑ
ΕΥΤΡΟΠΙΑ

(βλέπει μετὰ προσοχῆς εἰς τὰ ἐκτὸς τοῦ παλατίου· ἐκ διαλειμμάτων δὲ στρέφεται πρὸς τὰ ἔνδον, ὡσάκτις ἀποτείνει τὸν λόγον πρὸς τὴν Φαῦσταν).

Ἐλθέ, ὦ Φαῦστα, ἔξω. Ἐπιστρέφουσιν.

Ποῦ εἶσαι, θύγατέρ μου;

(Εἰσέρχεται ἡ Φαῦστα ἐκ τῶν δεξιῶν παρασκηνίων, ἀλλόφρων καὶ ἀδιάφορος πρὸς τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῆς Εὐτροπίας)

Φαῦστα, ἀπ' ἐδῶ

ἂν ἔλθῃς, θὰ τοὺς ἴδῃς. Ποῖον θέαμα!

(Ἀκούεται ἡ μουσικὴ τῆς πομπῆς ἐκ διαλειμμάτων, προσεγγίζουσης ὄλονεν εἰς τὸ παλάτιον).

Πλὴν σὺ ποῦ εἶσαι, Φαῦστα; πῶς δὲν ἔρχεσαι τὴν ἑορτὴν νὰ ἴδῃς τοῦ συζύγου σου;

Ἐλθέ· πλὴν μάτην. Τώρα πλέον ἢ πομπή
δὲν φαίνεται.

(Ἡ μουσικὴ βαθμηδὸν παύει, μέχρις οὗ δὲν ἀκούεται πλέον)

Τὸν δρόμον ἠκολούθησαν
ἐκεῖ ἐκεῖνον. Δυστυχῶς δὲν ἔμαθα
ἀκόμη, βλέπεις, τοῦτον τὸν λαβύρινθον,
ὅστις καλεῖται Ῥώμη.

(Ῥίπτουσα ἑταστικὸν βλέμμα πρὸς τὴν Φαῦσταν, ταραττεται· ὄθεν καὶ καταλιποῦσα τὸ μέρος, ἐξ οὗ ἔθεάτο τὰ τῆς πομπῆς, ἔρχεται πρὸς τὴν Φαῦσταν).

Ἄλλά, τέκνον μου,
τί ἔχεις;

ὦ, δὲν ἔχω, μῆτερ, τίποτε.

Μὲ κρύπτεσαι εἰς μάτην. Δέν σ' ἐγέννησα
ἐγώ, ὦ Φαῦστα; δέν σ' ἀνέθρεψα ἐγώ;
κ' ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων σου δὲν ἔμαθα
νὰ ἐννοῶ τὰς λύπας σου καὶ τὰς χαράς;
Τὸ ὄμμα τοῦ ναυκλήρου, ἐξαρτήσαντος
ἐκ τῶν ἀνέμων πάσας τὰς ἐλπίδας του,
νὰ διαφύγη δύνατ' ἐν νεφύδριον,
εἰς τ' οὐρανοῦ τὸ ἄκρον μόλις ὄρατόν,
διότι ν' ἀπαυδήση δύναται αὐτός,
ἢ ν' ἀμελήσῃ ἢ καὶ ν' ἀπασχοληθῇ.
Ἄλλὰ κ' ἡ ἐλαχίστη θλίψις, ἦτις ὡς

σκιά διέλθη ἑλαφρὰ τὴν ὄψιν σου,
νὰ διαφύγη τ' ὄμμα μου δὲν δύναται·
διότι ὄχι πλούτη κ' ἐμπορεύματα,
ἀλλὰ τὰ πάντα ἀπὸ σοῦ ἐξήρτησα·
διότι εἶμαι χήρα, μόνη, ἔρημος
καὶ ὀρφανή, ἀφόττου τοῦ συζύγου σου
ἢ μανιώδης φιλαρχία μ' ἤρπασε
τὰ πάντα, τὸν πατέρα σου φονεύσασα
καὶ σύζυγόν μου ἀνοσίως, ἀσεβῶς.
Καὶ ἔκτοτε ἢ πρὶν μεγάλη κ' ἔνδοξος
ἐγὼ αὐγούστα καὶ αὐτοκρατόρισσα,
ἐγὼ, ἢ κόρη, μήτηρ, ἀδελφή, γυνὴ
αὐγούστων καὶ καισάρων, χήρα μείνασα
τοῦ Μαξιμιανοῦ, τῶν πάντων ἔμεινα,
φεῦ, χήρα, καὶ ὡς φίλτατον υἱόν μου τὸν
φονέα ἀπὸ τότε καὶ προσβλέπουσα
καὶ προσφωνοῦσα ἀναγκάζομαι παντοῦ
ν' ἀκολουθῶ, καὶ τὴν ὄφρυν ν' ἀνέχωμαι
μιᾶς Ἑλένης, θυγατρὸς ἀγρότιδος
ἐνὸς καπήλου Βιθυνοῦ! — μετὰ χαρᾶς,
ἀσμένως πάντα ταῦτα, χάριν μόνον σοῦ.
Ἄφ' οὗ τὰ πάντ' ἀπώλεσα, σὺ δι' ἐμὲ
τὰ πάντα, θύγατέρ μου, ἀνεπλήρωσας,
κ' εἰς τὴν ψυχὴν μου ἐνσταλάζει βάλσαμον
παρηγορίας ἢ ἰδέα, ὅτι σὺ
εὐδαίμων ὑπεράνω πάντων, καὶ αὐτῆς
τῆς πενθερᾶς σου, ἴστασαι πανίσχυρος

εις τὸ πλευρὸν ἐκείνου, ὅστις ὀπλισθεὶς
πᾶσαν κακίαν, ὡς καὶ πᾶσαν ἀρετὴν,
ὡς στρατηγὸς μὲ ξίφος, ἢ μὲ πέλεκυν
ὡς δῆμιος, ὀλόκληρον ἐγύμνωσε
κατὰ μικρὸν τὸν κόσμον, ἓνα ἄνθρωπον,
ἓνα καὶ μόνον θέλων μὲ ὀλόκληρον
τὸν κόσμον νὰ ἐνδύσῃ, ἑαυτὸν. Ζῆς σύ,
ἀγαπωμένη, τιμωμένη, ἔνδοξος;
κ' ἐγὼ ζῶ τότ' εὐδαίμων εἰς τὸν ἥλιον
τῆς δόξης καὶ ἰσχύος σου. Ὡς κλίνης σὺ
τὴν κεφαλὴν ἐξ ἄλγους ἢ ἐκ θλίψεως,
εὐθὺς ὡς σκεῦος θραύεται ὑέλινον
κ' ἐμοῦ ὁ κόσμος τῆς εὐδαίμονος χαρᾶς.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἀγαπητὴ μου μῆτερ, πόσον εὐκόλα
συγγέεις δύο πράγματα ἀνόμοια
καὶ συμβιβάζεις δύο ἀσυνάρμοστα,
τὴν λάμψιν καὶ τὴν δόξαν τῆς δυνάμεως
μὲ τὴν χαρὰν καὶ εὐφροσύνην τῆς ζωῆς,
τὴν εὐτυχίαν μὲ τὸν θρόνον!

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Τὴν χαρὰν

λοιπὸν καὶ εὐφροσύνην σὲ ἐστέρησεν
ἡ λάμψις καὶ ἡ δόξα τῆς δυνάμεως,
καὶ δυστυχεῖς διότ' εἰς θρόνον κάθησαι,

τῶν μέχρι τοῦδε μέγιστον καὶ ὕψιστον
τῆς οἰκουμένης; Κόρη μου, δὲν σ' ἐννοῶ.
Θνητὴ τίς ἄλλη πλέον σου εὐτύχησε,
κ' εἰς τίνος ἄλλης γυναικὸς τὴν κεφαλὴν
τῆς Ἀμαλθείας οἱ θεοὶ ἐκένωσαν
τόσης εὐνοίας πλήρεις, τόσης χάριτος
τὸ κέρας; Τί σοι λείπει, ἢ τί δύναται
ποτὲ νὰ λείψῃ ἐξ ὧν φέρει ἐπὶ γῆς
ἢ ὑπὸ γῆν ὁ κόσμος ὁ οἰκούμενος,
ἢ εἰς τὰ βάθη κρύπτει τοῦ ὠκεανοῦ,
ἀφ' οὗ ὁ Κωνσταντῖνος μόνος σύμπαντος
τοῦ κόσμου κυριάρχης εἶνε σήμερον,
τοῦ Κωνσταντίνου δ' εἶσαι ἢ κυριάρχος
συμβία σύ; Ἡ μήπως δὲν σὲ ἀγαπᾷ,
ὡς πάντοτε σ' ἠγάπα, μόνην, ἐμπαθῶς,
ὁ ἄλλως πλήρης μίσους, ὁ ἀνηλεὴς;
ἢ πλέον εἰς ἓν νεῦμά σου δὲν πείθεται
δίκην ἐσχάτου δούλου, ὅπως πάντοτε;
Δὲν ἔκλινεν ἐμπρὸς σου βλέμμα ταπεινὸν
καὶ ἡ πεφιλημένη μήτηρ του αὐτὴ
Ἐλένη, καταπίνουσα τὸ μῖσός της
τὸ καθ' ἡμῶν, καὶ τὸν αὐχένα κύπτουσα,
διότι ἐπὶ τέλους ἀνεγνώρισεν,
ὅτι ἀκμάζει πάντοτε θερμὸς πρὸς σὲ
ὁ ἔρωσ τοῦ υἱοῦ της; Δὲν διώρισε
προχθὲς ἀκόμη τῆς Γαλλίας καίσαρα
τὸν νεαρὸν υἱὸν σου Κωνσταντῖνον, σοῦ,

σοῦ μόνης, Φαῦστα, χάριν, —

ΦΑΥΣΤΑ

(διακόπτουσα τὴν Εὐτροπίαν μετ' ὀργίλης ἀδημονίας)

Γύναι ἄσπλαγγνε,

ὦ! φθάνει πλέον!

(μετ' εὐθύς καὶ ἀποτόμως ἐπελθούσης θωπευτικῆς ἠπιότητος)

“Ὅχι, μῆτέρ μου καλή,
φιλτάτη μου, γλυκεῖα μῆτερ! ὦ, μὰ τοὺς
θεοὺς, δὲν πταίεις σύ, ἂν τὴν καρδίαν μου
σκληρὰ πληγώνεις μὲ ἐκάστην συλλαβὴν
ἐκάστης λέξεώς σου.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

(ὁμοίως ὡς καὶ πρὶν)

Φαῦστα, Φαῦστα! ὦ
γυνὴ καὶ μήτηρ, ἀλλ' ἀκόμη κόρη, σύ,
διότι μόνον τὸν ἀφρόν τῆς κύλικος
ἐγεύθης τῆς ζωῆς, χωρὶς τὰ χεῖλη σου
εἰς τὴν ἰλὺν νὰ φθάσουν τὴν πικρὰν ποτέ!
ναί, τὸν υἱόν σου καίσαρα διώρισε
τῶν Γαλατῶν, παιδίον ὄλως ἄπειρον,
πρὸς χάριν σου —

ΦΑΥΣΤΑ

(θωπευτικῶς ἀλλὰ μετὰ σπουδῆς διακόπτουσα τὴν Εὐτροπίαν)

Ἄκούεις; Οἱ ἐκ τῆς πομπῆς
ἐγγὺς τοῦ παλατίου ἤδη ἔφθασαν.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

(Μετά τοῦ αὐτοῦ καὶ πρὶν τόνου, χωρὶς αἱ διακοπαὶ τῆς Φαῦστας νὰ μεταβάλωσι τὴν ῥύμην τῶν λόγων αὐτῆς)

πρὸς χάριν σου, ναί, Φαῦστα, ἀφ' οὗ ἔπαυσε
κατὰ παράκλησίν σου νέον ὄριμον
εἰς νοῦν καὶ ἡλικίαν, τὸν δαφνοστεφῆ
τοῦ Ἑλλησπόντου νικητῆν, τὸν ἔνδοξον
τῶν Γότθων καὶ τῶν Φράγκων κατατροπωτῆν,
τὸν καίσαρα τῶν Γάλλων τὸν λαοφιλῆ,
τὸ καύχημα τῆς Ῥώμης καὶ τὸν ἄξιον
υἱὸν τοῦ Κωνσταντίνου καὶ διάδοχον,
τὸν Κρίσπον, διότ' εἶχ' ἐν παταῖσμ' ἀσύγνωστον,
νὰ εἶνε ὄχ' υἱὸς σου, ἀλλὰ προγονός.

ΦΑΥΣΤΑ

(ἦτις ἀπὸ τῶν τελευταίων ὀκτῶ στίχων οὐδαμῶς ἔπαυσε προσβλέπουσα μετ' ἀκουσίας ἀλλὰ προδήλου χαρᾶς τὴν Εὐτροπίαν)

ᾠ λέξεις πλήρεις γλυκυτάτης ἡδονῆς,
ὦ γλῶσσα ἱκανὴ καὶ τῆς Ἀρτέμιδος
τὰς φρένας νὰ σαλεύσῃ! Ποῦ, ὦ μάγισσα,
τὴν ~~τόσην~~ τέχνην ἐδιδάχθης, ποῦ τὰ θέλγητρα
τὰ τόσα; ᾠ γλυκεῖα φαρμακεύτρια
τῆς Θεσσαλίας, διατί διέκοψας
τὴν γοητείαν; Λέγε. Τὰς ἐχίδνας σου
ἔκβαλε πάλιν ἐκ τοῦ κόλπου, γόησσα,
καὶ ἄφες εἰς τὴν χειρὰ σου νὰ τυλιχθοῦν.

Ἡσύχως τότε μὲ τὴν ἄλλην θώπευσον
τὰς ἰοβόλους κεφαλὰς των, καί, ἀφ' οὗ
ἐπάδουσα συρίζῃς πρὸς τὸ οὖς αὐτῶν,
εἰς τὴν καρδίαν ἄφες νὰ εἰσέλθωσι
τῆς Φαύστας, ἤσυχοι, ἀνώδυνοι, τερπνῆς
ἔμπλεοι μέθης, γοητείας, ἡδονῆς.

Τί μ' ἀτενίζεις οὕτω μετὰ θαυμασμοῦ,
μετ' ἀπορίας τόσης; ὦ, ἄν, μῆτέρ μου,
ταλαίπωρέ μου μῆτερ, ἂν ἐγνώριζες,
ἂν νὰ γνωρίσῃς ἦτο δυνατὸν ποτε —

(στραφεῖσα καὶ προβάσα ἀλλαχόσε, καθ' ἑαυτήν)

Ἄλλ' ὄχι, ὄχι! Ἐὰν μέλλω, ὦ θεοί,
ποτὲ νὰ ἐκστομίσω ὅ,τι εἰς τῆς γῆς
τὰ σπλάγγνα πρέπει νὰ ταφῇ βαθύτατα,
ὦ, τότε μᾶλλον κλείσατε διὰ παντὸς
τὸ στόμα τοῦτο.

(ἀπέρχεται ἐν βίᾳ).

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Φαῦστα, κόρη μου!

ΦΑΥΣΤΑ

(στραφεῖσα πρὸς τὴν Εὐτροπίαν)

Ποτέ!

(Ἀπέρχεται. Ἡ μουσικὴ ἀκούεται ἐγγὺς τοῦ παλατιοῦ).

ΣΚΗΝΗ Β'

ΕΥΤΡΟΠΙΑ μόνι,

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ἄναμφιβόλως. Ἦλθεν εἰς τὸ στόμα της
νὰ εἶπη τι, καὶ πάλιν ἐσιώπησε.

Τὰ σπλάγχνα της βιβρώσκει σκώληξ κρύφιος.

Ἡ δυστυχῆς μου κόρη πάσχει, πάσχει, καὶ
μεγάλως· τοῦτο πλῆσον εἶνε πρόδηλον.

(Σπογγίζει τὰ δάκρυά της· ἀλλ' ἀφνης ἀποσύρει τὸ μανδύλιόν της)

Ἡ μή, θεοὶ μεγάλοι, παρεφρόνησε;
καὶ τότε — ὄχι δάκρυα, τοῦ τάφου πλάξ
σοὶ πρέπει, Εὐτροπία. Ἄνατριχιῶ
μὲ μόνην τὴν φρικτὴν ἰδέαν.

ΣΚΗΝΗ Γ'

Εἰσέρχονται οἱ ἐκ τῆς πομπῆς, ἐν ᾗ δ' ἡ μουσικὴ παιανίζει, προπο-
ρευομένου τοῦ στρατοῦ μετ' ἀετῶν καὶ λαβάρων, καὶ ἀκολουθούσης τῆς
συγκλήτου καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τέλει, ὁ Κωνσταντῖνος κάθηται ἐπὶ θρό-
νου. Οἱ συγκλητικοὶ μετὰ τῶν ἄλλων τάσσονται εὐσεβάστως ἀπέναντι
καὶ περίξ τοῦ θρόνου.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ κλπ.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Κύριε,

οἱ ἀπὸ τῆς συγκλήτου βουλῆς ἔγγραφοι
πατέρες οὗτοι, οἱ ἵππεῖς καὶ ἄρχοντες,

οἱ ἱερεῖς καὶ μάντις καὶ ἀρχιερεῖς,
καὶ σύμπαντα τὰ τέλη, σύμπασ' αἱ ἀρχαὶ
τοῦ τῶν Ῥωμαίων κράτους, οὓς ἐνώπιον
σοῦ ἵσταμένους βλέπεις, σφόδρα χαίροντες,
ὅτ' οἱ θεοὶ τῆς Ῥώμης ἀπεδέχθησαν
τὰς προσφορὰς σου καὶ θυσίας ἴλεσι,
ᾄς, ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς τὸν εἰκοστὸν
ἐνιαυτὸν τῆς αὐτοκρατορίας σου
σήμερον ἑορτάζων, ἐπετέλεσας,
τὸν κραταιὸν τῆς Ῥώμης αὐτοκράτορα
καὶ μέγαν σε ποντίφικα συγχαίροντες,
σοὶ προσφωνοῦσι : Χαῖρε.

ΑΠΙΑΝΤΕΣ

(παιανίζουσης τῆς μουσικῆς)

Χαῖρε, Καῖσαρ ! ὦ !

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Πρὸς δὲ ζητοῦσι, Κύριε, τὴν ἄδειαν
τὰς ἐγκαρδίους ὑπὲρ σοῦ εὐχὰς αὐτῶν
κ' ὑπὲρ τῶν σῶν καὶ τοῦ σοῦ κράτους ἕκαστοι
αὐτοπροσώπως νὰ σοὶ προσφωνήσωσι.

ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

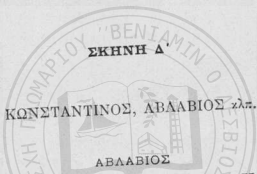
Συγγνώμην περὶ τούτου κεκοπιακῶς
αἰτοῦμαι παρὰ πάντων. Τὰς ὑπὲρ ἐμοῦ
εἰλικρινεῖς εὐχὰς ἀπάντων κάλλιστα

γνωρίζω, ὅθεν πάντα σᾶς εὐχαριστῶ
ἐν μέρει καὶ ὁμοῦ. Οἱ θεοὶ σῴζοιεν
τὴν Σύγκλητον καὶ τὸν ῥωμαϊκὸν λαόν!

ΠΑΝΤΕΣ

Οἱ θεοὶ σῴζοιεν τὸν Κωνσταντῖνον! "Ω!

(ἢ μουσικὴ παιανίζει. Ἄπαντες ἐξέρχονται. Οἱ αὐλικοὶ μόνον θερά-
ποντες παραμένουσι).

Εἰς τοὺς θαλάμους τῆς μητρὸς σου, Κύριε,
Ἑλένης τῆς Αὐγούστας ὁ Ἐπίσκοπος
τῆς Ἰσπανίας Ὁσίος, τὸν τίμιον
σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ λείψανα
χριστιανῶν μαρτύρων ἔχων, ὑπὲρ σοῦ
δοξολογίαν νῦν θά ψάλλῃ. Ἱερεῖς
ἔχει προσῆλθον νὰ σὲ ὀδηγήσωσιν,
ὅπου καὶ ἄλλοι τῆς οἰκογενείας σου
ἐλθόντες σὲ προσμένουν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τὴν ὑπὲρ ἐμοῦ

δοξολογίαν μόνοι των ἄς ψάλωσι
ἐκεῖ.

(πρὸς τὸν Ἀβλάβιον)

Σὺ μείνον.

(πρὸς τοὺς ἐν τῇ σκηνῇ αὐλικούς θεράποντας).

Ἄπαντες ἀπέλθετε.

ΣΚΗΝΗ Ε΄

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΑΒΛΑΒΙΟΣ

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὡς δι' ἑνὸς ἢ Ῥώμη ἔλη στόματος
σέ μακαρίζει καὶ θαυμάζει, Κύριε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Παράδοξον!

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Οὐδὲλως. Πότε ἄλλοτε

ὑπῆρξε τόσον μέγα, τόσον ἀχανὲς
τὸ κράτος τῶν Ῥωμαίων; Πότε ἄλλοτε
διηρημένον τοῦτο εἰς τεμάχια
πλειότερα, εἰς κράτος πάλιν ἓν, ὡς πρῖν,
ἀλλὰ ἀβρήκτως, ὅπως πρῖν οὐδέποτε,
νὰ συνενώση νοῦς καὶ χεὶρ κατώρθωσε
θνητοῦ θαυμασιώτερον, θειότερον;
Τίς ν' ἀριθμῆσῃ δύναται τὰ τρόπαια,

τὴν νικηφόρον ἔσα ἐσημείωσαν
πορείαν σου διὰ τῆς οἰκουμένης ; τίς
τάς δάφνας, μ' ἔσας, καθ' ἐκάστην δρέπουσα
νωπάς, πρὶν ἔτι μαρανθῶσιν αἰ προτοῦ,
μόλις νὰ στρώνη ἔφθανε τὸν δρόμον σου
ἡ Νίκη, πρὸ ποδῶν σου τρέχουσα γοργή ;
Τὰ χρονικά τῆς Ῥώμης βρίθουσι νικῶν,
κ' ἡ πόλις τῶν Καισάρων εἶδε πρότερον
ἑκατοντάκις τῶν αὐτοκρατόρων της
τοὺς ἀετοὺς ἐκ τῶν ἐσχατιῶν τῆς γῆς
πρὸς τοὺς ἐπτά της λόφους ἐπιστρέφοντας
δαφνοστεφεῖς. Πλὴν πότε τόσας ἔδρεψε
Ῥωμαῖος δάφνας, ὄχι μόνον Γερμανοὺς
νικῶν καὶ Γάλλους, ὄχι τρέπων ἄτακτα
βαρβάρων στίφη, ἀλλ' ἐμπείρους στρατηγούς,
αὐτοὺς τοὺς χθῆς καὶ πρῶην αὐτοκράτορας,
οἵτινες σκῆπτρον εἰς τὴν χεῖρα ἕκαστος
ἐκράτουν, κ' ἐναντίον σου Ῥωμαϊκὰς
ὠδήγουν λεγεῶνας, τὸν Μαξέντιον,
τὸν Μαξιμιανὸν καὶ τὸν Λικίνιον ;
[Μόλις παρῆλθεν ἤδη δεκαετηρίς,
ἀφ' ὅτου αἰφνης χεῖμαρβρος ἐξ Ἄλπεων
καταρῦεις τὴν Ῥώμην περιέζωσας,
καὶ ἀναρπάσας αἰφνης ἐξηφάνισας
τοῦ Μαξεντίου τὰς δυνάμεις, καὶ αὐτὸν
καὶ τὴν κολοσσιαίαν τυραννίαν του.
Σχιρτῶσα ἐκ χαρᾶς εἰς τὰς ἀγκάλας της

σ' ἐδέχθ' ἡ Ῥώμη τότε τὸν σωτῆρά της·
ἀλλ' ἀπιστοῦντες πρὸς τὸ ἔργον τοῦ θνητοῦ,
ὡς θεῖον θαῦμα οἱ λαοὶ ἐπίστευσαν
τὴν νίκην σου ἐκείνην τότε, λέγοντες
ὅτ' εἰς τὰ ὕψη τοῦρανοῦ σταυρὸν ἰδὼν
καὶ τὰς μυστηριώδεις λέξεις περίξ του
« Χριστός, ἐν τούτῳ νίκα », εἰς τὸ λάβαρον
τὰς λέξεις ταύτας ἔγραψας καὶ τὸν σταυρὸν,
καὶ ὅτι δι' αὐτῶν ἐθαυματούργησας
εἰς τὴν Μιλθίαν γέφυραν τὴν νίκην σου.
Τόσον ὁ κόσμος ἐξεπλάγη. Τί παράδοξον
λοιπόν, τὸν Κωνσταντῖνον εἶαν ἔχουσα
ἡ Ῥώμη εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς σήμερον
εἰκοσαετηρίδα ἐορτάζοντα,
πλήρη τοιούτων θαυμασίων ἀληθῶς
καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρωπίνην δύναμιν
καὶ ἔννοιαν κατορθωμάτων καὶ νικῶν,]
ἂν μακαρίζει καὶ θαυμάζει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Εὖγε! Ἄ,
μὰ τὸν Ἀπόλλωνα καὶ μὰ τὸν Ἰησοῦν
ὁ πανηγυρικός σου ἀριστούργημα
τῆς τέχνης ἦτο, ἄξιος Κικέρωνος.
Εἰς τὸ θυμιατόν σου μόνον ἔρριψας
τὸν λίβανον πολὺ ἀφθόνως, ἀφειδῶς.
Πλὴν ματαιολογοῦμεν ἐν οὐ δέοντι.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Εἰς τοὺς θεοὺς ὁμνῶ, ὅτι, Κύριε,
εἰλικρινῶς, ἀδόλως σοὶ ἐλάλησα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τότε θαυμάζω τὰς πληροφορίας σου.
Ἔως προχθὲς ἀκόμη σὺ μοὶ ἔλεγες,
ὅτι ὁ κόσμος ὅλος καὶ ἐκτὸς κ' ἐντὸς
τῆς Ῥώμης ἐν θαυμάζει μόνον πρόσωπον
καὶ μακαρίζει, τὸν υἱὸν μου Κρίσπον.

ἀλλ' ὡς υἱὸν σου μᾶλλον.

Ναί,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄ, λανθάνεσαι
μεγάλως· ὄχι ὡς υἱὸν μου, οὐδαμῶς·
ὡς νέον εὐπροσήγορον κ' ἐπαγωγόν,
ὡς ἱκανὸν ν' ἀνοίξῃ κ' εἰς τὸν ἔσχατον
τοῦ ὄχλου τὴν καρδίαν καὶ τὴν χεῖρά του,
ὡς ἄδολον, ἀνδρεῖον, καὶ ἥρωϊκόν,
ὡς Κρίσπον. Τὸν λαόν, ὡς βλέπω, φίλε μου,
δὲν ἔμαθες καλῶς ἀκόμη οὐδὲ σύ,
ὁ τόσον σοφὸς ἄλλως καὶ πολύπειρος.
Δὲν ἔχει κρίσιν ὁ λαός, δὲν ἔχει νοῦν·

τὴν ὄψιν μόνον βλέπει κ' ἐπιφάνειαν,
καὶ κρίνει μὲ τὴν ὄρασιν, ὄχι τὸν νοῦν.
Τὸ κάλλος κ' ἡ νεότης, νὰ τὸ εἶδωλον·
παντὸς λαοῦ, τὸ κάλλος, δέλεαρ γλυκῶ
τῶν ὀφθαλμῶν, ὡς ἡ νεότης δέλεαρ
τῆς φαντασίας. Ποίαν ἔχομεν τροφήν
διὰ τὴν φαντασίαν ἢ τὴν ὄρασιν
ἡμεῖς τοῦ ὄχλου, σὺ κ' ἐγώ, Ἀβλάβιε;
Καμμίαν. Μόνον φόβον δύναται
εἰς τὸν λαὸν τὸ γῆρας νὰ ἐμπνεύσῃ, φεῦ,
ἐν ᾧ μυρίας ἐξαστράπτει φαιινὰς
ἐλπίδας μία μόνη βλέμματος ἀκτῆς
νεανικοῦ. Τὸ γῆρας εἶνε ἥλιος
πρὸς δύσιν κλίνων, ὅστις ἐν ὑπόσχεται,
τὴν νύκτα μόνον τὴν ψυχρὰν καὶ ζοφεράν.
Ἄλλ' ἡ νεότης εἶνε ῥοδοδάκτυλος
Ἡώς, φοροῦσα ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς
τοῦ κάλλους τὸν ἀδάμαντα τὸν φαιινόν,
τῆς Ἀφροδίτης τ' ἄστρον, ἣτις εὐελπὶς
προάγγελος ἡμέρας, φῶς ὑπόσχεται
καὶ λάμψιν κ' εὐτυχίαν. Τούτου ἕνεκα
λατρεύει τὸν υἱὸν μου Κρίσπον ὁ λαός.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Καὶ τούτου ἴσως ἕνεκα, ὦ Κύριε,
ἀλλ' ἔτι μᾶλλον ἕνεκα τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ,
αἵτινες καθιστῶσιν αὐτὸν ἄξιον

διάδοχόν σου. Δὲν λατρεύει ὁ λαὸς
ὡς νέον τὸν υἱόν σου καὶ ὡς εὐειδῆ,
ἀλλ' ὡς τὸν τροπαιοῦχον καὶ δαφνοστεφῆ,
τῆς Χαλκηδόνος νικητὴν, ὡς τὸν —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄρκεϊ.

Εἰς τ' ἄκρον τῆς γωνίας, καὶ ἀριστερᾶ
τῆς Ἱερᾶς Ὀδοῦ, ἣν διεβαίνομεν
ἐκ τοῦ Καπιτωλίου ἐπιστρέφοντες,
ὀκτῶ ἢ δέκα νέους παρετήρησα
ἰδιοτρόπως συνηγμένους. Τούτων εἰς
μὲ ἐδακτυλοδείκτει, καὶ στρεφόμενος
πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐγέλα συγκαγχάζοντας
ἀναφανδὸν ἢ κρύπτοντας τὸ πρόσωπον
εἰς τ' ἄκρον τῆς τηβέννου των. Μ' ἐνέπαιζον.
Τοὺς εἶδες;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὅχι· ἀλλὰ ἕως αὔριον
θὰ ἔχῃς τὰ ὀνόματά των, Κύριε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Θὰ εἶνε συνωμόται πάντως, ἴσως δὲ
καὶ φίλοι τοῦ υἱοῦ μου.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἀποτρόπαιον!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

καὶ λίαν· ἀλλὰ ὄχι καὶ παράδοξον.
Αἶ, γηραιέ μου φίλε, συναναστροφαὶ
κακαὶ κ' ἐλπίδες κεφαλῆς νεανικῆς
εἰς τὴν ἐσχάτην δύνανται ἀπόνοιαν
τὸν ἄνθρωπον νὰ σπρώξουν. Πρὶν ἠθέλησες
~~τὸν πανηγυρικὸν τοῦ νὰ μοι εἶπης,~~ ὡς ἂν εἶ
τὰς ἀρετάς του καὶ τὰ κατορθώματα
ἐγὼ ἠγνόουν. Τί λοιπὸν ἐνόμισες ;
δὲν εἶμ' ἐγὼ πατήρ του, δὲν τὸν ἀγαπῶ ;
Καὶ τίς τὸν Κρίσπον ἐνδοξον κατέστησε,
τίς ἄλλος παρ' ἐμέ, ὅστις νεώτατον
ἀκόμη τόσον ὕψωσα, φερόμενος
ἀπερισκέπτως, ὡς ἐπείσθην πρὸ πολλοῦ,
τοποθετήσας αὐτως, ὥστε νὰ φανοῦν
αἱ ἀρεταὶ του καὶ νὰ δοξασθῇ αὐτός ;
Τίς εἰς τὸν θρόνον Καίσαρος τὸν ὕψωσε,
νεώτατον ἀκόμη, δίδων εἰς αὐτὸν
τὰ δευτερεῖα τῆς αὐτοκρατορικῆς
ἀρχῆς τοιουτοτρόπως, τίς εἰμὴ ἐγὼ ;
Ἄλλ' εἶνε νέος ἀπερίσκεπτος πολὺ,
κ' ἡ πρόωρος ἀρχὴ του μόνον μ' ἔπαρσιν
ἐπλήρωσε καὶ τύφον τὴν καρδίαν του,
καὶ μὲ φιλοδοξίαν ἀσυμβίβαστον,
Αβλάδιέ μου, μὲ τὴν ἡλικίαν του.
Διώκει τὴν Γαλλίαν ὡς ἀπόλυτος

σχεδὸν μονάρχης· ἀλλ' ἐρώτα με καὶ πῶς ;
Τοιουτοτρόπως, ὥστε ὁ λαὸς αὐτῆς
ἐλάτρευε τὸν ὁμοίον του καίσαρα !

Ὅλιγοι ἔτι, ὡς ὁ Κρίσπος, καίσαρες,
καὶ οἱ λαοί, ὡς ἵπποι ἀχαλίνωτοι
ἀφηνιῶντες, θὰ διασπαράξωσι
τὸ κράτος, ὅπερ μόλις διὰ σιδηρᾶς
χειρὸς νὰ συνενώσω μετὰ ποταμούς
κατῶρθωσα αἱμάτων. Ἄνεκάλεσα
τὸν Κρίσπον ἐκ Γαλλίας καὶ διώρισα
τὸν Κωνσταντῖνον. Εἶνε παῖς ἀκόμη, ναί,
ἀλλὰ καπνοὺς δὲν ἔχει, καὶ θὰ κυβερνᾷ
ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἄλλων. Ἐπειτα
τὸ ἤθελε, νὰ σ' εἶπω τὴν ἀλήθειαν,
κ' ἡ μήτηρ του, ἡ Φαῦστα. Τί δὲ γίνεται ;
Ἄντι ὁ Κρίσπος τὴν φιλοδοξίαν του
νὰ καταστείλῃ καὶ νὰ μείνῃ ἡσυχος,
ζητεῖ ἀρχήν, ἣν μὴ λαβῶν ἐργίζεται
καὶ μανιώδης εἰς τοὺς κόλπους ῥίπτεται
τῶν δυσηρεστημένων καὶ συνωμοστῶν.
Γνωρίζεις κάλλιον μου σύ, Ἄβλάβιε,
ὅτι ἡ Ῥώμη εἶνε τὸ παγκόσμιον
κακοηθείας πάσης καὶ διαφθορᾶς
φυτώριον ὁμοῦ καὶ καταγώγιον,
καὶ ὅτι συνωμότης ἢ νὰ τρέφῃ ἢ
νὰ προστατεύῃ ἢ πατρίς δὲν ἔπαυσε
ποτὲ τοῦ Κατιλίνα.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἄληθέστατον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Αἶ, Κρίσπε, Κρίσπε! — Ἄκουσον, Ἄβλάβιε.
Τὸ πρὸ πολλοῦ κλεισμένον τῶν καταδοτῶν
δὲν ἔπρεπε ν' ἀνοίξω πάλιν στάδιον·
πλὴν τί νὰ κάμω; Ἀνεκοίνωσας παντοῦ
τὸ περὶ τούτων εἰδικὸν διάταγμα;

Πρὸ ἡμερῶν.

Καὶ πάλιν γράψε, Ὑπαρχε.
Δικαιοσύνη αὐστηρὰ θ' ἀποδοθῆ
ἀνεξαίρετως κατὰ πάντων· μ' ἐννοεῖς;
Ἐὰν ὁ ὀφθαλμὸς σου, εἶπεν ὁ Χριστός,
σὲ σκανδαλίζη, ἔκβαλέ τον. Οἱ θεοὶ
ἐκ τῆς ἀνάγκης ταύτης νὰ μὲ σώσωσιν,
ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ θὰ τὸ πράξω. Ὑπαγε.

(ὁ Ἄβλάβιος ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Ε΄

(Προβαίνει ἐκ τῶν ἀριστερῶν παρασκηνίων ἡ Ἑλένη προπεμπομένη ὑπὸ τῆς περὶ αὐτὴν αὐλικῆς θεραπείας).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ

ΕΛΕΝΗ

Υιέ μου Κωνσταντίνε !

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Χαῖρε, μητέρα μου !

(ὁ Κωνσταντίνος ἀσπάζεται τὴν Ἑλένην καὶ ὀδηγεῖ αὐτὴν εἰς τὸν ἐξ ἀριστερῶν αὐτοῦ θρόνον).

Λυποῦμαι, ὅτι ἔνεκεν ἀσχολιῶν
σπουδαίων δὲν εἰσῆλθον εἰς τὴν τελετὴν
τῆς ἐκκλησίας.

ΕΛΕΝΗ

Ἐπρεπε, χριστιανὸς
ἀφ' οὗ, υιέ μου, εἶσαι εὐσεβέστατος,
καὶ τὴν ἀγίαν ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ
τοσοῦτον ἐβοήθησας κ' ἐστήριξας,
ἔπρεπε νὰ εἰσέλθης, ὅτε μάλιστα
κ' ἡ ἑορτὴ σου τὸ ἀπήτει σήμερον,
νὰ προσκυνήσης τὸν σταυρὸν τὸν τίμιον,
καὶ νὰ σὲ εὐλογήσῃ ὁ Ἐπίσκοπος.
Πλὴν δὲν πειράζει· ἔνεκα τῶν ἄλλων σου

καλῶν καὶ θεαρέστων ἔργων ὁ Θεὸς
θὰ παραβλέψῃ ταύτην σου τὴν ἔλλειψιν.

ΣΚΗΝΗ Γ'

(Προβαίνει ἐκ τῶν δεξιῶν παρασκηνίων ἡ Φαῦστα μετὰ τῆς περὶ αὐτὴν
θεραπείας).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΦΑΥΣΤΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Χαῖρε, φιλιτάτη Φαῦστα!

ΦΑΥΣΤΑ

Χαῖρε, Κύριε!

Πολλὰ τὰ ἔτη, Κωνσταντίνε, σ' εὔχομαι
καὶ ὑγιᾶ καὶ εὐτυχῇ καὶ ἔνδοξα
ἐπ' ἀγαθῶ τοῦ κόσμου, πρὸς ἀθάνατον
μνήμην καὶ δόξαν σοῦ τε καὶ τοῦ οἴκου σου,
καὶ πρὸς χαρὰν μου.

(Ὁ Κωνσταντῖνος ἀσπάζεται αὐτὴν καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὸν δεξιόθεν αὐτοῦ
θρόνον).

ΕΛΕΝΗ

Πλήρης εἶνε σήμερον,
Θεέ μου, ἡ χαρὰ μου. Ὡς ὁ Συμεὼν
κ' ἐγὼ νὰ εἶπω δικαιοῦμαι σήμερον,
Νῦν ἀπολύεις, δέσποτα, τὴν δούλην σου.

οὐκ ὀφθαλμοὶ μου εἶδον τὸ σωτήριον,
τὴν δόξαν τῆς ἁγίας ἐκκλησίας σου
καὶ τοῦ Εὐαγγελίου. Εἶδον τὸν σταυρὸν
ἐπὶ τοῦ θρόνου· εἶδον εἰς τὴν Νίκαιαν
τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτῶ σοφοὺς
καὶ ἱεροὺς πατέρας δογματίζοντας
περὶ τῆς ἄνω βασιλείας, πρῶτον δὲ
χριστιανὸν ῥωμαῖον αὐτοκράτορα
τὸν Κωνσταντῖνον εἶδον τὸν υἱόν μου. Νῦν,
νῦν ἡ χαρὰ μου, τέκνον μου, πεπλήρωται·
νῦν τοῦ ὀνόματός σου πλήρης κ' ἔσαι
ἀθάνατος ἡ δόξα. Πλήν, ὦ φίλτατε
υἱέ καὶ κύριέ μου, ὅπως ἡ χαρὰ
ἐμοῦ καὶ πάντων πλήρης, οὕτω σήμερον
ἅς γείνη πλήρης κ' ἡ χαρὰ τοῦ οἴκου σου.
Ἵπάρχει τις ἐνταῦθα, σὰρξ καὶ αἷμά σου,
βαρύθυμος, ἐν ᾧ οἱ πάντες χαίρουσι,
πενθῶν, ἐν ᾧ ὁ κόσμος ἐορτάζει πᾶς,
ἐν παραβύστῃ καὶ γωνίᾳ ἑαυτὸν
συστέλλων καὶ συγκρύπτων, ὅπου σήμερον
σοβοῦσιν ἐλευθέρως καὶ οἱ δοῦλοί σου.
Ἵπάρχει τις εἰς τῆς οἰκογενείας σου
τὸν κύκλον τοῦτον εὐτυχῆ καὶ χαίροντα
περίλυπος μακρόθεν ἀποβλέπων νῦν,
διότι τὸν φραγμὸν τῆς δυσμενείας σου,
φραγμὸν συκοφαντίας ἀποτρόπαιον,
νά ὑπερβάλῃ ὁ ἀθῶος δὲν τολμᾷ.

Ἄς πέση οὗτος ὁ φραγμὸς ὁ ἄδικος
τῆς δυσμενείας σήμερον, υἱέ μου. Ναί,
τῆς παγκοσμίου ἐορτῆς σου καὶ χαρᾶς
καὶ χάριτος κ' εὐνοίας μία κὰν ἀκτίς
ἄς ἀνατείλῃ κ' εἰς αὐτοῦ τὸ πρόσωπον.
Ἐὰν δὲ κ' ἔπταισέ τι, τῆς συγγνώμης σου
μόνος αὐτὸς θὰ μένη ξένος σήμερον,
ὁ Κρίσπος μόνον, ὁ υἱός σου ;

(Δακρύει. Λῆφνης πρὸς τοὺς ἰδίους θεράποντας.)

Εἶπατε
τὸν Καίσαρα νὰ ἔλθῃ.

(Οἱ θεράποντες ἐξέρχονται).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(ταχέως πρὸς τοὺς θεράποντας, ἀπελθόντας ὅμως ἤδη).

Ὅχι !

(Πρὸς τὴν Ἑλένην μετ' ἀδημονίας, ἀλλ' ἡπίως).

Μῆτέρ μου,
πῶς σκέπτεσαι ; !

(Πρὸς τὴν Ἑλένην μετὰ τινος αὐστηρότητος).

Αὐγούστα, κακῶς ἔπραξας.

ΕΛΕΝΗ

Υἱέ καὶ κύριέ μου, ἔσο εὐμενῆς
ὡς αὐτοκράτωρ, ἔσο πρᾶος ὡς πατήρ.

ΣΚΗΝΗ Ζ΄

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΦΑΥΣΤΑ, ΚΡΙΣΠΟΣ

ΚΡΙΣΠΟΣ

ὦ πάτερ μου!

(προσπίπτει γονυπετής πρὸ τοῦ πατρικοῦ θρόνου).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τί θέλεις, Καῖσαρ, τί ζητεῖς;

ΚΡΙΣΠΟΣ

Δὲν ἔρχεται ὁ Καῖσαρ πρὸς τὸν Αὐγούστον,
ἀλλ' ὁ υἱὸς πρὸς τὸν πατέρα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τί ζητεῖς;

ΚΡΙΣΠΟΣ

Οὐδὲν καὶ πάντα. Ἐκ τοῦ αὐτοκράτορος
οὐδέν· τὰ πάντα παρὰ τοῦ πατρός. Ζητῶ
— ὦ! τί ζητῶ;! Ὅποτε ἤμην, πάτερ μου,
μικρὸν παιδίον, τῆς φιλτάτης μου μητρὸς
ὀρφανισθέν, ἐζήτουν κλαίων καὶ θρηνηῶν
τὸ μόνον, ὅπερ μ' εἶχε μείνη ἀγαθόν,
τὸν κόλπον τοῦ πατρός μου, τὴν ἀγκάλην του.
Καὶ μ' ἔφερον ἐκεῖ, εἰς τὴν ἀγκάλην του,

καὶ εἶμεθα ἐκεῖ κ' οἱ δύο — κάλλιστα
τὸ ἐνθυμοῦμαι — καὶ οἱ δύο εὐτυχεῖς.
Ἡ εὐτυχία πρὸ πολλοῦ ἐξέλιπεν
ἐκείνη, καὶ καθ' ἣν ἡμέραν εἰς φονεῖς
καὶ καταδίκους ἡ ζωὴ χαρίζεται,
ζητῶ ὡς χάριν καὶ γονυπετῆς ἐγὼ
ἐν βλέμμα παρὰ τοῦ πατρός μου εὐμενές,
ἐν ῥῆμ' ἀγάπης, μίαν λέξιν του στοργῆς.

Αὐτὴ ἡ ἄσχεπτὸς μου σὲ διέφθειρεν
ἀγάπη τόσον, Κρίσπε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
ΚΡΙΣΠΟΣ
(μεθ' ὀρμῆς ἐγειρόμενος)

Μὲ διέφθειρεν ;
Ἰδοὺ λοιπόν, ἐλύθη τὸ μυστήριον.
Γνωρίζω τώρα τῆς δυσαρεσκείας σου
τὸν λόγον. Διεφθάρην. Ποία, πάτερ μου,
εἶν' ἡ διαφθορά μου ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τόπος καὶ καιρὸς
δὲν εἶν' ἐδῶ τοιαύτης ἐρωτήσεως.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Μὲ διαβάλλουν, πάτερ, μὲ συκοφαντοῦν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Σιώπα, Καῖσαρ.

ΚΡΙΣΠΟΣ

(όλονέν εξαπτόμενος)

Πάτερ, με συκοφαντοῦν,
ζητεῦν τὸν ὄλεθρόν μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Καῖσαρ, σιωπή!

ΚΡΙΣΠΟΣ

(μετά τολμηρᾶς ὁρμῆς)

Ποτὲ ἐν ὄσω ζῶ· μόνος ὁ θάνατος
τὸ στόμα μου ἄς φράξῃ. Ἄλλ' ἐν ὄσω ζῶ,
θὰ κράζω: εἴμ' ἀθῶος, εἴμ' ἐνώπιον
ἀνθρώπων καὶ θεῶν ἀθῶος. Ἐνοχον
μὲ λέγ' εἷς μόνος, μία γλῶσσα ἔνοχον
μὲ λέγει ἰοβόλος, μία ἔχιδνα
τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ἐφαρμάκευσε
συκοφαντοῦσα τοῦ πατρός μου, καὶ αὐτὴν
τὴν ἔχιδναν ὁ κόσμος τὴν γινώρξει!

ταῦτα λέγων βίπτει φλογερὰ βλέμματα πρὸς τὴν Φαῦσταν).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(ὁργίλος πρὸς τὸν Κρίσπον)

Πῶς,

(Ἡ Φαῦστα κλονεῖται καὶ ἀναπίπτει ὀλιγοδρανῆς ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ὁ Κωνσταντῖνος παρατηρήσας τοῦτο, στρέφεται πρὸς αὐτήν)

Τί ἔχεις, Φαῦστα;

ΚΡΙΣΠΟΣ

ὦ σεῖς, δίκαιοι θεοί!
τὴν δυνάμιν σας βλέπω!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(πρὸς τὸν Κρίσπον)

Ἄσεβέστατε!
μακρὰν τῶν ὀφθαλμῶν μου! Φύγε, ὕπαγε!

(Καταπετανύεται ἡ αὐλαία)

ΠΡΑΞΙΣ Β'

Ἡ δευτέρα παρυστῆ ἐτέραν αἴθουσαν τοῦ παλατιοῦ.

ΣΚΗΝΗ Α'

ΟΥΑΛΗΣ, ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὁ Ἀβλάβιος κάθηται ἐπὶ θρονίου, πρὸς τοῦτον δὲ προσέρχεται εὐσεβᾶστος ὁ Οὐάλης.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Οὐάλη, χαῖρε. [Ἄνευ λείας βέβαια δὲν ἔρχεται ὁ πρῶτος τῶν θηρευτικῶν κυνῶν τοῦ κράτους πρὸς με τόσον ἐνωρὶς ἐδῶ. Θὰ φέρῃ κάτ' εἰς τοὺς ὀδόντας του. Οὐάλη, λέγε]. Τί μὲ φέρεις;

ΟΥΑΛΗΣ

Κύριε,

ὄχι, ὁμολογῶ, μεγάλα πράγματα.
Ὅκτώ ἢ δέκα νέοι ἐκ τῆς τάξεως
τῶν πατρικίων ἦσαν οἱ καγχάζοντες

εἰς τὴν γωνίαν τῆς ὁδοῦ τῆς Ἱερᾶς,
ἀλλὰ δι' ἀσημάντους λόγους. Ὁ πατὴρ
ἐνὸς τῶν νέων τούτων, γέρον ἀκρατῆς,
ἐπ' αὐτοφώρῳ μὲ τὴν παλλακίδα του
εἶχε συλλάβῃ τοῦτον, τὸν υἱὸν του, καὶ —
ἰδοὺ τὸ πᾶν.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Γνωρίζεις τὰ ὀνόματα;

Τὰ εἶχα γράψῃ.

ΟΥΑΛΗΣ

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Δός μοι τὸν κατάλογον.

ΟΥΑΛΗΣ

Τὸν ἔχει ὁ εὐνοῦχος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

(λίαν ἐκπλαγεῖς)

Πῶς;

ΟΥΑΛΗΣ

τὸν ἔχων
~~Μὲ τὸν ἔχοντα.~~

Ἄλλὰ κ' ἐκ μνήμης σοὶ τὰ λέγω, Ὑπαρχε.
Ἴδου αὐτά. Δονᾶτος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Βλάξ μαμμόθρεπτος.

ΟΥΑΛΗΣ

Σεβῆρος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Φλάκκου παιδικά, καὶ μισθωτὸς
τῆς ~~Σουλπικίας~~ ἐραστής.

Κριστίας

ΟΥΑΛΗΣ

Νομιᾶς.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἡλίθιος.

ΟΥΑΛΗΣ

Σκευόλας, Λοῦπος, Λέπιδος, Φαβρίκιος,
Ποστοῦμος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ῥήτωρ, ἔρημος ἀκρατῶν,
καὶ ποιητὴς ἀνάλατος.

ΟΥΑΛΗΣ

Παπείριος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὀνειροπόλος ἐνθους τῆς ῥωμαϊκῆς
δημοκρατίας.

ΟΥΑΛΗΣ

καὶ Οὐάρρων.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Πῶς;

(ἀναπηδῶν αἴφνης ἐκ τοῦ θρόνου του)

πλὴν τίς

Οὐάβρων; τίς;

ΟΥΑΛΗΣ

Τοῦ πατρικίου ὁ υἱός.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τοῦ Καίσαρος ὁ φίλος;

ΟΥΑΛΗΣ

Τίνος καίσαρος;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἐ! τίνος, τίνος καίσαρος; Ἄλλ' ἑκατὸν
δὲν ἔχ' ἡ Ῥώμη καίσαρας, Οὐάλη μου.

Ἐχει τὸν Κρίσπον πρῶτον, τὸν πρωτότοκον
υἱὸν τοῦ αὐτοκράτορος ἐκ τῆς
θανούσης πρώτης του συζύγου, ἔπειτα
τὸν Κωνσταντῖνον ἐκ τῆς αὐτοκρατορίσσης μας,
τῆς Φαύστας, τῆς Γαλλίας καίσαρα
ἀντὶ τοῦ Κρίσπου νῦν, καὶ τὸν Λικίνιον,
υἱὸν τῆς ἀδελφῆς τοῦ αὐτοκράτορος,
τῆς Κωνσταντίας.

ΟΥΑΛΗΣ

Ναί, εἶν' ἐπιστήθιος

τοῦ Λικινίου φίλος ὁ Οὐάβρων, τὸ
γνωρίζω τοῦτο.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

ἽΟτι δ' ὁ Λικίνιος,
ὁ νεαρὸς συγκαῖσαρ καὶ ἐξάδελφος,
εἶνε τοῦ Κρίσπου φίλος ἐπιστήθιος,
δὲν ἔμαθες;

ΟΥΑΛΗΣ

Καὶ τοῦτο τὸ γνωρίζω, ναί.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

ἸΑλλά οἱ φίλοι, ὅπως πάντα ἔχουσι
κοινὰ τὰ ἄλλα, οὕτω καὶ τοὺς φίλους, σὺ
δὲν ἤκουσες ποτέ σου;

ΟΥΑΛΗΣ

Εἶνε, Κύριε,
κοινὸς ὁ τόπος οὗτος καὶ πασίγνωστος·
ἀλλὰ ἐκ τούτων τί;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

ἸΕκ τούτων τί; *χίμαιρα;*

Τὸ πᾶν, Οὐάλη.

ΟΥΑΛΗΣ

Ἰπαρχε, δὲν ἐννοῶ.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

[Θὰ ἐννοήσης. Ἄκουσον, Οὐάλη μου.
Δὲν εἶνε τύχης ἔργον ὅ,τι σήμερον
ὁ κόσμος βλέπει ἔκθαμβος, τρισμύρια
ἐθνῶν ἀπειραρίθμων πλήθ' εἰς κράτος ἐν
στερβρῶς συνηνωμένα. Τοῦτο εἰς θεὸς
— ὁ Ζεὺς, ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ Σαβαώθ ;
~~ὁνομάσει~~ τον ὅπως θέλεις — εἰς θεὸς *ἰωὴ*
~~ἐπι~~ ἐπάνω τὸ ἠθέλησε, κ' ἐπὶ τῆς γῆς
κάτω ἐδῶ εἰς μόνος μέχρι σήμερον
θνητὸς τὸ ἐξετέλεσεν, ὁ κύριος
ἐμοῦ καὶ σοῦ καὶ σύμπαντος τοῦ κόσμου, ναί,
ὁ αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος. Ποταμοὺς
ἐπὶ αἰῶνας ἐποτίζετο ἡ γῆ
αἱμάτων, φάσμ' ἀνέφικτον θηρεύουσα,
ἐλευθερίαν καὶ εἰρήνην, ἣν ψευδῶς
οἱ ἀλληλομαχοῦντες ἐπηγγέλλοντο
στρατοὶ τῆς Ῥώμης εἰς τὴν ἀνθρωπότητα.
Αἰμόφυρτος, πλήν δούλη μᾶλλον ἢ προτοῦ,
ἡ οἰκουμέν' ὑπὸ τὸ ξίφος ἔστυνε
τῆς Ῥώμης, ἣν ἐποδοπάτου σφάζοντες
ἀλλήλους οἱ υἱοὶ τῆς. Τὴν παγκόσμιον
εἰρήνην ἦλθεν εὐαγγελιζόμενος
ὁ Αὐγουστος. Εἰς μάτην. Μὲ τὸ γάλα τῆς
τοὺς κτίτορας τῆς Ῥώμης εἶχε λύκαινα
θηλάση, κ' αἷμα εἰς τοῦ εἰρηνοποιοῦ
τάς φλέβας λύκου ἔρρεε. Τὸ ἔργον του

ἀπέτυχε, διότι ὑπερέβαινε
τὴν φύσιν καὶ τὴν δύναμιν τοῦ Καίσαρος.

Ἦχι λυκαίνης θρέμμα, ἦχι ἄνθρωπος
αἱμάτων, ἢ τηβεννοφόρος, ἢ σοφός,
εἰς νεαρός Ῥαββῖνος τὴν παγκόσμιον
εὐηγγελίσθη σωτηρίαν καὶ εἰρήνην, καί,
ἐν ᾧ ἐκὼν ἐσφάγη, ἄφρονος, καθὼς
ἄρνιον, ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου του,
ὁ κόσμος, ποῖον θαῦμα! εἰς τὸν λόγον του
ἐπίστευσε, καὶ οἱ λαοὶ ἀνέστησαν
ἐνθουσιώδεις λάτρεις του καὶ μάρτυρες.

Ἄν τοῦ ραββίνου τούτου Ἰησοῦ ποτε
τὸ Εὐαγγέλιον ἀνέγνως ἀγνωῶ·
ἐγ' ὅμως τὸ ἀνέγνων, καί, τ' ὁμολογῶ,
οἱ γηραιοὶ μου ὀφθαλμοὶ κατέβρεξαν
μὲ δάκρυα πολλάκις τὰς σελίδας του.

ὦ! ποία γλῶσσα ξένη, ἄγνωστος, ἀλλὰ
ἁγία, θεσπεσία. Οἱ χριστιανοὶ
λατρεύουν τὸν Ῥαββῖνον τοῦτον ὡς θεόν,
καὶ ἴσως ἔχουν δίκαιον. Τὸ κατ' ἐμὲ
φρονῶ καὶ λέγω, ὅτι τῶν Ῥωμαίων ἂν
κ' Ἑλλήνων ποιητῶν τὸν ἐνθουοῦν κάλαμον
αἱ Μοῦσαι καθωδήγουν, τοῦ ἀπλοϊκοῦ
καὶ νεαροῦ ἐκ Γαλιλαίας κήρυκος
τὰ ῥήματα ἐκεῖνα ἐξεστόμισεν
ἢ γλῶσσ' ἀνθρώπου ἴσως, ἀλλ' ἐξ ἅπαντος
τὰ ὑπηγόρευσε εἰς μόνος, ὁ Θεός,

ὁ εἷς καὶ μόνος, ὁ ἀληθινὸς Θεός.

Τὸν θεῖον τοῦτον λυτρωτὴν καὶ εἰρηνευτὴν τοῦ κόσμου ἐθανάτωσ' ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ἢ Ἰουδαία, καὶ τοὺς μαθητάς αὐτοῦ καὶ λάτρεις καὶ ἀφανίσθη ἐπεχείρησε καὶ ἐξοντώσ' ἢ Ῥώμη. Ἦδὴ τέσσαρας αἰῶνας ἐπὶ Νέρωνος καὶ μέχρι τοῦ Διοκλητιανοῦ ἐκ τῆς χειρὸς αὐτῆς τὴν σπάθην τοῦ δημίου δὲν ἀπέβαλεν οὐδὲ στιγμὴν ἢ Ῥώμη, καὶ μὲ αἵματα χριστιανῶν μαρτύρων ἠρυθραίνετο ἢ γῆ τριῶν ἡπείρων. Τὴν ἀπάνθρωπον σφαγὴν ὡς καῖσαρ, ἔπειτα ὡς αὐγουστος καὶ αὐτοκράτωρ μ' ἄλλα αὐστηρότερα ὁ Κωνσταντῖνος μέτρα τέλος ἔπαυσε.

Ἡ γῆ ἀνεκουφίσθη, οἱ χριστιανοὶ ἀνέπνευσαν, ἡσύχασεν ὁ κόσμος καὶ ἀπήλαυσε εἰρήνην, τέως ἄγνωστον. Λαὸς εἷς μόνος δὲν ἡσύχασεν, οὐδὲ νὰ ἡσυχάσῃ θέλει· μία πόλις μαίνεται διψῶσ' ἀκόμη αἷμα, ἢ πρωτότοκος θυγάτηρ τῆς λυκαίνης, ἢ ρακένδυτος καὶ ὀκνηρὰ ἐπαῖτις καὶ φαυλόβιος, ἢ Ῥώμη. Τῶν θεάτρων ἢ αἰμοβαφῆς κονίστρ' ἀπεξηράνθη καὶ τῶν κίρκων τῆς ἀφότου νὰ τὴν ἐρυθραίνου ἔπαυσαν αἱ τίγρεις τῆς, τὰ σώματα σπαράσσουσαι

χριστιανῶν μαρτύρων, καὶ τὰ προσφιλῆ
θεάματά του ὁ λαὸς στερούμενος,
ζητεῖ ἐπὶ προφάσει νῦν τῆς ἑορτῆς
παρὰ τοῦ Κωνσταντίνου νέα θύματα
ἀνθρώπινα, τοὺς μονομάχους, κ' ἐπειδὴ
ὁ αὐτοκράτωρ τοὺς τ' ἀρνεῖται, ἀπειλὰς
τολμᾷ νὰ ψιθυρίζῃ, ὑποκώφως δὲ
συμφιθυρίζει, τίς νομίζεις μετ' αὐτῶν;
Ἡ σύγκλητος, Οὐάλη, οἱ πατρίκιοι.
Ἴδου ἀνθρώπων ποῖων ποῖα τέκνα καὶ
παιδεύματα τῶν νέων πατρίκίων σου
τὸν ὄμιλον ἐκεῖνον συγκροτοῦσιν, οὗ
ψυχὴ εἶν' ὁ Οὐάρρων, ὅστις κ' ἔξυπνος
τὴν Ῥώμην ὀνειρεύεται τοῦ Βρούτου καὶ
Κικέρωνος, ἰδοὺ δὲ τῆς φιλίας του
τί νέον ὁ Λικίνιος ἠξίωσεν,
ὁ φίλος καὶ ἐξάδελφος τοῦ Καίσαρος,
τοῦ Κρίσπου.

ΟΥΑΛΗΣ

Αἱ ὑπόνοιαι σου, Κύριε,
τῆς πάσης εἶνε προσοχῆς μου ἄξια·
διότι, ἐὰν αὗται, ὁ μὴ γένοιτο,
ἠλήθευαν, δεινὸν καθοσιώσεως
ἤθελον ἤδη ἔγκλημα κυοφορῆ.
Ἄλλὰ νομίζω, Ὑπαρχ' ἐκλαμπρότατε,
ἐὰν ἀπὸ τῶν λόγων τοῦ Κικέρωνος
ὀλίγα μόνον σόλοικα φρασεΐδια

τὰ ὀρνιθοσκαλίσματα χωρίζουν τῶν
θερμοκεφάλων τούτων νέων, ἀπὸ τῆς
ψυχῆς τοῦ Βρούτου ἄδυσσος τὰ δειλία
ἀποχωρίζει ταῦτα ὄντα. Ἄλλως καὶ
νὰ φοβηθῆ τί ἔχει ὁ Λικίνιος,
παιδίον ὠδεκάετες καὶ ἀφελές,
ἐκ τῆς φιλίας τοῦ Οὐάβρωνος, ἢ τί
ὁ Κρίσπος;

• ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τί; τὰ πάντα. Τοῦτο ἀκριβῶς
τὸ ἀφελές τοῦ ἤθους καὶ τὸ νεαρὸν
τῆς ἡλικίας καθιστᾷ εὐάλωτον
τὸν ἄκακον εἰς τούτους βασιλόπαιδα.
Μὴ ἡ κακοβουλία δὲν ἠθέλησε
νὰ στρέψῃ κατ' αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος
καὶ τὸν προπέρουσι συμβάντα αἰφνης τοῦ
πατρός του, τοῦ γαμβροῦ τοῦ αὐτοκράτορος,
τοῦ Λικινίου τοῦ αὐγούστου, θάνατον;
Ὡς ἂν εἰ τὸ δικαίωμα ἢ τὴν ἰσχὺν
δὲν εἶχε νὰ φονεύσῃ τὸν Λικίνιον
ὁ Κύριος ἡμῶν, ἀφ' οὗ οὐς ὤμοσε
πατήσας ὄρκους, τὸ ὑπὲρ χριστιανῶν
ἠθέτησ' ἐκ Μεδιολάνων πρόσταγμα,
καὶ τούτους μὲν σκληρῶς κατεδυνάστευσεν,
ἀπίστως δὲ πολλάκις συνομόσας, καὶ
παρασπονδήσας τέλος ἤρε πόλεμον
κατὰ τοῦ Κωνσταντίνου τοῦ συνάρχου του

μακρόν, καὶ κατὰ κράτος τέλος ἡττηθεὶς
πρηγῆς ἐμπρὸς τοῦ νικητοῦ προσέπεσε
καὶ χάριν τὴν ζωὴν ζητήσας ἔλαβε.

Τὰ γεγονότα ταῦτα διαστρέφοντες]
οἱ φαῦλοι οὗτοι νεαροὶ πατρίκιοι
ἀδύνατον νομίζεις σύ, Οὐάλη μου,
κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος νὰ στρέψωσι
τὰς φρένας νεαροῦ καὶ ἀφελοῦς παιδός,
ὁποῖος ὁ Λικίνιος; Πλὴν τότε τίς
καὶ περὶ τῶν φρενῶν τοῦ ἐξαδέλφου του
κ' ἐπιστηθίου φίλου καὶ συγκαίσαρος,
τοῦ Κρίσπου, ἐγγυᾶται;

ΟΥΑΛΗΣ

Ἵπαρχε, ἐγώ.

Ὁ Κρίσπος, ἐκλαμπρότατε, δὲν εἶνε παῖς,
ὡς ὁ ἐξαδέλφος του· κέκτηται διπλῆν
τὴν ἡλικίαν, καὶ μυριαπλοῦν τὸν νοῦν.
Δεκαεπτέτης τὴν Γαλλίαν κάλλιον
διώκησε πολλῶν γερόντων, κ' ἔθραυσε
τὴν δύναμιν τῶν Φράγκων καὶ Ἀλαμανῶν,
ὅπως ὀλίγοι στρατηγοὶ παλαίμαχοι.
Εἰκοσιπενταέτης τὸν Ἑλλήσποντον
διέβρηξε προπέρουσι, κατέστρεψε
τὴν ναυτικὴν τοῦ Λικινίου δύναμιν,
δὺς ἐν δυσὶν ἡμέραις ναυμαχήσας, καὶ
τροφοδοτήσας καὶ ἀνακουφίσας τὸν

στενωῶς πολιορκοῦντα τὸ Βυζάντιον
πατέρα του, τὴν κρίσιν εἰς τὸν πόλεμον
τὸν φρικαλέον καὶ μακρὸν ἐπέφερε.
Καὶ πῶς λοιπόν ; δὲν ἐνθυμεῖσαι, Ἵπαρχε,
τάς χαρμολύπους καὶ ἐνθουσιώδεις τῶν
λαῶν καὶ στρατιῶν ἀνευφημίας, τοὺς
στεφάνους τῶν χωρίων, καὶ τῶν πόλεων
τάς δαφνοστρώτους ἀγυῖας, ἐφ' ὧν πατῶν
μετὰ τῆς νικηφόρου στρατιᾶς αὐτοῦ
διέβαιναν ἐν μέσῳ ἀλαλάζοντος
τοῦ πλήθους ὁ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ
τῆς Χαλκηδόνος νικητῆς, ὁ Καῖσαρ ὁ
δημοφιλῆς, ὁ Κρίσπος ;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὅχι· κάλλιστα

τὰ ἐνθυμοῦμαι. Ἐνθυμεῖσαι ὅμως σὺ
καὶ πῶς ἐφάνη τοῦ Δαυὶδ ὁ θρίαμβος
εἰς τὸν Σαούλ ;

ΟΥΑΛΗΣ

Εἰς τὸν Σαούλ ; Ποῖον Σαούλ ;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τὸν βασιλέα τῶν Ἑβραίων.

ΟΥΑΛΗΣ

Ἄγνοῶ

τὴν ἱστορίαν τῶν Ἑβραίων, Κύριε.

Γνωρίζω τόσον μόνον. Τοῦ ῥωμαϊκοῦ
κράτους, ἐν ᾧ συμπεριέχεται καὶ τοῦ
ἀπεχθεστάτου τούτου ἔθνους ἢ πατρίς,
οὐδέποτε ἀνὴρ δαιμονιώτερος
τοῦ Κωνσταντίνου καὶ ἐναρετώτερος
ἐκυριάρχησ' ἕως τώρα· ἀλλὰ καὶ
οὐδέποτε υἱὸν δαιμονιώτερον
τοῦ Κρίσπου ἔσχε καὶ ἐναρετώτερον
Ῥωμαῖος αὐτοκράτωρ. Τοῦτο μαρτυρεῖ
τὸ νόμισμά μου τοῦτο,

(ἔξάγει ἐκ τοῦ κόλπου καὶ ἐπιδεικνύει εἰς τὸν Ἀβλάδιον τὸ νόμισμα)

ὅπερ πάντοτε
περὶ τὸν τράχηλόν μου φέρω, καὶ ἐφ' οὗ
δύο προσκυνηταὶ εἰκόνες φέρονται
παράπλευροι κ' ἰσότιμοι, πατὴρ κ' υἱοῦ,
τοῦ Κωνσταντίνου καὶ τοῦ Κρίσπου, εἰς
μνημόσυνον τῆς νίκης ἐσαεὶ, ἐξ ἧς
τῶν ἀγαθῶν τὸ μέγιστον ἀπήλαυσεν
ὁ κόσμος, τὴν εἰρήνην.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τοῦτ' αὐτὸ κ' ἐγὼ
ἐννόουν, τοῦτο. Ὅσῳ τιμιώτερον
τὸ χρῆμα τοῦτο τῆς εἰρήνης, τόσῳ καὶ
ὀφείλομεν νὰ εἴμεθ' ἀγρυπνότεροι
ἡμεῖς, Οὐάλη, καὶ καχυποπτότεροι
οἱ φύλακές του. Χαῖρε, φίλτατε.

ΣΚΗΝΗ Β΄

ΑΒΛΑΒΙΟΣ (μόνος).

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

“Α! τί

ιδέα νά διδάξω τὸν Οὐάλεντα
έβραϊκά! Ἐλπίζω, ὅτι δὲν ἐννόησε
τί ἤθελα νά εἶπω. Ἄλλ’ ὁ νεαρὸς
ἐκεῖνος ἦρως, ὁ φονεὺς τοῦ Γολιάθ
καὶ νικητῆς τῶν Φιλισταίων, ἔρχεται
χωρὶς νά θέλω εἰς τὸν νοῦν μου πάντοτε.
Αἱ θυγατέρες Ἰσραὴλ χορεύουσαι
ἔφαλλον ταῦτα· Ὁ Σαοὺλ ἐπάταξεν
εἰς χιλιάδας τοὺς ἐχθρούς, ἀλλ’ ὁ Δαυὶδ
εἰς μυριάδας. Καὶ ὁ λόγος οὗτος (ἡ
Γραφή τῶν Ἰουδαίων λέγει ἔπειτα),
ὁ λόγος οὗτος παντελῶς δὲν ἤρρεσεν
εἰς τὸν Σαοὺλ. Ἄλλ’ ὁ Σαοὺλ δὲν ἦτο καὶ
πατήρ. Πλὴν καὶ τὸ κράτος τὸ ῥωμαϊκὸν
δὲν εἶνε Παλχιστίνη, μία ἔπαυλις
μεγάλῃ δηλονότι, ἢ μία μικρὰ
τοῦ κράτους τούτου ἐπαρχία· ὅσον δὲ
τὸ κράτος μεγαλύνει, τόσον, ὡς εἰκός,
σμικρύνεται ὁ ἄνθρωπος. Ἄλλ’ ὁ κοινός

ὁ μέγας ὄχι, ὄχι ὁ δαιμόνιος.

Καὶ εἶνε μέγας ἀληθῶς, δαιμόνιος
ὁ Κωνσταντῖνος. Εἶνε δυνατὸν ποτὲ
εἰς τοῦ μεγίστου κ' ἐναρετωτάτου τῶν
αὐτοκρατόρων τὴν ψυχὴν τὸ ποταπὸν
νὰ εἰσχωρήσῃ τοῦτο καὶ χαμαίζηλον
πάθος, ὁ φθόνος; Ἄπαγε! Ἄλλ' ἄρά γε
ἔχει ψυχὴν, καρδίαν, σπλάγχνα πατρικά,
ἢ Σφιγξὴ ἢ καλουμένη Κωνσταντῖνος, Σφιγξὴ
καὶ εἰς ἐμὲ αὐτὸν ἀκατανόητος;

Ἄ! βλασφημῶ. Τίς ἄλλος ποτὲ ἔλθων
τὸ ὄμμα πρὸς τὰ ἔλκη, πρὸς τοὺς θρήνους τίς
τῆς ὄλης ἀνθρωπότητος ἀπέτεινε
πασχούσης συμπαθὲς τὸ οὖς καὶ εὐήχοον,
τίς ἄλλος, εἰμὴ οὗτος, ὃν ἐτέκνωσεν
ὁ ἐκ τῶν εὐγενῶν Φλαβίων αὐγουστός,
ὁ συμπαθέστατος Κωνσταντῖος Χλωρός,
προήγαγε δ' εἰς φῶς εὐφρεστάτη καὶ
μεγαλοπράγμων, ἀλλ' οὐχ ἥττον εὐσεβὴς
κ' εὐαίσθητος γυνή, ἢ Ἑλληνίς
Ἑλένη; Ὅχι ὁ μονάρχης, φεῦ! ψυχὴν
δὲν ἔχει οὐδὲ σπλάγχνα ἐν ἀκόρεστον
θηρίον καὶ σκληρόν, ἢ μοναρχία! Ναί!

ΣΚΗΝΗ Γ΄

ΑΒΛΑΒΙΟΣ καὶ ΕΛΕΝΗ

ΕΛΕΝΗ

Ποῦ εἶνε ὁ υἱός μου;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Δέν μ' ἐζήτησεν,
Αὐγούστ', ἀκόμη ὁ σεπτός μου κύριος.

ΕΛΕΝΗ

Ποῦ εἶνε; εἶπα.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

'Αλλ' εἰς τοὺς θαλάμους του,
Αὐγούστα, ὑποθέτω.

ΕΛΕΝΗ

(κινεῖ πρὸς τὸ ὑποδείχθην μέρος· ἀλλ' ὁ Ἀβλάβιος ἀποφράττει εἰς αὐ-
τὴν εὐσεβῶς τὸν δρόμον).

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τὴν ὑπόμνησιν

ἐὰν ἢ ὑψηλὴ τῆς καθοσίωσις
μοὶ ἐπιτρέπη, οἱ σιλεντιάριοι
τῶν ἱερῶν θαλάμων αὐστηρῶς φρουροῦν
τάς θύρας πάσας.

ΕΛΕΝΗ

Κ' οἱ σιλεντιάριοι

θ' ἀπαγορεύσουν κ' εἰς ἐμὲ τὴν εἴσοδον ;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Βεβαίως ὄχι· ἀλλὰ τὸ καθήκον των —

ΕΛΕΝΗ

Πλὴν τότε ποῦ εὐρίσκομαι λοιπὸν ἐδῶ ;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Φεῦ, εἰς τὴν Ῥώμην, ἣτις εἰς τὰ θλιβερά
μᾶς ἀναγκάζει ταῦτα μέτρα

θὰ μ' ἐξοργίσῃς τέλος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἄλλὰ τί
συνέβη; Τῆς Αὐγούστας ἡ προσκυνητὴ
μορφὴ ἀλλοία, ἕξαλλος μοι φαίνεται.
Θερμῶς καθικετεύω, τί συνέβη, τί;

ΕΛΕΝΗ

Συνέβη, ὅτι ἡ τοῦ αὐτοκράτορος
μήτηρ, ἀφ' οὗ δι' ἔτους ὄλου εἰς αὐτήν,
ὀδοιποροῦσαν ἀπὸ τῆς ἀγίας γῆς
καὶ μέχρι Βιθυνίας ἡ Ἀνατολὴ

τάς ἑκατόν τῆς πόλεις καὶ τὰς μυριοπληθεῖς
αὐτῶν οἰκίας ἐξ ἀμίλλης ἤνοιγεν
ἐνθουσιῶσα, μόλις ἔφθασε προχθές
εἰς Ῥώμην ν' ἀσπασθῆ τὸν αὐτοκράτορα
υἷον ἐν τῇ εἰκοσαετηρίδι του,
καὶ σήμερον ἐκεῖνοι, οὓς ἀνύψωσεν
αὐτὴ μέχρι τοῦ θρόνου, κατὰ πρόσωπον
τὴν θύραν τοῦ υἱοῦ τῆς ἐν αὐτῷ ἐδῶ
τῷ οἴκῳ του τῆς κλείουν.

Δέσποινα σεπτὴ —

Συνέβη, ὅτι πρέπει νὰ βεβαιωθῶ,
ἀφ' οὗ ἐδῶ τὸν θρόνον περιέβαλον
συκοφαντῶν παμβδέλυρα καθάρματα,
μὲ τὴν θανατηφόρον λυμαινόμενα
πνοὴν τὰ πάντα πέριξ τοῦ υἱοῦ μου, ἂν
κ' ἐγὼ αὐτὴ νὰ μένω ἀσφαλῆς ἐδῶ
θὰ δύναμαι, ἢ ἂν τὴν ὀδοιπορικὴν
λαβοῦσα πάλιν ῥάβδον εἰς τὴν ἱεράν
νὰ ἐπιστρέψω πρέπει πόλιν, καὶ ἐκεῖ
νὰ ἀποθάνω μόνη.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Καταθλίβομαι

τούς πικροχόλους τούτους ἐκ τοῦ στόματος,
Αὐγούστ', ἀκούων λόγους τοῦ σεπτοῦ σου, πλὴν
δὲν ἐννοῶ ὀρκίζομαι, δὲν ἐννοῶ.

ΕΛΕΝΗ

Ἄρκεϊ τῶν ἔργων ἢ θρασύτης, Ἵπαρχε·
τῶν ὑποκριτικῶν τὸ θράσος λόγων σου
ἄς λείψῃ. Τὸν υἱόν μου κάλεσον
ἐδῶ, ἢ ἄφες νὰ ὑπάγω πρὸς αὐτόν.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὅπως ὀρίζεις. Πλὴν τὴν τάξιν, Δέσποινα,
διὰ νὰ παραβῶ τοῦ αὐτοκράτορος,
τὴν αὐστηράν, δὲν ἔχω λόγον, πρόφασιν.

ΕΛΕΝΗ

Ὁ Κρίσπος ἠφανίσθη; τοῦτο σὲ ἀρκεῖ.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

(ἔκπληκτος)

Ὁ Καῖσαρ ἠφανίσθη, καὶ ὁ Κύριος
ἡμῶν ἀκόμη δὲν γνωρίζει τίποτε;
Ἵπάγω, τρέχω πρὸς αὐτόν εὐθύς.

(ὑπάγει· ἀλλ' εὐθύς ὑποστρέφει)

Ἄλλὰ

τίς τὸν ἀνήρπασεν, Αὐγούστα, πότε; πῶς;

ΕΛΕΝΗ

Ἄφ' οὗ, καθὼς μοὶ λέγεις, ἀγνοεῖ αὐτὸ
ὁ αὐτοκράτωρ, τὸ γνωρίζεις τότε σύ.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἐγώ;

ΕΛΕΝΗ

Τίς ἄλλος; Τῆς αὐλῆς ὁ Ὑπαρχος
δὲν εἶσαι σύ; δὲν εἶσαι τῶν συκοφαντῶν
τὸ μόνον στόμα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Συκοφαντίας ἢ αὐτοκρατορική
αὐλὴ τοῦ Κωνσταντίνου οὔτε δέχεται,
Αὐγούστα, οὔτ' ἐδέχθη. Καταμηνυτῶν
ἀναφορὰς ἐγγράφους ἢ προφορικὰς
τὸ ἐκδοθὲν ἐσχάτως προεκήρυξε
διάταγμ', ἀλλ' εὐρείας. Πᾶς τις δύναται
κατὰ παντὸς νὰ ἔλθῃ καταμηνυτής,
ἀλλ' ὄχι μόνον πρὸς τὰς αὐλικὰς ἀρχάς,
ὡς πρὶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα
αὐτὸν ἀμέσως. Ἴχνος καὶ ἐλάχιστον
τῆς πάλαι πρὸς ἐμὲ ἐμπιστοσύνης σου,
σεπτὴ προστάτριά μου, ἂν ἐπέμεινεν,
ὁμνύω ὅτι μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς
οὐδεὶς τῶν αὐλικῶν ἀρχόντων ἔλαβεν
ἀναφορὰν κατ' οὐδενός, καὶ ἀπορῶ

ἀκούων τοῦτο τὸ περὶ τοῦ Καίσαρος
φρικτὸν πλήν ἀνεξήγητόν σου ἄγγελμα.
Ἄλλὰ ἀνάγκη πρὸς τὸν αὐτοκράτορα
εὐθὺς νὰ σπεύσω.

(κινεῖται ὡς πρὸς ἔξοδον)

ΕΛΕΝΗ

Ὑπαγε, Ἀβλάβιε.

(ὁ Ἀβλάβιος προσκυνήσας βαθέως τὴν Ἑλένην, ἐξέρχεται.).

ΣΚΗΝΗ Δ'

ΕΛΕΝΗ (μόνη).

ΕΛΕΝΗ

Ἄν οὗτος ἀληθεύῃ, ὁ ἀφανισμὸς
τοῦ Κρίσπου εἶνε ἔργον μυστικῆς
διαταγῆς αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος,
καὶ τότε — Οἴμοι, τέκνον ἀπροστάτευτον
καὶ ὄρφανόν μου, Κρίσπε!

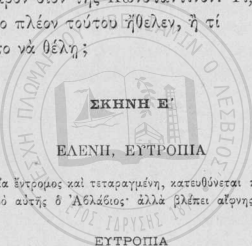
(κλαίει)

Σκοτοδινιῶ.

(κάθεται)

Μ' ἐκλείπουν αἱ δυνάμεις, ὅτε μόλις καὶ
παροῦσαι θὰ ἐπήρκουν. Τὴν καρδίαν μου
κατέχει φρίκη, καὶ ἀδυνατῶν ὁ νοῦς
νὰ ἐξηγήσῃ τὴν φρικώδη συμφορὰν,

εις εικασίας μάτην χάνεται. Ἡ μὴ
ὁ Κρίσπος εἶχε δίκαιον; κ' ἡ μητριὰ,
τὴν γνώμην τοῦ υἱοῦ μου διαστρέψασα,
τῆς πατρικῆς ἀγάπης τὸν πρωτότοκον
ἀλλ' ὀρφανὸν υἱὸν του ἀπεστέρησε;
Πλὴν πῶς; Ἡ Φαῦστ' ἀπήλαυσ' ὅ,τι ἤθελεν.
Ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Κρίσπου ἡ διοίκησις
ἀρθεῖσα τῆς Γαλλίας ἀνετέθη εἰς
τὸν νεαρὸν υἱὸν τῆς Κωνσταντίνου. Τί,
τί ἄλλο πλέον τούτου ἤθελεν, ἢ τί
ἠδύνατο νὰ θέλῃ;

ΕΚΚΛΗΣΙΑ
ΕΛΕΝΗ, ΕΥΤΡΟΠΙΑ

(Ἡ Εὐτροπία ἔντρομος καὶ τεταραγμένη, κατευθύνεται πρὸς τὸ μέρος,
ὅπου καὶ πρὸ αὐτῆς ὁ Ἀβλάβιος· ἀλλὰ βλέπει αἴφνης τὴν Ἑλένην
καὶ ἐπέχει).

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Σὺ ἐδῶ; Ἀλλὰ
θεός, Ἑλένη, πρὸς με σ' ἐξαπέστειλε.
Σκληρὰ ἀνάγκη πρὸς τὸν αὐτοκράτορα
τοὺς πόδας μου ὠδήγει κλονουμένους, πλὴν
μυστηριώδης τρόμος τοὺς ἀνέστελλε
σφοδρῶς πρὸς τὰ ὀπίσω. Τύχη ἀγαθῇ!
σὲ βλέπω κ' εἰς τὴν ἔντρομον καρδίαν μου
τὸ θάρρος ἀνατέλλει πάλιν κ' ἡ ἐλπίς.

ΕΛΕΝΗ

Εἶθ', Εὐτροπία, νὰ φανῆ ὁ τρόμος σου
ψευδῆς, ὡς εἶνε καὶ ἡ ἐξ ἐμοῦ ἐλπίς.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ψευδῆς ἡ ἀπὸ σοῦ ἐλπίς μου; σοῦ, καλῆ,
ἀγία ἀδελφῆ μου; Ἀλλὰ τότε τίς
ὁ βοηθός μου ἔσται καὶ σωτήρ;

ΕΛΕΝΗ

Πλὴν πῶς;

Τῆς πανισχύρου αὐτοκρατορίσσης ἡ
αὐγούστα μήτηρ ἀσθενοῦς πρεσβύτιδος
ποσῶς δὲν ἔχει χρεῖαν.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Καὶ μεγίστην, φεῦ,
ὦ ἀδελφῆ μου.

ΕΛΕΝΗ

Σπεῦσον πρὸς ὃν ἔσπευδες,
Αὐγούστα, σπεῦσον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα.
Ἐγὼ ἐνταῦθα εἶμαι ξένη. Ἡ αὐλὴ
δὲν μὲ γνωρίζει, ὅπως οὐδ' ἡ Ῥώμη. Ποῦ
νὰ δράμω θέλεις, ἀφ' οὗ πᾶσαι πρὸ ἐμοῦ
τῆς Ῥώμης καὶ αὐλῆς αἱ θύραι κλείονται;
Σὲ ἡ αὐλὴ γνωρίζει, σὲ ἡ Ῥώμη, σέ.
Σὺ ὅπου ἔλθης, ἀναπεταννύονται

αἱ θύραι πᾶσαι. Ἐμβα καὶ διάταττε·
ἡ μήτηρ τῆς αὐτοκρατείας εἶσαι σύ.
Διὸ καὶ νῦν, ἀφείσα τὴν ἀνίσχυρον
ἐμὲ πρεσβῦτιν, πρὸς τὸν αὐτοκράτορα
εὐθὺ τὸν πόδα στρέψον. Ἄν ἐκεῖ τυχὸν
τὴν εἴσοδον σοὶ φράξῃ τις φρουρός, αὐτὸς
δὲν εἶνε τῆς Αὐλῆς ὁ ἐκλαμπρότατος
Ἵπαρχος, ὅστις ἔωθεν ἐμὲ ἐδῶ
κρατεῖ, ἀποκωλύων τῆς πρὸς τὸν υἱὸν
εἰσόδου. Ὁ σιλεντιάριος ἀπλῶς
σὲ ἀγνοεῖ ὡς νέηλος· ἰδοὺ τὸ πᾶν!
Δὲν ἔχεις ἄλλο παρὰ τ' ὄνομά σου νὰ
δηλώσῃς, καὶ εὐθὺς ἰδοὺ σὺ ἔμπροσθεν
τοῦ Κωνσταντίνου. Ἄν κ' εἰς τοῦτον δὲν ἀρχεῖ
τὸ ὄνομά σου, πρὸς τὸ οὖς εἰπέ αὐτοῦ
ἐν ἄλλο, μαγικὸν καὶ ἀπροσμάχητόν,
τ' ὄνομα Φαῦστα. Ὅ,τι τότε ἐπιθυμεῖς
σύ, λέγε, ζῆτει, λάμβανε, διάνεμε.
Εἰς μᾶζαν καὶ εἰς ἄρτον τὴν γῆν σύμπασαν
μετάπλασον, καὶ μὲ τὰς χεῖρας τρίψασα
τὸν ἄρτον εἰς ψιχία, ῥίψέ τον εἰς τῆς
ἀγαπητῆς σου καλιᾶς τοὺς νεοσσούς,
τὰ φίλτατα στρουθία. Ἵψιπέτης δὲ
ἐκ τοῦ αἰθέρος ἀετὸς καὶ ἄκων ἄν
ἀφήσῃ νὰ πτοήσωσι σκιάζουσαι
αἱ πτέρυγές του τὰ στρουθία, λάβε σύ
τὸ τόξον σου, καὶ χρίσασα τὸ βέλος σου

μὲ φάρμακον ὄξυ καὶ δηλητήριον,
τόξευσον ἐξ ἐνέδρας καὶ νεκρὸν χαμαὶ
τὸν ὄρνιν ῥῖψε τὸν αἰθεροβάμονα,
τὸν βασιλέα τ' οὐρανοῦ τὸν πτερωτόν,
τὸ κόσμημα καὶ καύχημα τῆς πλάσεως.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Μὲ θλίβει τὸ πικρόχολον τῶν λόγων σου
πλέον παρ' ὅσον τὸ αἰνιγματῶδες των
μ' ἐκπλήττει καὶ ταραττει. Τί μετέβαλε
τῆς ἀδελφῆς μου τῆς φιλότατης καὶ πιστῆς
τὰ πρὸς ἐμὲ τὴν τάλαιναν αἰσθήματα
ἐξαίφνης τόσον; Πῶς εἰς δυσμενῆ ἐχθρὰν
τῆς Φαύστας μετεβλήθη καὶ τῶν τέκνων της
ἢ πρὶν γλυκεῖα μήτηρ καὶ φιλόστοργος;
Πῶς εἰς τραχεῖαν ξένην καὶ ἀσυμπαθῆ
ἢ πάλαι ἐρασμία καὶ παρήγορος
τῆς Εὐτροπίας ἀδελφῆ καὶ φίλη; Ἄν
τῆς κόρης μου τὰ τέκνα ὁ πατὴρ τιμᾶ,
νὰ χαίρη μᾶλλον διὰ τοῦτο δίκαιον
καὶ πρέπον εἶνε τίς; ἢ πενθερὰ ἐγὼ
τοῦ πᾶσαν κεκτημένου καὶ παρέχοντος
τιμῆν, τοῦ Κωνσταντίνου, ἢ ἡ μήτηρ σύ;
Καὶ ἔχαιρες σύ πρώτη, φίλη, πάντοτε
διότι τοὺς ἠγάπας τοὺς ἀθώους μου,
Ἐλένη, τούτους νεοσσούς, ὡς λέγεις, τοὺς
ἠγάπας, μᾶς ἠγάπας ὅλους, πάντοτε,

ὡς χθὲς ἀκόμη. Ποῖος δαίμων βάσκανος
τὴν εὐτυχίαν ταύτην τῆς ἀγάπης σου
καὶ τὴν χαρὰν φθονήσας μᾶς ἀφῆρπασε;
Τίς δαίμων; Ἄλλ' ἢ Φαῦστα, εἶς' ἐτοίμη σὺ
εὐθύς νὰ εἶπης ἴσως εἰς ἀπόκρισιν,
ἢ Φαῦστα, ναί, ἢ γόησσα, ἢ πανσθενῆς
τῆς γῆς κυρία, ἢ αὐτοκρατόρισσα!
Ἡ δυστυχής, ἢ παναθλία Φαῦστα! ὦ,
τὰς θεηλάτους συμφοράς τῆς τοῦ λαοῦ
καὶ ἡ ἐσχάτη ἂν ἐγνώριζε γυνή,
θὰ τὴν ἡλέει, δὲν θὰ τὴν ἐζήλευε!

Τὸ κάρφος ἀφηρέθη ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ
τῆς Φαύστας, ὅπερ τόσον τὴν ἠνώχλει, καὶ
αἱ συμφοραὶ τῆς ἀπὸ τοῦδε παύουσιν.

Δὲν ἐννοῶ.

ΕΛΕΝΗ

Ὁ Κρίσπος ἠφανίσθη.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Πῶς;

Ὁ Κρίσπος ἠφανίσθη; Κ' αἰτιαῖσαι σὺ
τὴν Φαῦσταν διὰ τοῦτο; Δίκαιοι θεοί!

ΕΛΕΝΗ

Ἄλλ' ἐρωτῶ σέ, πλὴν τῆς Φάυστας ἕτερος
τὴν θέλησιν τίς εἶχε καὶ τὴν δύναμιν
τὸν Κρίσπον ν' ἀφανίσῃ;

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Μόνος κύριος
τοῦ Κρίσπου εἶνε ὁ πατήρ, Αὐγούστα, ὡς
ὁ αὐτοκράτωρ κύριος τοῦ Καίσαρος.

ΕΛΕΝΗ

Λοιπὸν ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ πατήρ λοιπὸν
ἐνήργησε τὴν σύλληψιν τοῦ Καίσαρος
τὴν νύκτα χθές, ἐν ᾗ ἡ αὐτοκρατεία
καὶ μητρυιὰ ἐρρόγγαζε καθεύδουσα!

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ἡ μητρυιὰ βεβαίως δὲν ἐρρόγγαζεν,
οὐδ' ἐκοιμᾶτο ἡ αὐτοκρατόρισσα
τὴν νύκτα· τοῦτο τὸ ἐμάντευσας ὀρθῶς.
Ἄλλὰ γνωρίζεις διατί; Διότι ἄγρυπνος
ὀλόκληρον τὴν νύκτα μετ' ἐμοῦ αὐτὴ
διῆλθε, ναί· διότι ἀπὸ τῆς στιγμῆς,
καθ' ἣν ὁ Κρίσπος, ὁ προνομιοῦχός σου
υἱὸς καὶ καῖσαρ, ἔσχε τὴν ἀπόνοιαν
νὰ ἐξυβρίσῃ πρὸ συμπάσης τῆς αὐλῆς,
τί λέγω; πρὸ αὐτοῦ τοῦ αὐτοκράτορος,

τὴν σύζυγον αὐτοῦ μετὰ θρασύτητος
καὶ ἀσεβείας ἀνηκούστου πρὶν, ἀντὶ
εὐθύς δραμοῦσα πρὸς τὸν αὐτοκράτορα,
τοῦ ἀσεβοῦς τὴν τιμωρίαν ὑβριστοῦ
νὰ ἀπαιτήσῃ, ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς
ἐκλείσθη μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν κοιτῶνά της,
καὶ ἕως τῶρα ἄγρυπνος καὶ ἄσιτος
στενάζει καὶ θρηνεῖ ἀπαρηγόρητος,
ὅτι ἀδίκως ὡς ἐχθρὰ καὶ δυσμενῆς
περιφρονεῖται καὶ ὑβρίζεται ὑπὸ
τοῦ Κρίσπου, καὶ κωφὴ πρὸς τῆς μητρὸς ἐμοῦ
τὰ δάκρυα, τὸ στήθος τύπτει ἔκφρων, καὶ
τὴν κόμην της σπαράσσοισα, τὸν θάνατον
μετὰ δακρύων, ὡς τὸν μόνον λυτρωτὴν,
ἐπικαλεῖται. Κατὰ πᾶσαν δὲ στιγμὴν
τὴν κατὰ Κρίσπου τοῦ συζύγου τρέμουσα
ὀργὴν, ἀλλὰ καὶ μὴ τολμῶσα πρὸς αὐτὸν
νὰ ἔλθ' ὑπὲρ ἐκείνου, οὕτως ἔχουσα,
πειθαναγκάζει τέλος ἄκουσαν ἐμὲ
καὶ τρέμουσαν νὰ δράμω ἐν ὀνόματι
αὐτῆς πρὸς τοῦτον — μάτην, ὅπως βλέπεις. Πρὶν
ἐγὼ προλάβω τὴν τοῦ αὐτοκράτορος
δικαίαν κατὰ τοῦ υἱοῦ ὀργὴν, ἐμέ,
φεῦ, προλαμβάνει σοῦ ἢ ὅλως ἀδίκος
κατὰ τῆς θυγατρὸς μου. — Πλὴν τίς ἔρχεται;

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΕΛΕΝΗ, ΕΥΤΡΟΠΙΑ, ΦΑΥΣΤΑ

(Προσέρχεται ἡ Φαῦστα μετ' ἀδρανοῦς σπουδῆς ὡς πάσχουσα, λυσίκομος δὲ καὶ ἐν ἀτάκτῳ νοσοῦσης περιβολῇ).

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ἡ Φαῦστα! Ποία ἀφροσύνη, θύγατερ,
τὴν κλίνην σου ν' ἀφήσης, οὕτω πάσχουσα.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἦτο ἀνάγκη, μῆτερ. ὦ, οἱ πόδες μου
κλονοῦνται καὶ — ἰλιγγιῶ. Δὲν δύναμαι
νὰ προχωρήσω.

(πρὸς τὴν Ἑλένην, ἣν νῦν πρῶτον παρατηρεῖ)

Φεῦ! αὐγούστα μῆτέρ μου!

ΕΛΕΝΗ

(εὐσεβῶς ὑποκλινομένη)

Σεπτὴ Αὐγούστα καὶ κυρία μου —

(ἡ Φαῦστα κάθηται κατάκοπος εἰς θρονίον. Εὐτροπία καὶ Ἑλένη σπεύδουσι περὶ αὐτῆς)

Ἀλλά,

νομίζω, πάσχεις.

ΦΑΥΣΤΑ

(πρὸς τὴν Ἑλένην)

Σύ, ὦ μῆτέρ μου σεπτὴ,

σύ μόνη νά τόν σώσης δύνασαι. Ἐγὼ
δὲν δύναμαι νά δράμω, νά βαδίσω κἄν.

ΕΛΕΝΗ

Πλὴν τίν', ἀγαπητή μου κόρη;

ΦΑΥΣΤΑ

Τίνα; Ναί,

σύ δὲν γνωρίζεις, κ' ἐγὼ ἔχασα τὸν νοῦν.
Ὁ Κρίσπος — τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὸ ἔμαθα —
ὁ Κρίσπος ἠφρανίσθη· ὁ ἀγαπητός,
ὁ λατρευτός σου Καῖσαρ, μῆτέρ μου καλή,
τὴν νύκτα ταύτην συνελήφθη, καὶ καθ' ἣν
στιγμὴν λαλοῦμεν ἴσως κινδυνεύει, καὶ
ἐγὼ δὲν ἔχω πόδας νά με φέρωσιν
ἕως εἰς τὸν πατέρα του, δὲν ἔχω νοῦν
νά στοχασθῶ, γλῶσσαν νά ἐκστομίσω πρὸς
τὸν σύζυγόν μου ὑπὲρ τοῦ ἰδίου του
υἱοῦ τρεῖς λέξεις,
(ὡς πρὸς ἑαυτήν)

φεῦ, δὲν ἔχω πρόσωπον
καὶ νά τὸν ἴδω, ὦ θεοί!

(πρὸς τὴν Εὐτροπίαν καὶ Ἑλένην)

Σεῖς σπεύσατε
καὶ σώσατέ τον.

(πρὸς τὴν Εὐτροπίαν)

Πρὸς τὸν αὐτοκράτορα
ὑπαγε, μῆτερ, πέσε εἰς τοὺς πόδας του.

καὶ ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ του καθικέτευσον.

(πρὸς τὴν Ἑλένην)

Ἄλλὰ σὺ μόνη, πενθερά μου, μόνη σύ,
Ἑλένη, τοῦ υἱοῦ σου σὺ θὰ δυνηθῆς
νὰ κάμψῃς τὴν καρδίαν. Σπεῦσον, σπεύσατε.

ΣΚΗΝΗ Ζ'

ΕΛΕΝΗ, ΕΥΤΡΟΠΙΑ, ΦΑΥΣΤΑ, ΑΒΛΑΒΙΟΣ

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

(πρὸς τὴν Φαῦσταν, ἀφ' οὗ ὑποβάλλη εἰς αὐτὴν ὑποκλινῶς τὰ σεδά-
σματά του)

Ἐὰν ἡ ὑψηλὴ της καθοσίωσις
νὰ μὲ τιμήσῃ ἔχει μ' ὄρισμόν τινα — ;

(Ἡ Φαῦστα ἀνανεύει διὰ τῆς χειρός. — Στρέφεται πρὸς τὴν Ἑλένην
ὑποκλινόμενος)

Ὁ Κύριος προσμένει τὴν Αὐγούσταν καὶ
σεπτὴν μητέρα εἰς ἀκρόασιν ἐντὸς
τοῦ ἱεροῦ θαλάμου.

ΕΛΕΝΗ

Καθοδῆγει με.

(Ἡ Ἑλένη συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ Ἀβλαβίου ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Η΄

ΕΥΤΡΟΠΙΑ, ΦΑΥΣΤΑ

ΦΑΥΣΤΑ

(άνισταμένη)

Ω μῆτερ, μῆτερ!

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Κόρη μου, ἤσύχασε.

Ἡ πενθερά σου θὰ τὸν σώσει.

ΦΑΥΣΤΑ

Θὰ τὸν σώσει; ναί;

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Καὶ ἀμφιβάλλεις; Πότε εἰς ἐπίμονον
τῆς πενθερᾶς σου αἴτησιν κατώρθωσεν
ὁ αὐτοκράτωρ μέχρι τέλους ν' ἀντιστῆ;

ΦΑΥΣΤΑ

Ναί, θὰ σωθῆ· τὸ βλέπω, τὸ αἰσθάνομαι·
ἀλλὰ ἐγὼ πῶς θὰ τὸν ἶδω πλέον; πῶς
νὰ ζήσω πλέον μετὰ τὰ γενόμενα
χθές;

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ἄπορῶ μεγάλως καὶ ἐξίσταμαι
μὲ τῶν φρενῶν σου ταύτας τὰς μεταβολὰς
τὰς παλινστρόφους. Φαῦστα, πῶς κατήντησες

ἐσχάτως τόσον αἰφνης ἰδιότροπος!
Αἱ ὕβρεις αἰ θρασεῖται κ' οἱ ὄνειδισμοὶ
μέχρι θανάτου σ' ἔτρωσαν τοῦ Καίσαρος,
κ' εὐλόγως. Αἰφνης ὁμως φυλακίζεται
ὁ ὕβριστής. Τί τούτου δικαιοτέρον;
Ἄντι χαρᾶς δὲ κ' ἱκανοποιήσεως
καὶ τοῦτο θανασίμως τὴν καρδίαν σου
τιτρώσκει, καὶ βαρέως φέρεις τὴν ποινήν,
καὶ τρέμεις μὴ τῆς κεφαλῆς τοῦ ὕβριστοῦ
καὶ μία μόνη πάθη θρίξ. Ἐλλά ἰδοὺ
τῇ παρεμβάσει τῆς Ἑλένης σφύζεται
ὁ Καῖσαρ. Μόλις ὁμως περὶ τούτου σὺ
πεισθεῖσα, τρέμεις μὴ τὸν ἴδης πάλιν, καὶ
ἀπηλπισμένη λυτρωτὴν τὸν θάνατον
ἐπικαλεῖσαι. Πῶς τὰ ἀσυμβίβαστα
νὰ συμβιβάσω ταῦτα; Κόρη μου, μὲ κρύπτεσαι.
Μὲ κρύπτεις μυστικόν τι. ὦ! εἰς τοὺς θεοὺς
σὲ ἐξορκίζω, Φαῦστα, μὴ πλειότερον
μὲ βασανίζης, κρύπτουσα τὸν πόνον σου.
Εἰπέ, τί ἔχεις; ναί, τί θέλεις, τί ζητεῖς;

ΦΑΥΣΤΑ

ὦ! ν' ἀποθάνω! Μητέρα μου, ἂν μ' ἀγαπᾶς,
ἂν μὲ λυπῆσαι, τρέξε, φρόντισε, εὐρὲ
ὀλίγην κόνιν, τρεῖς σταγόνας φάρμακον
θανατηφόρον, ν' ἀποθάνω, μητέρα μου,
ὦ! ν' ἀποθάνω!

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ν' ἀποθάνης; διατί;

ΦΑΥΣΤΑ

Δὲν ἤκουσες, δὲν εἶδες;

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Τί;

ΦΑΥΣΤΑ

Δὲν ἤκουσες
τοὺς λόγους του, τοὺς πλήρεις μίσους λόγους του;
Τὸ βλέμμα του δὲν εἶδες, ὦ! τὸ βλέμμα του
τὸ πλήρες μίσους καὶ περιφρονήσεως;

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Πλὴν τίνος;

ΦΑΥΣΤΑ

Τίνος; καὶ ἀκόμη ἐρωτᾷς;
Ἐκείνου, ὅστις τὴν ζωὴν μου πρὸ πολλοῦ
φαρμακευμένην ἔχει, καὶ μὲ δύναμιν
μυστηριώδη, ἀλλ' ἀκαταμάχητον,
πρὸς ἑαυτὸν μὲ σύρει, τοὺς θεοὺς ἐγὼ
ἐν ᾧ ματαίως ἱκετεύω ἔνδακρυς
νυχθήμερον μακρὰν του νὰ μὲ σώσωσιν·
ἐκείνου, ὅστις μὲ ἀφήρεσε τὸν νοῦν,
καὶ εἰς τῆς δυστυχοῦς μου καὶ παράφρονος

τὰ σπλάγχνα φλόγα φοβερᾶς ἐνέβαλε
μανίας καίουσάν με, πυρπολοῦσάν με·
τὸν ὕπνον ὅστις ἤρπασε διὰ παντός
ἀπὸ τὰ βλέφαρά μου, κ' ἐφυγάδευσεν
ἀπὸ τὰ χεῖλη τὸ μειδίαμα καὶ τὴν
χαρὰν καὶ τέρψιν ἀπὸ τὴν καρδίαν μου·
ἐκείνου, ὅστις μὲ μισεῖ, ἐν ᾧ ἐγὼ
φρικώδη πάσχω δι' αὐτὸν καὶ τήκομαι,
καὶ τρέμω μόνον νὰ τὸν ἴδω, καὶ ριγῶ
καὶ καίω, ἀπὸ μῖσος ὄχι, ἀπὸ ἔρωτα!

Ἔρωτα τίνος;

Τίνος; Ἄς ἀνοιξ' ἡ γῆ,
καὶ ἄς μὲ καταπίη τὴν ἀνόσιον,
ἀλλ' ἄκουσέ το, μάθε το· τοῦ Κρίσπου!

(ἔντρομος καὶ φρίττουσα)

Σύ,

σύ ἀγαπᾶς τὸν Κρίσπον; Δὲν παρήκουσα;
τὸν προγονόν σου Κρίσπον;

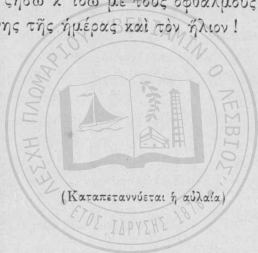
(Ἡ Φαῦστα, καλύπτουσα μὲ τὰς χεῖρας τὸ πρόσωπόν της ρίπτεται εἰς ἀνάκλιτρον)

ὦ, πικρὸν αὐτὸ
τὸ βέλος ἐκαρφώθ' εἰς τὴν καρδίαν μου,

Θανάσιμον, ὦ Φαῦστα! Ποῖον ὄνειδος
φρικῶδες, ποῖον αἶσχος ἀποτρόπαιον!

(ἀποστρέφουσα ἐξ αὐτῆς τὸ βλέμμα καὶ προχωροῦσα πρὸς τὸ κοινόν)

* Ἄν φῶς ποτε ἡμέρας, ἂν ἀκτίς ποτε
ἡλίου νὰ φωτίσῃ τοῦτο πέπρωται
τῆς ἀνοσίου κόρης τὸ μυστήριον,
ὦ θάνατε, ἐλθὲ καὶ εἰς τ' ἀνήλια
τοῦ Ἄδου σκότη κρύψε με διὰ παντός,
πρὶν ζήσω κ' ἰδῶ μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸ φῶς
ἐκείνης τῆς ἡμέρας καὶ τὸν ἥλιον!

ΠΡΑΞΙΣ Γ'

Ἡ σκηνὴ παριστᾷ τὴν πρὸ τοῦ κοιτῶνος
τῆς Φαῦστας αἰθουσαν, φωτιζομένην ὑπὸ μόνης
τῆς νυκτικῆς λυχνίας.

ΣΚΗΝΗ Α'

ΦΑΥΣΤΑ, ΕΥΤΡΟΠΙΑ

(Ἡ Φαῦστα κάθηται ἐπὶ σκίμπος, ἐφ' οὗ στηρίζει τὸν ἀγκῶνα τῆς
χειρὸς, δι' ἧς κρατεῖ τὴν κεφαλὴν, ἀτενίζουσα εἰς τὸ κενὸν ἀλλόφρων.
Μετά τινος στιγμᾶς εἰσέρχεται ἡ Εὐτροπία, βλέπει αὐτὴν, σείει τὴν κε-
φαλὴν περιλυπος, καὶ λέγει:)

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Θεοὶ μεγάλοι! Ὅπου πρὸ τριῶν ὥρων,
καὶ ὅπως τὴν ἀφῆκα!

(εἰσέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνα, ὁπόθεν ἐξέρχεται ἀμέσως)

Ὅλως ἄθικτος

ἡ κλίνη τῆς ἀκόμη.

(πρὸς τὴν Φαῦσταν, ἣτις μένει ἀκίνητος ὡσανεὶ ἀνάσθητος πρὸς πᾶν
ὅ,τι λέγεται ἢ γίνεται περὶ αὐτὴν)

Ἄπεφάσισες

λοιπὸν σπουδαίως ν' ἀποθάνης, κόρη μου;

(ἀνοίγει τὰ παραπετάσματα τῶν θυρίδων)

Ἄλλὰ τί βλέπω; ἔξω ἐξημέρωσε
σχεδόν· πρὸ ὥρας ἤδη φέγγει ἡ Ἥως,
καὶ μόλις πλέον διακρίνεται τὸ φῶς
τῆς Ἀφροδίτης.

(ἐπιστρέφουσα πρὸς τὴν Φαῦσταν)

Ἵπαγε νὰ κοιμηθῆς·

ἡ ἀγρυπνία ἡ διήμερος αὐτῆ
θὰ σὲ φονεύσῃ, κόρη μου!

ΦΑΥΣΤΑ

(ἀκίνητος, καὶ ἀλλόφρων, ὅπως πρότερον)

Ναί, ἡ Ἥως!

Τί εὐτυχῆς! Ἠράσθη τοῦ Μαντίου τὸν
υἷον, τὸν νέον Κλειτόν, καὶ τὸν ἤρπασε.
Τὸν Κέφαλον ἠράσθη, τὸν Ὠρίωνα,
τίς οἶδε πόσους ἄλλους; καὶ τοὺς ἤρπασε.
Τοὺς ἤρπασεν, ὡς ἂν εἰ εἶχεν ὄνουχας
Ἄρπυϊας ἢ θεὰ ἢ ῥοδοδάκτυλος!
Πῶς νὰ μὴ φύγῃ προτροπάδην πρὸ αὐτῆς
ἡ Ἀφροδίτη, ἡ σεμνὴ προστάτρια
τῶν δεσποινῶν τῆς Ῥώμης; Ἔ, Ὀβίδιε!
ἐγώ, ἐγὼ νὰ σὲ διδάξω ἔπρεπε
τῶν θεαινῶν σου καὶ θεῶν τοὺς ἔρωτας.
Τὰ ῥόδα φέρει ὄχι εἰς τὸ πρόσωπον,
ἀλλὰ εἰς τοὺς δακτύλους ἢ καλὴ Ἥως!

διότι εἶνε κόρη ἀναιδῆς μητρὸς
ἀναιδιστέρας, τῆς Νυκτός. Ἄφ' οὗ ἡ Νύξ
μορφὴν δὲν ἔχει, ποῦ τὰ ῥόδα τῆς Αἰδοῦς
θα εὔρουσιν τόπον; Ἄν ἐκ τῆς αἰδήμονος
ἡμέρας τῶν ἀνθρώπων ἢ ἀπρόσωπος
καὶ ἀφανῆς Ἡὼς τοὺς ἐρωμένους τῆς
ἀρπάζει, εἰς τὰ σκότη πάλιν τῆς Νυκτός
τοὺς θάπτει, εἰς τὰ σκότη τὰ ἀνήλια,
ὅπου τυφλὴ κοιμᾶται πᾶσα δύναμις
τῆς φύσεως, κ' ἐκεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν
καθεύδει ὕπνον αἰωνίου ἔρωτος.

(αἴφνης ἀνισταμένη)

Ἡὼς κ' ἐγώ, θυγάτηρ εἶμαι τῆς Νυκτός
κ' ἐγώ· ἀλλ' ὄχι τῆς Ἑλληνικῆς, οὐδὲ
τῆς τῶν Αὐσόνων. Εἶμαι κόρη τῆς Νυκτός
χωρῶν ὑπερβορείων, κρύων, ζοφερῶν

Ἡὼς, ἀλλὰ ἀγρία, βάρβαρος Ἡὼς!

Ἡ γενεά μου εἰς τὴν νύκτα τῶν δασῶν
τῆς Παννονίας ἐκοιμᾶτο βάρβαρος
μακροὺς αἰῶνας, πρὶν ἐκ τοῦ Παννονικοῦ
Σιρμίου ὁ πατήρ μου Μαξιμιανὸς
ὀρμήσας, λάβ' εἰς τὰς τυλώδεις χεῖράς του
ἀντὶ ἀρότρου ξίφος, κ' ἐκρωμαίσθεις
ὡς καῖσαρ μοναρχήσῃ καὶ ὡς αὐγουστος.

Ἴδου ἡ βάρβαρός μου κρύπτη καὶ κοιτίς.

Ἐκεῖθεν εἰς τὸν κόσμον τὸν ῥωμαϊκὸν
προῆλθον, καὶ μετ' ἀποπλάνησιν μακρὰν

εὔρηκα τέλος τὸν Ὠρίωνά μου. Ὡς
Ἦὼς τὰς χεῖρας τὰς ῥοδοδακτύλους μου
ἐκτείνω, τὸν ἀρπάζω, εἰς τὴν φίλην μου
κοιτίδα, τὴν ζοφώδη κ' αἰωνίαν τῶν
δασῶν τῆς Παννονίας Νύκτα, τρέχω, καὶ
ἐκεῖ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ φιλτάτου μου
Ὠρίωνος ῥιφθεῖσα, ζῶσα ἢ νεκρά,
κοιμῶμαι ὕπνον αἰωνίου ἔρωτος.

Παραλαλεῖς, Αὐγούστα!

Τίς εἶν' ἐδῶ;

ΦΑΥΣΤΑ
(ὡς αἴφνης ἀφυπνιζομένη)

Τίς ὠμίλησε;

Εἰγώ, ὦ Φαῦστα.

Μόνη σύ;

Ναί, μόνη. Μόνη ἤδη πρὸ μακροῦ ἐδῶ
ἵσταμαι χρόνου, καὶ σ' ἀκούω ἔνδακρυς.

Μ' ἀκούεις, λέγεις; Μ' ἤκουσας λοιπόν; Ἀλλὰ
καὶ δὲν πειράζει. Τόσον τὸ καλῖτερον.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ναί, σὲ ἀκούω τόσῃν ὥραν ἔνδακρυς,
διότι ἀγνοῶ ἂν εἶσαι ἔξυπνος,
ἢ ἂν κοιμᾶσαι μ' ἀνοικτούς τοὺς ὀφθαλμούς,
ἂν ὅσα λέγεις εἶνε λόγοι γυναικὸς
παραφρονούσης, ἢ παραλαλήματα
ἀνθρώπου, ὅστις ὄνειρεύετ' ἔξυπνος.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἡ Φαῦστα δὲν ὠμίλει, ὄχι, μῆτέρ μου·
ἐλάλ' ἢ Νύξ ἢ ἀναιδὴς πρὸς τ' ἀναιδῆ
φαντάσματά της.

Ἵπαγε νὰ κοιμηθῆς,
καλὴ μου κόρη, σ' ἱκετεύω, ὕπαγε.

ΦΑΥΣΤΑ

Νὰ κοιμηθῶ; καὶ εἶνε τοῦτο δυνατόν;
Ἡ νύξ παρῆλθε, καὶ μ' αὐτὴν τὰ φάσματα
τῆς ἀναιδείας καὶ οἱ λῆροι. Πρὸ πολλοῦ
ὁ ἥλιος ἀνέτειλε, καὶ ἡ σεμνὴ
κ' αἰδήμων Ῥώμη λάμπ' εἰς τὰς ἀκτῖνάς του,
ὡς καὶ ὁ Παλατῖνος λόφος ἔξωθεν
τῶν ἀνακτόρων τούτων. Ὡρα κ' ἔσωθεν
νὰ λάμψη ἡ Αἰδὼς εἰς τὸ παλάτιον.
Ἴδού, νῦν αἶρω τὰ παραπετάσματα·

(Ἡ Φαῦστα πρᾶττει ὅ,τι λέγει· ὄθεν καὶ καταπλημμυρεῖ τὴν σκηνὴν τὸ φῶς τῆς ἡμέρας).

ἡ νύξ, τὰ ὄνειρά της, τὰ φαντάσματα,
οἱ λῆροι γυναικὸς παραφρονούσης καὶ
ἀσχημονούσης ἄρδην ἠφανίσθησαν,
καὶ νῦν ἐνώπιόν σου πάλιν ἴσταται
σεμνή, αἰδῆμων, σώφρων, ὅπως πάντοτε,
ἡ ὑπερτάτη τῶν ῥωμαίων δεσποινῶν,
ἄς μόνον δις ἐκτὸς τοῦ οἴκου δύναται
ὁ κόσμος νὰ προσβλέψη, νύμφας ἢ νεκράς·
ἤτις, καὶ ἂν πᾶσ' ἄλλη τώρα θέσποινα
τὸν ἐσκωριασμένον τοῦτον δύναται
νὰ παραβαίνει νόμον, νὰ τηρῇ αὐτὸν
ὀφείλει αὐστηρῶς αὐτή, ἡ βασιλὶς
τῆς οἰκουμένης, ἡ αὐτοκρατόρισσα!

(Ἡ Φαῦστα, ταῦτα λέγουσα, ἴσταται μετ' ἐπιτετηθευμένης μεγαλειότη-
τος καὶ ἐπίδεικτικῶς ἐνώπιον τῆς Εὐτροπίας).

Εἶσ' εὐχαριστημένη τώρα μὲ ἐμέ,
αὐγούστα πενθερὰ τοῦ αὐτοκράτορος;

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ποῖον νὰ κλαύσω πρῶτον, κόρη τάλαινα,
καὶ ποῖον ὕστερον; ἐμὲ αὐτὴν ἢ σέ;
τὰ δυστυχῆ σου τέκνα, ἢ τὸν σύζυγον;
Οὕτω λοιπὸν ἀσπλάγχως, Φαῦστα, ἔμελλες
νὰ φαρμακεύσης τῆς ἀθλίας σου μητρὸς
τὸ γῆρας, οὕτω νὰ προδώσης σύζυγον

πιστὸν καὶ ἀγαπῶντά σε, κ' εἰς ὄνειδος
αἰώνιον τῶν τέκνων σου τὸ ὄνομα
νὰ παραδώσης; Φαῦστα, κόρη μου καλή,
σὲ ἰκετεύω —

(Ἡ Εὐτροπία θέλει νὰ γονυπετήσῃ πρὸ τῆς Φαύστας, ἥτις ὅμως ἀπο-
κωλύει αὐτὴν μετ' ὀργῆς).

ΦΑΥΣΤΑ

Εὐτροπί', ἀπηύδησα
μὲ τὰς γονυπετήσεις τὰς ματαίας σου,
τὰς ἀνά πᾶσαν ὥραν.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Τέκνον φίλτατον!

ΦΑΥΣΤΑ

Εἰς μάτην, τὸ γνωρίζεις.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Φαῦστα, κόρη μου!

ΦΑΥΣΤΑ

Θὰ ἐξαντλήσης τὴν ὑπομονήν μου, καὶ
πολλή, γνωρίζεις, πλέον δέν μ' ἀπέμεινε.
Τί νὰ τὰς κάμω, μῆτερ, τὰς δεήσεις σου;
Νὰ θεραπεύσουν δύνανται τὸ νόσημα;
Οὐχί· ἡ νόσος εἶνε ἀθεράπευτος.
Γνωρίζεις θεραπείαν; ἔχεις φάρμακον;

Ἐγὼ ἐν μόνον ἔχω, τοῦτο.

(Ἡ Φαῦστα δεικνύει ἐξάγουσα ἐκ τοῦ κόλπου τῆς ἐγχειρίδιον. Ἡ Εὐτροπία τρέχει πρὸς αὐτὴν ἔντρομος).

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Φαῦστα, μή,

μὴ πρὸς θεῶν!

ΦΑΥΣΤΑ

ὦ! μὴ φοβοῦ ποσῶς. Ἄφ' οὗ
νὰ ζήσω σ' ὑπεσχέθην ἐπομόσασα,
τὸν ὄρκον θὰ τηρήσω, ἀλλὰ χάριν σου,
διότι μόνον χάριν σοῦ ἐπώμοσα
τὸν ὄρκον τοῦτον. Τότε δὲ μὲ τί δικαίωμα
παραπονεῖσαι κατ' ἐμοῦ; Τὰ τέκνα μου,
ὁ σύζυγός μου, οὔτοι λίθον κατ' ἐμοῦ,
ἂν προδοθοῦν, ἄς ρίψουν, ὄχι πλὴν καὶ σύ.
Σὺ μετὰ τοῦ πατρός μου μόλις ἔφηβον
εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ ἀνδρός μ' ἐρρίψατε
τῆς Μινερβίνας Κωνσταντίνου, τοῦτον μὲν
συναύγουστον, ἐμὲ δ' αὐγούσταν σύζυγον
ἐν Ἀρελάτῳ τῆς Γαλλίας στέφαντες.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Αἱ ἐνδοξοὶ ἐκεῖναι καὶ τρισευτυχεῖς
ἐν Ἀρελάτῳ ἑορταῖ εἰς ποίας, φεῦ!
ἐν Ῥώμῃ τῶρα ν' ἀπολήξουν ἔμελλον;

ΦΑΥΣΤΑ

Ἐγὼ μὴ πταίω διὰ τοῦτο; Μὴ ἐμοῦ
τὴν δόξαν κ' εὐτυχίαν ἐορτάζοντες
ἐν Ἀρελάτῳ τότε σεῖς ἐσκέπτεσθε;
Ἄ! ὄχι!

(Ἡ Εὐτροπία ἐκφράζει ὀλιβερὰν δυσφορίαν διὰ τινος κινήματός της)

Μὴ κινῆσαι, μὴ ταράττεσαι
ποσῶς, Αὐγούστα! Οὔτε ὀνειρεύομαι,
ὡς βλέπεις, τώρα πλέον, οὔτε φλυαρῶ.
Ἐὰν εἰς πατρικὴν τοιαύτην πρόνοιαν
ἐπίστευεν ἡ Φαῦστα, τὸ νεόνυμφον
κοράσιον, ἡ Φαῦστα ἢ μετέπειτα,
τόσ' ἄλλα διδάχθεισα ὀλιβερὰ κακὰ
ἐντὸς τῶν παλατίων, δὲν ἠδύνατο
νὰ μὴ γνωρίσῃ τοῦτο τὸ ἀπλούστατον
τοῦ κόσμου πρᾶγμα, ὅτι οἱ γονεῖς αὐτῆς
ἐν Ἀρελάτῳ τότε συνεώρταζον
μετὰ τοῦ Κωνσταντίνου ὄχι τὴν χαρὰν
ἐμοῦ καὶ εὐτυχίαν, ὡς ἐνόμιζα,
ἀλλὰ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν γάμων μου
τὴν συμμαχίαν τὴν πολιτικὴν αὐτῶν,
ἧς μόνον ἐν τῶν ἀμοιβαίων καὶ πολλῶν
ἀνταλλαγμάτων, πάντως δὲ τὸ ἥκιστα
σπουδαῖον, ἦμην καὶ ἐγώ.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Πῶς, κόρη μου,

τὰ πάντα διαστρέφεις καὶ παρεξηγεῖς !

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄ, ὄχι, ὄχι ! Λέγω τὴν ἀλήθειαν.
Ἡ μόνη παρεξήγησις, ἡ μόνη μου
διαστροφή, εἶν' ὅτι κυριολεκτῶ.
Ὁ Κωνσταντῖνος μὲ ἠγάπησεν· ἀλλὰ
κ' ἐγὼ ἀφωσιώθην εἰς αὐτὸν πιστῶς.
Ἄλλ', οἴμοι ! κέντρον ἔρωτος καὶ πίστεως
δὲν εἶνε τῶν καισάρων τὰ ἀνάκτορα.
Ὅκτῶ τὸν κόσμον ἐκυβέρνων αὐγουστοί,
διώκοντες, φθονοῦντες καὶ προδίδοντες
ἀλλήλους, ὅπως ἕκαστος εἰς ἑαυτὸν
τοῦ κόσμου ὄλην συγκεντρώσῃ τὴν ἀρχήν.
Ἀπέτυχον οἱ πάντες, εἰς ὃ' ἐπέτυχεν
ἐκ πάντων μόνος, ὁ καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς
ὑπερβαλὼν εἰς νοῦν καὶ εἰς χρηστότητα,
ὁ σύζυγός μου. Ἠλὴν καὶ οὗτος ὤφειλε,
διὰ νὰ παύσῃ τὴν ἀέναον σφαγὴν
τοῦ κόσμου, νὰ ποτίσῃ μ' αἷμα ἕκαστον
τῆς νικηφόρου του πορείας βῆμα, μὲ
τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν, κ' ἐχθροὶ του ὄλοι οἱ
τοῦ κράτους ἦσαν αὐγουστοί καὶ καισαρες,
μικροὶ μεγάλοι, οἱ ἐγγύτατοι αὐτοῖ
τῶν συγγενῶν του. Τρί' ἀπὸ τοῦ γάμου μου
εἶχον παρέλθῃ μόλις ἔτη, καὶ αὐτὸς
ὁ ἀδελφός μου [ὁ Μαξέντιος, προδοὺς

αἰσχροῦς τὸν εὐεργέτην καὶ σωτήρᾶ του,
τὸν σύζυγόν σου καὶ πατέρα μου, ἐλθὼν
πρὸς τὸν γαμβρόν του Κωνσταντῖνον συνδρομὴν
ἐζήτει κατ' ἐκείνου. Τί ἐγὼ ἢ τάλαινα
νὰ πράξω τότε ἔδει, μεταξύ πατρός
κ' υἱοῦ παρεντεθεῖσα; Ὁλοφυρομένη μὲν
καὶ στένουσα, ἀλλ' ὅμως ὑπερήσπισα
συνηγοροῦσα τοῦ πατρός τὸ δίκαιον,
κ' ἡ συνδρομὴ ἐδόθη. Πλὴν εὐθύς ὡς ὁ
σωτήρ του Κωνσταντῖνος ἐξεστράτευσε
κατὰ τῶν Φράγκων, ὁ πατήρ μου ἔδραμεν
εἰς Ἀρελᾶτον, ἤρπασε τὸν θησαυρὸν
τοῦ Κωνσταντῖνου, τὸν στρατὸν διέφθειρε,
καὶ ὡς νεκρὸν κηρύξας τὸν σωτήρᾶ του,
εἰς ἀνταρσίαν κατ' αὐτοῦ ἐκίνησε
τὰς λεγεῶνας].

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Τὰ γνωρίζω, κόρη μου.

Τί νῦν ἐκεῖνα τὰ ἀξιοθρήνητα
μ' ἀναμιμνήσκεις;

ΦΑΥΣΤΑ

Τί; ἰδοῦ. Ἐπρόδωκα
τὴν ἀπιστίαν τοῦ πατρός μου πρὸς
τὸν σύζυγόν μου.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Κ' ἔπραξας τὸ χρέος σου.

ΦΑΥΣΤΑ

Τὸ λέγεις τώρα· τότε δὲν τὸ ἔλεγες,
ἀλλὰ μὲ κατηρᾶσο.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Κόρη μου, ποτέ.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄς εἶνε· [προχωρῶ. Τὴν ἐπονείδιστον
ἀποστασίαν μία τοῦ συζύγου μου
πνοή ὡς κούφην ἔσβησε πομπόλυγα.
Ὁ Κωνσταντῖνος, πάντα παρ' ἐμοῦ μαθὼν,
σπουδῆ ἐκ Ῥήνου παραχρῆμ' ἀνέζευξε,
κ' εἰς Ἀρελάτον ἦλθεν, εἶδ', ἐνίκησεν.
Ἄλλὰ καὶ ἠττημένος ὁ ἔλεεινὸς
πατήρ μου τότε τί τολμᾷ; Τὸν νικητὴν
τὴν νύκτα νὰ δολοφονήσῃ ἔνδον τοῦ
κοιτῶνος του. Κ' εἰς τοῦτο τίνα σύμμαχον
καὶ συνεργὸν ζητεῖ; ἐμέ.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Δὲν ἤκουσα

τοῦτο ποτέ.

ΦΑΥΣΤΑ

Διότι καὶ εἰς σὲ αὐτήν,
τὴν σύζυγον ἐκείνου καὶ μητέρα μου,
πῶς ἠδυνάμην περὶ τοῦ γεννήτορος

τοιοῦτον αἶσχος ἐπονείδιστον ποτὲ
νὰ ἐκστομίσω; Ὁ γαμβρὸς τὸν ἄνανδρον
τοῦ πενθεροῦ του δόλον μὲ πανοῦργευμα
ἐλεεινὸν προέλαβεν. Ἐκοίμισεν
ἐν τῷ ἰδίῳ του κοιτῶνι γέροντα
εὐνοῦχον, ὅστις καὶ τὴν νύκτα ἀντ' αὐτοῦ
ἐσφάγη. Οὕτω δὲ ὁ Μαξιμιανὸς
ἐπ' αὐτοφώρῳ συλληφθεὶς, εἰς θάνατον
κατεδικάσθη, ὅχι ὁμῶς βίαιον,
ἀλλ' αὐτοκτόνον]. Ἀκουσία ἡρώϊς
κ' ἐγὼ πασῶν ἐκείνων τῶν ἐλεεινῶν
τραγωδιῶν, τί ἔπραξα ἐκάστοτε
παρ' ὅ,τ' ἡ σκληρὰ τύχη μου μ' ἐπέβαλλεν;

Ἐπολιτεύθης πάντοτε ὡς ὄφειλες.

Καὶ ὁμῶς τὴν εὐθύνην πάντες εἰς ἐμέ
ἐπέρριπτον, κ' οἱ ξένοι καὶ οἱ συγγενεῖς.
Ἐμὲ καταρωμένη ἐξεμέτρησε
τὸ ζῆν ἢ Μινερβίνα· ὁ Μαξέντιος
ἐμέ, διότι τὸν πατέρα ἔσφασα,
καὶ ὁ πατήρ ἐμέ, διότι ἔσφασα
τὸν σύζυγόν μου Ὅλον ἐξωλόθρευσε
τὸ γένος τῆς ἡ Φαῦστα, λέγει ὁ λαός,
αὐτὴ τοῦ Κωνσταντίνου ἐξωλόθρευσε

τὴν γενεάν, τοῦ κράτους τοὺς αὐγούστους καὶ
τοὺς καίσαρας, ἢ αἰμοδόρος, ἢ αἰμοδιφής!
Κ' εὐλόγως καὶ δικαίως λέγει καὶ φρονεῖ
ὁ κόσμος ταῦτα, ἀφ' οὗ σὺ χθές μ' ἔλεγες,
ὅτι πανίσχυρος εἰς τὸ πλευρὸν ἐγὼ
τοῦ Κωνσταντίνου ἵσταμαι. Πανίσχυρος
ἢ Φαῦστα, ἣτις οὐδὲ μίαν κἄν ψυχὴν
ἐκ τοῦ θανάτου δύναται νὰ σώσῃ, ἦν
ἢ τύχη τοῦ πολέμου ἢ τοῦ θρόνου ἢ
σκληρὰ ἀνάγκη ἀπαξ κατεδίκασε!
Τρισευτυχῆς ἢ Φαῦστα, ἢ ὀφείλουσα
ἀπαύστως νὰ τηρῇ τῆς ἀλουργίδος τῆς
στιλπνὸν τὸ χρῶμα, καὶ ἀπαύστως πρέχουσα
παντοῦ, ὅπου ὁ Ἄρης ἢ ὁ δῆμιος
ἐργάζεται, ν' ἀνακαινίζῃ βάπτουσα
ἐκ νέου εἰς τὸ αἷμα τὴν κοκκίνην τῆς,
τὴν μυσαρὰν τῆς ἀλουργίδα! Εὐτυχῆς
ἢ Φαῦστα, διδαχθεῖσα, ὡς διδάσκονται
τὰ τέκνα τῆς, ἐν μόνον νὰ αἰσθάνεται,
νὰ βλέπῃ, νὰ λατρεύῃ καὶ νὰ ἀγαπᾷ,
τὸν θρόνον, ἣτις ἀγνοεῖ ἀπὸ πολλοῦ
ἂν ζῇ ἀκόμη, ἢ εἰάν ἀπέθανε,
διότι ἢ καρδία τῆς ἀπέμαθε
νὰ πάλλῃ πλέον ὄλως, νὰ δακρῶσιν
οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς, καὶ νὰ λέγ' ἢ γλῶσσά τῆς
ὅτι φρονεῖ ὁ νοῦς τῆς.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Σήμερον οὐδείς,
ὦ Φαῦστα, πράττει ἄλλως παρὰ ὅπως συ.
Οὐδείς ἀποκαλύπτει ὅ,τι σκέπτεται
ποτέ διὰ τῆς γλώσσης, μάλιστα δὲ πρὸς
τὸν ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ καθήμενον.

ΦΑΥΣΤΑ

Πλὴν διὰ τοῦτο ἀκριβῶς ἐμίσησα
κ' ἐγὼ τὸν θρόνον τοῦτον καὶ τὸν πέριξ του
ἀνδραποδώδη κόσμον, κ' ἡ καρδιά μου,
έτοίμη ν' ἀσφυκτῆσῃ ἐκ τοῦ βδελυγμοῦ,
ἀνετινάχθῃ αἰφνης καὶ ἐσκίρτησῃ,
κ' ἠσθάνθῃ ὅ,τι πρότερον οὐδέποτε,
καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πρῶτον ἔστη πρὸ ἐμοῦ
φωτοβολῶν ἐκ κάλλους καὶ νεότητος
ὁ ἥρωσ τῆς ἀνδρίας καὶ τῆς ἀρετῆς,
ὁ εἰς τὸ αἷμα τῶν ἐχθρῶν τὸ ξίφος του
πολλάκις βάψας τὸ δαφνοστεφές, ἀλλὰ
οὐδέποτ' ἐν εἰρήνῃ μ' αἷμα συγγενῶν
ὡς δῆμιος μολύννας, μόνου οὔτινος
ἡ γλῶσσα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πάντοτε
πρὸς πάντας λέγει ὅ,τι καὶ ὁ νοῦς φρονεῖ,
ὁ Κρίσπος.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ἦτο θαυμαστή, μὰ τοὺς θεοὺς,
ἡ γλῶσσα τοῦ λαμπροῦ σου τούτου ἥρωσ,

ὁπότε χθὲς ἐμπρὸς τοῦ αὐτοκράτορος
καὶ τῆς αὐλῆς μὲ τὰς θρασείας ὕβρεις του
σὲ ἐκεραυνοβόλει.

ΦΑΥΣΤΑ

Πλὴν καὶ δίκαιον

δὲν εἶχεν; Ἄν ἐνταῦθα τήκεται ἀργός,
μετὰ τὸν σύζυγόν μου τούτου αἷτιος
τίς ἄλλος παρ' ἐμέ; Ὅρθῶς ἐμάντευσεν,
ὅτι ἐγὼ νὰ μένη θέλω κ' ἐνεργῶ
ἐδῶ αὐτός· ἐν μόνον δὲν ἐμάντευσε,
διότι οὔτε οὗτος οὔτε ἄλλος δυνατὸν
ποτὲ νὰ τὸ μαντεύσῃ ἦτο, ὅτι, φεῦ,
κατὰ τῆς κεφαλῆς μου δαίμων ἔστρεψεν
ἀλάστωρ τὰς κατάρας καὶ τὰ δάκρυα
τῆς Μινερβίνας τῆς μητρός του, τοῦ πατρός,
τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὅλης μου τῆς γενεᾶς,
τοῦ πατρικοῦ του ὅλου γένους, μᾶλλον δὲ
τριῶν αἰώνων ὅτι θῦμα πέπρωται
ἐγὼ νὰ πέσω νῦν ἐξιλαστήριον
τοῦ ἄγους τοῦ ἀραίου καὶ θεομυσοῦς,
τοῦ θρόνου τούτου τῶν Καισάρων. Ὅθεν καὶ
ἀφ' ἧς τοῦ ἀνοσίου τούτου ἔρωτος
τὸ βέλος τὸ θανάσιμον ἐκ τῆς χειρὸς
τῆς ὀλεθρίας φέρω τοῦ Ἀλάστορος
ἐδῶ,

(δεικνύουσα τὴν καρδίαν της)

νά ζήσω πλέον, ν' ἀναπνεύσω, ὅπου καὶ
ὁ Κρίσπος δὲν ὑπάρχει, μ' εἶν' ἀδύνατον.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Τί εὐκολον θὰ ἦτο, τί σωτήριον
δι' ὄλους ἀπ' ἐδῶ ν' ἀπεμακρύνετο
ὁ Κρίσπος!

ΦΑΥΣΤΑ

Μῆτερ, μὴ ἐπανερχώμεθα
εἰς ὅ,τι ἅπαξ συνωμολογήσαμεν.
Ἀπήτησες νὰ ζήσω· ἔνορκον ἐγὼ
ὅτι θὰ ζήσω σ' ἐδῶκα ὑπόσχεσιν,
ἀλλὰ ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ ἀπολυθῆ
ἐκ τῆς εἰρκτῆς ὁ Κρίσπος, καὶ νὰ τοῦ δοθῆ
ἡ ἄδεια, ἂν θέλῃ, ἢ ἡ προσταγή,
ἂν ἀρνηθῆ, νὰ ἔλθῃ εἰς συνέντευξιν
μ' ἐμὲ ἰδιαίτεραν, πρὸς διαλλαγὴν.
Τὸ πρῶτον, καθὼς λέγεις, ἔγεινεν· ἀλλὰ
τὸ δεύτερον ἀκόμη.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Καὶ τὸ δεύτερον
θὰ γείνη, Φαῦστ', ἀφ' οὗ ῥητῶς ἀμφότερα
ὁ αὐτοκράτωρ μ' ὑπεσχέθη. Χάριν σοῦ,
μοὶ εἶπεν, ἐφυλάκισε τὸν Καίσαρα,
τὴν κατὰ σοῦ θρασεῖαν ὕβριν τιμωρῶν,
ἀλλὰ σοῦ χάριν πάλιν, εἶπε, συγχωρεῖ

τὸν Καίσαρα, ἀφ' οὗ τὸ θέλεις τόσον σύ,
καὶ ἀπολύσας τῆς εἰρκτῆς αὐτὸν πρὸς σέ
θὰ στείλῃ, ὡς προτείνεις, πρὸς διαλλαγήν,
μετὰ χαρᾶς, διότι ταύτην μάλιστα
τὴν λύσιν καὶ ἐκεῖνος εὔχεται. Ἄλλά,
νομίζω ὅτι βήματα ἀκούονται,
καὶ

(προβάσα μικρὸν πρὸς τὰ παρασκήνια, βλέπει ἐκτός, καὶ εὐθὺς ἐπιστρέ-
φει μετὰ σπουδῆς πρὸς τὴν Φαῦσταν)

ἔρχεται —

ΦΑΥΣΤΑ

Ἐχεῖνος;

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Φαῦστα, ναί,

ΦΑΥΣΤΑ

Θεοί!

ὁ Κρίσπος!

(Ἡ Φαῦστα εἰσέρχεται μετὰ σπουδῆς εἰς τὸν κοιτῶνα)

ΣΚΗΝΗ Β'

ΚΡΙΣΠΟΣ καὶ ΕΥΤΡΟΠΙΑ

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἐντολῇ τοῦ αὐτοκράτορος,
Αὐγούστα, ἤλθον πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Καί, Καῖσαρ, καλῶς ἦλθες.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἡ σεπτὴ

τῆς αὐτοκρατορίσσης καθοσίωσις
εὐρίσκεται, ἐλπίζω, εἰς τοὺς ἱεροὺς
θαλάμους της.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ναί, Καῖσαρ.

ΚΡΙΣΠΟΣ

(Μικρὸν περιδλέψας καὶ μετ' ἀδιοράτου σχεδὸν ἀδημονίας)

Εἰς ἀπρόσφορον

ἂν ἦλθον ὥραν, ὀχληρὸς δὲν ἐννοῶ
ποσῶς νὰ γείνω, κ' ἐπιστρέφω.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ἄπαγε·

τοῦ προσφιλοῦς ἢ παρουσίας Καίσαρος
ἐνταῦθα εἶνε πάντοτε εὐπρόσδεκτος.

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΚΡΙΣΠΟΣ, ΦΑΥΣΤΑ

(εὐπρεπέστερον ἐσταλμένη)

ΦΑΥΣΤΑ

Ἀγαπητέ μου Καῖσαρ, χαῖρε.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ὁ πατήρ
καὶ Κύριος, αὐγούστα μητέρα, μ' ἔστειλε
πρὸς σέ.

ΦΑΥΣΤΑ

(νεύουσα πρὸς τὴν μητέρα)

Αὐγούστα,—

(Ἡ Εὐτροπία ἐξέρχεται. Ἡ Φαῦστα μένει σύννους καὶ κεκυφίτε, εἰ
καὶ προδήλως τεταραγμένη)

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἦλθον καὶ προσμένω τὰς
διαταγὰς σου, μητέρα μου.

ΦΑΥΣΤΑ

Διαταγὰς;

Δὲν ἔδωκα ποτὲ οὐδὲ ἠξίωσα
διαταγὰς νὰ δώσω εἰς τὸν Καίσαρα.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἄφ' οὗ μὲ διατάσσει ὁ πατήρ ἐδῶ
νὰ ἔλθω,—

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄκων;

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἄκων καὶ ἀρνούμενος.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄρνούμενος ν' ἀκούσης τὴν ἐξήγησιν
ἐκείνης, ἢ οἰκτρῶς παρεξηγεῖς σύ; τὴν
ἀπολογία γυναικός, ἢ ἄφωνον
σκληρῶς καταδικάζεις; τὸ παράπονον
ἐκείνης, ἢ περιφρονεῖς σὺ καὶ μισεῖς
μέχρι θανάτου, ὅτε καὶ ὑπὲρ μιᾶς
τριχὸς τῆς κεφαλῆς σου τὴν ζωὴν αὐτῆς
θὰ ἔδιδεν ἐκείνη;

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ναί, ἀρνούμενος.

ΦΑΥΣΤΑ

Τότε, υἱέ μου, ἢ ταλαίπωρος γυνή,
ἢ εὐδοκεῖς ν' ἀποκαλῆς μητέρα σου,
δὲν ἔχει πλέον νὰ σοὶ εἶπη τίποτε.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Αὐγούστα, χαῖρε.

(ὑποχωρεῖ πρὸς ἔξοδον)

ΦΑΥΣΤΑ

Μίαν ἀκροάσεως
στιγμὴν ἀκόμη, Καῖσαρ, σὲ παρακαλῶ.

ΚΡΙΣΠΟΣ

(ἐπιστρέφας)

Αὐγούστα, σὲ ἀκούω.

ΦΑΥΣΤΑ

Ὁ Λικίνιος,

ὁ νεαρὸς συγκαῖσαρ καὶ ἐξάδελφος,
ἐπιστολὴν σοὶ ἔπεμψεν, ἐν ἧ πολλὰ
σοὶ διηγεῖται λίαν ἀπερίσκεπτα,
τὰ μὲν ἐξ ἑαυτοῦ, τὰ πλεῖστα δ' ἔκ τινος
Οὐάρρωνος, κοινοῦ σας δῆθεν φίλου.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Πῶς;

δὲν εἶνε δῆθεν φίλος ὁ ἐξαίρετος
Οὐάρρων· εἶνε φίλος μας ἀληθινός.

ΦΑΥΣΤΑ

Μὴ ἐκστομίσης, πρὸς θεῶν, καὶ δεῦτερον
τὸν λόγον τοῦτον, Καῖσαρ, σύ.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Καὶ διατί;

ΦΑΥΣΤΑ

Ἐχθρὸς τοῦ θρόνου εἶνε ὁ Οὐάρρων.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Τίς

ἐχθρὸς τοῦ θρόνου; ὁ Οὐάρρων;

ΦΑΥΣΤΑ

Ναί. Αὐτὸν
καὶ ἄλλους νέους φρονημάτων καὶ ἠθῶν

ὑπόπτων εἶδε συγκαγχάζοντας προχθές
ὁ αὐτοκράτωρ ἀναιδῶς.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Κ' ἐκ τούτου τί;

Εἶν' ἔγκλημα λοιπὸν καθοσιώσεως,
ἐὰν γελᾷ τις; κ' ἐορτάζων ἂν γελᾷ;
Πολύ, μὰ τοὺς θεούς, Αὐγούστα, τείνετε
τὸν κάλων.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἐγώ, Καῖσαρ, ὄχι βέβαια.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Γελοῦν οἱ νέοι! Τόσον τὸ καλότερον.
Κ' ἡ γῆ γελᾷ τὴν ἀνοιξιν μὲ τ' ἄνθη τῆς.

ΦΑΥΣΤΑ

Πλὴν διὰ τοῦτο καὶ τὰ ὠραιότερα
προῶρως κόπτει, φεῦ! ἡ ἀνθρωπίνη χεῖρ.
Ἴδου τοῦ Λικινίου ἡ ἐπιστολή.

(Ἐξάγουσα ἐκ τοῦ κόλπου ἐγχειρίζει εἰς τὸν Κρίσπον ἐπιστολήν, ἣν
οὗτος λαμβάνει καὶ ἀναγινώσκει).

Συμβούλευσέ τον νὰ μὴ γράψῃ ἄλλοτε
τοιαῦτα, Κρίσπε, καὶ πρὸς σέ.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἄλλ' ἀπορῶ
πῶς ἡ γραφή πρὶν φθάσῃ εἰς τὰς χεῖράς μου.

ἐσφραγισμένη, παρά σοὶ ἀσφράγιτος
εὐρίσκεται, Αὐγούστα.

ΦΑΥΣΤΑ

Πῶς; Ὡς ὑποπτος
ἀπεσφραγίσθη, καὶ ὡς ἐπιλήψιμος
μοὶ παρεδόθη.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἐπὶ τῷ σκοπῷ;

ΦΑΥΣΤΑ

Τοῦ νὰ δοθῇ
ὡς τόσαι ἄλλαι, εἰς τὸν Αὐτοκράτορα.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἄφ' οὗ τὴν ὑπερτάτην τῶν καταδοτῶν
ἀνέλαβεν ἀρχὴν ἢ αὐτοκράτειρα,
τὸ χρέος τῆς ἀς κάμη. Δὸς τὴν ὑποπτον
ἐπιστολὴν μου εἰς τὸν Αὐτοκράτορα,
Αὐγούστα μῆτερ.

(Τείνει πρὸς τὴν Φαῦσταν τὴν ἐπιστολὴν)

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄ, μὴ παίζης, Καῖσαρ, μὴ
ἐν οὐ παικτοῖς. Δὲν εἶνε μόνον ὑποπτος
τοῦ Λικινίου αὕτη ἢ ἐπιστολή·
ὡς ἔχουσιν ἐν Ῥώμῃ νῦν τὰ πράγματα,
φεῦ, εἶνε θανασίμως ἐπιλήψιμος.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἄλλ' ἂν μὲ τὰ μωρολογήματα αὐτὰ
ἐνὸς παιδίου κινδυνεύ' ἢ κεφαλὴ
ἐμοῦ κ' ἐκείνου τοῦ ἀθῶου μείρακος,
δὲν εἶνε μέγα τι καὶ ἡ ἀπώλεια
δύο καισάρων· ἔχει καίσαρας πολλοὺς
ὁ θρόνος ἄλλους.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄλλ' οὐδένα Κρίσπον.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ναί·

οὐδένα Κρίσπον, θῦμα πάσης μυσαρᾶς
συκοφαντίας, πλάσμα δυστυχῆς, καθ' οὗ
καὶ οἱ θεοὶ συνώμοσαν κ' οἱ δαίμονες·
ὄν βλέπει μετ' ἀποστροφῆς ὁ ἴδιος
αὐτοῦ γεννήτωρ, ὅστις χθὲς μὲν ἔνοχον
ἀγνώστου προδοσίας ἐφυλάκισεν
αὐτόν, νῦν δ' ἀπολύσας ἐξαπέστειλε
γοργῶς ἐδῶ πρὸς τὴν αὐτοκρατόρισσαν,
διὰ νὰ ἐξυφάνη αὕτη κατ' αὐτοῦ,
τίς οἶδε ποίαν πάλιν στυγεράν
συκοφαντίαν! Λάβε τὴν ἐπιστολὴν
καὶ δός την, μῆτερ, εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

(τείνει καὶ πάλιν τὴν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Φαῦσταν)

ΦΑΥΣΤΑ

(λαμβάνει τὴν ὑπὸ τοῦ Κρίσπου ἀποδιδομένην αὐτῇ ἐπιστολήν, καὶ στί-
σασα ἀπορρίπτει αὐτήν)

Ἄπο πολλοῦ ὁ κόσμος, ὅ,τι γίνεται
κακόν, νομίζει ἔργον μου. Μαρτύρομαι
τοὺς ἀθανάτους, Κρίσπε, ὅτι σφάλλεται
ὁ κόσμος οὗτος. Μία θέλησις σκληρά,
ἀλλὰ δικαία, κυβερνᾷ τὸν κόσμον νῦν,
ἢ τοῦ πατρός σου· ταύτην δὲ τὴν θέλησιν
τὴν σιδηρᾶν διέπει μόνον εἰς σκοπός,
τοῦ θρόνου τὸ συμφέρον. Ἄν περὶ ἐμοῦ
κακὰ φρονῇ ὁ κόσμος, ἀδιαφορῶ·
ὁ κόσμος εἶνε ἄξιος τῆς πλάνης του.
Μέχρι θανάτου μὲ λυπεῖ ἔν, ὅτι καὶ
ἐκεῖνος, ὅστις ὑπεράνω ἴσταται
τοῦ κούφου τούτου κόσμου, πάσχει τὴν αὐτὴν
καὶ οὗτος πλάνην.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Τίς;

ΦΑΥΣΤΑ

Ὁ Κρίσπος.

ΚΡΙΣΠΟΣ

δὲν τὸ πιστεύω.

Ἴσως, πλὴν

ΦΑΥΣΤΑ

Σ' ἐρωτῶ, τί ὁ πατήρ,

μεθ' ὅσας ὕβρεις κατ' ἐμοῦ ἐξέφερες
προχθές ἐν τῇ αὐλῇ, νὰ πράξῃ ἤθελες,
εἰμὴ νὰ σὲ καθεύρξῃ τιμωρῶν; τί ἄλλο δὲ
νὰ ἀπαιτήσῃ παρ' αὐτοῦ ἡ σύζυγος
καὶ σύνθρονός του; Λέγε.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ὅλιγώτερον

βεβαίως ὄχι.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄρ' ἀπήτησα ἐγὼ
τὴν τιμωρίαν, ὃ πατήρ δ' ἐπέβαλεν
ἀπλῶς αὐτήν, θὰ λέγῃς.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Βεβαιότατα.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἐὰν δὲ σ' εἶπω, ὅτι ἀπὸ τῆς σκηνῆς
τῆς φοβεραῆς ἐκείνης μέχρι σήμερον
οὐδὲ στιγμὴν ἐγὼ τὸν αὐτοκράτορα
συνήντησα, χθές δ' ὅτι μόλις ἔμαθον
τὴν κάθειρξίν σου, —;

ΚΡΙΣΠΟΣ

Διατί;

ΦΑΥΣΤΑ

Ἀπλούστατον

τὸ διατί· διότ' ἡ ἄσπονδος ἐγὼ
ἐχθρά σου καὶ διώκτρια, λιπόθυμος
μετὰ τὰς ὕβρεις σου μετενεχθεῖσα εἰς
τὴν κλίνην μου κατέπεσα, καὶ ἔκτοτε
μέχρι τῆς ὥρας ταύτης ἐδῶ ἔμεινα
κλεισμένη, μόνη, ἄσιτος καὶ ἄγρυπνος,
τὴν τύχην μου θρηνοῦσα, καὶ τὸν θλιβερόν
νὰ καταστρέψω μελετῶσα βίον μου.
Ἐκ τοῦ θανάτου τῆς μητρός μ' ἀνέστειλαν
τὰ δάκρυα κ' ἡ αἴφνης φήμη, ὅτι σὺ
καθείρχθης. Πρὸς τὸν αὐτοκράτορα ἐγὼ
τοὺς πόδας νὰ κινήσω μὴ ἰσχύουσα,
ἐκέτιν τὴν μητέρα ἔπειψ' ἀντ' ἐμοῦ,
καὶ εἰσηκούσθην. Ἀπελύθης τῆς εἰρκτῆς
κ' ἐστάλης πρὸς με.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Εἶνε τοῦτο δυνατόν;

ὦ μῆτερ, μῆτερ!

ΦΑΥΣΤΑ

Τῆς μητρός, ὦ Κρίσπε, μὴ
τὸ ἱερὸν μὴ βεβηλώνης ὄνομα.
Τοῦ Λικινίου τὴν μωρὰν ἐπιστολήν,
ἐγὼ γνωρίζω πῶς ὑπεξαιρέσασα,
σοὶ δίδω, ὅπως διανοίξω τ' ὄμμα σας

πρὸς τοὺς κινδύνους τοὺς ἐπαπειλοῦντάς σας,
κ' εὐλαβεστέρους καταστήσω. Ἄλλὰ σύ,
ἄνδρεῖος ἐν οὐ δέοντι, περιφρονεῖς
τὸν κίνδυνον, τί λέγω; τὸν μὲν κίνδυνον
ὡς μῦθον ἐκλαμβάνεις, ὑποπτεύεις δὲ
ἐμὲ ὡς δολοπλόκον, ἥτις θέλει νὰ
σὲ παγιδεύσῃ πρὸς ἐξόντωσίν σου.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ναί,

σχεδὸν πιστεύω ὅτι ἤμην ἄδικος,
τοιαῦτα ὑποπτεύων. Ἄλλ' εἰπέ μοι τί,
τί ἄλλο περὶ σοῦ, Αὐγούστα, νὰ φρονῆ
ἔπρεπεν ὅστις τόσοις διωγμοῦς ἐκ σοῦ
ὑπέστη;

Σύ! σὺ διωγμούς; καὶ ἐξ ἐμοῦ;
Εἰπέ καὶ ἓνα μόνον.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Παρασιωπῶ

ὡς ἀδεσπότευς φήμας πάντα τ' ἄλλα, καὶ
ἐν μόνον σ' ἀναφέρω. Ἐξ αἰτίας σου
δὲν ἀφηρέθην τῆς Γαλλίας τὴν ἀρχὴν
καὶ τόσον ἤδη χρόνον ἀπρακτῶν ἐδῶ
μαραίνομαι καὶ τήκομαι;

ΦΑΥΣΤΑ

* Ἄν διωγμὸς

τῶντι εἶνε τοῦτο, τούτου αἴτιος
καὶ ὁ πατήρ ἐν μέρει εἶνε, ἀλλ' ἐγὼ
πλειότερον ἐκείνου, τὸ ὁμολογῶ.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Θεοί! τ' ὁμολογεῖ. Ἀλλὰ κατάφωρος
λοιπὸν δὲν εἶν', Αὐγούστα, ἀδικί' αὐτό;

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄν εἶνε ἀδικία, τὴν διέπραξα,
τὴν μόνην, Κρίσπε, τοὺς θεοὺς μαρτύρομαι.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Τῶντι ἄρα βεβηλώνω τ' ὄνομα,
μητέρα μου καλῶν σε· εἶσαι μητροιά.

ΦΑΥΣΤΑ

Εἶθ' ἐν ἐμοὶ νὰ εὔρισκαν τὰ τέκνα μου
ὄσσην ἀγάπην μ' ἤρπασεν ὁ προγονός.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἐγὼ τῆς ἀδικίας λόγον σέ ζητῶ, καὶ σὺ
μοῦ ρίπτεις εἰς ἀπόκρισιν αἰνίγματα.

ΦΑΥΣΤΑ

Τῆς ἀδικίας λόγον μὲ ζητεῖς;

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ναί. Διατί

ἔδω μ' ἐκράτεις κ' ἕως σήμερον κρατεῖς
παρὰ τὴν θέλησίν μου καὶ τὸ δίκαιον;

ΦΑΥΣΤΑ

Καὶ εἶνε, εἶνε πλέον δυνατόν, θεοί,
νὰ σιωπήσω; Εἶνε πλέον δυνατόν
καρδία ἀνθρωπίνη τὴν ἀνήκουστον
νὰ ὑπομείνη ταύτην βάσανόν μου; ὦ,
ἀφ' οὗ τὸ θέλεις, θὰ λαλήσω τέλος· ναί,
θὰ σοὶ ἀποκαλύψω τὴν ἀλήθειαν,
εἰς ἣν ἀσπλάγχως μ' ἐξωθοῦν αἱ ἄδικοι
ὑπόνοιαί σου, Κρίσπε. Ἀλλὰ κάλλιον
θὰ ἦτο, σὲ προλέγω, νὰ μὴ μ' ἔφερες
εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποκαλύψεως
ποτὲ αὐτήν, υἱέ μου.

Μῆτερ, διατί;

ΦΑΥΣΤΑ

Διότ' ἡ φοβερὰ αὐτὴ ἀλήθεια
ἐμπνέει φρίκην, φέρει φόνον, ὄλεθρον·
διότι πρὶν προφθάσης νὰ καταρασθῆς
τὸ στόμα, ἔπερ τοῦ υἱοῦ καὶ τῆς μητρὸς
τὰ πρὸ μικροῦ ἐκφωνηθέντα ἅγια

ὄνοματ' ἀνιέρως ἐβεβήλωσε
τοσάκις, ἐκ τῆς φρίκης ἢ ἀμόλυντος
καρδία σου ἐκ βάρων θέλει σαλευθῆ,
τὸ αἷμα θὰ παγώσῃ εἰς τὰς φλέβας σου,
τὸ αἶσχος θὰ καλύψῃ τὴν παρθενικὴν
μορφὴν σου ὄχι μὲ αἰδοῦς ἐρύθημα,
ἀλλὰ μ' ὠχρότητα θανάτου, κ' ἔντρομος
ἢ χεὶρ σου θέλει πνίξῃ εἰς τὸ αἷμά μου
τὸ αἶσχος τοῦτο.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Τρόμον μοὶ ἐμπνέουσιν
οἱ λόγοι σου, Αὐγούστα· πλὴν δὲν σ' ἐννοῶ.

ΦΑΥΣΤΑ

Καὶ πῶς νὰ μ' ἐννοήσῃς; Πῶς τὸν βίον μου
νὰ ἐννοήσῃς, Κρίσπε, τὸν ἀφόρητον,
τὰ δάκρυά μου, τὴν ἀπελπισίαν μου;
τὰς νύκτας τὰς ἀγρύπνους πῶς; τὰ ὄνειρα
πῶς τὰ μωρὰ τ' ἀσύνετα, τὰ ἄφρονα;
Πῶς ὁ ἀθῶος σύ, ὁ ἀναμάρτητος,
τὸ πῦρ νὰ ἐννοήσῃς τὸ ἀνόσιον,
τὸ πυρπολοῦν τὰ σπλάγχνα τῆς θεοστυγοῦς;
πῶς τὴν παραφροσύνην τὴν θεήλατον
τῆς ἐστεμμένης, οἴμοι, ταύτης κεφαλῆς,
ἦν, τὰς ἀρὰς καὶ ἀμαρτίας φέρουσιν
τοῦ θρόνου τῶν Καισάρων τοῦ τρισαίωνος,
ἀλάστωρ δαίμων τῶν φρενῶν ἐξέστησε,

διὰ νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν δῆμιον
ἔπειτ' ἀραίαν καὶ ἐξιλαστήριον ;
Παρὰ τὴν θέλησίν σου, λέγεις, ἀπρακτεῖς
ἐγγὺς τοῦ θρόνου, κ' ἡ καρδία σου ὁρμᾷ
ὑπὲρ τὰς Ἄλπεις πρὸς τοὺς Γάλλους. ὦ, ἐὰν
κ' ἐγὼ κ' ἐγὼ ταχείας εἶχον πτέρυγας
κατόπιν σου νὰ δράμω, εἰς τὰ πέρατα
τῆς γῆς, μακρὰν τοῦ θρόνου τοῦ ἀμαρτωλοῦ,
τοῦ θρόνου τούτου τῆς ἀτελευτήτου μου
φρικτῆς βασάνου, καὶ ἐκεῖ πλησίον σου
ὅ,τι ποθεῖ νὰ εὔρη ἡ καρδία μου,
τοῦ ἀνιάτου τραύματός της βάλσαμον,
ἧ, τοῦτο ἂν δὲν εἶνε δυνατόν, καθὼς
δὲν εἶνε, φεῦ, τὸν θάνατον· ἀλλὰ ἐκεῖ,
ἀλλὰ πλησίον σοῦ, εἰς τὰς ἀγκάλας σου !

ΚΡΙΣΠΟΣ

Μὴ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν ἐφθείρατε
ἐμοῦ, θεοὶ μεγάλοι, καὶ τῆς γυναικὸς
νὰ ἐννοήσω ταύτης μάτην προσπαθῶ
τοὺς λόγους, ἢ μὴ αὕτη παρεφρόνησεν ;
— Ἐγὼ, Αὐγούστα, ἄλλα σὲ ἠρώτησα,
καὶ σὺ μὲ λέγεις ἄλλα. Διατί ἐδῶ
νὰ μένω θέλεις ; τοῦτο σὲ ἠρώτησα.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄλλὰ τὸ εἶπες, Κρίσπε, σὺ ὁ ἴδιος·

διότι παρεφρόνησα, διότι ἢ
παράφρων πλέον εἶν' ἀδύνατον ἐγὼ
νὰ ζήσω, ν' ἀναπνεύσω ὅπου σὺ δὲν ζῆς,
δὲν ἀναπνέεις, νὰ ὑπάρξω ἄνευ σοῦ·
διότι, Κρίσπε, σ' ἀγαπῶ· καὶ σ' ἀγαπῶ,
τὸ εἶπες ἤδη, ὡς παράφρων, ἐμμανῶς.

ΚΡΙΣΠΟΣ

ᾠ, εἶθε μήτε ὤτα μήτε ὀφθαλμοὺς
ποσῶς, θεοί, νὰ εἶχα κατὰ τὴν στιγμὴν
τὴν ἀποφράδα ταύτην! Δὲν θὰ ἤκουα
τὰ αἴσχη ταῦτα τ' ἄρρήτα, τὰ μιαιρά,
καὶ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου δὲν θὰ ἴστατο
τὸ μῦθος τοῦτο, ἢ ἀκόλαστος μαινάς,
τὸ μόλυσμα τοῦ θρόνου τὸ θεοστυγές!
ᾠ πάτερ, πάτερ! πάτερ μου ταλαίπωρε!
Καὶ ζῆς, ἀθλί' ἀκόμη, καὶ σ' ἀνέχομαι
ἐγὼ ἀκόμη ζῶσαν;!

(ῥίπτει παράφορος τὰς χεῖρας εἰς τὸ πλευρόν του, ὅπως γυμνώσῃ τὸ
ξίφος του, ἀλλὰ δὲν εὐρίσκει αὐτὸ ἐκεῖ).

Φεῦ, μ' ἀφήρσαν
τὸ ξίφος! Τί κατάρρα! ᾠ, δὲν δύναμαι
νὰ σ' ἐκδικήσω, πάτερ, προδιδόμενον,
ἀθέως, ἀνοσίως προδιδόμενον!

ΦΑΥΣΤΑ

Νὰ μὲ φονεύσῃς, Κρίσπε, θέλεις;

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ναί,

ἀθλία, ναί!

ΦΑΥΣΤΑ

ὦ ἀνεκλάλητος χαρά,
ὦ ἡδονή, ὦ εὐφροσύνη ἄφατος!
Θὰ λάβω τέλος, ὦ θεοί, τὴν χάριν, ἣν
ματαιῶς ἀπὸ τόσων χρόνων σᾶς ζητῶ,
καὶ θὰ τὴν λάβω ἐκ χειρὸς φιλτάτης! ὦ,
αἰμοσταγής, ἀλλ' ἐκ χαρᾶς καὶ ἔρωτος
εὐδαίμων, θὰ ριφθῶ καὶ θὰ ἐκπνεύσω εἰς
τὰς ποθητὰς ἀγκάλας σου, ὦ φίλτατε,
ὦ πολυλάτρευτέ μου Κρίσπε. Μὴ λυποῦ
διὰ τὸ ξίφος, ὅπερ σὲ ἀφῆρεσαν·
ἔχω θανάτου ὄργανον ἐδῶ ἐγὼ
ταχύτερον πολὺ καὶ ἀσφαλέστερον.

(ἐξάγουσα ἐκ τοῦ κόλπου τῆς ἐγχειρίδιον)

Ἴδού το. Λάβε το, καὶ κτύπησε ἐδῶ.

(δεικνύει τὴν καρδίαν τῆς)

Ἐδῶ τοῦ ἔρωτός μου καὶ τοῦ μίσους σου
ἐδῶ ὁ πταίστης κρύπτεται. Κτύπα ἐδῶ,
εἰς τὴν καρδίαν!

ΚΡΙΣΠΟΣ

Δός.

(ἀρπάζει παράφορος ἐκ τῆς χειρὸς τῆς Φαύστας τὸ προσφερόμενον ἐγχειρίδιον, ἀρπάζων δὲ καὶ σύρων ἐκ τῆς χειρὸς τὴν Φαῦσταν, ἀνυψοῖ κατ' αὐτῆς τὸ ὄπλον, ὅπως τὴν φονεύσῃ)

Ἄθλί', ἀπόθανε!

ΣΚΗΝΗ Δ΄

ΚΡΙΣΠΟΣ, ΦΑΥΣΤΑ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(αΐφνης εισελθών εἰς τὴν αἴθουσαν)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Παράφρον, στάσου!

(Ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ Κωνσταντίνου ὁ Κρίσπος βρῖπτει τὸ ἐγχειρίδιον, ὃπερ πίπτει πλησίον τοῦ συνεσφιγμένου ὄγκου τῶν τεμαχίων τῆς ὑπὸ τῆς Φαύστας χαμαὶ ἀποβρῖφθείσης ἐπιστολῆς τοῦ Λικινίου).

Κρίσπε! ἄθλιε υἱέ!

(ἐπὶ τῷ νεύματι τοῦ Κωνσταντίνου εἰσέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν ὁ Οὐάλης μετὰ σιλεντιαρίων).

Οὐάλη, πῶς ἀφῆκες ἔνοπλον ἐντὸς
τῆς φυλακῆς τὸν Καίσαρα;

ΟΥΑΛΗΣ

Τὸν Καίσαρα
κ' εἰσήγαγον εἰς τὴν εἰρκτὴν κ' ἐξήγαγον
ἐκεῖθεν ἄνευ ὅπλων, ἄνευ οὐδενός,
οὐδὲ τοῦ ἐλαχίστου ὅπλου, Κύριε!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Πλὴν τότε πῶς τὸ ἐγχειρίδιον αὐτὸ
εὐρέθη τῶρα εἰς τὰς χεῖράς του ἐδῶ;

(δεικνύων πρὸς τὸν Οὐάλην τὸ χαμαὶ κείμενον ἐγχειρίδιον)

Δός μοι ἐδῶ τὸ ὄπλον

(Ὁ Οὐάλης ἀναλαμβάνει χαμόθεν τὸ ἐγχειρίδιον, ὅπερ θέλει νὰ ἐγχειρίσῃ εἰς τὸν Κωνσταντῖνον· ὅστις δεικνύων πρὸς τὸν Οὐάλεντα τὸν ὄγκον τῶν τεμαχίων τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Λικινίου, λέγει)

καὶ τὸν πάπυρον.

(Ὁ Οὐάλης ἀναλαβὼν καὶ τὸν πάπυρον δίδει μετὰ τοῦ ὄπλου εἰς τὸν Κωνσταντῖνον, ὅστις τὸν μὲν πάπυρον κρύπτει εἰς τὸν κόλπον, τὸ δ' ἐγχειρίδιον κρατῶν εἰς τὴν χεῖρα, λέγει πρὸς τὸν Οὐάλεντα)

Τὸν μητροκτόνον οἱ σιλεντιάριοι
εἰς τὴν εἰρκτὴν!

ΦΑΥΣΤΑ

(ἔντρομος καὶ ὡς πρὸς ἑαυτὴν)

Τὸν μητροκτόνον; ὦ
θεοὶ μεγάλοι! τί ἀκούω;

(πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον)

Ὅχι, Κύριε,
τὸ ὄπλον τοῦτο εἶνε ἰδικόν μου, καὶ —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τὸ ἤρπασε διὰ νὰ σὲ φονεύσῃ. Ἡ
καὶ τοῦτο θ' ἀρνηθῆς;

(πρὸς τὸν Οὐάλεντα, νεύων αὐτῷ διὰ τῆς χειρὸς)

Οὐάλη, —

ΦΑΥΣΤΑ

(διακόπτουσα τὴν διαταγὴν, καὶ παρεμβαίνουσα γονυπετῆς)

Κύριε,

σὲ ἱκετεύω, —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(ἀνεγείρων αὐτὴν ἐν βίᾳ)

Ἐντροπή, Αὐγούστα!

(Ἡ Φαῦστα κάμνει νὰ ὀμιλήσῃ)

Σιωπή!

καὶ μηδὲ λέξιν πλέον. Τοῦ ἐλέου σου
τοιοῦτος μητραλοίας εἶν' ἀνάξιος.
— Οὐάλη, τὸ καθῆκόν σου.

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἀνέπνευσα!

ἡ τραγικὴ ἐπερατώθη κωμωδία. Ἄ,
αὐγούστα μῆτερ, εὖγε! σὲ χειροκρατῶ!
Τὴν ἔντεχον παγίδα σ' ἐπρομήθευσ' ὁ
πατήρ, ἡ μήτηρ σὺ τὴν ἔστησες,
καὶ συνελήφθην ὁ ἡλίθιος υἱός,
ἄθῳρος πάντῃ, ἀλλ' ἀναπολόγητος.
Τί καὶ νὰ εἶπῃ ὁ παγιδευόμενος
πρὸς τοὺς παγιδευτάς;

(δεικνύων ἐπαλληλῶς τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὴν Φαῦσταν).

Πατὴρ καὶ μήτηρ! Ἄν

ἐπίστευα ὁ τάλας ἕως τώρα, ὀρφανός
ὅτι σοῦ μόνῃς ἤμην, μῆτερ, μῆτέρ μου
ἀληθινή, νῦν βλέπω ὅτι ἔμεινα
καὶ τοῦ πατρὸς ὀρφανευμένος!

(χωρῶν ἐν ἡ δύο βήματα πρὸς τὸν Οὐάλεντα)

Ἄγωμεν,

Οὐάλη, —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(πρὸς τὸν Οὐάλεντα)

Σκοπὸν ἔχεις ὡς ἀνδρείκελον
ἐδῶ νὰ στέκης, ἕως τὴν αὐθάδειαν
τὴν ἀσεβῆ τοῦ ἐξαντλήσει;

ΚΡΙΣΠΟΣ

Ἄγωμεν,

Οὐάλη, πρὸς τὸν θάνατον!

ΦΑΥΣΤΑ

Τὸν θάνατον;!
(μένει ἐμβρόντητος).

(Καταπετανύεται ἡ αὐλαία).

ΠΡΑΞΙΣ Δ'

Προθάλαμος Κωνσταντίνου.

ΣΚΗΝΗ Α'

(Ὁ Κωνσταντίνος κάθεται ἐπὶ θρόνου, καὶ ὁ Μάξιμος ἵσταται πρὸ αὐτοῦ).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Πραιπόσιτε, σ' ἀκούω.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ὁ καθηγητὴς

τοῦ Καίσαρος —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Συντόμως! τίνος Καίσαρος;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τοῦ Κρίσπου, τοῦ υἱοῦ σου. Ὁ καθηγητὴς
λοιπὸν τοῦ Κρίσπου, ὁ σοφὸς Λακτάντιος,
ἐλθὼν εἰς Ῥώμην —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἦλθεν ὁ Λακτάντιος

εἰς Ῥώμην; Πῶς; ὁ γέρων ζῆ λοιπὸν
αὐτὸς ἀκόμη;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Φαίνεται. Ὁ θάνατος
μᾶς ἐμιμήθη καὶ τὸν ἐλησμόνησε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κ' ἦλθεν εἰς Ῥώμην θέλων —;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Νὰ ἐπισκεφθῆ

τὸν Καίσαρα,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

καὶ νὰ θαυμάσῃ βέβαια

τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας τοῦ
τοῦς ἀγλαοὺς καρπούς.

ΜΑΞΙΜΟΣ

[Τοῦ ἀπεκρίθησαν,

ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ τὸν δεχθῆ
ὁ Κρίσπος. Ἐμειν' ὡς ἐμβρόντητος· ἀλλὰ
συνῆλθ' εὐθὺς καὶ εἶπεν: Εἶνε ἀληθὲς
λοιπὸν ὅτ' εἶχ' ἀκούση; Φεῦ, εἶν' ἀληθές,
ἀγαπητόν μου τέκνον! κ' εἰς τὴν ὄψιν τοῦ
κρουνοῦ δακρύων ἐξεχύθη πάραυτα.
Πλὴν αἰφνης εἶπε μεθ' ὀρμῆς, εὐθυτενῆς
στάς, 'φέρετέ με πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα'.

Δὲν εἰσηκούσθη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Αἶ! ἄς τὸν ἀφίνατε].

Αἱ σχέσεις του ἐν Ῥώμῃ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄνεπίληπτοι.

Οὐδένα τῶν ὑπόπτων μέχρι σήμερον
οὔτ' εἶδεν οὔτ' ἐδέχθη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τὴν μητέρα μου;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἄ, ὄχι! ἴσως τὴν ἐξ Ἱερουσαλήμ
ἐπιστροφὴν της ἔτι δὲν ἐγνώριζε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Οἱ συνωμόται;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Πάντες συνελήφθησαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ Καῖσαρ ὁ ἀνεψιός μου;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Μυστικά

καὶ κατ' εὐχὴν τὸ πρᾶγμα ἐτελείωσεν.
'Ἄλλ' ἢ αὐγούστα ἀδελφὴ σου, Κύριε — ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

'Ἡ ἀδελφὴ μου ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

'Ἡ ἀγαπητὴ σου, ναί,
ἡ Κωνσταντία, τοῦ μικροῦ μας Καίσαρος,
τοῦ Λικινίου, μήτηρ, πῶς τὸν θάνατον
θ' ἀκούσῃ τοῦ υἱοῦ της ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

'Ἀγαπῶ πολὺ

τὴν ἀδελφὴν μου, ναί· ἀλλ' ἐὰν ἔμελλεν
ὁ κύριος τοῦ κόσμου ὡς κανόνα του
νὰ ἔχῃ ὄχι τὸ καλὸν τοῦ θρόνου του,
τουτέστι τὸ καλὸν τοῦ κόσμου, ἀλλὰ τὴν
ἀδελφικὴν ἀγάπην, κάλλιον κ' ἐγὼ
θὰ ἔπραττον, τοῦ θρόνου παραιτούμενος
ν' ἀναχωρήσω, ὅπως ὁ Διοκλητιανός,
εἰς Σάλωνα καὶ νὰ φυτεύω λάχανα, παρὰ
νὰ μένω ὅπου εἶμαι.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἶχε τέκνον ἓν,
ἐν μόνον, τοῦτον τὸν μικρόν μας Καίσαρα,
ἡ τάλαινα !

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(ὄργιλος)

Καὶ σύ, καὶ σύ, εὐνοῦχε;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Κύριε —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τὸν κύριόν σου τί τὸν θέλεις, Μάξιμε,
ἀφ' οὗ καὶ σὺ ἀκόμη δὲν κατώρθωσες
νὰ ἐννοῆς τὰς πράξεις του; Ἀναίσθητος
νομίζεις, εἶμαι; Ὅτε χθὲς γονυπετὴς
ἡ Κωνσταντία ἔβρεχε θρηνοῦσα μὲ
αἱματωμένα δάκρυα τοὺς πόδας μου
ὕπερ τοῦ Δικινίου, ξίφος δίστομον
ἐπέρα τὴν καρδίαν μου. Τί ἔπασχον
δὲν ἔβλεπεν ἐκείνη, σὺ δὲν ἔβλεπες
παρῶν ἐκεῖ, κ' εὐλόγως. Εἶν' ἀνίκανος
νὰ κυβερνᾷ ἀνθρώπους ὁ ἀνίκανος
νὰ κρύπτ' εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν καρδίαν του.
Τοῦ Πλάστου μόνον τ' ὄμμα τὸ παντέφορον
εἰς τοὺς μυχοὺς τῶν ἀνθρωπίνων καρδιῶν
ἐμβλέπει, καὶ ἐκεῖνος τὴν καρδίαν μου
τὴν δύστηνον γνωρίζει. Ἄν ὀλόκληροι
φαρέτραι ἐκενοῦντο εἰς τὸ στήθος μου,
τὰ βέλη τόσον δὲν θὰ τὴν ἐσπάραττον,
ὅσον ἐν βλέμμα ἰκετεῦσον κ' ἔνδακρυ
τῆς ἀδελφῆς μου χθὲς. Ἄλλὰ τί ἔπρεπεν,
εἰπέ, νὰ πράξω; Νὰ ἀφήσω ἔρμαιον

εἰς τὰς παραφορὰς καὶ τὰ τολμήματα
ἐνὸς παιδίου μαμμοθρέπτου, ἀπειθοῦς,
τοῦ κράτους μου τὴν τύχην καὶ τοῦ θρόνου μου;
Τὴν πρὸς τὸν Κρίσπον εἶδες, Μάξιμ', ἔνοχον
ἐπιστολὴν του.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Εἶνε ἀξιόποινος,
ὁμολογῶ, ἀλλ' ἴσως νουθετούμενος —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐκατοντάκις δὲν ἐνουθετήθησαν
υἱὸς καὶ μήτηρ; Ἄλλ' εἰς μάτην.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἦκουσα

σοφοὺς νὰ λέγουν, ὅτ' ἡ ἐπιείκεια
εἶνε πρὸ πάντων ἀρετὴ βασιλική.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄφες νὰ λέγουν ταῦτα πρὸς τοὺς βασιλεῖς
οἱ φαῦλοι κόλακές των, καὶ νὰ πλάττωσι
γνωμίδια ἐκ τούτων ἄνθρωποι μωροί,
οὓς ἕτεροι μωρότεροι καλοῦν σοφοὺς.
Λαμπρὸν ἂν εἶνε τῆς μεγαλειότητος
προσὸν τῆς θείας καὶ ἡ ἐπιείκεια,
δὲν εἶν' ἐκ τούτου καὶ προσὸν ἡ ἀρετὴ

θνητῶν σκηπτούχων, ἄπαγε τῆς ὕβρεως!
 Τῶν βασιλέων ἀρετὴ ἴνε μόνον ἢ
 δικαιοσύνη, ὅχ' ἢ ἐπιείκεια.

Τοὺς στρατηγούς ἡμᾶς καὶ αὐτοκράτορας
 καλοῦσι θείους, ἄρα καὶ ἐπιεικεῖς
 νὰ εἴμεθ' ἀξιοῦσι. Ποία οἰησις
 καὶ βλασφημία! Τῶν ἐθνῶν οἱ ἄρχοντες
 θεοὶ δὲν εἶνε, οὐδ' ὁ θρόνος των πηγὴ
 χάριτος θείας. Τῆς ἰοιαύτης χάριτος
 τὸν θρόνον ἄπαξ μόνον καὶ διὰ παντὸς
 ἡ θεία Εὐσπλαγχνία ἔστησεν ἐπὶ
 τοῦ Γολγοθᾶ. Ἐκεῖθεν ἀρυόμενος
 τὴν θείαν χάριν καὶ τὴν ἐπιείκειαν
 εἰς ἕκαστος ἰδίᾳ ἄς ἀσκῆ ὑπὲρ
 τῶν ἄλλων, ἕως ἢ κακί' ἀφανισθῆ
 ἐκ γῆς καὶ οἱ κακοί, καθ' ὧν ἐτάχθησαν
 οἱ νόμοι καὶ οἱ φύλακές των ἄρχοντες.
 Ἄς σκωριάσῃ τότε εἰς τὴν θήκην του
 τῆς Θέμιδος τὸ ξίφος, ὅπερ φέρουσι
 γυμνὸν κατὰ καθῆκον νῦν οἱ ἄρχοντες,
 πλὴν τότε μόνον· εἰδὲ μὴ, ὁ βασιλεὺς
 ὁ ἐκ μικροψυχίας ἢ ἀβρότητος
 ἀρνούμενος, διστάζων, ἀμελῶν ἢ μὴ
 τολμῶν νὰ εἶνε τῆς κακίας δῆμιος,
 ἀφεύκτως εἶνε δῆμιος τοῦ ἔθνους του.
 Ἄλλὰ τοῦ προκειμένου παρεξέβημεν.
 Ἡ ἔξοδος εἰς Πόλλαν ἔγεινε γνωστή;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ουδὸλως, μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦλάχιστον,
καθόσον νὰ γνωρίζω μ' εἶνε δυνατόν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐν Ῥώμῃ ἴσως· ἀλλ' εἰς τὴν Αὐλὴν ἐδῶ;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Οὐδεὶς γνωρίζει τι εἰς τὸ Παλάτιον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐπὶ τῆς συνοδίας τίνα ἔταξας;

Τὸν Γάϊον.

ΜΑΞΙΜΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Πραιπόσιτε, ἐπικροτῶ

εἰς τὴν καλὴν σου ἐκλογὴν. Σὲ εἶπα καὶ
σὲ λέγω νὰ προσέχῃς τὸν Θυάλεντα.

Ἐλπίζω ὅτι περὶ τῆς ἀπαγωγῆς
τοῦ Καίσαρος εἰς Πόλλαν οὐδ' ὁ Ὑπαρχος
ὕπώπτευσέ τι.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Καὶ πότ' ἐλπίζεις περὶ τῆς ἐκβάσεως
τοῦ πράγματος νὰ ἔχῃς γνῶσιν;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Σύντομα.

Ὁ ἐπὶ τούτῳ ταχυδρόμος, ἤδη ἂν
εἰς Ῥώμην δὲν εἰσῆλθεν, ὅσονούπω θὰ
εἰσέρχεται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Νὰ μοὶ τὸ εἶπης πάραυτα.

(Ὁ Κωνσταντῖνος νεύει, καὶ ὁ Μάξιμος ἐξέρχεται).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(μετὰ τόνου ἐσχάτης ἠθικῆς ἀπαυδήσεως)

ὦ, κάλλιον, Θεέ μου, νὰ μὴ μ' ἔδιδες
καθόλου τέχνα!

(κάθηται εἰς θρονίον).

ΣΚΗΝΗ Β'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΑΒΛΑΒΙΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Πρόσελθε, Ἀβλάβιε,
ἐγγύτερον. Ἀνήσυχος μοὶ φαίνεσαι.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὁ Ὑπαρχος τῆς πόλεως ἀκρόασιν
ζητεῖ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τί τρέχει;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὁ λαὸς ἀνάστατος
κραυγάζει καὶ ζητεῖ τοὺς μονομάχους του
διὰ τὴν ἑορτὴν τῆς σῆς θειότητος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Λοιπὸν ἀπὸ τοὺς κίρκους ἢ ὑπόκωφος
βοή ἐκείνη φθάνει, ἦν ἀπό τινος
ἀκούω ;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ναί, ἀπὸ τοὺς κίρκους, Κύριε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Δὲν ἔχω μονομάχους. Εἰς τὸν Ὑπαρχον
τὸ εἶπα.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὁ λαὸς καὶ εἰς τ' ἀγύμναστα
ἀρκεῖται, λέγει, τῶν βαρβάρων σώματα,
τῶν αἰχμαλώτων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Βέβαια, ἀφ' οὗ αὐτοὶ
θὰ σφάζονται εὐκόλως καὶ πλειότεροι.
[Ἄλλ', Ὑπαρχε, ἀφ' οὗ οὐδ' εἰς τὸ θέαμα
τῶν γυμνικῶν ἀγώνων δὲν ἠθέλησα
νὰ ὀδηγήσω εἰς τὸ Καπιτώλιον
τὴν τάξιν τῶν ἰππέων, καὶ πρὸς τοὺς θεοὺς

τὰ τοῦ μεγίστου νὰ τελέσω νόμιμα
ἐκεῖ ἀρχιερέως, ἀψηφῶν καὶ τοῦ
λαοῦ καὶ τῆς συγκλήτου τὴν δυσμένειαν,
κ' ἐκ τούτου μόνου δὲν ἐνόησε λοιπὸν
ἀκόμη ὁ λαὸς αὐτός, ὅτι ἐγὼ
δὲν θέλω, ὅτι ἀποστρέφομαι αὐτὰ
τὰ βδελυρά, τ' ἀπάνθρωπα θεάματα;
Ἡ μὴ ἐκ τῶν ὀνύχων τῶν τυραννικῶν
τοῦ Μαξεντίου ἔσψα αἱμάσσουσιν
ἐγὼ τὴν Ῥώμην, ἵνα θρέψῃ ἔπειτα
αὐτὴ κατὰ τοῦ κράτους ὀνυχᾶς; Οὐχί.
Τοὺς ὀνυχᾶς τῆς τοὺς τῆς ἐξερρίζωσα,
τοὺς Πραιτωριανούς, ἐγκαίρως καὶ διὰ παντός.
Πρὸς τί λοιπὸν ταράττεται καὶ θορυβεῖ;
Τί θέλει; Ἄρτον; αἱ δημοθιοναίαι μου
εἶνε, νομίζω, δαφιλεῖς. Θεάματα;
ἀλλ' ἱστριῶνων, κωμωδῶν, ἠθοποιῶν,
φαλτῶν καὶ ἀύλητρίδων, γελωτοποιῶν,
σχοινοβατῶν καὶ μίμων, ὀρχηστρίδων καὶ
δὲν ἐνθυμοῦμαι τίνων ἄλλων ἐκ παντός
τοῦ κόσμου ἤδη πρὸ μηνῶν εἰσήγαγον
εἰς Ῥώμην πλήθη ἀπειράριθμα. Πτηνῶν,
θηρίων, ζῶων φύλα ἀναρίθμητα.
Ἐκ τῆς Σκωτίας τοὺς ἀρίστους κύνας, ἐκ
τῆς Ἰνδικῆς ἐλέφαντας πρωτοφανῶς
ἐξησκημένους, τοὺς τὰ πρῶτα φέροντας
ἐν Ἰσπανίᾳ ἵππους, ἄρκτους, λέοντας,

πάνθηρας, τίγρεις, κροκοδείλους. Τί λοιπόν,
τί ἄλλο θέλουν; Μονομάχους! Διατί;
Αἶ, δὲν τὸ βλέπεις; Αἶμα' ἀνθρώπινον διψᾷ
τῆς Ῥώμης ὁ λαός· εἰς λίμνην αἵματος
τῶν κίρκων ἢ κονίστρα πρέπει νὰ μεταβληθῇ
διὰ νὰ ἐντροφήσῃ εἰς τὸ θέαμα
ὁ ἀνθρωπίνου αἵματος ἀκόρεστος
λαός τῆς Ῥώμης, ἔστω κ' αἷμα βάρβαρον!]
Ἄλλ' ὄχι, ὄχι! Δὲν ὑπάρχουν βάρβαροι
διὰ τὸν Κωνσταντῖνον καὶ τὸ κράτος του·
οὐδὲ τὸ θεῖον αἷμα ἐπὶ τοῦ σταυροῦ
ὑπὲρ ἑνὸς λαοῦ ἢ ἔθνους ἔρρευσεν,
ἀλλ' ὑπὲρ πάντων, ὑπὲρ σύμπαντος ὄμοῦ
τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων!

(ὡς καθ' ἑαυτὸν)

Φθάνει ὄσον, φεῦ!

ὑπὲρ τοῦ κράτους καὶ τοῦ θρόνου ἔχυσαν
οἰκεῖον αἷμα· καὶ γνωρίζεις σύ, Θεέ,
πόσον αὐτὴ ἢ πατρικὴ καρδιά μου
σκληρῶς αἰμάσσει σήμερον. Ὁ Ὑπαρχος
εἰπὲ ν' ἀπέλθῃ. Μονομάχων σώματα
οὔτ' ἡσκημένα ἔχω οὔτ' ἀνάσκητα.
Τὸ εἶπα ἅπαξ καὶ διὰ παντὸς αὐτό.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἄλλ' ὁ λαός, ὦ Κύριε —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ὠργίσθη καὶ
θὰ στασιάσῃ; Ἔστω. Ὅ,τι ἀγαπᾷ
ἄς κάμῃ, καὶ —

(Ὁ Ἀελάβιος θέλει νὰ εἶπῃ τι, ἀλλὰ κωλύεται ἐκ χειρονομίας τοῦ Κωνσταντίνου)

πᾶς ἄλλος λόγος περιττός.

(Ὁ Κωνσταντῖνος ἐγείρεται καὶ ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΑΒΛΑΒΙΟΣ (μόνος).

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

[Προεῖδον, ὅτι δὲν θὰ τὸν ἐδέχετο,
καὶ προλαβὼν ἐξέπεμψα τὸν Ὑπαρχον,
ὅπως προλάβῃ τοῦ λαοῦ, ἐὰν συμβῆ,
ἀτάκτημά τι· ἅμα δὲ τὸν κόμητα
τοῦ στρατοπέδου εἶπα ἕτοιμος πρὸς πᾶν
ἀπρόοπτον νὰ εἶνε μὲ τὰς σπεύρας του].
Νὰ συμπληρώσω ὅλας ὅσας μ' ἔδωκεν
ὁ Ὑπαρχος εἰδήσεις δὲν μ' ἀφῆκε· πλὴν
κάλλιον οὕτως. Εἶνε ἐπικίνδυνον
νὰ λέγῃ ὁ μικρὸς τὰ πάντα πάντοτε
πρὸς τοὺς μεγάλους. Ἐπειτα μὲ κρύπτεται
αὐτός, τὸ βλέπω, δυσπιστῶν, ὁ μέγας· πῶς
νὰ μὴ κρυφθῶ ἐκεῖνον ὁ μικρὸς ἐγώ;

(ἀκούεται ἐκ διαλειμμάτων ἡ βοή τοῦ ὄχλου ὀλονέν ἐπαυξάνουσα).

Ἄλλὰ νὰ κατευνάσῃ δὲν κατώρθωσεν
ὁ Ὑπαρχος τοῦ ὄχλου, βλέπω, τὴν ὀργήν.

(βλέπει ἔκ τινος θυρίδος πρὸς τὰ ἔξω)

Αὐξάνει ἔτι μᾶλλον ἡ ὀχλοβοή.

(ἡ ὀχλοβοή ἔφθασεν ἐγγύτατα τοῦ παλατίου).

ΣΚΗΝΗ Δ΄

ΑΒΛΑΒΙΟΣ, ΟΥΑΛΗΣ

ΟΥΑΛΗΣ

Ὑπαρχε —

Λέγε.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

ΟΥΑΛΗΣ

ὦ, μεγάλη συμφορὰ
ἐνέσκηψ' εἰς τὸ κράτος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ποία;

ΟΥΑΛΗΣ

Ὁ λαὸς

ἀνάστατος κραυγάζων κατεκάλυψε
τὸν Παλατῖνον.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τὴν ἀποφυλάκισιν
ζητῶν τῶν νέων πατρικίων.

ΟΥΑΛΗΣ

᾽Οχι.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

᾽Α!

τοὺς μονομάχους.

ΟΥΑΛΗΣ

Ναί, τοὺς μονομάχους των
ζητοῦσιν ὅλοι, ἀλλ' ὑπάρχουν καί τινες
τοὺς καίσαρας ζητοῦντες, ἄλλοι δὲ ζητοῦν
νὰ ἴδωσι τὸν Κρίσπον.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Πῶς; τὸν Κρίσπον;

ΟΥΑΛΗΣ

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ναί.

Ζητοῦν, νομίζω, πράγματα ἀδύνατα.

ΟΥΑΛΗΣ

Τί ἐννοεῖς; ᾽Ω, φοβερά ὑπόνοια
τὸν νοῦν μου κυριεύει. Ὁ Λικίνιος
γνωρίζεις, ὅτι ἐφονεύθη συλληφθεὶς
αὐτὴν τὴν νύκτα;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

᾽Οχι· τὸ ὑπώπτευστα,

Οὐάλη, μόνον.

ΟΥΑΛΗΣ

Λέγε, λέγε, Ὑπαρχε.

Τί ἔγεινεν ὁ Χρῖστος;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Δὲν γνωρίζω.

ΟΥΑΛΗΣ

Πλὴν

τί ἐννοοῦσες λέγων, ὅτι πράγματα
ἀδύνατα ζητεῖ ὁ κόσμος; Τώρα, πρὸ
μικροῦ τὸ εἶπες.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Υποψίαί· ἄλλο τίποτε.

ΟΥΑΛΗΣ

Τουτέστι;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τὴν εἰρκτὴν τοῦ Χρῖστου πάντοτε
φρουρεῖ ἢ σπεῖρα, ἀλλ' ὁ κεντηρίων —

ΟΥΑΛΗΣ

Τίς

ὁ κεντηρίων ἦτο;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Δὲν τὸ ἀγνοεῖς.

ΟΥΑΛΗΣ

Ὁ Γάιος;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἐκεῖνος.

ΟΥΑΛΗΣ

Εὔσπλαγχοι θεοί,

ὦ, σώσατε τὸν Κρίσπον, ἂν ἀπέμεινε
σωσμοῦ καιρὸς ἀκόμη.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἄλλὰ τί λοιπὸν
συνέβη; Λέγε.

ΟΥΑΛΗΣ

Πρὸς θεῶν, ὦ Ὑπαρχε,
μὴ μὲ προδώσης.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Σοὶ τ' ὁμνύω.

ΟΥΑΛΗΣ

Ἐ, λοιπὸν
ὁ Γάιος τὴν νύκτα ἀνεχώρησε
μὲ σπεῖραν ἐπιλέκτων, ἄνδρα δέσμιον
ἀπάγων εἰς τὴν Πόλλαν τῆς Ἰστρίας.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Καί —;

ΟΥΑΛΗΣ

Ὁ δέσμιος τίς ἦτο;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Πιθανώτατα

ὁ Κρίσπος.

ΟΥΑΛΗΣ

ὦ! ἰδοὺ ἡ ὑποψία μου
ἡ φοβερά: ὁ Κρίσπος! Ἄλλὰ, πρὸς θεῶν,

γνωρίζεις τὸ φρικῶδες τοῦτο, Ὑπαρχε,
μυστήριον, καὶ σιωπᾶς; Ἄ, Κύριε —

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Γνωρίζω μόνον ὅ,τι μ' ἐπιτρέπεται,
Οὐάλη, νὰ γνωρίζω. Συμβουλευώ δὲ
καὶ σὲ νὰ κρύψῃς τὴν ματαιάν ταύτην σου
καὶ κινδυνώδη ἔξαψιν, καὶ πάραυτα
νὰ ἐπιστρέψῃς κάτω εἰς τὴν θέσιν σου,
πρὶν ἢ ὁ αὐτοκράτωρ, ὃν ἐκέϊθεν πρὸ
μικροῦ, τὰς τάξεις εἶδον ἐξετάζοντα,
τὴν ἐκ τῆς σπείρας ἰδίῃ ἀπουσίαν σου.

ΟΥΑΛΗΣ

Ἄλλ', ὦ θεοί, σὺ δὲν γνωρίζεις, Ὑπαρχε,
πόσον φρικώδης εἶνε ἡ ἀπαγωγὴ,
ὅτι φοβοῦμαι μὴ ὁ Κρίσπος καθ' ὁδόν,
πῶς νὰ τὸ εἶπω; μὴ δὲν φθάσ' εἰς Πόλλαν ζῶν
ὁ Κρίσπος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἴσως.

ΟΥΑΛΗΣ

Νὰ φονεύσῃ ἔμελλεν
ὁ Κρίσπος τὴν αὐγούσταν χθὲς μητέρα του
εἰς τὸν προθάλαμόν της, ὅτε εἰσελθὼν
ὁ αὐτοκράτωρ αἰφνης τὸν συνέλαβεν
ἐπ' αὐτοφώρῳ.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τὸ γνωρίζω. Φίλτατε
Οὐάλη, σπεῦσον, σ' εἶπα, εἰς τὰς τάξεις σου,
ἂν τὴν ζωὴν σου θέλεις. Μάθε ὑποπτος
ὅτι κατέστης εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

ΟΥΑΛΗΣ

Θὰ σπεύσω πρὸς τὴν σπεῖραν, ἐκλαμπρότατε,
ἀλλ' ὄχι πρὶν ἢ πράξω ὅ,τι δυνατόν
ὑπὲρ τοῦ Καίσαρός μου, θύματος αἰσχρᾶς
δολοπλοκίας. Σπεῦσον νὰ τὸν σῶσωμεν.

(ἀπέρχεται μετὰ σπουδῆς πρὸς τ' ἀριστερὰ παρασκήνια)

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ποῦ τρέχεις;

ΟΥΑΛΗΣ

(ἐπιστραφεὶς πρὸς τὸν Ἀβλάβιον)

Τρέχω πρὸς τὸ μόνον πρόσωπον,
τὸ ὑπὲρ τοῦ ἀθώου τρέφον μητρικὴν
στοργὴν, πρὸς τὴν αὐγούσταν τρέχω μάμμην του.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Εἰπέ πρὸς τὸν κρημνὸν σου, πρὸς τὸν ὄλεθρον.

ΣΚΗΝΗ Ε'

ΑΒΛΑΒΙΟΣ, ΜΑΞΙΜΟΣ

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἄ, τέλος πάντων ἦλθες, ἐκλαμπρότατε.

Ὁ Κύριος, ἀκούσας τὴν ὀχλοβοὴν
ἐξῆλθε, κ' ἐπειδὴ ἡ ἐκλαμπρότης σου
πρὸ ὥρας ἦσο ἔξω, τὸ παλάτιον
ἀφέθη μόνον. Ὅθεν ἔκρινα καλὸν
ἐδῶ νὰ μείνω.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐκαμες πολὺ καλὰ
νὰ μὴ ἀφήσης, ἔξω εὐρεθέντος μου,
χωρὶς ἀρχὴν τ' ἀνάκτορα, Ἀβλάβιε,
ἐν τῇ κρισίμῳ ταύτῃ ὥρᾳ. Εὐτυχῶς
ἂν στασιάζῃ ἡ Ῥώμη, εἰς τ' ἀνάκτορα
ἐπικρατεῖ εἰρήνη, βλέπω, Ἵπαρχε.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἐν τούτοις δὲν ἀκούω τὴν ὀχλοβοὴν.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἡ στάσις διελύθη.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἄνευ αἵματος;

ΜΑΞΙΜΟΣ

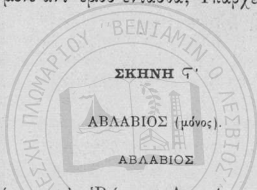
Ναί, ὡς διὰ μαγείας. Ὁ Λακτάντιος
κατέπεισε τὸν ὄχλον νὰ διαλυθῇ
δημηγορήσας.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Εὖγε, γέρον σεβαστέ!
Δικαίως οἱ σοφοὶ σέ ἐπωνόμασαν
χριστιανὸν Κικέρωνα.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐξέρχομαι
καὶ πάλιν ὅπου τὸ καθήκον μὲ καλεῖ.
Σὺ μένε ἀντ' ἐμοῦ ἐνταῦθα, Ὑπαρχε.

Εἰρήνευσε τὴν Ῥώμην ὁ Λακτάντιος!
κ' ἐδῶ εἰρήνην ἄκραν εἰς τ' ἀνάκτορα
ὁ ἐκλαμπρότατος εὐνοῦχος εὔρηκεν,
ἐν ᾧ ὑπὸ τοὺς πόδας του ὀλόκληρον
ἠφάιστειον καχλάζει φλογερῶν παθῶν.
Ἄν νὰ σωθῆ δ' ὁ Καῖσαρ μία ἔμεινε
ἐλπίς, λεπτή ὡς νῆμ' ἀράχνης, καὶ αὐτὴν
δημηγορῶν ὁ γέρον διεσκέδασε
παρὰ τὴν θέλησίν του. Οὕτως ὡς τυφλοὶ
κ' ἐν μέσῃ τῇ ἡμέρᾳ πρὸς τὸν ὄλεθρον
φερόμεθα οἱ δαίλαιοι ἡμεῖς θνητοί!

ΣΚΗΝΗ Ζ'

ΑΒΛΑΒΙΟΣ, ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐν ᾧ ἡ Ῥώμη ἔξω ἐστασίαζε,
[τὸ ὄμμα μου πολλάκις ἀνεζήτησεν
ἀλλὰ εἰς μάτην τῆς Αὐλῆς τὸν Ὑπαρχον
καθ' ὄλον τὸ στρατόπεδον. Ἀβλάβιε,
ποῦ ἦσο; Λέγε.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἦμην, Κύριε, ἐδῶ.

Κατὰ τὸν ὄρισμὸν τῆς σῆς θειότητος,
ἀφ' οὗ ἐκτὸς ἀπέστειλα τὸν Ὑπαρχον
τῆς πόλεως, ἀπόντα τὸν Πραιπόσιτον
ἀνάγκης ἔργον ἔκρινα ἐγὼ ἐδῶ
ν' ἀναπληρώσω. Ἄλλως προϊδὼν καλῶς
τὸ κίνημα τοῦ ὄχλου, εἰς τὸν κόμητα
τοῦ στρατοπέδου εἶχ' ἀνακοινώσῃ πρὶν
τὰ δέοντα. Ἐλπίζω, τὸ στρατόπεδον
ἡ σὴ θειότης εὖρ' ἐν πᾶσιν ἔτοιμον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Καὶ ἄριστα. Τὴν πίστιν σου καὶ πρόνοιαν
ἐπευφημῶ. Πλὴν μία σπεῖρα ἔμεινεν
ἀκέφαλος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Γνωρίζω, τοῦ Οὐάλεντος].

Ὁ κεντηρίων ἑαυτὸν ἐνόμισεν
ἐνταῦθα μᾶλλον ἀναγκαῖον, ὅπως πρίν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Πῶς, Ὑπαρχε; τοιαύτην ὥραν; καί χωρὶς
τὴν σπεῖράν του;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ὅμοίαν παρατήρησιν
τοῦ ἕκαμα κ' ἐγώ, πλήν —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Παρατήρησιν;

Οἱ ὕπαρχοι προστάσσουν, δὲν παρατηροῦν.

(ἐπὶ τῷ νεύματι τοῦ Κωνσταντίνου εἰσέρχεται ὁ Κόϊντος)

Ὁ Κεντηρίων Κόϊντος ἀνέλαβε
τὴν σπεῖραν τοῦ Οὐάλεντος.

[ΚΟΙΝΤΟΣ

Ἀκρόασιν

Λακτάντιός τις ἐξαιτεῖται, Κύριε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Στείλε νὰ εἶπουν, ὅτι τὸν Λακτάντιον
θὰ ἴδω μόνον αὔριον, κ' ἐπάνελθε.

(ὁ Κόϊντος ἐξέρχεται πρὸς τὸν Ἀβλάβιον.)

Ἐνθύμισέ με αὔριον τὸ ὄνομα

τοῦ Λακταντίου.

(ὁ Κόνιντος ἐπανέρχεται, πρὸς ὃν ὁ Κωνσταντῖνος)

Εἰς τὴν εἰρκτὴν
τῆς σπεύρας τὸν Οὐάλεντα ἀπάγαγε].

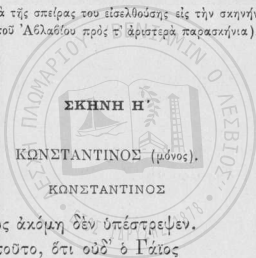
(πρὸς τὸν Ἀδλάβιον)

Καὶ σὺ παράδος εἰς τὸν κεντηρίονα

(δεικνύει τὸν Κόνιντον)

τὸν λιποτάκτην, Ὑπαρχε. Ὑπάγετε.

(Ὁ Κόνιντος μετὰ τῆς σπεύρας του εἰσελθούσης εἰς τὴν σκηνὴν, ἐξέρχεται, ὀδηγοῦντος τοῦ Ἀδλαβίου πρὸς τὴν ἀριστερὰ παρασκήνια).

Ὁ Μάξιμος ἀκόμη δὲν ὑπέστρεψεν.

Σημεῖον τοῦτο, ὅτι οὐδ' ὁ Γάιος
ἐγκαίρως ταχυδρόμον του ἀπέστειλεν.

Ἄλλ' αἱ Φιδῆναι δὲν ἀπέχουσι πολὺ
τῆς Ῥώμης, καὶ ἡ συνοδία ἔπρεπεν
ἐκεῖ νὰ σταματήσῃ. Μὴ ὁ Γάιος
τὴν ἐντολὴν καλῶς δὲν ἤκουσεν, ἢ μὴ
ὁ Μάξιμος καλῶς δὲν τὴν ἐξήγησε;

Ποί' ἀποφρὰς ἡμέρα, ὕψιστε Θεέ!

[Ἐν ᾧ ὁ κόσμος ἐορτάζει ἔτι τὴν

είκοσαετηρίδα μου, ἡ βασιλὶς
τοῦ κόσμου τούτου Ῥώμη στάσεις μελετᾷ,
καὶ ὁ τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ κόσμου κύριος
εἰς νέον πένθος νὰ βυθίσῃ σκέπτεται
τὸν οἶκόν του, μὲ τόλμην ἀνοικτίρμονα
σπαράττων καὶ αὐτὸν καὶ τὴν καρδίαν του.
Ἴδου πῶς ἐορτάζει ἐν τῷ οἴκῳ του
εἰς κοσμοκράτωρ τὴν ἰδίαν ἐορτήν!]).

ΣΚΗΝΗ ©

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ

ΕΛΕΝΗ

Ἰπὸ τοῦ τρόμου μόλις ἔτι δύναμαι
τοὺς πόδας μου νὰ σύρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(δεικνείων εἰς αὐτὴν θρονίον)

Μῆτερ, κάθισε.

ΕΛΕΝΗ

Δὲν θὰ μ' ἀνακουφίσῃ τὸ θρονίον σου,
ἀλλὰ ὁ λόγος σου, υἱέ μου. Φοβερὰ
διασταυροῦνται περίξ ψιθυρίσματα.
Ἄφινω τ' ἄλλα, ἀλλ' ὁ Κρίσπος, λέγουσιν,
εἰς Πόλλαν ἐξωρίσθη. Εἶνε ἀληθές;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τίς σ' εἶπε τοῦτο; Ὁ Οὐάλης βέβαια.

ΕΛΕΝΗ

Μὴ διαφεύγῃς ὅ,τι σὲ ἠρώτησα.
Ἐξώρισες τὸν Κρίσπον. Εἶνε ἀληθές;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Εἶν' ἀληθές, Αὐγούστα. Τῶν συνωμοτῶν
τὸν φίλον καὶ συνένοχον, τὸν ὑβριστὴν
τῆς ἱερᾶς συζύγου τὸν ἀτάσθαλον
θὰ ἠνειχόμεν ἴσως, ἐλαφρότερον
τὸν καίσαρα κολάζων. Ἐτιμώρησα
τὸν μητραλοῖαν αὐστηρῶς.

ΕΛΕΝΗ

Τὸν μητραλοῖαν; Πλὴν
ὁ μητραλοῖας τίς; ὁ Κρίσπος;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Μάλιστα.

ΕΛΕΝΗ

Θεέ μου! ἀλλὰ τοῦτο εἶν' ἀδύνατον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐὰν ἐκεῖνος, ὅστις σοὶ προέδωκε
τὸ πρᾶγμα, ἠρωτᾷτο, θὰ σοὶ ἔλεγεν,
ὅτι ὁ Κρίσπος χεῖρα φονικὴν κατὰ

τῆς ἱερᾶς συζύγου ὕψωσε. Παρῶν ἐκεῖ
εὐρέθη ὁ Οὐάλης.

ΕΛΕΝΗ

Ἵψιστε Θεέ!

(κάθεται ἀπηλπισμένη καὶ κατάκοπος ἐπὶ θρονίου).

ΣΚΗΝΗ Ι'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΦΑΥΣΤΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Φιλτάτη Φαῦστα, χαῖρε!

Ἄλλὰ καὶ ἡ βασιλομήτωρ εἶν' ἐδῶ.

Αὐγούστα μητέρα, χαῖρε!

ΕΛΕΝΗ

(ἐγείρεται)

Ὁ Θεὸς ποτὲ

νὰ μὴ σὲ ἀξιῶσῃ νὰ χαρῆς καὶ σύ,

Αὐγούστα, τὴν χαρὰν μου.

(ἐξέρχεται).

ΦΑΥΣΤΑ

Μῆτερ, —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄφες την.

Εἶν' ὠργισμένη λίαν καὶ κατάκοπος.
Ἐδῶ θὰ πάθη μένουσα, καὶ κάλλιον
θὰ ἤσυχάση μόνη.

ΣΚΗΝΗ ΙΑ'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΦΑΥΣΤΑ

ΦΑΥΣΤΑ

(μειλιχίως)

Δὲν μοὶ λέγεις, Κύριε,
συνέβη τι;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Οὐδέν, Αὐγούστα. Ἦκουσες
σύ ἴσως τι;

ΦΑΥΣΤΑ

Πλὴν πῶς ν' ἀκούσω τι ἐγώ,
ἀφ' οὗ ὁ κόσμος ἐβωβάθη σήμερον;
Ὅλοι των κάτι ψιθυρίζουν ἔντρομοι·
τοὺς ἐρωτῶ· μοὶ λέγουν: στάσις. Ἦκουσα
ὑπόκωφον πολλάκις ἀληθῶς κ' ἐγώ
ὀγλοβοὴν ἀπ' ἔξω· ἀλλὰ ἔπαυσε.
Τοὺς ἐρωτῶ· ἢ στάσις, λέγουν, ἔπαυσε.
Ἐχάρην διὰ τοῦτο· ἀλλὰ ὅλοι των
καὶ πάλιν ψιθυρίζουν. Πάλιν ἐρωτῶ

τάς θεραπαίνας, τὴν μητέρα· πλὴν οὐδεὶς
οὐδὲν γνωρίζει. Ἴσως τὴν ἀλήθειαν
θὰ μ' ἔλεγεν ὁ Μάξιμος· πλὴν δυστυχῶς
κ' ἐκεῖνος λείπει. Τέλος ἀπεφάσισα
ἐδῶ νὰ ἔλθω μόνη, καὶ — ἰδοὺ ἐγώ.
Θὰ μ' εἶπης, Κωνσταντῖνε, τὴν ἀλήθειαν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Πῶς ὄχι;

ΦΑΥΣΤΑ

Τί συνέβη;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Στάσις παύσασα.

ΦΑΥΣΤΑ

* Ἄς σ' ἐρωτήσω τί συμβαίνει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τίποτε.

ΦΑΥΣΤΑ

Τὴν στάσιν τότε ὑπεκίνησα ἐγώ,
ὡς φαίνεται, ἀφ' οὗ ἐξῆλθεν ἀπ' ἐδῶ
ἐξωργισμένη τόσον ἐναντίον μου
ἡ μήτηρ σου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

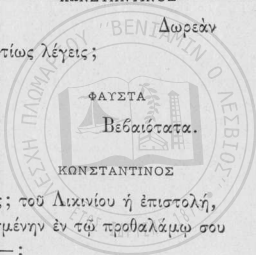
* Ἐ, Φαῦστα, μὴ τὴν συνερίζεσαι.

ΦΑΥΣΤΑ

Μὴ ὑποκρίνου, ὅτι δὲν μὲ ἐννοεῖς.
Ἡ μήτηρ εἶνε ὠργισμένη κατ' ἐμοῦ·
τῆς κατ' ἐμοῦ δ' ὀργῆς τῆς αἰτίον,
στοιχηματίζω, εἶνε, ὅτι δωρεὰν
καὶ ἀναιτίως πάλιν ἐφυλάχισες
τὸν φίλτατόν τῆς Κρίσπον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

καὶ ἀναιτίως λέγεις; ^{Δωρεὰν}

Καὶ πῶς; τοῦ Λικινίου ἢ ἐπιστολή,
ἣν ἐσχισμένην ἐν τῷ προθαλάμῳ σου
εὔρηκα — ;

ΦΑΥΣΤΑ

Τοῦ τὴν ἔδωκα ἐγώ· ἀλλὰ
ἐκεῖνος μόλις ἀναγνοὺς ἐξέσχισεν
ἀγανακτήσας κ' ἔρριψεν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐξαίρετα
ἐκεῖνος ὑπεκρίθη· ἀλλ', Αὐγούστα, σὺ

τί πρόσωπον ἢ τότε ὑπεκρίνεσο
ἢ τώρα, δὲν γνωρίζω. Πῶς ἐτόλμησες
νὰ δώσης εἰς τὸν Κρίσπον, ὅχι δ' εἰς ἐμέ,
ἐπιστολὴν τοιαύτην;

ΦΑΥΣΤΑ

Ἐπρεπε λοιπὸν
ἐνὸς παιδίου τὰ μωρολογήματα
δοῦσά σοι νὰ ἐξάψω ἔτι μᾶλλον σὲ
κατὰ τοῦ Κρίσπου; Ἄλλ' ἢ συνδιαλλαγή
τί ἔμελλε νὰ γείνη; Ἐπροτίμησα
νὰ δείξω εἰς τὸν Κρίσπον τὴν ἐπιστολὴν,
καὶ νὰ τὸν νουθετήσω, ὅπως κ' ἔπραξα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Νουθετηθεὶς δ' ἀρκούντως οὗτος ἤρπασε
τὸ ἐγχειρίδιόν σου κ' εἰς τὸ στήθος σου
νὰ τὸ ἐμπήξῃ ὥρμησε μαινόμενος
πρὸς συνδιαλλαγὴν.

ΦΑΥΣΤΑ

Στιγμῆς παραφορὰ
ἐξ ἀπερισκεψίας ἰδικῆς μου. Ναί,
σὲ βεβαιῶ, καὶ πιστευσέ με.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Παίζεις ἢ

σπουδάξεις ; *Αν σπουδάξης, δὲν σὲ ἐννοῶ.
*Ἄλλ' ἂν νὰ παίξης ἤλθες πρὸς με σήμερον,
κακῶς καὶ θέμα καὶ καιρὸν ἐξέλεξας.

ΦΑΥΣΤΑ

Κ' ἐγὼ τὸ βλέπω· ἔθην καὶ ἀπέρχομαι.

(Κινεῖται πρὸς ἀναχώρησιν)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Πρέπει νὰ μείνης. Πῶς τὸ ἐγχειρίδιον
εὐρέθη τοῦτο

(Λαβὼν ἐκ τῆς τραπέζης δεικνύει τὸ ὄπλον)

αἴφνης εἰς τοῦ Καίσαρος
τὰς χεῖρας ;

ΦΑΥΣΤΑ

Μ' ἀνακρίνεις ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Σ' ἐρωτῶ.

ΦΑΥΣΤΑ

Κ' ἐγὼ

δὲν σ' ἀποκρίνομαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Αὐγούστα !

ΦΑΥΣΤΑ

Μ' ἀπειλεῖς ;

Ἵπάρχει τι τῶν ἀπειλῶν ἀπλούστερον·
ἀφ' οὗ χωρὶς αἰτίαν ἐφυλάκισες
δὶς ἤδη τὸν υἱόν σου, νῦν φυλάκισον
ἐν πλήρει ἐορτῇ καὶ τὴν γυναῖκά σου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἀγαπητὴ μου Φαῦστα, σ' ἐξηρέθισεν
ὁ τρόπος ὁ τραχὺς μου, κ' ἔχεις δίκαιον.
Ἀλλὰ δὲν βλέπεις; ἔχω τόσας ἀφορμὰς
δυσαρεσκείας: στάσεις, τόσα ἄλλα, καὶ
πρὸ πάντων τὴν ἀνίατον αὐτὴν πληγὴν
τοῦ οἴκου μου, τὸν Κρίσπον. Σὺ ὁ μόνος μου
ὑπάρχεις, Φαῦστα, θησαυρός· ἡ μόνη μου
ἀγάπη καὶ παρηγορία, κάλλιστα
γνωρίζεις τοῦτο. Τώρα ἔπρεπε καὶ σύ,
ἡ λατρευτὴ μου, ἡ πιστὴ μου σύζυγος,
ἀντὶ νὰ μοὶ ἀνοιξῆς τὴν καρδίαν σου,
ὡς πάντοτε, νὰ θέλῃς πρόσωπον ψευδὲς
μ' ἐμὲ νὰ παίξῃς; [Ὡς θανάσιμον ἐχθρὸν
τοῦ Κρίσπου σ' ἐθεώρησεν ὁ κόσμος καὶ
σὲ θεωρεῖ νῦν ἔτι. Ἀπεχθάνεσαι
σὺ τὴν ιδέαν ταύτην, καὶ τὸ ἐννοῶ.
Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ ἀσεβὴς θρασύτης του,
ἡ πρὸς τοὺς ἑτεροθαλεῖς του ἀδελφοὺς ἐκ σοῦ
ψυχρὰ διαγωγή του, αἱ ἐπίμονοι
πρὸς συνωμότας καὶ ἐχθροὺς μου σχέσεις του,
τὸ περὶ τῶν υἱῶν μου καὶ τοῦ θρόνου μου

μετὰ τὸν θάνατόν μου μέλλον ζοφερόν
κ' εἰς σέ εὐλόγως προσιωνιζόμεναι,
πρὸ πάντων δὲ ἡ φονικὴ του κατὰ σοῦ
ἀπόπειρ' ἄφευκτον τὸν ὄλεθρον αὐτοῦ
κατέστησαν, τῆς ὑπονοίας θέλουσα
ν' ἀπαλλαγῆς, ὅτι καὶ τώρα ἡ ἐχθρά του σὺ
αἰτία εἶσαι τοῦ κακοῦ, ἀνέλαβες
τὸ πρόσωπον τῆς φίλης καὶ προστάτιδος,
ὅπερ καὶ δεξιῶς πρὸ τοῦ Οὐάλεντος
χθὲς ὑπεκρίθης. Ἄλλὰ τώρα εἴμεθα
ἡμεῖς οἱ δύο. Τί χρειάζεται ἐδῶ
τὸ προσωπεῖον;] Φαῦστα, σέ παρακαλῶ,
τὰς ὑποκρίσεις ἄφες, καὶ ὡς πάντοτε,
εἰλικρινῶς ὁμίλησον. Ἄν ἤξευρες
πόσῃν ἀνάγκῃν ἔχω, τώρα μάλιστα,
τῆς πίστεώς σου, Φαῦστα, τῆς ἀγάπης σου!
Ἄχ, εἶμαι μόνος εἰς τὸν κόσμον· μόνῃ σὺ,
σὺ μόνῃ, Φαῦστα, μ' ἔμεινες!

ΦΑΥΣΤΑ

Εἰλικρινῶς

θὰ σ' εἶπω, Κωνσταντῖνε. [Ἔστω ὅτι καὶ
ἐγὼ ἐκ ταύτης τῆς κοινῆς περὶ ἐμοῦ
προλήψεως τοῦ κόσμου θέλω νὰ σωθῶ.
Σὲ βλάπτει τοῦτο; Ὅχι. Ἄφες με λοιπὸν
εἰς τὸν σκοπὸν νὰ φθάσω. Τὴν διαλλαγὴν
πρὸς τὸν υἱὸν σου Κρίσπον ἐθεώρησα

ὡς πρῶτον βῆμα ἄφρευκτον. Ἄπέτυχεν
ἀλλὰ θὰ ἐπιμείνω. Μὴ ὅμως καὶ σὺ
ματαίωνε τὰ πάντα, πρὸ τοῦ δέοντος
καιροῦ εἰς πάντα παρεμβαίνων. Διατί
νὰ μὲ φονεύσ' ἠθέλησε; μὲ ἐρωτᾷς.
Σὲ λέγω, ἀπατάσαι· δὲν ἠθέλησε
νὰ μὲ φονεύσῃ· πλὴν μεθ' ὅ,τι εἶδες σὺ,
εἰς ὅ,τι λέγω νὰ πεισθῆς ἀδύνατον.
Ἄν πάντα σ' ἐξηγήσω, θὰ πεισθῆς μὲν, πλὴν
θὰ καταστρέψῃς πάντα ὀργιζόμενος].
Θὰ μάθῃς πάντ', ἀλλ' ὄχι τώρα, ἄλλοτε.
Σ' ἀρκεῖ νῦν μόνῃ ἢ διαβεβαίωσις,
ὅτι ὁ Κρίσπος δὲν ἠθέλησέ νὰ μὲ
φονεύσῃ. Τώρα θέλεις εἰς τὸ ἔργον τῆς
διαλλαγῆς νὰ μὲ συνδράμῃς; Ἄκουσε.
Ἄπόλυσον τὸν Καίσαρα ἐκ τῆς εἰρκτῆς.
Ναί, Κωνσταντῖνε, κάμε το πρὸς χάριν μου.
Τὴν χάριν ταύτην δὲν θὰ μοὶ τὴν ἀρνηθῆς,
ἐὰν ἢ Φαῦστα εἶνε ὄντως διὰ σέ
πᾶν ὅ,τι ἤδη ἔλεγες. Ἄπόλυσον
ἐκ τῆς εἰρκτῆς τὸν Κρίσπον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Εἶν' ἀδύνατον.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄδύνατον; Καὶ διατί;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ Κρίσπος δὲν
ἐφυλακίσθη, Φαῦστα.

ΦΑΥΣΤΑ

Τί δὲ ἔγεινεν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ Κρίσπος ἐξωρίσθη, καὶ —

ΦΑΥΣΤΑ

Τελείωσε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὅτι θ' ἀκούσης, Φαῦστα, εἶν' ἀπόρρητον
τοῦ κράτους. Ὅ,τι τώρα θὰ σ' ἐμπιστευθῶ,
μὴ διαφύγη, ἐξορκίζω σε, ποτὲ
τὸ ἔρκος τῶν δδόντων σου —

ΦΑΥΣΤΑ

Τελείωσε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ φοινικὴν τολμήσας ἐναντίον σου
ἀπόπειραν, κατεδικάσθ' εἰς θάνατον
ὡς μητροκτόνος.

ΦΑΥΣΤΑ

Τίς; ὁ Κρίσπος;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ναί.

Ἄλλ' ἵνα μὴ τῆς Ῥώμης τὸν ἐρεθισμόν
αὐξήσῃ τοῦ θανάτου του ἢ εἰδήσις,
τὴν νύκτ' ἀπήχθη, λόγῳ μὲν ἐξόριστος
εἰς Πόλλαν τῆς Ἰστρίας, ἔργῳ δ' οὐ μακρὰν
τῆς Ῥώμης, ὅπου καὶ —

ΦΑΥΣΤΑ

Διὰ τοὺς οἰκτιρμούς
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς ὃν σὺ μάλιστα
πιστεύεις πάντων τῶν θεῶν, τελείωσε.

Ἐθανατώθη!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΦΑΥΣΤΑ

Τί;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐθανατώθη, ναί,
ὦ Φαῦστα, ὁ ἐχθρὸς μας, ὁ ἀχάριστος
υἱός, ὁ ἀσεβὴς σου ὑβριστής, καὶ ὁ
ἀπονενοημένος δολοφόνος σου!

ΦΑΥΣΤΑ

Ἐθανατώθη; ! Μὴ μὲ ἀφαιρέσετε
καὶ τὸν ὀλίγον νοῦν, ὅσος μ' ἀπέμεινε,
θεοί, ἀκόμη, ἀδιστάκτως πρὶν πεισθῶ,

ὅτι φρικώδους παίγνιον ὀράματος
δὲν εἶμαι· ὅτι σώζω ἔτι ἀβλαβεῖς
τάς φρένας καὶ αἰσθήσεις· ὅτι ἡ φρικτὴ
καὶ ἀπαισία λέξις, ἣτις ἤχησεν
ἐντὸς τοῦ παλατίου τούτου πρὸ μικροῦ,
ὁ ἄπειρος δὲν εἶνε καὶ βαρύστονος
τῆς ἀνατρεπομένης κρότος φύσεως,
διὰ τὰ δεῖπνα ὅτε τὰ Θεέστεια
φρίξας ὁ Ζεὺς ἐπὶ τῶν αἰωνίων του
μετέστρεψε στροφίγγων τὸν οὐράνιον
τῶν ἀστρων θόλον, καὶ αἱ ἵπποι ἔντρομοι
τὸν δίφρον τοῦ ἡλίου παρεκτρέψασαι
τὴν Ἀφρικὴν ἐξέκαυσαν· οὐδ' Ἐρινὺς
τὴν λέξιν ὅτι ταύτην ἐξεστόμισεν,
ἡ δαίμων, ὃν ὁ Ἄδης ἐκ τῶν σπλάγγων του
ἐξήμεσ', ἀλλ' ὁ Καῖσαρ, ἀλλ' ὁ Αὐγουστός,
ἀλλ' ὁ πατήρ του, μὲ ἀκούετε, θεοί;
ναί, ὁ πατήρ του!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄν δὲν παρεφρόνησες,
Αὐγουστά, εἶσ' ἀγνώμων. Ταύτην παρὰ σοῦ
τὴν ἀμοιβὴν ἀνέμεν', ἀφ' οὗ χάριν σου,
πᾶν φίλτρον καταπνίξας ἔνδον πατρικόν,
τὴν φονικὴν τοῦ Κρίσπου ἐναντίον σου
ἀπόπειραν μὲ τόσην αὐστηρότητα
νὰ τιμωρήσω δὲν ἐδίστασα, νὰ μὲ

συγκρίνης με Θυέστας, καὶ τὴν νόμιμον
πρᾶξίν μου με τὰ δεῖπνα τὰ Θυέστεια ;
Διότι τέλος, ὅ,τι καὶ ἂν λέγῃς σύ,
καὶ ὅστις λόγος καὶ ἂν σέ παρακινῇ
νὰ λέγῃς ταῦτα, δι' ἐμέ τὸν μὴ τυφλὸν
ἐν πρᾶγμα εἶνε ὄλως ἀναντίβροτον,
ὅτι ὁ καῖσαρ Κρίσπος ἐπεχείρησε
νὰ σέ φονεύσῃ. Σὺ ἀρνεῖσαι τοῦτο, ναί·
ἀλλὰ ὁμοῦ ἀρνεῖσαι καὶ τὴν ἄρνησιν
νὰ ἐξηγήσῃς· ἦται σιωπᾶς, ὁμολογεῖς.
Ἄν δύνασαι, ἀρνήσου τὴν ὀρθότητα
τοῦ λόγου μου, ἀρνήσου τὴν ἀλήθειαν
τῆς φονικῆς τοῦ Κρίσπου ἀποπειράς, ναί,
ἀρνήσου.

ΦΑΥΣΤΑ

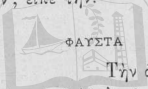
Τώρα πλέον ν' ἀρνηθῶ; πρὸς τί ;
Ἐθανατώθῃ, φεῦ, ἐκεῖνος, ὑπὲρ οὗ
ἤρνεῖτο κ' ὑπεκρίνετο κ' ἐψεύδετο
μέχρι τοῦ νῦν ἡ Φαῦστα. Τ' ἄστρον ἔδυσε
τὸ φαινὸν τοῦ βίου μου τοῦ ζαφεροῦ·
τῆς αὐχμηρᾶς ἐρήμου, ἣτις λέγεται
Ῥωμαίων κράτος, ἠφανίσθ' ἡ ὄασις,
ἢ μόν', εἰς ἣν ν' ἀναπαυθῇ ἡ δύνατο
ὁ ὀφθαλμὸς ἀσμένως ὁ κατάπονος
μιᾶς ἀπηλπισμένης. Ἐνα ἄνθρωπον,
αἰῶνας ἤδη τέσσαρας ὠδίνουσα,
ἐγέννησεν ἡ Ῥώμη, κ' εἰς τὸν δήμιον

ὡς σῶμα εὐτελές τι, ὡς ἀνδράποδον,
τὸν ρίπτει ὄχι Γότθος, Σκύθης, βάρβαρος,
ὁ Νέρων ὄχι οὐδ' ὁ Δομιτιανός,
ἀλλ' αὐτοκράτωρ εὐσεβῆς καὶ δίκαιος,
μονάρχης πρὸ ὀλίγου μόλις ἀρνηθεὶς
εἰς τὸν λαὸν τῆς Ῥώμης τὸν αἰμοδιψῆ
καὶ μίαν μόνην αἵματος βαρβαρικοῦ
βανίδα, τῶν χριστιανῶν μαρτύρων ὁ
σωτήρ, ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ πατήρ αὐτοῦ!
Καὶ ἔπεσε — τίς οἶδε τίνας λόγχευμα
χυδαῖον κεντηρίωνος, ἢ βάνουσον
κτηνώδους σφάγιον δημίου, κ' ἔπειτα
αἰμόφυρτος ἀπελακτίσθ' εἰς ἄκρον τι
γῆς ῥυπαρόν, ὡς θνησιμαῖον σκύβαλον,
κυνῶν βορὰ τῆς δόξης ὁ ἀγνὸς υἱός,
ὁ τροπαιοῦχος ἥρωα καὶ δαφνοστεφής,
τοῦ θρόνου ὁ βλαστὸς ὁ εὐγενέστατος!
Νεότης, κάλλος, σωφροσύνη, ἱκανὴ
εἰς φθόνον νὰ κινήσῃ καὶ τὴν Ἄρτεμιν
αὐτὴν, ἀνδρία, φρονημάτων καὶ ψυχῆς
εὐγένεια, εὐθύτης, εἰλικρίνεια,
τὰ πάντα φροῦδα, φροῦδαι τόσαι ἀρεταί!
Καὶ τώρα; Ἄφ' οὗ πρῶτον τὸν ἐφόνευσεν
ὁ ἀποτρόπαιος πατήρ, μὲ προκαλεῖ
τοῦ μητροκτόνου ν' ἀρνηθῶ, ἂν δύναμαι
τὴν ἐνοχὴν, ἂν ὄντως δὲν ἠθέλησε
νὰ μὲ φονεύσῃ! Τώρα πλέον ν' ἀρνηθῶ;

Ποσῶς. Τοῦ μέχρι νῦν κλειστοῦ βιβλίου μου
ὄλ' αἱ σελίδες εἶν' ἐμπρός σου ἀνοικταί!
Ἄνάγνωσέ τας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄν ἡ φλυαρία σου
αὐτή, Αὐγούστα, εἶνε ἔργον πυρετοῦ,
τὸν ἰατρόν σου κάλεσον. Ἄλλ' ὑγιῆς
ἂν εἶσαι, γυναικεῖα φλυαρήματα
μήτε ν' ἀκούω, μάθε, ἔχω ὄρεξιν,
μήτε ν' ἀναγινώσκω. Τὴν ἀλήθειαν
σ' ἠρώτησα. Ἠρνήθης. Τὴν ὁμολογεῖς
τώρα λοιπόν; εἰπέ την.

Τὴν ἀλήθειαν!

Θὰ μὲ φονεύσῃ ἡ ἀλήθει' αὐτή, πλήν
ἄς μὲ φονεύσῃ. Εἶνε πλέον δυνατόν
νὰ ζήσω; Ὅχι. Μάθε τὴν ἀλήθειαν,
ἀφ' οὗ τὴν θέλεις τόσον καὶ τὴν ἀπαιτεῖς.
Ὅλιγον πρὶν εἰσέλθῃς, ὅπου ἤμεθα,
ἀπόρρητόν τι εἶχα ἐκμυστηρευθῆ
ἰδίᾳ πρὸς τὸν Καίσαρα, ἀπόρρητον
φρικῶδες. Μόλις τοῦτο ἤκουσε κ' ἐπὶ
στιγμὴν ὁ Κρίσπος ἐκ τῆς φρίκης ἄφωνος
κ' ἐμβρόντητος ἀπέμεινε· πλήν πάραυτα
δεινὰς τὸ τρέμον στόμα του ἐξέβαλεν
ἄρας καὶ λοιδορίας ἐναντίον μου

— δικαιοτάτας. Πλήρης οίκτου ἔπειτα ἀποστραφείς, τὰς λέξεις ἀνεφώνησεν αὐτάς « ὦ πάτερ, πάτερ μου ταλαίπωρε! » καὶ παρὰ χρῆμα, πελιόνος ἐκ τῆς ὀργῆς, « Καὶ ζῆς ἀθλία, εἶπε, καὶ σ' ἀνέχομαι ἐγὼ ἀκόμη ζῶσαν; » καὶ πρὸς τὴν λαβὴν τοῦ ξίφους τοῦ τὴν χεῖρα ἔρριψεν· ἀλλὰ τὸ ξίφος μὴ εὐρών, ὡς ἦτο ἄοπλος, ἀπηλπισμένος, « Φεῦ, μὲ τὸ ἀφήρεσαν, ἀνέκραξε, τὸ ξίφος. Ὡς δὲν δύναμαι νὰ σ' ἐκδικήσω, πάτερ, προδιδόμενον, ἀθέως, ἀνοσίως προδιδόμενον! ». Πλήρης χαρᾶς ἰδοῦσα, ὅτι ἤθελε νὰ μὲ φονεύσῃ, τὸν ἰκέτευσά ἐγὼ νὰ πράξῃ τοῦτο, καὶ τὸ ἐγχειρίδιον ἐκεῖνο ἐκβαλοῦσα ἐκ τοῦ κόλπου μου, « Ἴδου θανάτου, εἶπα, ὄργανον ἐδῶ ταχύτερον πολὺ καὶ ἀσφαλέστερον. Ἴδού το. Λάβε το, καὶ κτύπησε ἐδῶ, εἰς τὴν καρδίαν ». Πρὸς στιγμὴν ταλαντευθεῖς, ὤρμησεν εἶτα καὶ τὸ ἐγχειρίδιον παράφορος ἀρπάσας, ἦτο ἔτοιμος νὰ μὲ φονεύσῃ, ὅτ' ἐξαίφνης σὺ ἐκεῖ εἰσηλθες. Ἐχεις πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄ! ὄχι πᾶσαν· λείπει τὸ ἀπόρρητον.

ΦΑΥΣΤΑ

Εἰς τὸν νεκρὸν ἀνῆκε τὸ ἀπόρρητον,
μεθ' οὗ ἐτάφη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὅπως κ' εἰς τὴν ζῶσαν σέ.

ΦΑΥΣΤΑ

Δὲν θὰ προδώσω ζῶσα ὅ,τι ἔσωσε
θανῶν ἐκεῖνος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Δὲν τὸ ἔσωσεν ἐκὼν,
ἂν ὅσα διηγῆθης εἶνε ἀληθῆ.

ΦΑΥΣΤΑ

Εἰς τί θὰ σ' ὠφελήσῃ τὸ ἀπόρρητον;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Εἰς τί θὰ μ' ὠφελήσῃ; Ὑψιστε Θεέ!
ἀλλ' ἐμωράνθη αὕτη ἡ γυνὴ λοιπόν;
Εἰς θάνατον παρέδωκα, τὸ ἤκουσας,
σοῦ χάριν τὸν υἱόν μου ὡς φονέα σου,
πεισθεῖς ὅτι φρικώδη μὲν ἀλλ' ἄφευκτον
ἀπῆται τὴν θυσίαν ταύτην παρ' ἐμοῦ
ὁ νόμος. Αἶφνης ἔρχεσαι σὺ τώρα, καὶ
μοὶ διηγεῖσαι πράγματ' ἀκατάληπτα,
ἀλλὰ σφοδρῶς οὐχ ἤπτον διασεύοντα
τὴν πέως μου ἀκλόνητον πεποίθησιν.

Νὰ μάθω ἀναμένω πλήρης τρόμου, ἀν
δικαίως ἐκολάσθη ὁ υἱός μου, ἢ
ἀν παιδοκτόνος ἄκων, ἀλλὰ ἄθλιος,
εἰς ὄλους τῆς κολάσεως τοὺς δαίμονας
νὰ παραδώσω μέλλω σῶμα καὶ ψυχὴν·
ἐκείνη δ' ὑπὲρ ἧς τολμήσας ἔπραξα
καὶ πάσχω ταῦτα, κρύπτει τὴν ἀλήθειαν !

ΦΑΥΣΤΑ

Δὲν σ' ἔκρυψά τι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κρύπτεις τὸ ἀπόρρητον.

ΦΑΥΣΤΑ

Σὲ ἱκετεύω, Κωνσταντίνε, ἄκουσε.
Εἰς τοὺς θεοὺς ὁμνῶ, ὅτι ἔνοχος
δὲν εἶνε ὁ υἱός σου, ἀν ἠθέλησε
νὰ μὲ φονεύσῃ· εἴμ' ἐγὼ ἢ ἔνοχος.
Ὁ Κρίσπος μητροκτόνος; Μὴ σύ, πρὸς θεῶν,
τὴν ἀτιμίαν ταύτην εἰς τὸ ὄνομα
προσάψης τοῦ υἱοῦ σου καὶ τὴν μνήμην, μή !
Ἐμὲ παράδος εἰς τὸν δῆμιον, ἀφ' οὗ
ἐγώ, σὲ λέγω, μόνη πταίω· ἢ, ἐὰν
δὲν θέλεις τῆς συζύγου σου τὸ ὄνομα
ν' ἀτιμασθῇ, κρυφίως φόνευσέ με σύ.
Σὺ ἀν δὲν μὲ φονεύσῃς, μόνη, γινώριζε,
θὰ φονευθῶ ἐγώ. Τὸ ἐγχειρίδιον

πρὸς τοῦτο εἶχα πρὸ πολλοῦ προμηθευθῆ.
Ἄλλὰ σὲ ἱκετεύω,

(πίπτει γονυπετῆς πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου)

ἄν τι ἔπραξα

ποτὲ κ' ἐγὼ πρὸς χάριν σου, μὴ πλέον τι
μὴ παρὰ ταῦτα ἐρωτήσης. Ἄφες με
νὰ ἀποθάνω ἤσυχος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄλλ' ἡ ὀργή,
Αὐγούστα, θὰ μὲ πνίξῃ μὲ τὸ πείσμα σου.

Κ' ἐμὲ ἡ καταισχύνη.

Τὸ ἀπόρρητον!
ἢ μὰ τὰς Ἐρινύας, ὅσαι τὴν στιγμήν
αὐτὴν τὸν νοῦν μου βασανίζουν, κύριος
δὲν εἶμαι πλέον ἐμαυτοῦ.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἠσύχασε.

ᾠ φρίκη! Ναί, θὰ σ' εἶπω τὸ ἀπόρρητον.
ᾠ! ἔρρε, σύντροφε τοῦ βίου μου, Αἰδώς!
Ὅμνύω, ὅτι μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς
ἀμίαντον τὴν κοίτην σου ἐτήρησα,

καὶ νὰ τηρήσω, Κωνσταντῖνε, ἔμελλον,
πλὴν ὄχι καὶ τὰς φρένας· ναί, — τὸ πῶς
καὶ διατί παρέρχομαι — ἠγάπησα
τὸν Κρίσπον, κ' ἐν τῷ προθαλάμῳ μου προχθές
τὸν ἔρωτά μου τοῦτον τὸν ὀλέθριον
πρὸς ἔκπληκτον τὸν Καίσαρα ἐξέφρασα.
Πῶς ὁ υἱὸς σου ἤκουσε τοὺς λόγους μου,
κ' ἐκ τῆς ὀργῆς παράφορος πῶς ὤρμησε
νὰ μὲ φονεύσῃ, πρὸ ὀλίγου ἤκουσας.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(ἐμβρόντητος καὶ ὑποκώφῳ τῇ φωνῇ καθ' ἑαυτὸν)

Τὸν Καίσαρα ἠράσθη, — τώρα ἐννοῶ
τὰ πάντα — καὶ ἐκεῖνος τοῦ βδελύγματος
(δεικνύει τὴν Φαύσταν)

τὴν τόλμην φρίξας, τὸν πατέρα ὤκτειρε,
καὶ νὰ τὸν ἐκδικήσῃ θέλων, ἤρπασε
τὸ ὄπλον τῆς.

(γεγωνός καὶ γοερὸν)

Υἱέ μου, Κρίσπε! ὦ! καὶ ὁ
τυφλός, ἄχ! ὁ μωρὸς ἐγώ, ὁ ἄθλιος,
ὦ τέκνον φίλτατόν μου, σ' ἐθανάτωσα!

(μετὰ μικρὰν ἐκ τῆς ἀπελπισίας παραφορὰν)

Ἄλλ' ὄχι· ἴσως ἔτι ἔμεινε καιρός.
Ὁ Μάξιμος δὲν ἦλθεν ἔτι· ἄρα καὶ
ὁ κεντηρίων Γάιος δὲν ἔπεμψεν
ἀκόμη ταχυδρόμον. Ἴσως ἔμεινε

καιρός ἀκόμη. Σπεύσωμεν.

(Τρέχει ἐπὶ τῆς σκηνῆς καὶ κράζει πρὸς τὰ παρασκήνια)

Ἐδῶ, ἐδῶ,

Πραιπόσιτε! Εὐνοῦχε! Μάξιμε! — ἀλλὰ

ἐκεῖνος λείπει. — Κεντηρίον! Ὑπαρχε!

Ἀβλάβιε!

(Ἐν ᾧ ἀλλεπαλλήλως προσέρχονται οἱ τῆς ἐπομένης σκηνῆς, ἡ μὲν Φαῦστα ἐγείρεται, ὁ δὲ Κωνσταντῖνος κάθηται παρὰ τὴν τράπεζαν γράφει καὶ σφραγίσας ταχέως ἐπιστολὴν ἐγείρεται).

ΣΚΗΝΗ ΙΒ'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΦΑΥΣΤΑ, ΚΟΙΝΤΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ὁ Κόιντος!

ΚΟΙΝΤΟΣ

Ἴδου ἐγώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Εὐθύς τὸν ἄριστον τῶν ἵππων λάβε, καὶ
εἰς τὰς Φιδήνας δράμε πρὸς τὸν Γάϊον,
εἰς ὃν ἐπίδος ταύτην τὴν διαταγὴν.

Ἐὰν ἐγκαίρως τὸν προφθάσης, Κόιντε,
καὶ σώσης τοῦ υἱοῦ μου Κρίσπου τὴν ζωὴν,
τοῦ αὐτοκράτορός σου τὴν ζωὴν ἐμοῦ
θὰ ἔχης σώση. Κάμε, Κόιντε, πτερά,
καὶ φθάσε. Τρέχε, τρέχε, κεντηρίον!

(Ὁ Κόιντος ἐξέρχεται δραμαίως ἐκ τῶν ἀριστερῶν παρασκηνίων).

ΣΚΗΝΗ ΙΓ'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΦΑΥΣΤΑ, ΑΒΛΑΒΙΟΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(προελθὼν εἰς τὸ ἄκρον τῆς σκηνῆς καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ἀνατείνας τὰς χεῖρας) :

ὦ

σεῖς, στρατιαὶ ἀγγέλων, τώρα δεῖξατε
τὴν δύναμίν σας! Σώσατε τὸ τέκνον μου!

ΣΚΗΝΗ ΙΔ'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΦΑΥΣΤΑ, ΑΒΛΑΒΙΟΣ, ΜΑΞΙΜΟΣ

(Εἰσέρχεται ἐκ τῶν δεξιῶν παρασκηναίων ὁ Μάξιμος).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(δραμῶν πλήρης ἀγωνίας πρὸς τὸν Μάξιμον)

Ὁ Κρίσπος; Ὁ υἱός μου; Λέγε γρήγορα,
Πραιπόσιτε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἐθανατώθη, Κύριε.

(Ἡ Φαῦστα καταπίπτει χαμαὶ λιπόθυμος· ὁ Κωνσταντῖνος καλύπτει τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς χλαμύδος).

(Καταπετανύεται ἡ αὐλαία).

ΠΡΑΞΙΣ Ε΄

Αἶθουσα τῶν βαλανείων.

Δεξιόθεν τῆς ἐν τῷ μυχῶ τῆς σκηνῆς θύρας τὸ ἄγαλμα
τῆς Ὑγιείας καὶ ἀριστερόθεν τὸ τοῦ Ἀσκληπιοῦ.

ΣΚΗΝΗ Α΄

ΜΑΞΙΜΟΣ

(κρατῶν λυχνίαν εἰσέρχεται ἐκ τῶν ἀριστερῶν παρασκηνίων, περιβλέπει
τὴν σκηνήν, καὶ στρεφόμενος πρὸς τὸ μέρος, ὅπουθεν ἦλθε, λέγει :)

Ἄλλὰ ποῦ εἶσαι, κεντηρίον; Κόιντε,
ἐδῶ. Δὲν βλέπείς;

ΚΟΙΝΤΟΣ

Βλέπω, ἐκλαμπρότατε.

ΜΑΞΙΜΟΣ

(πρὸς τὸν Κόιντον εἰσελθόντα)

Τὸν δρόμον πάλιν, φαίνεται, τὸν ἔχασες.

ΚΟΙΝΤΟΣ

Καὶ πῶς νὰ μὴ τὸν χάσω; Ὁ λαδύρινθος

τῆς Κρήτης εἶνε τίποτε σχεδὸν ἐμπρὸς
τῶν βαλανείων τούτων. Ἀτελεύτητοι
λουτρῶνες!

ΜΑΞΙΜΟΣ

Τοὺς ἐτελειώσαμεν.

Ἡ αἴθουσ' αὕτη, ἔσχατος προθάλαμος
τῶν βαλανείων, εἶνε συναθροίσεως
τῶν ἱερῶν προσώπων κέντρον σύνηθες.
Ἄλλὰ τοιαύτην ὥραν τῆς νυκτὸς ἐδῶ
σπανίως ἔρχεται τις.

ΚΟΙΝΤΟΣ

Ἄρα δύναμαι
ἐδῶ ν' ἀκούσω τώρα, ἐκλαμπρότατε,
τοὺς ὀρισμούς σου;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἀκούσέ με, Κόιντε.

Νὰ ἐπιστρέψης μόνος δύνασαι ἐκεῖ,
ὀπόθεν τώρα ἤλθομεν, λαβὼν τὸ φῶς;

ΚΟΙΝΤΟΣ

Ἀπταίστως.

ΜΑΞΙΜΟΣ

Λάβε τὴν λυχνίαν, καὶ ἐλθὼν
ἀναψε πῦρ εὐθὺς εἰς τὰ ὑπόκαυστα
τῶν γυναικείων βαλανείων, καὶ τὸ πῦρ
συντήρει ῥίπτων ξύλα, ἕως οὗ θερμὸν

τὸ ὕδωρ ζέσῃ. Πότε τὴν τροφήν δὲ σὺ
θὰ παύσῃς τοῦ πυρὸς καὶ τὰ ὑπόκαυστα
θὰ κλείσῃς μὲ τὰς σιδηρᾶς κιγκλίδας των,
ἐγὼ θὰ σ' εἶπω, τὸν λουτρῶνα πρότερον
ἄφ' οὗ ἐκεῖθεν

(δεικνύει πρὸς τὰ δεξιὰ παρασκήνια)

ἐξετάσω εἰσελθόν.

Λάβε τὸ φῶς καὶ ὑπαγε. Τὸν δρόμον μου
ἐγὼ εὐρίσκω ἀπροσκόπτως δίχως φῶς.

(Ὁ Κόιντος λαμβάνει τὸ φῶς καὶ ἀμφότεροι ἀποχωροῦσιν ἐξ ἀντιθέτων παρασκηνίων. Τὸ θέατρον σκοτίζεται. Ὁ Οὐάλης προελθὼν ἐκ τοῦ ἀφανοῦς ἀφίνει νὰ προχωρήσῃ ὀλίγον ὁ Μάξιμος, καὶ παρακολουθεῖ μέχρι τινὸς αὐτὸν ἀθέατος).

ΣΚΗΝΗ Β'

ΟΥΑΛΗΣ, ΑΒΛΑΒΙΟΣ

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

(ἐκ τοῦ ἀφανοῦς προελθὼν)

Τίς εἶ; — Οὐάλη!;

ΟΥΑΛΗΣ

Κύριε!

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τί ἔκαμνες

ἐδῶ τοιαύτην ὥραν;

ΟΥΑΛΗΣ

Κατεσκόπευα

τὸν φίλτατον εὐνοῦχον, τὸν Πραιπόσιτον,
καὶ τὸν διάδοχόν μου κεντηρίωνα.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Κ' ἡ ἀνακάλυψίς σου ;

ΟΥΑΛΗΣ

Ὁ Πραιπόσιτος
διέταξε τὸν Κόιντον ν' ἀνάψῃ τῶν
λουτρῶν τῶν γυναικείων τὰ ὑπόκαυστα.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τὸν Κόιντον ; καὶ τώρα ; !

ΟΥΑΛΗΣ

Τὰ μεσάνυχτα
θὰ ἔλθῃ νὰ λουσθῇ ἡ αὐτοκράτειρα,
ὡς φαίνεται.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Οὐάλη, ἄκουσέ με. * Ἄν
τῇ μεσιτεία τῆς βασιλομήτορος
ἐσυγχωρήθῃς ἅπαξ, μὴ καὶ δεύτερον
ἐξαμαρτήσας ἔλπιζε συγχώρησιν.

ΟΥΑΛΗΣ

Δὲν ἔπραξά τι, Ὑπαρχ', ἐπιλήψιμον.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ἵπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πάλιν ἤρχισες
ἐντὸς τοῦ παλατίου νὰ πηδᾷς.

ΟΥΑΛΗΣ

Κατὰ

διαταγήν της.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τῆς βασιλομήτορος;

Γνωρίζεις, ὅτι ἄγρυπνος διατελεῖ
ὁ αὐτοκράτωρ μέχρι ταύτης τῆς στιγμῆς .
μὲ κάτω ὅτι νεύουσαν τὴν κεφαλὴν
ἐδῶ κ' ἐκεῖ βαδίξ' εἰς τοὺς θαλάμους του
ἀνήσυχος, στενάζων καὶ ἀγριωπός;
πολλάκις ὅτι ἔξω τῶν θαλάμων του
φερόμενος, εἰς τὰς αἰθούσας μάτην καὶ
τοὺς διαδρόμους ὄλους τὴν ἀνάπαυσιν
ζητεῖ καὶ ἡσυχίαν; Τί θὰ γείνη, ἂν
ἐμπρός του αἰφνης σ' ἀπαντήσῃ; Ἐκατὸν
ἐκ τῆς ὀργῆς αὐτοῦ βασιλομήτορες,
Οὐάλη, τότε δὲν σὲ σφύζουν. Ὑπαγε.

(ὁ Οὐάλης ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΑΒΛΑΒΙΟΣ (μόνος).

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Γενναῖε κεντηρίον! Τῆς λατρείας του

ἀφ' οὗ ἡ Μοῖρ' ἀφήρπασε τὸ εἶδωλον,
τὸν Κρίσπον, ὄλην τῶρα πλέον ἔστρεψε
τὴν ἀφοσίωσίν του πρὸς τὴν μᾶμμην του·
καὶ ἡ καρδία του αἰμάσσουσ' ἄνεσιν
εὕρισκ' εἰς τ' ἀτελεύτητά της δάκρυα,
ὑπὲρ Ἑλένης ν' ἀποθάνῃ ἔτοιμος
νῦν, ὅπως τέως ὑπὲρ τοῦ ἐγγόνου της.
Ἄλλὰ τίς πάλιν ἔρχεται;

ΣΚΗΝΗ Δ'

ΑΒΛΑΒΙΟΣ, ΟΥΑΛΗΣ, ΕΛΕΝΗ

(Ὁ Ουάλης κρατῶν λυχνίαν, προέρχεται εἰς τὴν σκηνὴν, ἥτις ἐκ τούτου
καὶ φωτίζεται, μετέπειτα δὲ καὶ ἡ Ἑλένη).

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ουάλη, σὺ

ἔδῳ ἐκ νέου;

ΟΥΑΛΗΣ

Ἵπαρχε —

(Ὑποδεικνύων διὰ νεύματος τὴν νῦν προερχομένην εἰς τὴν σκηνὴν Ἑλένην)

ΕΛΕΝΗ

Ἄβλάβιε,

ὁ κεντηρίων λέγει, ὅτι ἄγρυπνος

ὁ δυστυχῆς υἱός μου καὶ ἀνήσυχος

ἔδῳ κ' ἐκεῖ γυρίζ' εἰς τὸ παλάτιον.

Εἶν' ἀληθές; Εἰπέ μοι.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Εἶνε ἀληθές,
Αὐγούστα· διὰ τοῦτο ἔντρομος κ' ἐγὼ
ἐκ φόβου μὴ συμβῆ τι, παρακολουθῶ
μακρόθεν καὶ ἀθέατος, ἀλλ' ἄγρυπνος,
τὰ βήματά του. Ἴσως ἀνακαλυφθεῖς
τὸν ἐξοργίσω —

ΕΛΕΝΗ

Ὅχι· ἐπραξας καλῶς.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Αὐγούστα, εἶθε. Ἄλλὰ πάσχει, καὶ δεινῶς,
ἐν τῇ ἀκμῇ δ' ἐνίοτε τοῦ πάθους του
οἱ στεναγμοὶ του ἄφων' οἱ βαρυαλγεῖς
δὲν τὸν ἐκφεύγουν μόνον, οὐδὲ ἄλλοι
οἱ θρῆνοι· καὶ λαλοῦντα τὸν ἀκούει τις.

ΕΛΕΝΗ

Τί λέγει δέ;

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τὸν θάνατον τὸν ἄδικον
θρηνεῖ τοῦ Κρίσπου.

(Ἡ Ἑλένη ἀπομάσσει τὰ δάκρυά της).

Ἄλλ', Αὐγούστα, πρόσεξε.
Βαδίζει τις, θαρρῶ· εἶνε τὸ βῆμά του.

Ναί, εἶν' ἐκεῖνος.

ΕΛΕΝΗ

* Ἄς ὑποχωρήσωμεν.

(Ἐξέρχονται τῆς σκηνῆς ἅπαντες, καὶ πρῶτος ὁ Οὐάλης, λαμβάνων μεθ' ἑαυτοῦ τὸ φῶς, ὅθεν καὶ ἡ σκηνὴ σκοτιῆται. Ἐνίοτε ἡ Ἑλένη προκύπτει ἐκ τῶν παρασκηνίων ἀθέατος ὑπὸ τοῦ Κωνσταντίνου).

ΣΚΗΝΗ Ε'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ (μόνος)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(ὑπάγει εἰς τὸ ἄκρον τῆς σκηνῆς καὶ ἀνοίγων τὴν θυρίδα βλέπει ἐκτός τοῦ παλατίου)

Ἄκόμη σκότος ἔξω, καὶ ἀκόμη νύξ!

(κλείει τὴν θυρίδα καὶ ἐπιστρέφει)

ᾠ, πότε ἡ κατηραμένη νύξ αὐτὴ
θὰ τελειώσῃ; Ὅλος ἀναπαύεται
ὁ κόσμος, Ἵπνε, νῦν εἰς τὰς ἀγκάλας σου,
καὶ ἓνα μόνον ὤμοσας νὰ μὴ δεχθῆς
μηδὲ στιγμὴν κἄν, Ἵπνε, εἰς τοὺς κόλπους σου,
τὸν κύριον τοῦ κόσμου τούτου. Καὶ ἰδοὺ
ὁ κοσμοκράτωρ οὗτος ὁ πανίσχυρος,
ὡς σὺ τὴν ὄψιν ἀπ' αὐτοῦ ἀπέστρεψας,
καθὼς ὁ Κάιν τρέμων, μόλις δύναται
νὰ σύρ' εἰς τὸ παλάτιόν του ὑπαρξίν,
ἦν θ' ἀπηρνεῖτο φρίττων καὶ ὁ ἔσχατος
τοῦ κράτους του ἐπαίτης! — Φλόξ ἀθάνατε
σὺ τῆς ψυχῆς μου, σβέσου! μὲ κατέκαυες.
Τοῦ συνειδότος ὄμμα σὺ ἀνύστακτον,

κοιμήσου· κ' ἡ φωνή του ἢ ἀνηλεής,
ἢ τύπτουσα τὸ οὖς μου, ὡς μὲ δράκοντος
οὐράν τὰς λέξεις: παιδοκτόνε τύραννε!
σιώπα, παῦσε!

(πρὸς τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἀσκληπιοῦ)

Οἶμοι! ποῦ, Ἀσκληπιέ,
τὸ ὄπιον ὑπάρχει, τὸ δυνάμενον
τὸν πυρετὸν νὰ κατευνάσῃ τῆς ψυχῆς,
ν' ἀποκοιμίσῃ τὰς αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν;
Δὲν ἔχεις νὰ μοὶ δώσῃς, θεεῖ ἰατρέ,
ποτὸν τῆς Λήθης, σπόγγον Λήθης, ἱκανὸν
νὰ ἐξαλείψῃ ἐκ τῆς μνήμης μου, καθὼς
ἐκ πίνακος, τὰ γράμματα τὰ φλέγοντα,
τὰ πράγματα τὰ ζῶντα, τ' ἀλησμόνητα,
τὰ ὑπαρξίν ἀθάνατον λαβόντα; Φεῦ!
δὲν ἔχεις, ὄχι· διὰ τοῦτο σιωπᾶς!

(Ἡ Ἑλένη προέρχεται μόνη ἐκ τοῦ ἀφανοῦς, κρατοῦσα τὴν λυχνίαν,
ἣν καὶ καταθέτει ἐπὶ τραπέζης, ἣ σηκοῦ, ἐξ οὗ καὶ φωτίζεται ἡ σκηνή).

ΣΚΗΝΗ Γ'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ὦ μῆτέρ μου!

(Ὅρμᾷ νὰ βίβῃ εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς Ἑλένης, ἀλλ' ἡ ἀκίνητος ἀπά-
θεια ταύτης τὸν ἀναχαιτίζει).

Ἄλλ' ὄχι! εἶμαι ἐναγής,
κ' εὐλόγως κλείεις πρὸς με τὰς ἀγκάλας σου,

καὶ κάτω νεύεις, μήτηρ, ἀποστρέφουσα
τὸ τεθλιμμένον ὄμμα' ἀπὸ τοῦ τάλανος
υἱοῦ σου τούτου. Εἶμαι, ναί, εἶμ' ἐναγής,
καὶ θὰ μιάνω μὲ τὰς αἱματοσταγεῖς
καὶ παιδοκτόνους χεῖρας τὰς ἀγίας σου
ἀγκάλας· ναί, τὸ βλέπω, κ' ἔχεις δίκαιον.
Ἄλλ' ἄν, ὦ μήτηρ, ἤξευρες τοῦ δυστυχοῦς
τὴν βάσανον υἱοῦ σου, θὰ ἐκάμπτεσο,
καὶ πάντως θὰ μ' ἠλέεις. Μήτηρ, μ' ἔπνιξε
τὸ αἷμα τοῦ υἱοῦ μου! Μὲ τὰς σπείρας του
ὡς ὄφις ἐτυλίχθ' εἰς τὸν λαιμὸν ἐδῶ,
τὴν νύκτα ὄλην ὡς ἀγχόνη σιδηρᾶ
μὲ περισφίγγει, καὶ δὲν ἔχω ἀνθρώπων
νά μὲ λυτρώσῃ! Μήτηρ, μοῦ κατέκαυσε
τὸ ἔγκλημα τὰ σπλάγχνα, ὅλος φλέγομαι
ἐντὸς καμίνου, καὶ δὲν μ' ἔμεινε κανεὶς
νά μὲ ἀνακουφίσῃ ἱκανὸς ἐκ τοῦ
φλογμοῦ μὲ μίαν λέξιν του παρήγορον,
μ' ἐν βλέμμα συμπαθές του, ὦ! κανεὶς, εἰς οὐ
ρίφθεις τὸν κόλπον ὁ ταλαίπωρος ἐγὼ
νά δυνηθῶ νὰ κλαύσω, κ' εἰς τὰ δάκρυα
ἀναψυχὴν νὰ εὔρω τῆς βασάνου μου.
Σὺ μόνη, μήτηρ, μ' ἔμεινες, καὶ μία εἰς
τὰς μητρικὰς ἀγκάλας σου περίπτυξις
θὰ μ' ἀνεζωογόνει ἀναψύχουσα,
ὡς δρόσος Ἄερμων ἢ καταβαίνουσα
ἐπὶ τὰ ὄρη τῆς Σιών· ἀλλ' οἴμοι! πῶς

πῶς νὰ τολμήσω νὰ σ' ἐγγίσω ἐναγής;

ΕΛΕΝΗ

(προδῆλως καμφθεῖσα καὶ ὀρέγουσα τὰς χεῖρας πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον)

Υἱέ μου, Κωνσταντῖνε!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Μῆτερ, μῆτέρ μου!

(βρίπτεται εἰς τὰς ἀγκάλας της).

ΕΛΕΝΗ

Φεῦ! θανασίμως ἔτρωσε τὸ στήθος μου
τοῦ ἐγγονοῦ μου ὁ ἀκατανόητος,
υἱέ μου, φόνος. Ἐκλαυσα κ' ἐθρήνησα,
καὶ κλαίω ἔτι καὶ θρηνηῶ πικρῶς. Κ' ἐμοῦ
τὰ βλέφαρα νὰ κλείσῃ δὲν ἠθέλησεν
ὁ ὕπνος ἔτι, καὶ ὡς φάσμα φέρομαι
τῆδε κακεῖσε τηχομέν' εἰς δάκρυα.
Ἄλλὰ πῶς ἠδυνάμην, ταύτην βλέπουσα
τὴν θλιψίν σου τὴν ἄφατον καὶ συντριβὴν,
ἀναίσθητος νὰ μείνω;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Καὶ τὸν ἄθλιον,

ὦ μῆτερ, δὲν μὲ κατηράσθης;

ΕΛΕΝΗ

Τῆς μητρὸς

καὶ ἂν καταδικάζει αὐστηρῶς ὁ νοῦς,
κ' αἰμάσσει ἢ καρδία, εὐκολα αὐτὴ
δὲν καταρᾶται ὅ,τι ἐγκυμόνησεν.
Σεῖς μόν' οἱ ἄνδρες φρένα τρέφετε ὠμῆν,
ἐτοιμῆν πρὸς κατάκρισιν, καὶ πάντολμον
πρὸς τιμωρίαν, ὡς θεοὶ πανίδμονες !

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ναί, ὡς θεοί, οἱ δείλαιοι καὶ ἄφρονες !

ΕΛΕΝΗ

Δὲν ὀνομάζει σᾶς τοὺς αὐτοκράτορας
θεοὺς καὶ θείους ἢ μεγάλη Βαβυλῶν
τῶν ἐθνικῶν, ἢ Ῥώμη; Τὸ ἐπίστευσε
καὶ σύ, υἱέ μου, —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τῆς μωρίας ἄπαγε !

ΕΛΕΝΗ

Δὲν ἔχεις, ναί, τὴν πίστιν ταύτην τὴν μωρὰν
τῶν ἐθνικῶν· ἀλλ' ἔχεις τὴν ἀληθινήν;
Μία ὑπάρχει πίστις ἀληθῆς, ἢ εἰς
τὸν λυτρωτὴν τοῦ κόσμου Ἰησοῦν Χριστόν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἐν καὶ πιστεύω, μῆτερ.

ΕΛΕΝΗ

Ὅχι, τέκνον μου,
ὄχι τελείαν, πλήρη καὶ ἀκλόνητον!
Ἐὰν τοιαύτην εἶχες πίστιν, τώρα δὲν
θὰ ἐβρηνοῦμεν φρίττοντες τὸ ἔργον σου,
διότ' ἡ θεία χάρις, τὴν καρδίαν σου
πληροῦσα, θὰ σ' ἀπέτρεπεν, ἢ ἔρημον
αὐτῆς εὐρών σε δαίμων ἂν ἐξέμαινεν
ἀλάστωρ, τρέμων δὲν θὰ ἤρχεσο ζητῶν,
ὡς πρὸ ὀλίγου σ' εἶδα καὶ σὲ ἤκουσα,
τὴν θείαν χάριν παρ' ἐνὸς Ἀσκληπιοῦ!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τὴν θείαν χάριν; Ὅχι, μήτερ· φάρμακον
παρ' ἱατροῦ. Τὴν θείαν χάριν! τίς; ἐγώ;
καὶ παρὰ τίνος; Δὲν ὑπάρχει δι' ἐμέ,
φεῦ! θεία χάρις πλέον!

ΕΛΕΝΗ

Εἶν' ἀκένωτος
ἡ χάρις τοῦ Ὑψίστου καὶ τὸ ἔλεος
εἰς τοὺς μετανοοῦντας. Μετανόησον!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κ' ὑπῆρξεν ἐν τῷ κόσμῳ ποτὲ ἄνθρωπος,
ὄν πικροτέρα ἔθραυσε μετάνοια
τῆς τοῦ υἱοῦ σου ταύτης, μήτερ;

ΕΛΕΝΗ

Τότε τί

κωλύει νά προσέλθης πρὸς τὸ βάπτισμα,
καὶ ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ ᾗ πολουόμενος
τὸν ῥύπον πάσης ἀμαρτίας, τέλειος
χριστιανὸς νά γείνης, Κωνσταντῖνέ μου;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ᾠ! πόσον ἀπατᾶσαι, μητέρα μου καλή,
ἐὰν πιστεύης, ὅτι τοῦ βαπτίσματος
τὸ ὕδωρ θὰ καθάρῃ τὸν ταλαίπωρον
υἱόν σου! Οὐδ' ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς
νά καθάρῃ δύναται τὰς χεῖράς μου
τὰς παιδοκτόνους ταύτας!

ΕΛΕΝΗ

Ὀλιγόπιστε!

Καί, ἔχεις, λέγεις ἔπειτα, χριστιανοῦ
σύ πίστιν, καὶ χριστιανοῦ μετάνοιαν!
Ἄ, ὄχι! εἶσαι ἐθνικὸς καὶ ἄπιστος!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄλλὰ μὲ ἀδικεῖς, νομίζω, μητέρα μου.
Τίς ἄλλος τόσα, ὅσα ἐγώ, ἔπραξεν
ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας τῶν χριστιανῶν;

ΕΛΕΝΗ

Ἐγὼ νὰ σ' ἀδικήσω; καὶ τὴν δόξαν σου,
 ἣν διηγοῦνται οὐρανοὶ καὶ γῆ, ἐγώ,
 υἱέ μου, ν' ἀρνηθῶ; Ποτὲ μὴ γένοιτο!
 Ἄν μόνος εἰς ἓν κράτος καθυπέταξας
 τὴν οἰκουμένην, τοῦτο τὸ τεράστιον
 τί εἶνε ἔργον ὡς πρὸς ἕσα ἔπραξας
 ὑπὲρ τῶν πιστευόντων εἰς Χριστόν; Οὐδὲν
 σχεδόν. Ἄλλ' εἶμαι μήτηρ. Τί πρὸς ταύτην, ἂν
 κατηύγασας τὸν κόσμον σύμπαντα διὰ
 τῆς οὐρανιας πίστεως, τυφλὸς σχεδόν
 αὐτὸς σὺ πρὸς τὸ φῶς τῆς τῶ ἀνέσπερον;
 Πρὸ σύμπαντος τοῦ κόσμου καὶ πρὸ πάντων τῶν
 υἱὸν ποθεῖ τῆς χάριτος καὶ πίστεως
 νὰ βλέπῃ πλήρ' ἢ μήτηρ; τότε δὲ καὶ ἡ
 χαρὰ τῆς εἶνε πλήρης. Πλὴν σ' ἐλύπησα,
 καὶ δωρεάν, υἱέ μου. Ἡ φιλάνθρωπος,
 ἡ χριστιανικῆς ἀγάπης ἔμπλεως
 καρδία σου δὲν πταίει· πταίει ἢ μακρὰ
 εἰς τὴν ἀγίαν γῆν ἀποδημία μου,
 καθ' ἣν εὐρών σε μόνον ὁ Ἀρχέκακος,
 κατὰ μικρὸν ἐξένωσε τῆς πίστεως,
 καὶ ἑορτὴν νὰ ἑορτάσῃς σ' ἔπεισεν,
 ἐλθὼν εἰς Ῥώμην, ἔπου ἴσταται ὀρθὸς
 ὁ θρόνος τοῦ ἀκόμη ὁ ἀντίχριστος!

(ὡς κατ' ἰδίαν)

Εἰς τὴν καρδίαν τοῦ πιστοῦ σοι τέκνου μου

τοῦ πνευματος ἢ χάρις τοῦ ἀγίου σου
ὦ! πότε θὰ κατέλθῃ πλήρης, Ὑψιστε;!
Ἐδῶ, ἀκούω κρᾶζουσάν μοι ἄνωθεν
φωνήν μυστηριώδη, ἅ! ἐδῶ ποτέ!

(πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον)

Τὴν Ῥώμην ἄφες, τέκνον, τὴν ἀμαρτωλὴν,
καὶ φέρ' ἐκεῖ τὸν πόδα, ὅπου νήπιον
χρυσάκτιν κατὰ πρῶτον σ' ἐχαιρέτισεν
ὁ ἥλιος, εἰς τὴν ἀνατολήν. Τὸ φῶς
ἐκεῖθεν τῶν ὀμμάτων, ὡς καὶ τῶν ψυχῶν.

Ἐκεῖ ὁ θεῖος λόγος σὰρξ ἐγένετο.
Ἄλλ' ἂν τὴν σάρκα ἔκτεινεν ἢ ἐν σαρκὶ
πατρὶς αὐτῆς, τὸν λόγον τὸν ἀθάνατον
ἀνέλαβε καὶ ἔνθους υἱοθέτησεν
ἢ μήτηρ καὶ τροφὸς τῶν λόγων, ἢ πατρὶς,
υἱέ μου, τῆς μητρὸς σου. Ἐκ τοῦ στόματος
τῆς ἀναδόχου ταύτης καὶ θετῆς μητρὸς
τοῦ σαρκωθέντος λόγου, ἐκ τοῦ στόματος,
ναί, τῆς Ἑλλάδος ἤκουσεν ἐκεῖ ἡ γῆ
καὶ ἐδιδάχθη νὰ προφέρῃ τ' ἅγια
ὀνόματα: Χριστὸς καὶ Εὐαγγέλιον.

Ἐκεῖ ἀπανταχόθεν τὰ ὑδρόγεια
τοῦ κράτους σου συνέρχονται στοιχεῖα εἰς
ἐν κέντρον, ἀπαράμιλλον εἰς χάριτας
καὶ κάλλη, τὸ θεσπέσιον Βυζάντιον.

Τοὺς λόφους ἄφες τοὺς ἐπτὰ τοῦ νοσηροῦ
Τιβέριος, καὶ εἰς τοῦ μαγικοῦ ἐλθὲ

Βοσπόρου τὴν ἀνθόπνευστον Ἐπτάλοφον.
Ἐκεῖ τὸν κραταῖόν σου θρόνον στήσον, καὶ
τοῦ θρόνου ὑπεράνω καὶ τῆς πόλεως
ἄς ὑψωθῆ ἑκτείνων πρὸς τὰ πέρατα
τοῦ κόσμου τὰς ἀκτῖνάς του ὁ νοητὸς
ἥλιος οὕτος,

(ἐπιδεικνέουσα ὃν ἐξάγει ἐκ τοῦ κόλπου της τίμιον Σταυρόν)

ὁ σταυρὸς ὁ τίμιος,
φωτίζων, σκέπων πάντα, ἀγιάζων καὶ
ζωοποιῶν. Τῆς θείας τότε χάριτος
διὰ τῆς μετανοίας καὶ τῆς πίστεως
πλήρης καὶ σύ, καὶ διὰ τοῦ βαπτίσματος
τὸν παλαιὸν τῆς ἀμαρτίας ἄνθρωπον
ἀποδυθεὶς, τὸν νέον ἐν Χριστῷ ἐκεῖ
ἐνδύθητι, τὸν φωτεινὸν καὶ ἄσπιλον.
Ὡς δὲ διὰ τῆς Ῥώμης ὁ Ῥωμαῖος σύ
τὸν κόσμον εἰς τὸν θρόνον σου ὑπέταξας,
ὁμοίως ὁ μητρόθεν Ἑλλήν σου τὴν γῆν
διὰ τῆς Ἑλληνίδος νέας Ῥώμης σου
σαγήνευσον τῷ θείῳ λόγῳ πείσας, καὶ
ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ σταυροῦ κατὰταξον.
Ποία ἢ δόξα, Κωνσταντίνε, τότε σου,
καὶ τῆς μητρὸς σου ποία, ποία ἢ χαρά!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ναί, θὰ τὸ πράξω, μῆτερ, μὰ τὸν τίμιον
(ἀναλαμβάνων καὶ ἀνοψῶν μετὰ τῆς Ἑλένης τὸν τίμιον σταυρόν)

σταυρόν, τὴν μόνην μου ἐλπίδα!

ΕΛΕΝΗ

Σιωπή!

Νομίζω, ἔρχεται τις.

ΣΚΗΝΗ Ζ'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΕΥΤΡΟΠΙΑ

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Κύριε, χωρὶς
τὴν ἄδειάν σου καὶ εἰς ἄκαιρον στιγμὴν
τολμῶ ἐμπρὸς σου νὰ ἐμφανισθῶ· ἀλλὰ
ἐπεικῶς τὴν τόλμην μου συγχώρησον.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄκαιρως ἦλθες, ναί, Αὐγούστα· ἀλλ' εἶπέ.
Τί θέλεις;

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Πῶς ν' ἀρχίσω ἀγνεῶ, θεοί.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἄφες ἡσύχους τοὺς θεούς, ἂν ἡσυχος
νὰ σὲ ἀκούσω θέλης.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Κύριε, ἰδοῦ.

Ἡ σύζυγός σου —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Εἶχα μίαν σύζυγον!

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

[Ναί, κύριέ μου, δαίμων, δαίμων βάσκανος
τὴν εὐτυχίαν τῆς φθονήσας ἔπληξε
μὲ συμπαθείας αἴσθημα τὰς φρένας τῆς
σφοδρόν, ἀλλὰ ποτὲ εἰς τὴν ἀθώαν τῆς
καρδίαν δὲν ἀνέβη ἔνοχος στοργή,
οὐδὲ —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἀλλὰ ἡ τόλμη καὶ ἀπόνοια
αὐτὴ τῇ ἀληθείᾳ εἶνε μέγα τι.
* Ἄν ὑπὲρ τῆς ἀθλίας ἤλθες κόρης σου
ἐμπρός μου νὰ λαλήσῃς, γύναι, ὕπαγε
ὀπόθεν ἤλθες. Εἶνε κόπος μάταιος.

ΕΛΕΝΗ

Πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, φύσει, φεῦ, ἀμαρτωλούς,
υἱέ μου, ἔσο ἤττον αὐστηρός, καὶ ἂν
ἡμάρτησεν ἡ κόρη, εὐμενέστερον
τὸ οὖς πρὸς τὴν μητέρα τεῖνον πάσχουσαν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Πλὴν τί ν' ἀκούσω, μήτηρ, καὶ νὰ εἶπῃ τί;
Τὸ αἶσχος, ὅπερ ὠμολόγησε ῥητῶς
ἡ κόρη, θ' ἀρνηθῇ ἡ μήτηρ; Οὐδαμῶς.

Ἡ δικαιολογοῦσα θὰ κολάσῃ; Πῶς;
Τὸ δίκαιόν της ποῖον; ἄς τὸ εἶπῃ. Τὸ
παράπονόν τις τί; ἄς τὸ ἀκούσωμεν.
Ὡ! ἡ αἰσχρά, ἡ ἄπιστος, ἡ βδελυρά!
Τίς ποτε ἄλλος εἰς γυναῖκα ἔδωκεν
ὅ, τ' εἰς ἐκείνην ἔδωκα ἐγώ, Θεέ;
Τὸν κόσμον ὅλον, ὃν ἀγωνιζόμενος
ἀπαύστως μὲ τὸ ξίφος μου κατέκτησα,
μετέβαλον εἰς ὅ, τι ποτὲ δύναται
ἐπιθυμία, φαντασία, ὄρεξις,
χλιδὴ ἢ χάρις γυναικὸς νὰ φαντασθῇ,
καὶ μὲ παλμούς χαρᾶς, ὡς τις πρωτόπειρος
καὶ νεαρὸς νυμφίος, εἰς τοὺς κόλπους της
τὸν ἔρριπτα ἐκάστοτε ἐρχόμενος.
Πῶς τὴν ἠγάπων! Ὡ! γνωρίζεις σύ, Θεέ,
σύ μόνος, πῶς καὶ πόσον τὴν ἠγάπησα,
τὴν ἰοβόλον ἔχιδ' ἄν. Τὸ στῆθός μου
ὄσῃν ἀγάπην τοῦτο περιέκλειεν,
ἐκείνη ὄλην μου τὴν ἀπερρόφησεν
ὡς βδέλλα. Μήτηρ, τέκνα, ἀδελφαί, τὸ πᾶν
ἐξένωσ' ἐκβαλοῦσα τῆς καρδίας μου,
κ' ἐνεθρονίσθη εἰς αὐτὴν διὰ παντός
ἀπόλυτος κυρία καὶ βασίλισσα —
τίς; Ὡ τοῦ αἰσχους, σύζυγε μωρέ, τυφλέ!
μία μαχλὰς! Καὶ νῦν; Ὡ, νὰ μὴ δύναμαι
νὰ παραδώσω εἰς τὸν δήμιον καὶ εἰς
τὴν ὕβριν τοῦ κοινοῦ καὶ περιφρόνησιν

τὸ τέρας τοῦτο, ἔνεκα τῶν τέκνων μου,
ἢ νὰ σπαράξω τὴν καρδίαν τῆς μ' αὐτὰς
τὰς χεῖρας, ὡς ἐσπάραξεν ἐκείνη καὶ
σπαράσσει ἔτι τὴν πτωχὴν καρδίαν μου,
ἀλλὰ νὰ πνίξω κρύπτων τὴν ὀργὴν μου καὶ
τὴν τιμωρὸν ἐκδίκησίν μου εἰς κοινοῦ
συμβάματος τυχαίαν περιπέτειαν!
ὦ! εἶθε, τέρας, νὰ μὴ σ' ἔβλεπα ποτέ!

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ὅρθά τὰ πάντα, Κύριε, καὶ ἀληθῆ·
ἀλλὰ συγγνώμη, τὴν θειότητά σου ἂν
τολμῶ νὰ ἐνοχλήσω πάλιν. Κύριε,
τὰ πάντα δὲν σοὶ εἶπα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Λέγε σύντομα.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Εἰς τὸν γυναικωνίτην ὁ Πραιπόσιτος
ἐλθὼν ἐξαίφνης τὴν αὐτοκρατόρισσαν
ἐζήτησ' ἐπιμόνως. Ἡ θειότης τῆς —

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Θειότης, λέγεις, καὶ αὐτοκρατόρισα;!
Εἰς τὴν αἰσχροὴν πολὺ ἀρμόζουν κόρην σου
οἱ τίτλοι οὗτοι! Λέγε, σ' εἶπα, σύντομα.

ΕΛΕΝΗ

Υιὲ καὶ Κύριέ μου, μακροθύμησον,
καὶ ἄφες νὰ λαλήσῃ ὅπως δύναται
ἡ δυστυχῆς γυνή. — Ἐξακολούθησον,
Αὐγούστα.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ἄπεκρίθην εἰς τὸν Μάξιμον,
ἡ Φαῦστα ὅτι πάσχει — κ' ἔπασχε δεινῶς
πυρέσσουσα τῶντι. Ναί, τὸ ἔμαθα,
μοὶ λέγει τότε ὁ εὐνοῦχος, ὅθεν καὶ
ἐδῶ μὲ βλέπεις ἐντολῇ τοῦ ἱατροῦ,
ὅστις, ἀπὼν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι
νοσοῦντι, δὲν προφθάνει νὰ ἐπισκεφθῇ
αὐτοπροσώπως τὴν αὐτοκρατόρισσαν.
Ὁ ἱατρὸς γνωρίζων τοῦ νοσήματος
τὸ σοβαρὸν, κατεπειγόντως μ' ἔστειλε
καὶ διατάσσει ἡ αὐτοκρατόρισσα
ἀνυπερθέτως καὶ χωρὶς ἀναβολῆς
νὰ ἔλθ' εἰς τὸν λουτρῶνα, ὅστις ἤδη καὶ
κατεπειγόντως θερμανθεὶς εἶν' ἔτοιμος.
Ἀνάγκη τότε τὰς θερααινίδας τῆς
νὰ ἐξυπνίσω, πρὸς αὐτὸν ὑπέλαβον.
Οὐδὲ στιγμὴν ὀφείλομεν νὰ χάσωμεν,
αὐτὸς μοὶ λέγει· ἄφες τας· τὴν ὁδηγῶ
ἐγώ. Ἐκ τοῦ κοιτῶνος τότε ἔξαφνα
ὄρμῃ ἐκτὸς ἡ Φαῦστα, καὶ μὲ γέλωτας
παραφρονούσης μᾶς ἐκπλήττει ἅπαντας.

Εἰς τὸν λουτρῶνα, εἰς τὸ βαλανεῖον, ἔ;
κραυγάζει πρὸς τὸν Μάξιμον καγχάζουσα·
τῆς ἐπινοίας εὖγ', εὐνοῦχε! εὖγέ σας!
ὦ φρίκη! εὐθὺς ἔπειτ' ἀνεφώνησε
μὲ ἦθος καὶ φωνὴν τοιαύτην, ὥστε καὶ
ἡμεῖς ὑπὸ τοῦ τρόμου ἀνεφρίξαμεν,
ὦ φρίκη, μῆτερ μόνη, μῆτερ τάλαινα!
κ' ἐρρίφθη εἰς τὸν τράχηλόν μου βρέχουσα
μὲ πύρινα τὸ πρόσωπόν μου δάκρυα.
Πλὴν πάραυτ' ἀποσπᾶται, καί, Τὰ τέκνα μου,
τὰ τέκνα μου ποῦ εἶνε; ὀλολύζουσα
μὲ ἐρωτᾷ, καὶ τρέχει, κ' ἐκ τῆς κλίνης των
ἀρπάζουσα τὰ σφίγγ' εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς,
ὄνομαστί ἐν προσφωνοῦσα ἕκαστον,
καὶ μ' ἀσπασμούς καλύπτουσα καὶ δάκρυα.
Ἐστράφη τέλος, καὶ ἰδοῦσά μ' ἔδραμεν
ὡς πρὸς ἐμέ· ἀλλ' αἰφνης ἀνακόπτουσα
τὸ βῆμά τῆς βιαίως καὶ τὰ δάκρυα,
Μῆτερ, μοι λέγει, χαῖρε. "Ὅχι, μόνη σου
δὲν θὰ ὑπάγῃς, Φαῦστα, θὰ ὑπάγωμεν
ὁμοῦ κ' αἱ δύο, λέγω, καὶ ὀρμήσασα
τὴν ἔκλεισα σφιγκτὰ εἰς τὰς ἀγκάλας μου.
Εἰς μάτην τότε ὁ εὐνοῦχος προσπαθεῖ
νὰ μᾶς χωρίσῃ· ἀλλ' ἡ Φαῦστα οἰκοθεν
ἀποσπασθεῖσα, Τί φοβεῖσαι, μῆτέρ μου;
μὲ ἐρωτᾷ. Φοβοῦμαι τοῦτο τὸ λουτρόν,
τῆς λέγω. Εἶνε μάταιοι οἱ φόβοι σου,

μοὶ λέγει, μῆτερ. Μάθε, καὶ σὲ βεβαιῶ
ἐνόρκως, ὅτι τοῦτο τὸ λουτρὸν διὰ
παντὸς θὰ θεραπεύσῃ ἐκ τοῦ πάθους τῆς
τὴν κόρην σου, καί, Ἄγωμεν, Πραιπόσιτε,
εἰπούσα μετ' ἐκείνου ἔξω ἔδραμεν,
ἐν ᾧ ἐμὲ κατόπιν τῶν ὀρμήσασαν
ὑπείσελθὼν κ' ἐκ τῆς χειρὸς ὁ Κόιντος
λαβὼν κατέσχ' ἐν βία. Κατὰ γῆς δ' ἐκεῖ
λιπόθυμον πεσοῦσαν μ' ἐγκατέλιπεν,
ὀπόθεν συνελθοῦσα ἔδραμον ἐδῶ.

Ἀγαπητὴ Αὐγούστα, ὁμολόγησαν,
ὅτι τὸ λεκτικόν σου δὲν διέκρινε
πολύ ἢ συντομία, ἦν σ' ἐσύστησα.
Ἄλλὰ ἄς εἶνε. Σὲ ἤκούσαμεν.

Πλὴν —

Ἐπιτροπία
Κωνσταντῖνος
Τί;
Ἐπιτροπία
Υπάρχει καὶ συνέχεια: Θὰ μ' ἤρεσκεν,
ὁμολογῶ, τὸ τέλος, καί, εἰ δυνατόν,
εἰς λέξεις τρεῖς.

Ἐπιτροπία
Ἰδοὺ τὸ τέλος, Κύριε.]
Ἐὰν πρὸς θεραπείαν ὁ Πραιπόσιτος

εις τὸν λουτρῶνα ἔφερε τὴν κόρην μου,
καθ' ἃ αὐτὸς ἐντόνως μ' ἐβεβαίωνεν,
εἰπέ μοι το νὰ ἤσυχάσω· ἀλλ' ἐὰν
ἐκεῖ ἀπήχθη διὰ νὰ θανατωθῆ
κατ' ἐντολήν σου, Κύριε, διάταξον
κ' ἐμὲ νὰ θανατώσουν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Πολυπραγμονεῖς,
νομίζω, ὦ Αὐγούστα.

Εἶν' ἀληθὲς λοιπόν; ὦ φρίκη! ἀληθὲς,
θεοί! Τὸ βλέπω!

Τί σημαίνουνσι, Θεεῖ,
οἱ λόγοι οὗτοι; —

(πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον)

Καθησύχασον
τὴν δυστυχῆ μητέρα.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

(γονυπετής)

Ἐν ὀνόματι
τῶν τέκνων σου, τῶν τέκνων μας, ὦ Κύριε,
σὲ ἐξορκίζω, λάλησον!

ΕΛΕΝΗ

Ὁμίλησον,

υιέ μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Δὲν γνωρίζω, μηῆτερ, τίποτε
ἀκόμη.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Τὸν ἀκούεις, ἀδελφή μου; Ἄ,
εἶνε νεκρά ἡ κόρη μου, νεκρά, νεκρά!

ΣΚΗΝΗ Η'

(Ἐξορμᾷ τῆς θύρας τοῦ βαλκανείου ἡ Φαῦστα λυσίκομος καὶ περιβε-
βλημένη τὴν λουτρίδα μόνην, κρατοῦσα δ' εἰς τὴν χεῖρα ἐγχειρίδιον.
Τρέχει πρὸς τὴν γονυπετῆ Εὐτροπίαν, καὶ ἀρπάζουσα ἐκ τῆς χειρὸς
ἐγείρει ὀρθίαν).

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΕΥΤΡΟΠΙΑ, ΦΑΥΣΤΑ

ΦΑΥΣΤΑ

Πρὸ τῶν ποδῶν του μί' αὐτοκρατόρισσα;!
Ἡ χήρα τοῦ Αὐγούστου Μαξιμιανοῦ,
ἐγέρθητι· δὲν εἶν' ἐκεῖ ἡ θέσις σου.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Ἡ κόρη μου, ἡ Φαῦστα! ὦ, θεοί, ζῆ, ζῆ!

ΦΑΥΣΤΑ

(πρὸς τὴν Εὐτροπίαν)

Νεκρὰν νὰ μ' ἀναστήσῃ ἤλπιζες αὐτός,

ἢ ζῶσαν νὰ μὲ σώσῃ, ἱκετεύουσα
γονυπετής; Ἐν ἑκ γρανίτου ζόανον,
τάλαινα μῆτερ, μᾶλλον ἄς ἱκέτευες!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(πρὸς τὰ ἔκτος τῆς σκηνῆς)

Πραιπόσιτε! Ὁ κεντηρίων Κόϊντος!

ΣΚΗΝΗ Θ'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΕΥΤΡΟΠΙΑ, ΦΑΥΣΤΑ,
ΑΒΛΑΒΙΟΣ, ΟΥΔΑΛΗΣ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Εἰπέτ' ἐδῶ νὰ ἔλθῃ ὁ Πραιπόσιτος.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Καὶ πρὸ ἀλίγου, Κύριε, τὴν θεϊάν σου
μαθὼν ἐνταῦθα παρουσίαν, ἔκρουσα
ἐλθὼν εἰς τοὺς θαλάμους του· ἀλλ' εἶν' ἀπών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ζητήσατέ τον.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Ποῦ;

ΦΑΥΣΤΑ

Ἡ ἐκλαμπρότης του
εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς τὸ βαλανεῖον.

ΑΒΛΑΒΙΟΣ

Τίς;

ὁ Μάξιμος;

ΦΑΥΣΤΑ

Ἐκεῖνος.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Δράμετε ἐκεῖ,
κ' εἰπέτε τον ἐδῶ νά ἔλθῃ πάραυτα.

ΦΑΥΣΤΑ

Σταθῆτε· εἶνε ἐντελῶς ἀδύνατον
ὁ Μάξιμος νά ἔλθῃ, κ' εὐθύς μάλιστα
(ὁ Ἀβλάβιος καὶ ὁ Οὐάλης ἐπέχουσιν).

Ὁ ἄλλως ἀμφιδέξιος εὐνοῦχος μου
δὲν εἶνε νῦν ὁμοίως δεξιὸς δρομεύς,
ὡς πρὸ ὀλίγου βαλανεὺς ἐξαιρέτος.
Ἴδου δὲ πῶς. Ἐπύρεσσον· καὶ ὑπὲρ τῆς
πασχούσης μου ὑγείας ἢ θειότης του

(δεικνύει τὸν Κωνσταντῖνον)

σοφώτερον τῶν δύο προνοῶν θεῶν,

(δεικνύει τὰ ἀγάλματα τῆς Ὑγείας καὶ τοῦ Ἀσκληπιοῦ)

διέταξε νά γείνη ὁ Πραιπόσιτος
ἀπὸ εὐνοῦχου ἱατρὸς καὶ βαλανεὺς
τῆς αὐτοκρατορίσης. Δεξιώτατα
ἀναλαβὼν τὸ ἔργον ἐξετέλεσεν

ὁ σπάδων. Ἐπειδὴ πλὴν ὡς πρωτόπειρος
ὑπὲρ τὸ μέτρον τὸ λουτρόν ἐξέκαυσεν,
ἰδοῦσα ὅτι ἤρχισα νὰ καίωμαι
ἐγώ, ἐξῆλθον εἰς τὸ ψυχραντήριον,
ὅπως σωθῶ ἐκεῖθεν. Ἄλλ' ἐκεῖ παρῶν
τὴν ἔξοδον μοὶ φράττει ὁ εὐνοῦχος, καὶ
ζητεῖ νὰ μ' ἀναγκάσῃ εἰς τὸ καίον με
λουτρόν νὰ ἐπιστρέψω, ἀρνούμενην δὲ
ὄρμῃ νὰ μὲ ἀρπάσῃ, ὅτε κάκιστα
προσχροῦει εἰς αὐτὸ τὸ ἐγχειρίδιον,

(ἐπιδεικνύει ὅπερ κρατεῖ ἐγχειρίδιον)

καὶ πίπτει πληγωθεῖς, καὶ νοσηλεύεται
ὑπὸ τοῦ προσδραμόντος κεντηρίωνος
Κοίντου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

(πρὸς τὸν Οὐάλεντα)

Λάβε, κεντηρίον, τ' ὄπλον τῆς,

(πρὸς τὸν Ἀδλάβιον)

καὶ φέρε πρὸς τὸν Μάξιμον σύ, Ὑπαρχε,
τὸν ἰατρόν.

(Ὁ Ἀδλάβιος ἐξέρχεται· ὁ δ' Οὐάλης σπεύδει πρὸς τὴν Φαῦσαν,
ὅπως τὴν ἀφοπλίσῃ· ἀλλ' αὐτὴ ἀνυψοῖ ἀπειλητικῶς κατ' αὐτοῦ τὸ ἐγ-
χειρίδιον).

ΦΑΥΣΤΑ

Ὅπισω, ἦ, μὰ τοὺς θεούς,
ὅστις μ' ἐγγίση, μὲ ἀκολουθεῖ νεκρὰν
ἀλλὰ νεκρός.

ΕΛΕΝΗ

Ουάλη, ἄφες.

(πρὸς τὸν Κωνσταντῖνον)

Κύριε,

δὲν φθάνει ὅσον αἷμα ἤδη ἔρρευσεν ;

Πρὸς τί καὶ τοῦτο ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Κεντηρίον, ὕπαγε

πρὸς τὸν εὐνοῦχον.

ΦΑΥΣΤΑ

— Πρὶν ὑπάγῃς, ἄκουσον.

Μὴ λησμονεῖτε, σὺ καὶ ὁ Ἀβλάβιος,

ὅ,τι ἀρτίως ἔλεγα. Ὁ Μάξιμος

ἐξ ἀπειρίας τὸ λουτρὸν ἐθέρμανεν

ὑπερβαλλόντως, ὅθεν κ' ἐκινδύνευσα

νὰ ἀποθάνω. Ἔτι δ' ἀγνοῶ καὶ νῦν

ἂν ἐντελῶς διέφυγον τὸν κίνδυνον.

Ἄγε, Ουάλη!

(Ὁ Ουάλης ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Ι'

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΕΥΤΡΟΠΙΑ, ΦΑΥΣΤΑ

ΦΑΥΣΤΑ

Εἶνε ψεύδη ὅσα νῦν

ἠκούσατέ με πρὸς τὸν κεντηρίωνα

διηγουμένην περὶ τοῦ θανάτου μου.
Τὰ ψεύδη ταῦτα εἶνε ἡ ἐπίσημος
περὶ τῆς Φαύστας ἔκδοσις τοῦ κράτους, ἣν
μετὰ σοφίας ἄκρας ἐξεπόνησεν
[ἐκδότης ψευδολόγος ἐκ συστήματος
κ' ὑποκριτής. Τὸ ὕφος τῆς ἐκδόσεως
ᾧσφράνθη μὲν εἰσελθοῦσα εἰς
τὸ βαλανεῖον. Ἡρχισα νὰ λούωμαι,
κ' ἐκ τῶν ὑπούλων κέντρων ἀνεγνώρισα
τὸν δολοφόνον τοῦ ἐκδότου κάλαμον·
εὐθὺς δ' ἐμπρὸς μου ζῶν παρέστη ὁ σοφὸς
ἐκδότης οὗτος. Εἶνε ἡ θειότης του,]
ὁ σύζυγός μου.

Πυρεσσοῦσης κεφαλῆς
φαντάσματα.

ΦΑΥΣΤΑ

Νὰ σχίσω κ' εἰς τὸ πρόσωπον
νὰ ρίψω τοῦ εὐνοῦχου τὰς σελίδας τῆς
εὐθὺς ἐσκέφθη. Ἄλλ' ἡ ἔκδοσις αὐτὴ
ἀνελογίσθη ὅτι ἐπροστάτευε
τὰ δυστυχῆ μου τέκνα καθ' ἧς ἔμελλε
νὰ ἐπακολουθήσῃ δυσφημίας εἰς
τὸν θάνατόν μου, ἐὰν παριστᾶτο ὡς
ἐγκλήματος ποινὴ, καὶ ὑπεχώρησα.
Τὴν ἔκδοσιν ἐδέχθη, κ' ὑπηγόρευσα

ἐμπρός σας πρὸ μικροῦ εἰς τὸν Οὐάλεντα.
Ἄλλὰ πρὸς σᾶς ἐδῶ τὴν οἰκογένειαν,
οὐδέν, φρονῶ, νὰ εἶπω τὴν ἀλήθειαν
ἐκώλυε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Νομίζεις, γύναι, ἄπιστε;

ΦΑΥΣΤΑ

Δὲν εἶμαι ὅ,τι λέγεις. Ἡμαρτεν ὁ νοῦς
τῆς Φαύστας, ὅχ' ἢ σύζυγός σου· κάλλιστα
γνωρίζεις τοῦτο. Καὶ ἂν ἤμην δ' ὅ,τι σὺ
μὲ λέγεις, ἔχ' ἢ Ῥώμη νόμους, κ' ἔπρεπε
νὰ μὲ δικάσῃς κατὰ τούτους, ὅχι δὲ
νὰ μὲ δολοφονήσῃς, εἰς θερμὸν λουτρὸν
ὡς κτῆνος κατακαίων με, ἀπάνθρωπε!

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Θὲς τέρμα εἰς τῶν λόγων σου τὸ θράσος, ἦ —

ΦΑΥΣΤΑ

Ἄν μέχρι τοῦδε ὅλον τῆς διήγαγε
τὸν βίον, ὡς ὁ κόσμος ὅλος, δούλη σοῦ
κ' ἢ Φαύστα, ἐλευθέρα, μὰ τὸν σίδηρον
αὐτόν,

(ἐπιδεικνύουσα τὸ ἐγχειρίδιόν της)

Ἢὰ ἀποθάνῃ!

ΕΛΕΝΗ

Μὴ παράφορος
ἐξάπτου κατὰ γυναικός, ἀνὴρ σύ, καὶ
κατὰ συζύγου, τέκνον μου. Ἄν, ὡς φρονεῖ,
ἀπολογεῖται, ἄφες ν' ἀπολογηθῆ
ὡς δύναται καὶ θέλει. Μόνον ἄκουε.

ΦΑΥΣΤΑ

Ἐδῶ δὲν ἦλθον ν' ἀπολογηθῶ, ἀλλὰ
τοῦ βαλανείου ἐξεληθοῦσα νὰ σωθῶ
ἐκ τῆς δολοφονίας. Ἄλλ' ἀφ' οὗ ἐδῶ
εὐρέθη πρὸ ποδῶν μου ὁ ἐργάτης της,
αὐγούστα μῆτερ, τόσον τὸ καλίτερον!
[Μὰ τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὴν Ὑγίειαν,
θ' ἀναπληρώση ἐν τῇ θεραπείᾳ μου
τοῦ βοηθοῦ εὐνούχου τὰς ἐλλείψεις ὁ
σοφὸς καθηγητὴς του, ὁ ἀρχίατρος.

(Δεικνύει διὰ τῆς χειρὸς τὸν Κωνσταντῖνον).

ὦ χρόνοι καὶ ὦ ἦθη! Ἀπειρόκακος
νεᾶνις ἐνουμφεύθην. Τοῦ νυμφίου μου
εὔρηκα τὰς ἀγκάλας, οἷας ἤρχισε
νὰ τὰς εὐρίσκη καὶ ὁ κόσμος, ὃν σφιγκτὰ
ἐκράτει ἐνηγκαλισμένον, σιδηρᾶς.
Μὲ τὴν πνοήν μου καὶ μὲ τῆς καρδίας μου
τὸ ζέον πῦρ ἐθέρμανα τὸν σίδηρον.
Δὲν ἦτο ἴσως ἔρωσ τοῦτό μου τὸ πῦρ,
ἀλλ' ἦτο ὁμῶς πίστις καὶ εἰλικρινὴς

ὡς εἰς θεὸν λατρεία. Ἄλλ' ὁ σιδηροῦς
θεὸς μου οὗτος ἦτο, φεῦ, Μολὸχ ὠμός,
ὁ δὲ πιστός του λάτρις τὰς ἀγκάλας του
τὰς σιδηρᾶς νὰ πυρακτώνῃ, ὄχι νὰ
θερμαίνῃ μόνον, ὤφειλε, καὶ εἰς αὐτὰς
νὰ ρίπτῃ πρὸς θυσίαν ὄχι ἀγενῆ
πληθειῶν σώματ', ἀλλ' ὀλοκαυτώματα
καισάρων καὶ αὐγούστων, τῶν ῥωμαϊκῶν
γενῶν αὐτὸ τὸ ἄκρον ἄνθος. Τελευτῶν
ὁ ἀδόκητὸς οὗτος κατεβρόχθισε
θεὸς μετὰ τὰ ἄλλα καὶ τὸ ἴδιον
ἑαυτοῦ γένος. Οὕτως ἡ ἀπαίσιος]
ζωή μου ὡς φρικτὸν διήλθεν ὄνειρον.
Ἐκ τοῦ οὐνείρου τούτου μὲ ἐξύπνισε
μίαν ἡμέραν αἰφνης ἑνὸς ἥρωος
ἡ θεά — ὄχι ἥρωος, ἀλλὰ θεοῦ.
Διότι ἄλλως πῶς τὸ ὑπεράνθρωπον
νὰ ὀνομάσω ὃν ἐκεῖνα δύναιμαι,
ἐκ τῶν αἵματοφύρτων ὅπερ ἀγκυλῶν
ἐκσπάσαν τοῦ τυράννου μὲ προσήλωσε
μὲ δύναιμι ἀήττητον πρὸς ἑαυτό,
πρὸς τὴν ἀγνήν του θεάν, πρὸς τὴν θεάν τῆς
ἀσπίλου του, τῆς θείας του ὑπάρξεως;
Καὶ πρῶτον τότε ὁ θεὸς τὸν δαίμονα
εἰς τὸ θολόν μου ὄμμα ἀπεκάλυψεν,
ὁ Ὀλυμπος τὸν Ἄδην. Ἀποκάλυψις,
φεῦ! ὀλεθρία κ' εἰς ἐκεῖνον κ' εἰς ἐμέ!

Τῆς πρὶν ζωῆς μου ν' ανταλλάξω ἤλπισα
ἐκεῖνο τὸ φρικῶδες ὄνειρον μ' ἐνὸς
θεοῦ τὴν ὀπτασίαν· ἀλλ' εἰς μάτην! φεῦ!
ἢ ὀπτασία ἠφάνισθη, ὁ θεὸς
ἀπέθανε, καὶ — Κρίσπε, σὲ ἀκολουθῶ,
ὄχι τῶν δολοφόνων τοῦ δημίου σου
τεχνῶν κτηνώδης ἄγρα καὶ ἀκούσιος,
ἀλλὰ τῆς θείας σου λατρείας σφάγιον
ἐκούσιον, καὶ θυμὰ τῆς ἐλεύθερον.

(ἀποβρίπτει τὸ ἐγγχειρίδιον καὶ καταπίπτει νεκρά).

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Κόρη μου! Φαῦστα!

(πίπτει γονυπετῆς περὶ τὸν νεκρόν).

ΕΛΕΝΗ

Ὑψιστε Θεέ! Ἄλλά,
ἐλπίζω, ἀπευκταῖον δὲν συνέβη τι!

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Δὲν ἀναπνέει! ὦ! ἰδέτε· δὲν λαλεῖ!
Αἱ χεῖρές της ψυχραίνονται.

ΕΛΕΝΗ

Ἄλλά κανεῖς
δὲν σπεύδει; δὲν καλεῖ τις πρὸς βοήθειαν;
καὶ οὕτως ἀβοήθητος ἢ δυστυχῆς
ἐκεῖ θὰ μείνη;

ΣΚΗΝΗ ΙΑ΄

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ, ΕΛΕΝΗ, ΕΥΤΡΟΠΙΑ, ΦΑΥΣΤΑ,
ΑΒΛΑΒΙΟΣ, ΟΥΑΛΗΣ, ΜΑΞΙΜΟΣ, ΚΟΙΝΤΟΣ

ΜΑΞΙΜΟΣ

Δέν ἰσχύει ἰατρὸς
ἐδῶ, Αὐγούστα, πλέον οὐδὲ φάρμακον.

ΕΛΕΝΗ

Πῶς λέγεις τοῦτο;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Ἡ αὐτοκρατόρισσα
πρὶν, πλήξασά με μὲ τὸ ἐγχειρίδιον,
παρὰ τὴν θέλησίν μου ἔξω τοῦ λουτροῦ
ἐξέελθη, εἶχε ταῦτο τὸ λήκυθιον

(δεικνύει τὴν λήκυθον)

ὀλόκληρον κενώσῃ ἐξ' ἰδίας τῆς
βουλῆς κατεσπευσμένως, πρὶν δραμῶν ἐγὼ
προφθάσω νὰ τ' ἀρπάσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Ἡ δὲ λήκυθος
τί περιεῖχεν αὕτη;

ΜΑΞΙΜΟΣ

Δηλητήριον.

ΕΥΤΡΟΠΙΑ

Κόρη μου! Φαῦστα!

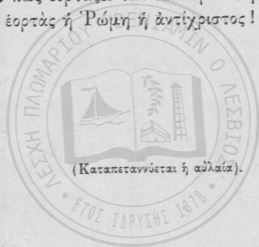
(προσπίπτει εἰς τὸν νεκρὸν τῆς Φαύστας κλαίουσα)

ΕΛΕΝΗ

Ἄλλη αὕτη συμφορά,
καὶ ἄλλοι πάλιν κοπετοὶ καὶ δάκρυα!

(δεικνύουσα τὸν νεκρὸν τῆς Φαύστας)

Ἴδου πῶς ἐορτάζει τῶν καισάρων τῆς
τὰς ἐορτὰς ἢ Ῥώμη ἢ ἀντίχριστος!

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ

Χάριν τῆς ἀπό σκηνῆς διδασκαλίας συνετμήθησαν πολλά μέρη τοῦ δράματος, ὅπερ ἐν τῷ τεύχει τούτῳ δημοσιεύεται ὀλόκληρον, ὅσοον συνετάχθη ἐξ ἀρχῆς. Τὰ ἀποκοπέντα μέρη περιελήφθησαν ἐντὸς ἀγκυλῶν· ἐπὶ τῆς σκηνῆς δὲ πρέπει νὰ παραλείπωνται ὑπὸ τῶν ὑποκριτῶν πάντα ταῦτα. Ἄλλ' ἐπειδὴ ἑνιαχοῦ ἐδέησε νὰ προστεθῶσιν ἕτεροι στίχοι πρὸς συναρμογὴν τῶν ἀποκοπέντων μερῶν, σημειοῦμεν ἐνταῦθα τοὺς προσθέτους τούτους στίχους χάριν τῶν ὑποκριτῶν.

Σελ. 15-16. Ἄντι τῶν ἐν ἀγκύλαις στίχων ἕστωσαν οἱ ἑξῆς :

διὰ ν' ἀφήσω τ' ἄλλα ; Τί παράδοξον
λοιπὸν τὸν Κωνσταντῖνον ἐὰν ἔχουσα
ἢ Ῥώμ' εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς σήμερον,
εἰκοσαετηρίδα ἑορτάζοντα
τοιούτων ἔργων ὄλην πλήρη καὶ νικῶν,
σὲ μακαρίζει καὶ θαυμάζει ;

Σελ. 20. Οἱ στίχοι 7-19, ἦτοι 'τὰς ἀρετὰς του κτλ.' μέχρι τοῦ 'τίς εἰμὴ ἐγώ ;' θετέοι ἐντὸς ἀγκυλῶν, καὶ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἀπαγγελλέοι οἱ ἑξῆς :

τὰς ἀρετὰς του καὶ τὰ ἔργα του ἐγὼ
ἠγνόουν, ὅστις καὶ τὰ παρεσκεύασα !

Σελ. 21 Οἱ στίχοι 4-6 ('ὀλίγοι ἔτι — Ἄνεκάλεσα') θετέοι ἐντὸς ἀγκυλῶν, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς ῥητέον ταῦτα :

Ἵπάρχει οὕτω κράτος ; Ἄνεκάλεσα

Σελ. 44-45. Τὰ ἐν σελ. 44 'Αἱ θυγατέρες Ἰσραὴλ κτλ.' ἕως τῶν ἐν σελ. 45 'ὁ Κωνσταντῖνος. Εἶνε δυνατόν ποτὲ' τεθῆτωσαν ἐντὸς ἀγκυλῶν, καὶ ἀντ' αὐτῶν ἕστω τό :

Ἄλλ' ὄχι, ὄχι ! Εἶνε δυνατόν ποτὲ

Σελ. 78 - 79. Ἀντί τῶν ἐν ἀγκύλαις τὰ ἐξῆς :

Ὅλος ἔκτοτε ὁ βίος μου
αἵματηρῶν δραμάτων ἀδιάκοπος
σειρὰ ὑπῆρξεν.

Σελ. 127 - 128. Ἀντί τῶν ἐν ἀγκύλαις τὰ ἐξῆς :

εἰς μάτην τὸν Οὐάλεντ' ἀνεζήτησα.

Σελ. 129. Ἡ δευτέρα ἀγκύλη μεταθετέα ἀπὸ τοῦ 'ἀπήγαγε', ὅπου
κατὰ λάθος ἐτέθη, εἰς τὸ 'Λακταντίου'.

Σελ. 172 - 177. Ἀντί τῶν ἐν ἀγκύλαις τὰ ἐξῆς :

Εἰς τὸν γυναικωνίτην ὁ Πραιπόσιτος
ἐλθὼν τὴν νύκτα τὴν δεινῶς πυρέσσουσαν
ἐξαναγκάζει κόρην μου κατ' ἐντολὴν
τοῦ ἱατροῦ, ὡς ἔλεγεν, εἰς τὸ λουτρὸν
νὰ ἔλθῃ ἄνευ τῶν θεραπειῶν τῆς
κ' ἐμοῦ, μ' ἐκείνον μόνη καὶ τὸν Κόιντον.
Ὁ ἐκ τῶν τρόπων τοῦ εὐνούχου τρόμος μου
λιπόθυμον μ' ἀφῆκε· συνελθοῦσα δὲ
νῦν μόλις ἦλθον πρὸς σέ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

Τί ζητοῦσά με ;

Σελ. 186 - 187. Ἀντί τῶν ἐν ἀγκύλαις ταῦτα :

Θὰ μάθῃ ὅτι τὴν δολοφονίαν τοῦ
διέφυγεν ἡ Φαῦστα, καὶ διὰ παντός.
ὦ τῆς οἰκτρᾶς μου τύχης ! Κόρη νεαρὰ
εἰς τὰς ἀγκάλας τὰς αἰμοσταγεῖς ἐνὸς
Μολδὸχ ἐρρίφθην, ὅπου ἡ ἀπαίσιος

ΜΑΚΒΕΘ¹

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΣΚΗΝΗ Α'

'Εξοχή ἄδενδρος· κεραυνοὶ καὶ ἀστραπαί.

Εἰσέρχονται ΤΡΕΙΣ ΜΑΓΙΣΣΑΙ.

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Πότε θὰ ξαναἰδοῦμε μιὰ τὴν ἄλλη μας;
Μὲ τὴν ἀνεμοζάλη; μ' ἀστραπόβροντα;

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

'Αφοῦ ὁ κρότος παύσῃ κ' ἡ ὀχλοβοή,
κ' ἡ μάχη τελειώσῃ, — χάσουν ἢ χαθοῦν.

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Προτοῦ ὁ ἥλιος δύσῃ τοῦτο θὰ γενῆ.

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Τὸ μέρος ποῦ;

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

'Σ τὸν λόγγο.

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Θ' ἀπαντήσωμεν

τὸν Μάχθεθ ἐκεῖ πέρα.

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Νά 'μ', 'Ασπρόγατα'!

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Μας κράζ' ἡ Κουβακίνα.

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

'Ἦλθα, — ἔφθασα!

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΟΜΟΙ

Εἶν' τὰ ὠραῖα φρίκη, φρίκη τὰ καλά.

'Ανεμοὶ πάρετέ μας, πάχνη κρῦψε μας!

('Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Β'

Στρατόπεδον πλησίον τῆς πόλεως Φόρες.

Σάλλιπγες ἔσωθεν. Εἰσέρχονται ὁ ΔΩΓΚΑΝ, ὁ ΜΑΛΚΟΛΜ, ὁ ΔΟΝΑΛΔΑΙΝ, καὶ ὁ ΛΕΝΩΞ μετὰ συνοδείας στρατιωτικῆς, συναντῶσι δ' ἐπὶ τῆς σκηνῆς πληγωμένον ἀξιωματικόν.

ΔΩΓΚΑΝ

Τί εἶν' ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ὁ αἰματοβαμμένος;

'Αν κρίνω ἀπ' τὴν ὄψιν του, γὰρ μὰς εἶπῃ θὰ 'ξεύρη τὰ νέα ἀπὸ τὸν πόλεμον.

ΜΑΛΚΟΛΜ

Εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος,

ποῦ μ' ἔσωσ' ἡ ἀνδρεία του ἀπ' τὴν αἰχμαλωσίαν.

Καλῶς σέ ἤυρα, φίλε μου! Εἶπέ 'ς τὸν βασιλέα

πῶς ἄφησες τὸν πόλεμον;

ΛΕΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

'Αμφίβολον ἀκόμη.

'Ἦτο 'σάν δυὸ κολυμβηταί, κ' οἱ δύο κουρασμένοι,

ποῦ προσπαθοῦν ἀγκαλιαστοὶ τὸν ἄλλον ποῖος νὰ πνίξῃ.
 Ὁ ἄσπλαγχνος Μακδόβαλδος . . . — (ὁ ἄξιος ἀλήθεια
 νὰ εἶν' ἀντάρτης! Δι' αὐτὸ τὸν 'προίκισεν ἡ φύσις
 μὲ ὄλας τὰς κακίας του!) ἔλαθ' ἐπικουρίαν
 ἀπ' τῆς Σκωτίας τὰ νησιά, ἐπλίτας καὶ τοξότας·
 κ' ἡ Τύχη γλυκοκύτταξε τὰ ἀνομήματά του
 κ' ἐνόμιζες πῶς ἔγεινε ἡ πόρνη τοῦ ἀντάρτου!
 Τὰ πάντα ὁμως τοῦ κακοῦ, διότι ὁ γενναῖος
 ὁ Μάκβεθ, — τὸ ἐπίθετον Γενναῖος τὸ ἀξίζει, —
 ὁ Μάκβεθ Τύχην δὲν ψηφᾷ, φουκτόνει τὸ σπαθὶ του
 ἀπὸ τὸ αἷμα τῆς σφαγῆς ἀκόμη ἀχνισμένο,
 ἀνοίγει δρόμον, προχωρεῖ, τὸ θρέμμα τῆς Ἀνδρείας,
 ὡς ποῦ τὸν ἄπιστον ἐχθρὸν τὸν ἀντιμετωπίζει·
 κ' ἐκεῖ, ἀντὶ χαιρετισμὸν ἢ καλημέρισμά του,
 ἀπὸ τὸν ὦμον 'ς τὴν κοιλιὰ τὸν κόπτει πέρα πέρα,
 κ' ἐπάνω εἰς τοὺς πύργους μας στήνει τὴν κεφαλὴν του.

ΔΩΓΚΑΝ

Ὡ τὸν ἀνδρεῖον στρατηγόν, τὸν ἄξιόν μου φίλον!

ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

Καθὼς ἀνεμοστρόβιλοι καὶ κεραυνοὶ ξεσπάνουν
 ἐκεῖ ἀπ' ὅπου τὴν αὐγὴν ὁ ἥλιος πρωτολάμπει,
 τὸ ἴδιον τώρα, — βάσανα καινούρια ξεφυτρώνουν
 ἀπ' τὴν πηγὴν ποῦ ἔλεγες πῶς θάλλῃ ἡ σωτηρία.
 Μόλις τὴν ράχιν οἱ ἐχθροὶ μᾶς εἶδειξαν, διωγμένοι
 ἀπ' τοῦ Δικαίου τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι τῆς Ἀνδρείας,
 κί ὁ ἀρχηγὸς τῶν Νορβεγῶν τὴν εὐκαιρίαν βλέπει,
 καὶ μὲ νεόπαστρα σπαθιά καὶ μὲ συμμάχους νέους
 ἀρχίζει νέαν ἐφοδόν.

ΔΩΓΚΑΝ

Τὸν Μάκβεθ καὶ τὸν Βάγκον

αὐτὸ δὲν τοὺς ἐτάραξε ;

ΛΕΙΩΜΑΤΙΚΟΣ

"Ὡ ναί, ὅσον ταραζει

τὸ λεοντάρι ὁ λαγὸς ἢ ἀετὸν σπουργίτης !

Ἦσαν κ' οἱ δύο, — διὰ νὰ 'πῶ ἀληθινὰ πῶς ἦσαν, —

ὡσὰν κανόνια μὲ διπλᾶ γεμίσματα γεμάτα !

Διπλᾶ κ' οἱ δύο τὸν ἐχθρὸν καὶ τρίδιπλα 'κτυποῦσαν

ὡσὰν νὰ θέλουν νὰ λουσθοῦν εἰς αἷματ' ἀχνισμένα,

ἢ ἓνα νέον Γολγοθᾶ ν' ἀναστηλώσουν . . . Ὅμως

'λιγοθυμῶ . . . Βοήθειαν γυρεύουν αἱ πληγαί μου.

ΔΩΓΚΑΝ

'Επίσης μὲ τὰ λόγια σου σ' ἀρμύζουν κ' αἱ πληγαί σου·

τιμὴν μυρίζουν καὶ τὰ δύο. — Χειρουργοὺς φέρετέ του.

(Ἐέρχεται ὁ ΛΕΙΩΜΑΤΙΚΟΣ συνοδευόμενος).

Ποιὸς εἶν' αὐτὸς ποῦ ἔρχεται ;

ΜΑΛΚΟΛΜ

Εἶναι τοῦ Ῥῶς ὁ Θάνης³.

ΛΕΝΩΕ

Λάμπει ἡ ὄρμη 'ς τὰ μάτια του ! Αὐτὴν τὴν ὄψιν ἔχει

ἓνας, ποῦ ἔρχεται νὰ 'πῆ μεγάλα νέα !

ΡΩΣ εἰσερχόμενος.

Ζήτω

ὁ Δώγκαν !

ΔΩΓΚΑΝ

Πόθεν ἔρχεσαι, ὦ ἀξιέ μου Θάνη :

ΡΩΣ

Ἄπο τὸ Φάϊφ, βασιλεῦ, ἀπὸ τὸ Φάϊφ, ὅπου
τῶν Νορβεγῶν τὰ φλάμπουρα μὲ τὸν ἀέρα παίζου
καὶ μᾶς δροσιζου τὸν στρατὸν μὲ τὸ ἀνέμισμά των.
Ὁ βασιλεὺς τῶν Νορβεγῶν μὲ τ' ἄπειρά του πλήθη,
μὲ βοηθὸν τὸν Καουδώρ, τὸν ἄτιμον προδότην,
ἤρχισε πόλεμον φρικτόν. Ἀλλὰ τὸν ἀντικρῦζει
ὁ Μάκβεθ ὁ ἀτρόμητος, ὁ ψυχουὶὸς τῆς Νίκης,
στῆθος μὲ στῆθος, τὸ σπαθὶ ἔς τὸ χέρι, ἕως ὅτου
ἐκλόνισε κ' ἐδάμασε τὴν τύχην τοῦ ἀντάρτου
καὶ εἶμεθα οἱ νικηταὶ ἡμεῖς!

ΔΩΓΚΑΝ

ᾠ εὐτυχία!

ΡΩΣ

Τώρα ζητεῖ συμβιβασμὸν ὁ Νορβεγός, ὁ Σβένος
ἀλλὰ δὲν τὸν ἀφίνομεν νὰ θάψῃ τοὺς νεκροὺς του
ἀν δὲν πληρώσῃ εἰς μετρητὰ τὸ πρόστιμον τῆς νίκης⁴.

ΔΩΓΚΑΝ

Δὲν θὰ προδώσῃ ἔς τὸ ἐξῆς τοῦ Καουδώρ ὁ Θάνης!
Πήγαίνε, δόσε προσταγὴν νὰ φονευθῇ ἀμέσως,
καὶ νὰ δοθῇ τοῦ Καουδώρ ὁ τίτλος εἰς τὸν Μάκβεθ.

ΡΩΣ

Θὰ γείνη ὅπως ὤρισες.

ΔΩΓΚΑΝ

ᾠ, τι ἐκεῖνος χάνει,

τ' ἀξίζει καὶ τὸ ἀποκτᾷ ὁ εὐγενής ὁ Μάκβεθ!

(Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Γ'.

Ἐξοχή ἄδενδρος πλησίον τοῦ Φόρες, Κεραυνοί.

Εἰσέρχονται αἱ ΤΡΕΙΣ ΜΑΓΙΣΣΑΙ.

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ποῦ ἦσαν ἀδελφή μου;

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Χοίρους ἔσφαζα.

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Σὺ, ἀδελφή, ποῦ ἦσαν;

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Μία ναύτισσα

εἰς τὴν ποδιά τῆς μέσα εἶχε κάσταννα
 κ' ἐμάσσα, μάσσα μάσσα. — Δός μου, λέγω τῆς.
 — Κρημνίσου, στρίγγλα, λέγει, πήγαιν' ἀπ' ἐδῶ!
 Καὶ μ' ἐδιωξ' ἡ βρωμοῦσα. ἡ ἀχόρταγη!
 Ἐτὰ ξένα ταξειδεύει τῶρ ὁ ἄνδρας τῆς
 πηγαίνει εἰς τὸ Χαλέπι⁵ τὸ καρὰβι τοῦ
 κ' ἐγὼ ἐκεῖ θὰ πάγω εἰς ἓνα κόσκινο
 θὰ εἶμ' ἓνα ποντίκι μὲ χωρὶς οὐρά⁶,
 νὰ κάμω καὶ νὰ κάμω, νὰ τῆς δείξω γώ!

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Θὰ ἔχῃς ἀπὸ μένα ἓναν ἄνεμον.

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Εὐχαριστῶ.

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Σοῦ δίδω ἄλλον ἓνα γώ.

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἔχω κ' ἐγὼ τοὺς ἄλλους· ἔχω μάλιστα
καὶ ὄλους τοὺς λιμένους ὅπου θὰ φυσοῦν,
καὶ ὄλα τὰ σημεῖα ὅθεν ἔρχονται,
καὶ ὅσα ἔχει ἡ χάρτα τῶν θαλασσινῶν.
Θὰ τὸν ἀποστεγνώσω ἄν τὸ ἄχυρο.—
Ὁ ὕπνος, νύκτα ἢ ἡμέρα, δὲν θὰ ἔρχεται
ἔς τὴν κουρασμένη σκέπη τῶν βλεφάρων του·
ὡς ἄν ἀφωρισμένος ἄνθρωπος θὰ ζῆ·
ἐννῆα φοραῖς ἐννέα ἐπταήμερα
θὰ λυόνῃ, θὰ στραγγίξῃ, θὰ μακραίνεται!
Θὰ τὸν ἀνεμοδέρνω εἰς τὰ κύματα
κι' ἄς μὴ ἔμπορῶ νὰ πνίξω τὸ καράβι του!
Κύτταξ' εἰδῶ τί ἔχω.

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Δόσε μου νὰ εἰδῶ.

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἐνὸς πιλότου ἔχω ἓνα δάκτυλο,
ὅπου ἐνῶ ἔγυρνοῦσεν ἐναυάγησε,

(Τύμπανα ἔσωθεν).

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Τὰ τύμπανα! Ὁ Μάκβεθ ἔρχετ', ἔρχεται!

Αἱ Τρεῖς Ὅμοι

Τρεῖς Μοίραις, καλομοίραις, ἀδελφαῖς κ' αἱ τρεῖς,
τῆς γῆς καὶ τοῦ ἀέρος ταξιδεύτριας,
γυρνοῦν χειροπιασμένας ὀλοτρίγυρα
Τρεῖς γύρους δι' ἐσένα, τρεῖς φοραῖς ἐγὼ,

καὶ τρεῖς φοραῖς ἀκόμη, — ἔγειναν ἔννητά⁷!

Ἐτελείωσαν τὰ μάγια! Τώρα σιωπή!

(Εἰσέρχονται ὁ ΜΑΚΒΕΘ καὶ ὁ ΒΑΓΚΟΣ).

ΜΑΚΒΕΘ

Δὲν εἶδα ἄνθρωπον, ὅσον αὐτήν, τόσον φορικτὴν καὶ ὠραίαν!

ΒΑΓΚΟΣ

Πόσον νὰ θέλῃ ἀπ' ἐδῶ ἔς τὸ Φόρες; . . . ὦ! Τί εἶναι

αὐτὰ τὰ ὄντα τ' ἄγρια, τὰ καταζαρωμένα;

Δὲν μοιάζουν κάτοικοι τῆς γῆς ἂν καὶ πατοῦν τὸ χῶμα!

Τί εἶσθε; Ζῆτε; Ἄνθρωπος ἔμπορὸν νὰ σᾶς λαλήσῃ;

Ἀποκριθῆτε! Φαίνεσθε ὡς ἂν νὰ μ' ἐννοῆτε,

διότι ἀναιθάζετε ἢ κάθε μιὰ συγχρόνως

τὸ ξεραμένο δάκτυλο ἔς τὰ μαραμμένα χεῖλη.

Ἄν ἔλειπαν τὰ γένεια σᾶς θὰ ἔλεγα ὅτι εἶσθε

γυναῖκες!

ΜΑΚΒΕΘ

Ὅμιλήσετε ἂν δύνασθε! Τί εἶσθε;

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Χαῖρε, ὦ Μάκβεθ, χαῖρε σὺ, Μάκβεθ, τοῦ Γλάμη Θάνη!

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Χαῖρε, ὦ Μάκβεθ, χαῖρε σὺ, τοῦ Καουδὼρ ὁ Θάνης!

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Χαῖρε, ὦ Μάκβεθ, Βασιλεὺς μετέπειτα θὰ γείνης!

ΒΑΓΚΟΣ

ὦ φίλε, τί ξιππάζεσαι, ὡς ἂν νὰ σὲ φοβίζουν

ἀκούσματα εὐχάριστα; — Ἐσεῖς, σᾶς ἐξορκίζω,

ἀποκριθῆτε! — Πλάσματα τῆς φαντασίας εἶσθε,

ἢ ὄντα εἶσθ' ἀληθινὰ κ' αἰ τρεῖς, καθὼς σὰς βλέπω ;
 ἔς τὸν σύντροφόν μου εἶπετε τὸν τωρινόν του τίτλον,
 καὶ τοῦ ἐπρομαντεύσετε μὲ τοὺς χαιρετισμούς σας
 καὶ μέλλουσιν εὐγένειαν κ' ἐλπίδα βασιλείας,
 ὥστ' ἔμεινε εἰς ἕκστασιν. Δὲν μοῦ 'μιλεῖτ' ἐμένα ;
 Ἄνισως καὶ προβλέπετε ὁ Χρόνος τί θὰ σπείρη,
 εἰάν νά 'πῆτε δύνασθε ποῖος σπόρος θὰ φυτρώσῃ
 καὶ ποῖος ὄχι, 'πῆτέ μου κ' ἐμέ, ποῦ δὲν γυρεύω
 τὴν χάριν ἢ τὴν ἔχθραν σας, ἀλλ' οὔτε τὴν φοβοῦμαι !

Χαῖρε καὶ σύ !

Χαῖρε καὶ σύ !

Χαῖρε καὶ σύ, ὦ Βάγκει !

Τοῦ Μάκβεθ ταπεινότερε καὶ μεγαλειότερέ του !

Ὅχι ἐξ ἴσου εὐτυχῆ, ἀλλ' εὐτυχέστερέ του !

Σὺ θὰ γεννήσῃς βασιλεῖς κ' ἂν βασιλεὺς δὲν γείνης.
 Λοιπὸν κ' οἱ δύο χαιρετε, ὁ Μάκβεθ καὶ ὁ Βάγκος !

ΜΑΚΒΕΘ

Σταθῆτε, γλῶσσαι σκοτειναί, καὶ ἄλλα νά μοῦ 'πῆτε.
 Τοῦ Γλάμη Θάνη μ' ἔκαμεν ὁ θάνατος τοῦ Σίνελ⁸.
 αὐτὸ τὸ ξεύρω· ἀλλὰ πῶς τοῦ Καουδῶρ ὁ τίτλος ;
 Ὁ Θάνης ζῆ τοῦ Καουδῶρ κ' εἶναι πολὺς καὶ μέγας !

Τὸ δὲ νὰ γείνω βασιλεύς, ἀπίθανον ἐξ ἴσου
 ὅσον νὰ γείνω Καουδῶρ. Νὰ μοῦ εἰπῆτε πόθεν
 σᾶς ἔρχετ' ἢ ἀνήκουστος αὐτῇ πληροφορία ;
 καὶ διατί 'ς αὐτὸν ἐδῶ τὸν ἔρημον τὸν λόγγον
 μ' αὐτοὺς σας τοὺς προφητικούς χαιρετισμοὺς κ' αἱ τρεῖς σας
 τὸν δρόμον μας ἐκόψετε ; Σᾶς ἐξορκίζω, 'πῆτε !

(Αἱ Μάγισσαι ἐξαλείφονται)

ΒΑΓΚΟΣ

Βγάζει κ' ἡ γῆ, 'σάν τὸ νερὸ κ' ἐκείνη, φουσκαλίδες !
 Φούσκαις τῆς γῆς ἦσαν, κί' αὐταί. Τί ἔγειναν ; ποῦ εἶναι ;

ΜΑΚΒΕΘ

Εἰς τὸν αἴρα. 'Σκόρπισε τὸ αὔλο κορμί των
 καθὼς ἀχνὸς 'ς τὸν ἀνεμον. "Ἄς ἔμεναν ἀκόμῃ !

ΒΑΓΚΟΣ

Τὰ ὄντ' αὐτὰ τὰ εἶδαμεν ἀληθινὰ ἐμπρὸς μας,
 ἢ μὴ ἐφάγαμεν κ' οἱ δυὸ ἀπ' τὸ φυτὸν πῆς τρεῖλλας
 κ' ἔφυγε ὁ νοῦς μας ;

ΜΑΚΒΕΘ

Βασιλεῖς θά γείνων τὰ παιδιὰ σου !

ΒΑΓΚΟΣ

Σὺ βασιλεὺς !

ΜΑΚΒΕΘ

Καὶ Καουδῶρ πρὸς τούτοις. Δὲν τὸ εἶπαν ;

ΒΑΓΚΟΣ

Αὐτὰ ἦσαν τὰ λόγια των ! — Ἄλλὰ ποῖος πλησιάζει ;

(Εἰσέρχονται ὁ ΡΩΣ καὶ ὁ ΑΓΚΟΣ)

ΡΩΣ

Ὁ βασιλεὺς μας ἔλαθε μὲ ἀγαλλίασιν του

τὴν εἶδῃσιν τῆς νίκης σου· κι' ὅταν ἀκούῃ, Μάκβεθ,
 πόσῃ ἀνδρείαν ἔδειξες ἔς τὸν πόλεμον, θαυμάζει
 καὶ δὲν εὐρίσκει τί νὰ 'πῆ διὰ νὰ σ' ἐπαινέσῃ,
 κι' ἀρχίζει πάλιν νὰ ῥωτᾷ τῆς μάχης τὰ συμβάντα,
 κι' ἀκούει πῶς ἔς τῶν Νορβεγῶν τ' ἀνδρειωμένα στίφη
 ἀντίκρυζες ἀτρόμητος τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου,
 φρικτὰ θεάματα σφαγῆς! Πυκνοὶ ἴσταν τὸ χαλαζέι
 οἱ ταχυδρόμοι ἔρχονται, κ' ἕνας μετὰ τὸν ἄλλον
 θριάμβους σου κ' ἐπαινούς σου τοῦ διηγοῦνται νέους!

ΑΓΚΟΣ

Μᾶς στέλλει νὰ σ' ἐκφράσωμεν τὴν εὐχαριστήσιν του,
 καὶ νὰ σέ ὀδηγήσωμεν ἐνώπιόν του. Ὅμως
 δὲν σ' ἀνταμείβει μὲ αὐτό.

ΡΩΣ

Ὡς πρώτην ἀμοιβὴν σου
 διέταξεν ἐκ μέρους του νὰ σ' ὀνομάσω Θάνην
 τοῦ Καουδώρ. Χαῖρε λοιπόν, γενναῖε Θάνη, χαῖρε!

ΒΑΓΚΟΣ

Πῶς! Γίνεται ὁ δαίμονας ἀλήθειαν νὰ εἶπε!

ΜΑΚΒΕΘ

Ὁ Θάνης ζῆ τοῦ Καουδώρ. Μὲ δανεικὰ στολίδια
 πῶς μὲ στολιζέτε;

ΑΓΚΟΣ

Ναί, ζῆ αὐτὸς ποῦ ἦτο Θάνης,
 ἀλλ' ἡ ζωὴ του ἠκρίθηκε, κι' ἀξίζει νὰ τὴν χάσῃ!
 Ἦ σύμμαχος τῶν Νορβεγῶν, ἢ φίλος τοῦ ἀντάρτου
 καὶ βοηθός του μυστικός, ἢ μὲ τοὺς δυὸ συγχρόνως
 συνώμοσε τὸν τόπον του νὰ βλάψῃ, δὲν γνωρίζω.

Ἄλλ' ἀπεδείχθη φανερά προδότης τῆς πατρίδος·
ὁ ἴδιος τ' ὁμολογεῖ, καὶ τώρα τιμωρεῖται!

ΜΑΚΒΕΘ κατ' ἴδιαν.

Γλάμης καὶ Θάνης Καουδώρ! Τὸ μέγιστον κατόπιν!

(πρὸς τὸν ΡΩΣ καὶ τὸν ΑΓΚΟΝ)

Σᾶς εἴμ' εὐγνώμων, ἄρχοντες, εὐγνώμων διὰ βίου!

(πρὸς τὸν ΒΑΓΚΟΝ κατ' ἴδιαν)

Καὶ δὲν ἐλπίζεις βασιλεῖς τὰ τέκνα σου νὰ γείνουν,
ἀφοῦ τὸ ὑπεσχέθησαν ἐκεῖνοι ποῦ προεῖπαν
ὅτι θὰ γείνω Καουδώρ;

ΒΑΓΚΟΣ

Μὴ τὸ πολυπιστεύης,

καὶ σοῦ ἀνάψη τὴν ψυχὴν καὶ ἡ ἐλπίς τοῦ θρόνου,
μετὰ τὸν τίτλον Καουδώρ. — Καὶ ὅμως εἶναι θαῦμα!

Ἄλλὰ συμβαίνει κάποτε τὰ ὄργανα τοῦ Σκότους
νὰ λέγουν τὴν ἀλήθειαν διὰ νὰ μᾶς κολάσουν,
μέ τὰ μικρὰ χαρίσματα μᾶς δελεάζουν πρῶτα
καὶ μᾶς ἐλκύουν ἔπειτα ἔς τὰ φοβερά των δίχτυα!
Δυὸ λόγια, καλοὶ φίλοι μου.

ΜΑΚΒΕΘ καθ' ἑαυτὸν.

Ἄλήθευσαν τὰ δύο,

εὐάρεστα προοίμια μεγάλου ἐπιλόγου, —
τοῦ θρόνου προεόρτια! (πρὸς τὸν ΡΩΣ κτλ.) — Εὐχαριστῶ, ἀυθένται. —

(καθ' ἑαυτὸν)

ᾠ! ἡ προειδοποίησις αὐτὴ ἢ παρὰ φύσιν
δὲν ἤμπορεῖ νὰ εἶν' κακὴ, οὔτε καλὴ νὰ εἶναι.
Κακὴ ἂν εἶναι, διατὶ μ' ἀλήθειαν ἀρχίζει.

κ' εὐθὺς εὐθὺς ἐνέχυρον τοῦ μέλλοντος μοῦ δίδει ;
 Ἔγεινα Θάνης Καουδῶρ· ἰδοῦ ! — Καλὴ ἂν εἶναι,
 ὦ, διατί ὁ πειρασμὸς αὐτὸς μὲ κυριεύει,
 ποῦ μοῦ ὀρθώνει τὰ μαλλιά τῆς φρίκης του ἢ σκέψις,
 καὶ κάμνει ὥστε ἡ καρδιά κτυπᾷ εἰς τὰ πλευρά μου ;
 ἴσ' ἂν νὰ θὰ ἔγγῃ ; Καλλίτερα ὁ φόβος τοῦ παρόντος,
 παρὰ διανοήματα ἀπαίσια ! Ὁ νοῦς μου,
 μὲ μόνον τώρα μέσα του τὸ φάντασμα τοῦ φόνου,
 τόσον πολὺ κλονίζεται, ὥστ' ἡ ἐνέργειά του,
 παρέλυσε κ' ἡ σκέψις μου ἔτ' ἀνύπαρκτα πλανᾶται !

ΒΑΓΚΟΣ πρὸς τὸν ΡΩΣ

Τὴν ἔκστασιν του βλέπετε ;

ΜΑΚΒΕΘ καθ' ἑαυτὸν

Ἐὰν τὸ θέλη ἡ Τύχη
 νὰ βασιλεύσω, μόνη της ἡ Τύχη ἄς μὲ στέψη !

ΒΑΓΚΟΣ

Καθὼς καὶ τὰ φορέματα, τὰ νέα μεγαλεῖα,
 ἂν δὲν τὰ συνειθίσωμεν ἐπάνω μας δὲν στρώνουν.

ΜΑΚΒΕΘ καθ' ἑαυτὸν

Ὅ,τι κι' ἂν ἔχη νὰ συμβῇ, ὁ κόσμος νὰ χαλάσῃ,
 θὰ γείνη μὲ τὴν ὄραν του !

ΒΑΓΚΟΣ

Ἐς τοὺς ὀρισμούς σου, Μάκβεθ !

ΜΑΚΒΕΘ

Μὲ συγχωρεῖτε ! Ἐπρεχεν ὁ βαρῆμένος νοῦς μου
 εἰς ξεχασμένα πράγματα. Ἀγαπητοί μου φίλοι,
 τὴν τόσῃν καλωσύνην σας τὴν γράφω εἰς βιβλίον,

ποῦ μῆτε ἄμερα θὰ περνᾶ νὰ μὴ φυλλομετρήσω.

Εἶμ' ἔτοιμος· πηγαίνωμεν ἔς τὸν βασιλέα.

κατ' ἴδιαν πρὸς τὸν ΒΑΓΚΟΝ

Σκέψου

αὐτὰ ποῦ ἠκολούθησαν· ἔς τὸν νοῦν σου ζυγισέ τα
καὶ μὲ τὴν ἡσυχίαν μας καμμίαν ἄλλην ὥραν
ἀνοίγομεν ὁ ἕνας μας ἔς τὸν ἄλλον τὴν καρδιάν μας.

ΒΑΓΚΟΣ

Καλά.

ΜΑΚΒΕΘ

Ἔς τότε σιωπῇ. — Πηγαίνωμεν, ὦ φίλοι.

(Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Δ'

Τὰ ἀνάκτορα εἰς Φόρες.

Εἰσέρχονται: ὁ ΔΩΓΚΑΝ, ὁ ΜΑΛΚΟΛΜ, ὁ ΔΟΝΑΛΒΑΙΝ,
ὁ ΛΕΝΩΞ καὶ συνοδία.

ΔΩΓΚΑΝ

Δὲν τὸν ἀπεκεφάλισαν τὸν Κουδῶρ ἀκόμη;
Ποῦ εἶναι οἱ ἐκτελεσταὶ τῆς ἀποφάσεώς μου;

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ἀκόμη δὲν ἐπέστρεψαν, αὐθέντα σεβαστέ μου,
ἀλλ' ὅμως ἕνας, ποῦ παρῶν τὸν εἶδε ν' ἀποθάνῃ,
μοῦ εἶπ' ὅτι ἐκήρυξε τὸ κρῖμά του πανδήμως
καὶ ὅτι παρεκάλεσε νὰ τοῦ τὸ συγχωρήσῃς,
κι' ἀπέδειξε μετάνοιαν μεγάλην. Τὴν ζωὴν του
τίποτε τόσο δὲν τιμᾶ ὅσον ὁ θάνατός του!

Ἀπέθανε ἄνθρωπος καλὰ ἐτοιμασμένος

τὸ ὅ,τι πλέον ἀκριβὸν νὰ τὸ ἀποτινάξῃ
ὡσάν νὰ ἦτο ἡ ζωὴ πρᾶγμα χωρὶς ἀξίαν.

ΔΟΥΚΑΝ

Ἄν ἦτο τρόπος τὴν ψυχὴν τὸ πρόσωπον νὰ δείχνη!
Εἶχα ἔς τὸν ἀνθρωπον αὐτὸν τυφλὴν ἐμπιστοσύνην⁹!

(Εἰσέρχονται ὁ ΜΑΚΒΕΘ, ὁ ΒΑΓΚΟΣ, ὁ ΡΩΣ καὶ ὁ ΑΓΚΟΣ).

ΔΟΥΚΑΝ

Τὸ εἶχα βάρος ἔς τὴν καρδιάν ὅτι σοῦ εἰμ' ἀγνώμων,
ἐξάδελφέ μου· ἀλλὰ σὺ τόσο γρογγὰ πηγαίνεις,
ὡστ' ὅσον γρήγορα πτερὰ ἢ Ἀμοιβὴ κι' ἂν ἔχη,
νὰ σέ προφθάσῃ δὲν ἔμπορεῖ! Νὰ μὴν ἀξίζῃς τόσο
μόνον καὶ μόνοι δὲ αὐτὸ τὸ ἤθελα, ὦ Μάκβεθ,
διὰ νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ τοῦ ἀνταποδώσω
ὅσους ἐπαίνους χρεωστῶ κι' ὅσον μισθὸν σοῦ πρέπει.
Δὲν ἔχω ἄλλο νὰ σοῦ πῶ παρὰ πῶς μ' ὅ,τι δώσω
τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους μου δὲν θὰ τὴν ζεπληρώσω.

ΜΑΚΒΕΘ

Σοῦ χρεωστῶ τὴν πίστιν μου καὶ τὴν ἐκδούλευσίν μου
κι' εἶναι μισθός μου ἀρκετὸς τὸ χρέος μου ἂν κάμνω.
Σὺ ἔχεις δικαιώματα εἰς τὰ καθήκοντά μου,
αὐτὰ εἶναι τοῦ θρόνου σου, τὰ τέκνα καὶ οἱ δούλοι
κι' οὔτε σοῦ ἔκκαμαν ποτέ, μὲ ὅ,τι καὶ ἂν κάμουν
παρ' ὅσον ἔς τὴν ἀγάπην σου κι' εἰς τὴν τιμὴν ὀφείλου.

ΔΟΥΚΑΝ

Καλῶς μοῦ ἤλθεις! Ἔργον μου καὶ πόθος μου θὰ εἶναι
καθὼς σ' ἐπρωτοφύτευσα καὶ νὰ σέ μεγαλώσω! —

Ἦ Βάγκε, ὀλιγώτερον δὲν χρεωστῶ κι' ἐσένα.

καὶ οὔτε ὀλιγώτερον ποθῶ νὰ σοῦ τὸ δείξω.
 Εἰς τὴν καρδίαν μου ἔλα 'δῶ κ' ἐσένα νὰ σὲ σφίξω.

ΒΑΓΚΟΣ

'Ἐὰν φυτρώσω μέσα της, 'δικός σου ὁ καρπός της!

ΔΩΓΚΑΝ

'Ἀπ' τὴν πολλὴν της τὴν χαρὰν 'ξεχείλισ' ἡ καρδιά μου
 καὶ ξεθυμαίνει μὲ αὐτοὺς τοὺς σταλαγμοὺς τῆς λύπης.
 'Ακούσατέ με, τέκνα μου καὶ συγγενεῖς καὶ Θάνατι
 καὶ ὅλοι σεῖς πλησίον μου. Εἰς τὸν πρωτότοκόν μου,
 τὸν Μάλκολμ, τὴν διαδοχὴν τοῦ θρόνου μου ὀρίζω·
 εἰς τὸ ἐξῆς θὰ λέγεται τῆς Κουμβερλάνδης πρίγκηψ!
 'Ἄλλ' ἀσυντρόφευτον αὐτὸν δὲν τὸν τιμῶ καὶ μόνον·
 ἄστρα πολλὰ θὰ μοιρασθοῦν, σημεῖα εὐγενείας,
 'ς τὰ στήθη νὰ λαμποκοποῦν ἐκείνων ποῦ τ' ἀξίζουν.
 Πηγαίνω εἰς τὸ 'Ινθερνες ὅπου θὰ μὲ ξενίσῃς.

ΜΑΚΒΕΘ

Νὰ κοπιᾶζω διὰ σὲ ἀνάπαυσις μου εἶναι.
 Τὸν ἐρχομὸν σου μόνος πηγαίνω νὰ ἀναγγείλω,
 καὶ πρῶτος τὴν γυναῖκά μου νὰ τὴν χαροποιήσω
 μ' αὐτὴν τὴν καλὴν εἶδησιν! Σὲ προσκυνῶ, αὐθέντα.

ΔΩΓΚΑΝ

'Αγαπητέ μου Καουδῶρ!

ΜΑΚΒΕΘ (καθ' ἑαυτὸν)

Τῆς Κουμβερλάνδης πρίγκηψ!

Αὐτὸ εἶναι ἀνύψωμα, ὅπου ἡ θὰ σκοντάψω
 νὰ κρημισθῶ, ἢ χρεωστῶ νὰ τὸ ὑπερπηδήσω!
 Μὲ σταματᾶ 'ς τὸν δρόμον μου. — Κρύψετε τὴν φωτιά σας,

ὦ ἄστρον, φῶς νὰ μὴν ἰδῇ τὸν σκοτεινὸν μου πόθον,
νὰ μὴν ἰδῇ τὸ ἴματι μου τὸ χέρι! — Πλὴν νὰ γείνη
ὅ,τι τὸ ἴματι νὰ ἰδῇ θὰ τρέμη, ὅταν γείνη!

(Ἐξέρχεται).

ΔΩΓΚΑΝ

Ἄλῃθεια, Βάγκε ἀγαθέ, γενναῖος εἶν' ὁ Μάκβεθ!

Κατήντησα νὰ τρέφωμαι μὲ τὰ ἐγκώμια τοῦ
συμπόσιόν μου εἶν' αὐτά! Πηγαίνωμεν! Ἐκεῖνος
ἐπῆγ' ἐμπρὸς μὲ τὸν σκοπὸν νὰ μὰς προὔπαντήσῃ.
Τί συγγενής! Τὸ ταῖρι τοῦ ὁ κόσμος δὲν τὸ ἔχει!

(Σάλπιγγες. Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Ε'

*Ινβερνες. Θάλαμος ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Μάκβεθ.

Εἰσέρχεται ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ ἀναγινώσκουσα ἐπιστολὴν.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

« Μὲ ἀπῆντησαν τὴν ἡμέραν τῆς νίκης, αἱ ἀσφαλέστεραι
« δὲ ἀποδείξεις μὲ πείθουν, ὅτι γνωρίζουν περισσότερα παρὰ
« ὅσον φθάνει νοῦς ἀνθρώπου. Ἐνῶ μ' ἔκκιεν ἡ ἐπιθυμία νὰ
« τὰς ἐρωτήσω καὶ ἄλλα, ἔγειναν ἀέρας καὶ ἀνελήφθησαν εἰς
« τὸν ἀέρα. Ἐνῶ δὲ ἔμενα ἐλστατικὸς ἀκόμη ἀπὸ τὸν θαυμα-
« σμόν μου, ἦλθε μῆνυμα τοῦ βασιλέως ὅτι μὲ ἀναγορεύει Θά-
« νην τοῦ Καουδῶρ, καθὼς μὲ εἶχαν χαιρετήσῃ πρό ὀλίγου αἱ
« τρεῖς Μάγισσαι, ὅταν μὲ παρέπεμψαν καὶ εἰς τὰ μέλλοντα
« μὲ τό : Χαῖρε σὺ, ποῦ βασιλεὺς θὰ γείνης. Αὐτὰ ἐνόμισα
« καλὸν νὰ τὰ κοινοποιήσω εἰς ἐσέ, τὴν ἀγαπητὴν σύντροφον
« τῶν μεγαλείων μου, διὰ νὰ μὴ στερηθῆς ὅ,τι σοῦ ἀνήκει

« ἀπὸ τὴν χαρὰν μου, μὴ γνωρίζουσα τί μεγαλεῖον ἀκόμη σέ
 « περιμένει. Κρύψε τα αὐτὰ εἰς τὴν καρδίαν σου καὶ ὑγίαινε».
 Ἴδου ποῦ εἶσαι Καουδῶρ καὶ Γλάμη, καὶ θὰ γείνης
 κι' ὅ,τι σοῦ ἔταξαν! Ἄλλὰ φοβοῦμαι τὴν καρδιά σου
 μήπως γεμάτη ἀπ' τὸ γλυκὺ τῆς εὐσπλαγχνίας γάλα
 τὸν δρόμον τὸν σιμότερον νὰ πάρης δὲν σ' ἀφήσῃ!
 Τὰ μεγαλεῖα τὰ ποθεῖς, — φιλοδοξίαν ἔχεις,
 ἀλλὰ δὲν ἔχεις μὲ αὐτὴν κι' ὅσῃν κακίαν πρέπει
 νὰ ἔχῃ ὁ φιλόδοξος! Μὲ τὸ καλὸν τὸ θέλεις
 ἐκεῖνο ποῦ ἐπιθυμεῖς. Τὸ ἄδικον δὲν θέλεις,
 ἀλλὰ τὸ κέρδος τ' ἄδικον ποθεῖς νὰ τ' ἀποκτήσης!
 Κάτι νὰ ἔχῃς ἔπρεπεν, ὦ Γλάμη, νὰ σοῦ λέγῃ:
 Ἴδου πῶς πρέπει νὰ φερθῆς διὰ νὰ κατορθώσης
 ἐκεῖνο, ποῦ πλειότερον φοβεῖσαι νὰ τὸ κάμῃς
 παρὰ ποῦ ἔχεις μέσα σου τὸν φόβον μὴ δὲν γείνη!
 «ὦ! Ἐλα γρήγορα ἐδῶ, νὰ χύσω 'ς τὴν ψυχὴν σου
 τὴν τόλμην μου, κ' ἡ γλῶσσά μου νὰ σοῦ ἐκμηδενίσῃ
 ὅσα κι' ἂν εἴν' ἐμπόδια ὡς τὸν χρυσὸν τὸν κύκλον,
 ὅπου ἡ Τύχη, καὶ μ' αὐτὴν Δυνάμεις ὑπὲρ φύσιν,
 νὰ βάλουν τ' ἀπεφάσισαν 'ς τὴν κεφαλὴν σου στέμμα!

(Εἰσέρχεται ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ)

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Τί θέλεις σύ;

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Ὁ βασιλεὺς ἔρχετ' ἐδῶ ἀπόψε.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Τί λέγεις; Ἐτρελλάθηκες, ὦ ἄνθρωπε! Μαζῆ του

δὲν εἶναι κι' ὁ αὐθέντης σου; — Θὰ εἶχα μῆνυμά του
διὰ νὰ προετοιμασθῶ, ἂν ἤρχετο ἀπόψε.

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Ἄλήθεια! Ὁ αὐθέντης μου ἔρχετ' ἐδῶ κ' ἐκεῖνος.
Νὰ τρέξῃ γρηγορώτερα ἐπρόκαμ' ἓνας δούλος
καὶ μόλις ἔφθασεν ἐδῶ. Ἄναπνοὴν δὲν εἶχε!
Μόλις τοῦ ἔμειν' ἀρκετὴ νὰ πῆ τὸ μῆνυμά του.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Περιποιήσου τὸν καλῶ. Μεγάλα νέα φέρνει!

(Ἐξέρχεται ὁ ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ).

Ἀκόμη ὡς κι' ὁ κόρακας ἐβράχνιασε κ' ἐκεῖνος
ποῦ κράζει ὅτι ἔρχεται ἔς τοὺς πύργους μου ὁ Δῶγκαν!
Ἐλάτε σεῖς; Δαιμόνια, ἐσεῖς ποῦ ἔς τῶν φονέων
τὰς σκέψεις παρκατέκαθε, ζευγωνακίωστέ με!
Μὲ ἄσπλαγχνην σκληρότητα ἐσεῖς γεμίσατέ με
ἀπὸ τὰ νύχια ἔς τὴν κορφήν, — τὸ αἷμα πήξτε μου, —
τοὺς δρόμους ὅλους φράξετε εἰς τὴν συνείδησίν μου,
ὥστε τῆς φύσεως ὀρμὴ εὐσπλαγχνικὴ καμμία
νὰ μὴ ἔμπορῃ τὸν φοβερὸν σκοπὸν μου νὰ κλονίσῃ,
οὔτε νὰ φέρῃ δισταγμὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσίν του!
Ἐσεῖς τοῦ Φόνου ὄργανα, ὅπου καὶ ἂν πλανᾶσθε
κι' ἀόρατα συντρέχετε ἔς ὅ,τι κακὸν κι' ἂν γείνη,
ἐλάτε, κάμετε χολὴν τὸ γάλα τῶν μαστῶν μου!
Ἐλα καὶ σύ, Νύχτα βαθεῖά, σκεπάσου με τοῦ Ἄδου
τὸν σκοτεινότερον καπνόν, ὥστε ἡ μάχαιρά μου
νὰ μὴν ἰδῇ τὴν μαχαιριά, καὶ οὔτε ἀπ' ἐπάνω

νὰ ἤμπορῇ ὁ Οὐρανὸς νὰ μὲ παραμονεύσῃ
 'πίσ' ἀπ' τὸν πέπλον τῆς νυκτὸς καὶ νὰ φωναξῇ : Στάσου!

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΒΕΘ)

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

ὦ, ἔλα, Γλάμη ἔνδοξε καὶ Κουδῶρ μεγάλη,
 ὦ ἔλα, μεγαλείτερε ἀκόμη κι' ἀπ' τὰ δύο
 κατὰ τὸν τελευταῖόν των χαιρετισμὸν ἐκείνον!
 Τὸ γράμμα σου μ' ἐσήκωσε ἀπ' τὸ παρόν, καὶ τώρα
 τὸ μέλλον προαισθάνομαι!

ΜΑΚΒΕΘ

'Αγάπη μου, ἀπόψε
 ὁ βασιλεὺς ἔρχετ' ἐδῶ.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Πότε θ' ἀναχωρήσῃ;

ΜΑΚΒΕΘ

Καθὼς σκοπεύει, αὔριον.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Δὲν θὰ ἰδῇ ὁ ἥλιος

αὐτὸ τὸ αὔριον ποτέ! Ἄλλὰ τὸ πρόσωπόν σου
 εἶναι βιβλίον ἀνοικτόν, καλέ μου Μάκβεθ, ὅπου
 πράγματ' ἀλλόκοτα ἔμπορεῖ καθένεξ ν' ἀναγνώσῃ.
 Θέλεις τὸν κόσμον νὰ γελάς; Καθὼς τὸν κόσμον κάμνε!
 Χαρὰν νὰ λέγῃ ἡ γλῶσσά σου, τὸ μάτι σου, τὸ χέρι
 νὰ φαίνεσαι ὅσ' ἄκακο τὸ ἄνθος, πλὴν νὰ ἦσαι
 τὸ φίδι ἀποκάτω του! Ἐκεῖνος ποῦ θὰ ἔλθῃ
 τὴν πρέπουσαν περίθαλψιν θὰ λάβῃ. Νὰ μ' ἀφήσῃς
 ἐγὼ τὰ πάντα μόνη μου ἀπόψε νὰ φροντίσω.

Τὸ μέγα ἔργον, ποῦ αὐτὴν θὰ τελεσθῆ τὴν νύκτα,
ἐξασφαλίζει καὶ ἀρχὴν καὶ παντοδυναμίαν
δι' ὅλας τὰς ἡμέρας μας καὶ νύκτας εἰς τὸ μέλλον.

ΜΑΚΒΕΘ

Τὰ ξαναλέγομεν αὐτά !

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἄλλ' ἀπαθὴς νὰ ἦσαι·
ἐὰν ἀλλάζῃ ἡ ὄψις σου, θὰ πῆ ὅτι φοβείσαι.
Ἄφησε τ' ἄλλα εἰς ἐμέ. Ἐγὼ θὰ τὰ φροντίσω!
(Ἐξέρχονται).

Σ Κ Η Ν Η Σ Τ

Ἐμπροσθεν τοῦ μεγάρου τοῦ Μάκβεθ.

Δούλοι καὶ δαυλοί. — Εἰσέρχονται ὁ ΔΩΓΚΑΝ, ὁ ΜΑΛΚΟΛΜ,
ὁ ΔΟΝΑΔΒΑΙΝ, ὁ ΒΑΓΚΟΣ, ὁ ΛΕΝΩΣ, ὁ ΜΑΚΔΩΦ,
ὁ ΡΩΣ, ὁ ΑΓΚΟΣ, μετὰ συνοδείας.

ΔΩΓΚΑΝ

Ὡραῖον μέρος εἶν' αὐτό ! Ὁ ἐλαφρὸς ἀέρας
πνέει ἐδῶ γλυκὰ γλυκὰ κ' εὐφραίνει τὰς αἰσθήσεις.

ΒΑΓΚΟΣ

Καὶ τὸ πετροχελίδονον — ὁ πτερωτὸς μας ξένος
ποῦ ἔρχεται τὴν ἀνοιξιν καὶ ἔς τοὺς ναοὺς φωληάζει, —
κί' αὐτὸ ἀκόμη μαρτυρεῖ μὲ τὰ κτισίματά του
ὅτ' ἡ πνοὴ τῶν οὐρανῶν γλυκὰ ἐδῶ μυρίζει.
Δὲν ἔχει σκέπης ἐξοχὴν, δὲν ἔχει κορωνίδα,
δὲν ἔχει τοίχου στύλωμα, γωνιὰν δὲν ἔχει, ὅπου,
νὰ μὴ κρεμιέτ' ἡ κούνιά του καὶ κλίνη τῶν παιδιῶν του.

Ἐκεῖ ποῦ συχνόεργεται νὰ κάμῃ τὴν φωνηὰ του,
εἶναι συνήθως καθαρὸς κ' εὐώδης ὁ ἀέρας¹⁰.

(Εἰσέρχεται ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ)

ΔΩΓΚΑΝ

Ἴδου καὶ ἡ ἀρχόντισσα! Κυρία, καλῶς σ' ἦνρα.
Μᾶς εἶναι βᾶρος κάποτε ἡ φορτικὴ φιλία
ἂν κ' εἴμεθα εὐγνώμονες ἔς τὸ δεῖγμα τῆς φιλίας,
ὥστε ἂν τώρα σ' ἐνοχλῶ, εὐχεσαι μολοντοῦτο
νὰ μοῦ πληρώσῃ ὁ Θεὸς τὸν κόπον ὁποῦ παίρνεις,
καὶ μοῦ ὑποχρεόνεσαι διότι σοῦ τὸν δίδω.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

"Ὅσα κ' ἂν κάμω, καὶ διπλὰ καὶ τριδιπλὰ νὰ εἶναι,
εἶναι μικρὰ καὶ πενιχρὰ καὶ δὲν ἀντιζυγίζου
ὅσ' ἀγαθὰ κ' ὅσῃν τιμὴν μὰς ἐπέδαφιλεύεις.
Δι' ὅλα σου τὰ παλαιὰ εὐεργετήματά σου,
κ' ὅσα κοντὰ ἔς τὰ παλαιὰ ἐσώρευες καὶ πάλιν,
εὐχέται σοῦ θὰ εἴμεθα παντοτεινοί, αὐθέντα.

ΔΩΓΚΑΝ

Ποῦ εἶν' ὁ Θάνης; Ἐπρεχὰ τὰ ἔγνη του νὰ φθάσω,
μὲ τὸν σκοπὸν ἐγὼ ἐδῶ νὰ τὸν προῦπαντήσω·
ἀλλὰ μ' ἐπρόλαβεν αὐτός. Ὡς ἄλλο φτεριστῆρι
τὸν ἐσπρωχ' ἡ ἀγάπη του, καὶ ἐφθασεν ὁ πρῶτος.
Φιλοξενίαν σοῦ ζητῶ τὴν νύκτ' αὐτήν, Κυρία.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Αὐθέντα μου, οἱ δοῦλοι σου, ὅ,τι καλὸν κ' ἂν ἔχουν,
ἄνθρωπους, χρήματα, παιδιὰ, καὶ τὴν ζωὴν ἀκόμη,

τὰ ἔχουν εἰς τὴν θέλησιν καὶ τὴν διάθεσίν σου
καὶ δὲν σοῦ δίδουν μ' ὄλ' αὐτὰ παρ' ὅ,τι σοῦ ἀνήκει.

ΔΩΓΚΑΝ

Πηγαίνομεν νὰ εὐρώμεν λοιπὸν τὸν σύζυγόν σου.
Τὸν ἀγαπῶ παραπολὺ κι' οὔτε ποτὲ θὰ παύσῃ
ἢ εὐνοιά μου πρὸς αὐτόν! Ὅδῃ γῆσέ μ' ἂν θέλῃς.

(Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Ζ'

Ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Μάκβεθ.

Αὐτοὶ καὶ δαυλοί. Διέρχεται ἐπιστάτης ἀκολουθούμενος ὑπὸ ὑπηρετῶν
φερόντων σκεύη καὶ φαγητὰ ἀπὸ τῆς τραπέζης.

Μετ' αὐτοὺς ὁ ΜΑΚΒΕΘ.

ΜΑΚΒΕΘ

"Ἄν ἦτο νὰ ἐγίνετο καὶ νὰ τελειόνη, τότε
ἄς γείνη τὸ ταχύτερον! — "Ἄν ἡ δολοφονία
συνέπαιρνε 'ς τὰ βρόχια τῆς τὰ ἐπακόλουθα τῆς,
ἂν ἡ ἐπιτυχία τῆς ἠσφάλιζε τὰ τέλη,
ἂν ἦτο ἓνα κτύπημα ν' ἀρχῇ αὐτὸ καὶ μόνον,
αὐτὸ νὰ εἶναι καὶ ἀρχὴ καὶ τέλος ἐδῶ κάτω,
ἐδῶ 'ς αὐτὸ τὸ ἄβαθο τοῦ Χρόνου περιγιάλι, —
τότε τὴν μέλλουσαν ζωὴν τὴν ἀψηφῶ! Ἄλλ' ὅμως
τὰ ἔργ' αὐτὰ ἔχουν κ' ἐδῶ τὴν ἀνταπόδοσιν των.
Γίνετ' εἰς ἄλλους μᾶθημα τὸ αἷμα τὸ χυμένον,
καὶ στρέφεται τὸ μᾶθημα καὶ τιμωρεῖ ἐκεῖνον
ποῦ πρῶτος τὸ ἐδίδαξε. Ἡ δὲ Δικαιοσύνη
μᾶς παίρνει τὸ φαρμάκι μας 'ς τὰ σύμμετρά τῆς χέρια
καὶ ἔπειτα 'ς τὰ χεῖλη μας προσφέρει τὸ ποτῆρι. —

Αὐτὸν ἐδῶ ἢ σκέπη διπλᾶ τὸν προστατεύει·
 ἐν πρώτοις εἶμαι συγγενής, κ' ὑπήκόος του εἶμαι·
 δεσμοὶ μεγάλοι καὶ οἱ δύο πρὸς τούτοις τὸν ξενίζω
 κ' ἐγὼ τὴν θύραν χρεωστῶ νὰ κλείσω 'ς τὸν φονέα,
 ὄχι ἐπάνω του ἐγὼ μαχαῖρι νὰ σηκώσω !
 Ἄλλὰ καὶ εἰς τὸν θρόνον του ἡμερος ἦτο τόσον,
 ἐφάνη τόσον ἀγαθὸς 'ς τὴν ὑψηλὴν του θέσιν,
 ὥστ' αἱ πολλάκι του ἀρεταὶ τόσαι φωναὶ θὰ γείνουν,
 ὡσάν ἀγγέλων σάλπιγγες, νὰ καταμαρτυρήσουν
 ὡς ἔργον καταχθόνιον τὴν ἐξολόθρευσίν του !
 Κ' εἰς τὸν ἀνεμοστρόβιλον ἐπάνω καθισμένος,
 ὅσ' ἂν βρέφος νεογέννητον κ' ὀλόγυμνον, ὁ Οἶκτος, —
 ἢ μὲ μορφήν τῶν Χερουβείμ, ποῦ σχίζουσι τὸν αἰθέρα
 'ς τοὺς ἀράτους τ' οὐρανοῦ ἐπάνω ταχυδρόμους, —
 τὴν φρίκην τοῦ ἀκούσματος θὰ τὴν διασκορπίσῃ
 μὲ ἦχον τόσον φοβερὸν 'ς τὰ ἔμματα τῶν ἀνθρώπων,
 ὥστ' ὁ ἀέρας θὰ πνιγῇ ἀπ' τὸ πολὺ τὸ δάκρυ !
 Ἄλλο αὐτὸς μου ὁ σκοπὸς δὲν ἔχει φτερινιστῆρι
 νὰ τοῦ κεντήσῃ τὰ πλευρὰ, εἰμὴ φιλοδοξίαν,
 ποῦ τὸ σημάδι ξεπερνᾷ 'ς τὸ πῆδημα καὶ πέφτει¹¹ . . .

(Εἰσέρχεται ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ)

ΜΑΚΒΕΘ

Τί θέλεις ; αἶ ; Τί γίνεται ;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἄπέφαγε ; Εἰπέ μου

πῶς ἔφυγες ;

ΜΑΚΒΕΘ

Μ' ἐζήτησε ;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ὡσάν νά μὴ τὸ 'ξεύρης!

ΜΑΚΒΕΘ

Δὲν θέλω νά τὸ σπρώξωμεν μακρύτερα τὸ πρᾶγμα.
 Τόσας τιμὰς τοῦ χρεωστῶ τὸν ἔπαινόν μου λέγει
 ὁ κόσμος ὅλος. Τὴν χρυσὴν αὐτὴν ὑπόληψίν μου
 νά τὴν φορῶ 'ς τὴν λάμψιν της ὡς στολισμὸν προκρίνω,
 καὶ ὄχι ἀπ' ἐπάνω μου εὐθύς νά τὴν πετάξω.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Καὶ ἡ 'Ελπίς ποῦ 'φόρεσες μὴν ἦτο μεθυσμένη;
 ἢ μὴ ἀπεκοιμήθηκε 'ς τὸ μεταξύ, καὶ τώρα
 'ξυπνᾷ καὶ βλέπει κίτρινη καὶ κατατρομασμένη,
 ἐκεῖνο ποῦ ἐχαίρετο προτῆτερα νά βλέπῃ;
 Τὸ μέτρον τῆς ἀγάπης σου μὲ τοῦτο μοῦ τὸ δίδεις!
 Ἐκεῖνο πῶχεις 'ς τὴν καρδιά, δὲν ἔχεις καὶ τὴν τόλμην
 νά φανερώσῃς μ' ἔργα σου, μὲ τὴν παλληκαριά σου;
 Θέλεις αὐτὸ ποῦ ἐκτιμᾷς ὡς στολισμὸν τοῦ βίου,
 καὶ ἄνδρος 'ς τὴν ἰδίαν σου ἐκτίμησιν νά ἦσαι;
 Θέλεις ν' ἀφίνης πάντοτε κατόπιν ἀπ' τὸ θέλω
 ν' ἀκολουθῇ τὸ δὲν τολμῶ;

ΜΑΚΒΕΘ

Παρακαλῶ, σιώπα!

Τολμῶ νά κάμω κάθε τι ὅπου ἀρμόζει 'ς ἄνδρα.
 Ἐκεῖνος ποῦ πλειότερον τολμᾷ, δὲν εἶναι ἄνδρας!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Λοιπὸν τί ζῶον σ' ἔκαμε νά μοῦ ἀνακαλύψῃς
 τὰ σχέδιά σου; Τότε δά ἦσο ἀλήθεια ἄνδρας,

ὅταν δὲν σ' ἔλειπ' ἡ καρδιά καὶ νὰ τὰ ἐκτελέσης!

Καὶ ὅσον μεγαλείτερος ζητεῖς νὰ γείνης, τόσον

εἰς ἄνδρας! Δὲν συνέτρεχε τόπος ἡ ὥρα τότε,

ἀλλ' ὅμως ἤθελες ἐσὺ νὰ φέρης καὶ τὰ δύο.

Ἴδου ποῦ ἦλθαν μόνα των! Ἀλλὰ ἐνῶ τὰ ἡῆρες,

σύ χάνεσαι! — Τὸ γάλα μου τὸ ἔδωκα καὶ ἔξεύρω

πῶς τ' ἀγαπᾷ τὸ βρέφος τῆς μιᾶ μάννα ποῦ βυζάνει

πλὴν κι' ἂν μ' ἐγλυκοκύνταζε ἔς τὰ ἴματια τὸ παιδί μου

θὰ ἤρπαζα τὴν ρῶγά μου ἀπ' τ' ἀπαλά του γούλια

νὰ τοῦ συντρίψω τὰ μυαλά, ἂν εἶχα κάμει ὄρκον,

καθὼς ἐσὺ τ' ὠρκίσθηκες αὐτό!

ΜΑΚΒΕΘ

Κι' ἂν ἀποτύχω;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ποιὸς θ' ἀποτύχη; Στύλωσε τὴν γενναϊότητά σου

καὶ δὲν ἀποτυγχάνομεν. Ἐνῶ κοιμάτ' ὁ Δῶγκαν, —

κ' ὕπνον βαρὺν τοῦ ταξιδιοῦ ὁ κόπος θὰ τοῦ φέρῃ, —

τοὺς δύο θαλαμηπόλους του θὰ τοὺς δαμάσω τόσον

μὲ τὰ συχνοκεράσματα, ποῦ τὸ μνημονικόν των,

ὁ φύλακας τοῦ λογικοῦ, ἕνας ἀτμός θὰ γείνη,

καὶ μέσ' ἀπὸ τὴν θήκην του ὁ νοῦς θὰ ξεθυμάνῃ.

Ἐνῶ ἐκεῖνοι κοίτονται ὡσάν ἀποθαμένοι

ἔς τὸν ὕπνον τὸν κτηνώδη των, καὶ τί δὲν ἠμποροῦμεν

οἱ δύο μας ἀνεμπόδιστοι νὰ κάμωμεν τὸν Δῶγκαν,

καὶ ν' ἀποδώσωμεν τὸ πᾶν ἔς τοὺς δύο φύλακὰς του,

ὥστε αὐτοὶ νὰ φορτωθοῦν τοῦ ἔργου μας τὸ βάρος;

ΜΑΚΒΕΘ

Νὰ μοῦ γεννᾷς ἀρσενικά, διότι μόνον ἄνδρες

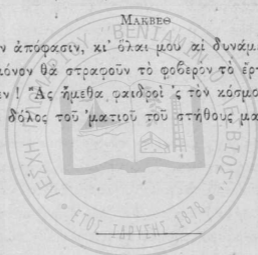
ἀξίζει ἀπ' τ' ἀδάμαστα τὰ σπλάγγνα σου, νὰ ἔγαινουν!
 Καὶ ποῖος τῶ ὄντι δὲν θὰ ἔπῃ, — τοὺς δύο κοιμισμένους
 ἀφοῦ τοὺς πασαλείψωμεν μὲ αἷμα, καὶ συγχρόνως
 ἂν κάμωμεν τῶν μαχαιριῶν τῶν ἰδικῶν των χρῆσιν, —
 ποῖος δὲν θὰ ἔπῃ ὅτ' εἶν' αὐτοὶ οἱ ἔνοχοι καὶ μόνοι;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ποῖος θὰ τολμήσῃ νὰ εἰπῇ ἢ, νὰ πιστεύσῃ ἄλλο,
 ὅταν ἰδοῦν τοὺς θρήνους μας διὰ τὸν θάνατόν του;

ΜΑΚΒΕΘ

Ἐπῆρα τὴν ἀπόφασιν, κί' ὄλαι μου αἱ δυνάμεις
 εἰς τοῦτο μόνον θὰ στραφοῦν τὸ φοβερόν τὸ ἔργον.
 Πηγαίνωμεν! Ἄς ἡμεῖθα φειδρωὶ ἔς τὸν κόσμον ὅλον,
 ἄς κρύψῃ ὁ δόλος τοῦ ἔματιοῦ τοῦ στήθους μας τὸν δόλον!

ΠΡΑΞΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ

ΣΚΗΝΗ Α'

Πρόδομος ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ Μάκβεθ.

Εἰσέρχεται ὁ ΦΛΗΝΣ φέρων εἰς γέφυρας δαυλόν, ἀκολουθούμενος δὲ
ὑπὸ τοῦ ΒΑΓΚΟΥ.

ΒΑΓΚΟΣ

Τί ὥρα εἶναι τῆς νυκτός;

ἄλλ' ἢ σελήνη ἔδυσσε.

ΦΛΗΝΣ

Δὲν ἤκουσα τὴν ὥραν,

ΒΑΓΚΟΣ

Καὶ τώρα βασιλεύει

μεσάνυχτα.

ΦΛΗΝΣ

Ἄργότερα μοῦ φαίνεται ὅτ' εἶναι.

ΒΑΓΚΟΣ ἀφοπλιζόμενος.

Νὰ τὸ σπαθί μου· πᾶρέ το. — Ὁ οὐρανὸς ἀπόψε
δὲν ἐξοδεύεται. Σβυστοὶ οἱ λύχνοι του· εἰν' ὅλοι. —

Πᾶρε καὶ τοῦτο. — Μ' ἔρχεται ὁ ὕπνος· ἄν μολύβι
καὶ ὅμως ν' ἀποκοιμηθῶ δὲν ἤθελα. ὦ Θεῖτα

Δυνάμεις, διώξετ' ἀπὸ μὲ τοὺς στοχασμοὺς τοὺς μαύρους,
ποῦ κυριεύουν τὴν ψυχὴν ἔς τοῦ ὕπνου τὴν γαλήνην!

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΒΕΘ, προπορευομένου ὑπηρετοῦ δαυλούχου).

ΒΑΓΚΟΣ

Δὸς τὸ σπαθί μου γρήγορα! — Ἐκεῖ ποιὸς εἶναι!

ΜΑΚΒΕΘ

Φίλος!

ΒΑΓΚΟΣ

Ἀκόμη δὲν ἐπλάγιασες; Ὁ βασιλεὺς κοιμᾶται.
Ἦτο ἔς τὸ ἄκρον εὐθυμος καὶ εὐχαριστημένος,
ἐφιλοδώρησ' ἄφθονα τοὺς δούλους σου, καὶ τοῦτο
τὸ δακτυλίδι μ' ἔδωκε διὰ τὴν σύζυγόν σου,
κι' ἀπεκοιμήθηκ' ἡσυχός.

ΜΑΚΒΕΘ

Μᾶς ἤρε ἀνεταίμους
τὴν δὲ καλὴν μᾶς θέλησιν ἐδέσμευσαν ἐλλείψεις,
καὶ δὲν μᾶς ἦτο δυνατόν νὰ γείνουσι ὅσα πρέπει.

ΒΑΓΚΟΣ

Τὰ πάντα ἔγειναν καλά! — Τὴν περασμένην νύκτα
ταῖς τρεῖς ἐκείναις μάγισσαις ταῖς εἶδα ἔς τ' ὄνειρόν μου.
Δὲν ἦσαν ὅλα ψεύματα ἐκεῖνα ποῦ σοῦ εἶπαν!

ΜΑΚΒΕΘ

Μοῦ εἶχαν ἔβγει ἀπ' τὸν νοῦν! Ἀλλὰ καμμίαν ὥραν,
ὁπότεν ἔχης τὸν καιρόν, ἀλλάζομεν δυὸ λόγια
περὶ τῆς ὑποθέσεως αὐτῆς.

ΒΑΓΚΟΣ

Ὅταν θελήσης!

ΜΑΚΒΕΘ

Ἄρκεῖ νὰ σ' εὕρω σύμφωνον ὅταν θὰ ἔλθῃ ἡ ὥρα
καὶ θὰ κερδίσης εἰς τιμὴν.

ΒΑΓΚΟΣ

Ἄπο αὐτὴν ποῦ ἔχω
 νὰ χάσω δὲν ἐπιθυμῶ ζητῶν νὰ τὴν αὐξήσω.
 Θὰ κάμω ὅ,τι χρεωστῶ εἰς τρόπον νὰ φυλάξω
 τὴν πίστιν μου ἀμόλυντον καὶ καθαρὰν καρδίαν.

ΜΑΚΒΕΘ

Καλὴ σου νύκτα κι' ἀγαθὴ ἐν τούτοις.

ΒΑΓΚΟΣ

Καλὴ νύκτα!

(Ἐξέρχονται ὁ ΒΑΓΚΟΣ καὶ ὁ ΦΛΗΝΣ).

ΜΑΚΒΕΘ πρὸς τὸν ὑπηρέτην

Εἶπε εἰς τὴν κυρίαν σου, ἐσύ, νὰ μοῦ σημάνη
 ὅταν μοῦ κάμη τὸ πιστόν, καὶ πέσε νὰ πλαγιάσῃ¹².

(Ἐξέρχεται ὁ ὑπηρέτης).

Τί εἶναι τοῦτο, μάχαιρά, ποῦ βλέπω ἀντικρὺ μου,
 μὲ τὴν λαβὴν τῆς πρὸς ἐμέ. ὦ, ἔλα νὰ σέ πιάσω! . . .
 Δέν σ' ἔπιασα, ἀλλὰ ἐκεῖ τὰ ἄματια μου σέ βλέπουν! . . .

ὦ φάντασμα ἀπαίσιον, δέν εἶσαι κ' εἰς τὸ χέρι
 καθὼς εἰς τὰ ἄματια αἰσθητόν; ἢ μὴ δέν εἶσαι ἄλλο
 παρὰ μαχαῖρι φανταστόν, ἀπάτης μόνον πλάσμα
 ποῦ τὸ γεννᾷ ἡ κεφαλὴ εἰς τὴν ἐξαψιν τῆς θερμῆς;

Ὅμως σέ βλέπω πάντοτε, ψηλαφητόν σέ βλέπω
 καθὼς αὐτό, ποῦ τὸ τραβῶ ἀπὸ τὴν θήκην τῶρα!

Τὸν δρόμον ὅπου ἐμελλὰ νὰ πορευθῶ μοῦ δείχνεις,
 καὶ ὁμοίόν σου σύνεργον θὰ εἶχα εἰς τὸ χέρι! . . .

Μὴ παίζου μὲ τὰ ἄματια μου αἰ ἄλλαι μου αἰσθήσεις,
 ἢ μὴ τὰ πάντα ξεπερνᾷ ἡ ὄρασίς μου μόνη;

Σὲ βλέπω, νά! κ' εἰς τὴν λαβὴν κ' ἐπάνω 'ς τὴν λεπίδα
αἵματος εἶναι σταλαγμοί, ὅπου δὲν ἦσαν πρῶτα!
"Ὅχι! ἀπάτη μου τὸ πᾶν! Ὁ φοινικὸς σκοπὸς μου
τὸ σχῆμ' αὐτὸ τ' ἀνύπαρκτον 'ς τὰ μάτια μου λαμβάνει! . . .
Αὐτὴν τὴν ὥραν τῆς νυκτὸς 'ς τὸ ἡμισυ τῆς σφαίρας
ἡ φύσις φάνετ' ὡς νεκρά, — κ' ἐξαπατοῦν τὸν ὕπνον
ὄνειρα τώρα τρομερὰ μέσ' 'ς τὰ σκεπάσματά του.
Τώρα γυρνοῦν Ἐξωτικά, κ' εἰς τὴν χλωμὴν Ἐκάτην
προσφέρουν τὴν λατρείαν των. Κι' ὁ ἄσαρκος ὁ Φόνος
ἀκούει τὰ οὐρλιάσματα τοῦ λύκου, τοῦ φρουροῦ του,
καὶ ξεκινᾷ, κι' ἀργοπατεῖ 'ς τὸ σκότος, μὲ τὸ βῆμα
ποῦ πῆγαιν' ὁ Ταρκίνιος 'ς τὸ ἔργον του . . . Ὅσ' ἄν φάσμα! —
Ἐσύ, ὦ Γῆ ἀκίνητη, γερὰ θεμελιωμένη,
τὰ βήματά μου μὴ τ' ἀκοῦς ἐκεῖ ὅπου πηγαινούν,
μὴ τύχη καὶ οἱ λίθοι σου βαλθοῦν νὰ φλυαρήσουν
καὶ διώξουν ἐξαφν' ἀπ' ἐδῶ τὴν φρίκην, ποῦ ἀρμόζει
'ς αὐτῆς τῆς ὥρας τὸν σκοπὸν! — Ἐνῶ τὸν φοβερίζω
ἐκεῖνος ζῆ. Τέτοια φωτιά μὲ λόγια δὲν ἀνάπτει!

(Ἀκούεται σήμαντρον)

Πηγαινίω, καὶ τετέλεσται! Τὸ σήμαντρον μὲ κράζει!
Σημαίνει, Δώγχαν, διὰ σέ! Νεκρώσιμα σημαίνει!
Μὴ τὸ ἀκοῦς! Ἡ Οὐρανὸς ἢ Ἄδης σέ προσμένει!

(Ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Β'

Ἐν τῷ αὐτῷ προδρόμῳ.

Εἰσέρχεται ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἐκεῖνο ποῦ τοὺς μέθυσε, καρδιά 'ς ἐμένα δίδει·
 ἐκεῖνο ποῦ τοὺς ἄρρόσιεν, ἐμένα μὲ φλογίζει! . . .
 Τί εἶναι τοῦτο; — Σιωπή! . . . Ἡ κουκουβάγια ἦτον,
 ὁ κράκτος ὁ ἀπαίσιος, ποῦ ἄγρια φωνάζει
 τὴν μακρὴν καλὴν-νόκτα τοῦ! — Ὁ Μάκβεθ εἶναι μέσα,
 ἡ θύρα εἶναι ἀνοικτὴ, κ' οἱ δούλοι μεθύσμενοι
 ἐμπαιίζουν τὸ καθῆκόν των μὲ τὰ βροχλητὰ των.
 Ἐδόλωσα μὲ βότανα τὸ βραδυὸν πιστόν των,
 ὥστ' ἡ Ζωὴ κ' ὁ Θάνατος μαλλόνουν, καὶ δὲν ἔξέρουν
 ἂν ζοῦν ἢ ἂν ἀπέθαναν!

ΜΑΚΒΕΘ ἔσωθεν

Ποιὸς εἶναι! ὦ!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Τί λέγει;

Φοβοῦμαι μὴ ἐξύπνησαν καὶ τίποτε δὲν γείνη!
 ὦ! εἶναι ἡ ἐκτέλεσις ὁ φόβος, ὄχι ἡ πράξις!
 Ἄκουε! . . . Ἐτοιμα ἐκεῖ τὰ εἶχα τὰ μαχαίρια,
 Ἄδύνατον νὰ μὴ τὰ ἰδῆ! — Μ' ἐφάνη ἄν νὰ βλέπω
 ἐμπρὸς μου τὸν πατέρα μου ἐκεῖ ποῦ ἐκοιμῆτο,
 ἀλλέως ἐγὼ μόνη μου τὸ ἔκαμνα! . . . Ὁ Μάκβεθ!

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΒΕΘ)

ΜΑΚΒΕΘ

Τετέλεσται! — Δὲν ἤκουσες κανένα κρότον;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Μόνον

τῆς κουκουβάγιας τὴν φωνὴν καὶ τὴν βοήν τῶν γρύλλων.
Δὲν ἦσο σὺ ποῦ ἰφώναξεις;

ΜΑΚΒΕΘ

Αἰ; Πότε;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Τώρα!

ΜΑΚΒΕΘ

Τώρα;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Μάλιστα! Τώρα!

ΜΑΚΒΕΘ

Ἄκουσε, ἕς τὸ πλάγι ποιοὺς κοιμᾶται;

Ὁ Δοναλδαίν.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

ΜΑΚΒΕΘ βλέπων τὰς χεῖράς του.

ὦ θέαμα φρικτόν!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἄνοησίου,
νὰ λέγῃς: θέαμα φρικτόν!

ΜΑΚΒΕΘ

Ἐς τὸν ὕπνον του ὁ ἕνας

ἐγέλασε, καὶ ὁ δεύτερος ἐφώναξε «Σκοτόνουν»
καὶ ἕνας τὸν ἄλλον ἔζυπνησε. Ἐστάθηκα ν' ἀκούσω,
καὶ ἀφοῦ ἐπροσευχήθηκα τούς ξαναπῆρε ὁ ὕπνος.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Κοιμοῦντ' οἱ δύο των μαζί ἐκεῖ.

ΜΑΚΒΕΘ

Ὁ ἕνας εἶπε :

Βοήθειά μου ὁ Θεός! κ' εἶπε «Ἀμήν» ὁ ἄλλος,
ὡσάν νά μ' ἔβλεπαν μ' αὐτά τὰ φοινικά τὰ χέρια!
Τοὺς ἤκουα ποῦ τρόμαζαν, ἀλλὰ δὲν ἤμποροῦσα
νά πῶ «Ἀμήν», ποῦ ἔλεγαν «Θεε, βοήθειά μας».

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἄφες τα τοῦτα!

ΜΑΚΒΕΘ

Διατί κ' ἐγὼ δὲν ἤμποροῦσα
νά τὸ προφέρω τὸ Ἀμήν; Εἶχα πολλήν ἀνάγκην
ἀπὸ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, καὶ ὁμως ἐκόλουσε
ἔς τὸν λάρυγγά μου τὸ Ἀμήν!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Μὴ συλλογεῖσαι τόσον
αὐτά τὰ πράγματα, εἰδὲ ἴσως μᾶς ἔλθῃ τρέλλα!

ΜΑΚΒΕΘ

Μ' ἐφάνη ἴσάν νά ἤκουα μίαν φωνὴν νά κράζει :
«Ἵπνον δὲν ἔχεις ἔς τὸ ἔξῃς! Ἐσκότωσε τὸν Ἵπνον
ὁ Μάκβεθ, τὸν ἐσκότωσε τὸν Ἵπνον τὸν ἀθῶνον,
αὐτὸν ποῦ τὸ κουβάρισμα ξεπλέκει τῶν φροντίδων,
τὸν θάνατον εἰς τὴν ζωὴν τῆς κάθε μας ἡμέρας
λουτρὸν τοῦ κόπου, βάλσαμον τοῦ νοῦ τοῦ πονεμένου,
τὸ ἄρτυμα τῆς φύσεως, τὸν μέγαν τροφοδότην
ἔς τοῦ βίου τὸ συμπόσιον¹³.»

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Τί εἶν' αὐτά ποῦ λέγεις;

ΜΑΚΒΕΘ

«Δὲν ἔχεις ὕπνον ἔς τὸ ἐξῆς», ἐβούζε. «Τὸν Ὑπνον
ὁ Γλάμης τὸν ἐσκότωσεν, ὥστε δὲν ἔχει πλέον
νὰ κοιμηθῆ ὁ Κουδῶρ, νὰ κοιμηθῆ ὁ Μάκβεθ!»

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ποῖος τὰ ἔκραξεν αὐτά; — Ἀγαπητέ μου Θάνη,
λυγᾶ καὶ χαλκρόνεται ἡ ἀνδρική καρδιά σου,
ἐὰν ἀφίνης εἰς αὐτὰ νὰ χάνεται ὁ νοῦς σου.
Πήγαιν' εὐθύς, εὔρε νερὸν καὶ ξέπλυνε ἀμέσως
ἀπὸ τὰ χέρια σου αὐτὸν τὸν μαῦρον καταδότην. —
Τί μοῦ τὰ ἔφερες ἐδῶ τὰ δύο τὰ μαχαίρια;
Πρέπει ἐκεῖ ἔς τὸ πλάγι του νὰ μείνουν! Πήγαινέ τα
καὶ ἄλειψε μὲ αἵματτα τοὺς κοιμισμένους δούλους!

ΜΑΚΒΕΘ

Δὲν ἔπαυω! Τὸ τί ἔκαμα, νὰ τὸ σκεφθῶ καὶ μόνον
μὲ πιάνει τρόμος. Δὲν τολμῶ νὰ τὸ ἰδῶ καὶ πάλιν!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Μικρόψυχε! Δός τα ἐδῶ ἐμένα τὰ μαχαίρια!
Οἱ κοιμισμένοι κ' οἱ νεκροὶ εἶναι ὡτάν εἰκόνες.
Τὸν διάβολον ζωγραφιστὸν μόνον παιδιὰ τὸν τρέμουν.
Ἄν τρέχη αἷμ' ἀπ' τὴν πληγὴν, τὸ πρόσωπον τῶν δούλων
θὰ πασσαλείψω, νὰ φανοῦν ὡς ἔνοχοι ἐκεῖνοι.

(Ἐξέρχεται. Ἀκούεται ἐξωθεν κρότος θύρας κρούμενης).

ΜΑΚΒΕΘ

Ποῖος νὰ κτυπᾷ; Τί ἔπαθα καὶ μὲ κατατρομάζει
κάθε βοή ποῦ ἀκουσθῆ; — Τί εἶν' αὐτὰ τὰ χέρια;
Ἄ! μὲ στραβόνουν! Ἢμπορεῖ τοῦ Ποσειδῶνος ὄλος

ὁ ἄπειρος Ὀκειανὸς αὐτὸ ποτὲ τὸ αἷμα
 νὰ πλύνῃ ἀπ' τὸ χέρι μου; Ὅχι! Τὸ χέρι τοῦτο
 τὸ πέλαγος τ' ἀπέραντον θὰ καταπορφυρώσῃ,
 νὰ κάμῃ κατακόκκινα τὰ γαλανὰ νερά του¹⁴!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ ἐπιστρέφουσα.

Τὰ χέρια μου κοκκίνισαν ὅσταν τὰ δικά σου ὅμως
 θὰ ἐντρεπόμην τὴν καρδιὰν ἀχὴν νὰ ἔχω τόσον!

(Κρούεται ἔξωθεν ἡ θύρα).

Κάποιος τὴν θύραν μας κτυπᾷ· ἀκούεις; — Ἔλα μέσα·
 ἴλιγο νερὸ τὴν πρᾶξίν μας ἀρκεῖ νὰ τὴν ξεπλύνῃ·
 τόσον ἀρκεῖ! Τί ἐγείνει τὸ παλαιὸν σου θάρρος;
 Ἄκουε! Ἐξακολουθεῖ ὁ κρότος εἰς τὴν θύραν!
 Τὸ νυκτικὸν σου φόρεσε, μὴ πρέπει νὰ φανῶμεν
 κ' ἰδοῦν πῶς δὲν ἔπλαγιασαμεν. — Μὴ χανεσαι εἰς σκέψεις!

ΜΑΚΒΕΘ

Νὰ ξεύρω τὸ τί ἔκαμα! Ἄς ἦτο νὰ μὴ ξεύρω
 τὴν ὑπαρξίν μου!

(Κρούεται ἡ θύρα).

Κτυπᾷ σὺ! Μὴ θέλῃς νὰ ζυπνήσῃς
 τὸν Δῶγκαν μὲ τὸν κρότον σου; ὦ! Εἶθε νὰ ἔμπορῶσαι!
 (*Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Γ'

Ἐν τῷ αὐτῷ προδῶμῳ. Κρούεται ἔξωθεν ἡ θύρα.

(Εἰσέρχεται θυρωρὸς).

ΘΥΡΩΡΟΣ

Νὰ κτύπημα, ἀλήθεια κι' ἀλήθεια! Ἄν ἦτο νὰ κάμνη κα-
 νεὶς τὸν θυρωρὸν εἰς τὴν κόλασιν, ἡσυχίαν δὲν θὰ εἶχεν ὄλα

Θά ἐγύριζε τὸ μάνδαλο. (Κρούεται ἡ θύρα). Κτύπα, κτύπα, κτύπα! — Ποῖος εἶν' ἐκεῖ, δι' ὄνομα τοῦ Βελζεβούλ! — Ἴσως εἶναι κανεὶς μυλωνᾶς, ποῦ ἐκρεμάσθηκε διότι περιμένει εὐφορίαν τῆς γῆς. Καλῶς ὄρισες! Φέρε μαζῆ σου προσόψια πολλά· θά ἔχης νὰ ἰδροκοπήσης ἐδῶ δι' αὐτὸ ποῦ ἔκαμες. (Ἐξακολουθεῖ ὁ κρότος). Ποῖος εἶν' ἐκεῖ, μὰ τοῦ ἄλλου διαβόλου τὸ ὄνομα! — Θά ἦναι μὰ τὴν πίστιν μου, κανεὶς διπρόσωπος, ἀπ' ἐκείνους ὅποῦ σοῦ πέρνουν ὄρκον, ὅτι τὸ ἄσπρο εἶναι μαῦρο καὶ τὸ μαῦρο ἄσπρο, — κανεὶς ἄξιος νὰ πωλήσῃ καὶ τὴν ψυχὴν τοῦ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καὶ ὅμως δὲν κατώρθωσε νὰ τὸν γελάσῃ τὸν Θεὸν διὰ νὰ τοῦ ἀνοίξῃ τὴν πύλην τῶν Οὐρανῶν. Κόπιασε μέσα, διπρόσωπε! (Κρούεται ἡ θύρα). Κτύπα, κτύπα, κτύπα! — Ποῖος εἶναι; — Θά ἦναι, μὰ τὴν πίστιν μου, κανεὶς ράπτης Ἄγγλος, κ' ἔρχεται ἐδῶ διότι ἔκλεψε πανὶ ἀπὸ βράκαν Γαλλικὴν¹⁵. Ἐλα, ράπτη, νὰ πυρώσης ἐδῶ τὸ σίδερό σου. (Κρούεται ἡ θύρα). Κτύπα, κτύπα! — Ἠσυχίαν δὲν με ἀφίνουν! — Ποῖος εἶσαι τοῦ λόγου σου; . . . Ὅμως κάμνει κρύον! Δὲν εἶναι ἡ κόλασις ἐδῶ· ἐκεῖ κάμνει ζέστην. Λοιπόν, δὲν κάμνω κ' ἐγὼ τὸν θυρωρὸν τοῦ διαβόλου. — Μοῦ εἶχεν ἔλθει ἔς τὸν νοῦν ν' ἀνοίξω τὴν θύραν τοῦ εἰς ἓνα ἀπὸ κάθε συντεχνίαν. ἀπ' ἐκείνους ὅποῦ πηγαίνουν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ μέσα ἀπὸ τῶν ἀνθῶν τὸν δρόμον. (Ἐξακολουθεῖ ὁ κρότος). Νά με, νά με! Ἐφθασα! Μὴ ξεχνάτε τὸν θυρωρὸν, παρακαλῶ.

(Ἀνοίγει τὴν θύραν. Εἰσέρχονται ὁ ΜΑΚΔΩΦ καὶ ὁ ΛΕΝΩΞ).

ΜΑΚΔΩΦ

Πάρα πολὺ θά ἤργησες, καλέ μου, νὰ πλαγιάσης,
καὶ δὲν σοῦ ἔκαμνε καρδιά τὸ στρῶμα σου ν' ἀφήσης.

ΘΥΡΩΡΟΣ

Μὰ τὴν πίστιν μου, Κύριε, τὸ ἰδιασκεδασκαμεν ὡς ποῦ ἔκρα-
ξεν ὁ πετεινός.

ΜΑΚΔΩΦ

Κοιμᾶται ὁ αὐθέντης σου;

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΒΕΘ).

Ἴδού, — ὁ θόρυβός μας
τὸν ἔκαμε κ' ἐξύπνησε.

ΛΕΝΩΣ

Καλὴ ἡμέρα, Μάκβεθ!

ΜΑΚΒΕΘ

Καλὴ σας ἡμέρα κ' ἀγαθὴ, κ' οἱ δυό.

ΜΑΚΔΩΦ

Καλέ μου Θάνη,
ἀκόμη δὲν ἐξύπνησεν ὁ βασιλεὺς;

ΜΑΚΒΕΘ

Ἀκόμη.

ΜΑΚΔΩΦ

Νὰ τὸν ξυπνήσω 'πρόσταξε πρῶτ' ἄνωγ' ἄνωγ'. Φοβοῦμαι
μὴν ἤργησα.

ΜΑΚΒΕΘ

Πλησίον του ἐγὼ νὰ σ' ὀδηγήσω.

ΜΑΚΔΩΦ

Τὸν κόπον μ' εὐχαρίστησιν θὰ λάβῃς, τὸ γνωρίζω,
ἀλλ' ὅμως κόπας πάντοτε θὰ ἦναι.

ΜΑΚΒΕΘ

Ἄχι, ἄχι!

Ὅποταν εἶν' εὐχάριστος ὁ κόπος ξεκουράζει.
 Ἰδού, ἡ θύρα εἶν' αὐτή.

ΜΑΚΔΩΦ

Θὰ ἔμβω μ' ἄδειάν σου.

Μοῦ τὸ διέταξε.

(Ἐξέρχεται).

ΛΕΝΩΞ

Λοιπὸν ὁ βασιλεὺς σκοπεύει
 ν' ἀναχωρήσῃ σήμερον;

ΜΑΚΒΕΘ

Αὐτὸς εἶν' ὁ σκοπὸς του.

ΛΕΝΩΞ

Τί νύκτ' ἀπόψε τραμερὰ! Εἰς τὸ κατάλυμά μας
 ἔρριξε κάτω ταῖς γωνιαῖς ἢ βία τοῦ ἀνέμου!
 Μοῦ λέγουν ὅτ' ἤκούσθησαν εἰς τὸν ἄερα θρήνοι,
 κραυγαὶ θανάτου φοβεραί, ὡσάν νὰ προμηγύσουν
 ἔλεεινήν καταστροφὴν κι' ἀνήκουστα συμβάντα
 ἔς τὴν δυστυχῆ πατρίδα μας. Κ' ἡ Γῆ, καθὼς μοῦ εἶπαν,
 εἶχε κι' αὐτὴ παροξυσμὸν καὶ ἔτρεμε!

ΜΑΚΒΕΘ

'Αλήθεια,

ἦτο ἀγρία ἡ νυκτιὰ!

ΛΕΝΩΞ

Ἡ νεαρά μου μνήμη
 δὲν ἐνθυμεῖται ἴσ' ἀν' αὐτὴν νὰ ξαναεἶδε ἄλλην.

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΔΩΦ).

ΜΑΚΔΩΦ

ὦ! Φρίκη! Φρίκη! Νὰ τὸ ἴπῃ δὲν δύναται ἡ γλῶσσα,
 νὰ τὸ χωρέσῃ καὶ ὁ νοῦς δὲν ἔμπορεῖ!

ΜΑΚΒΕΘ καὶ ΛΕΝΩΞ

Τί εἶναι ;

ΜΑΚΔΩΦ

Ὁ Ἄδης ἐξεπέρασε τὰ κατορθώματά του !
 Μὲ χέρια ἱερόσυλα ἐχώθηκεν ὁ Φόνος
 εἰς τοῦ Κυρίου τὸν ναόν καὶ ἐκλεψ' ἀπὸ μέσα
 τοῦ κτίσματος τὴν ὕπαρξιν¹⁶ !

ΜΑΚΒΕΘ

Τί ὕπαρξιν ; Τί λέγεις ;

ΛΕΝΩΞ

Τί ἐννοεῖς ; Ὁ βασιλεὺς ;

ΜΑΚΔΩΦ

Ἐλάτε νὰ ἰδῆτε,
 ἐλάτε, νέα Μέδουσα τὸ φῶς σας νὰ τυφλώσῃ !
 Μὴ μοῦ ζητῆτε νὰ τὰ 'πῶ, πηγαίνετε, ἰδέτε,
 καὶ ἔπειτα λαλήσετε.

(*Ἐέρχονται ὁ ΜΑΚΒΕΘ καὶ ὁ ΛΕΝΩΞ).

Ἐυπνήστε ! Σηκωθῆτε !

Σημάνετε τὸ σήμαντρον ! ὦ ! Φόνος ! Προδοσία !
 Ἐυπνήστε, Βάγχε, Δοναλθαῖν καὶ Μάλκολμ ! Σηκωθῆτε,
 τινάξτε' ἀπ' ἐπάνω σας τὸν ἥσυχον τὸν ὕπνον, —
 τὸν θάνατον τὸν ψεύτικον, — κ' ἐλάτ' ἐδῶ νὰ ἰδῆτε
 τὸν θάνατον ἀληθινόν ! Ἐυπνήστε, σηκωθῆτε
 τῆς τελευταίας Κρίσεως νὰ ἰδῆτε τὴν εἰκόνα !
 Ἐλάτε ! Μάλκολμ, Δοναλθαῖν καὶ Βάγχε ! Σηκωθῆτε,
 ὡσάν νὰ ἐσηκόνεσθε μίς' ἀπ' τὰ σάβανά σας,
 ὡσάν νεκροφαντάσματα ἐλάτ', αὐτὴν τὴν φρίκην
 νὰ τὴν ἰδοῦν τὰ 'μάτια σας ! — Τὰ σήμαντρα κτυπᾶτε !

(Κρούονται οἱ κώδωνες).

(Εισέρχεται ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ).

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Τί τρέχει, καὶ τὸ σήμαντρον μὲ τὴν φρικτὴν κραυγὴν τοῦ
μας κράζει ἀπ' τὸν ὕπνον μας ὅλους ἐδῶ : Ὅμιλει.
εἰπέ !

ΜΑΚΔΩΦ

Καλὴ Κυρία μου, δὲν εἶναι νὰ τ' ἀκούσης
ἐκεῖνο πῶχῳ νὰ εἰπῶ· ὁ ἦχος τοῦ σκοτόνει,
ἂν ἔμβῃ εἰς γυναικὸς αὐτί.

(Εισέρχεται ὁ ΒΑΓΚΟΣ).

ΜΑΚΔΩΦ

ὦ Βάγχε, Βάγχε, Βάγχε !
Τὸν Δῶγκαν τὸν ἐσκότωσαν !

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

ὦ, συμφορὰ ! ὦ, φρίκη !
Ἐδῶ ἔς τὴν στέγην μου !

ΒΑΓΚΟΣ

Φρικτὸν ὅπου καὶ ἂν συνέβῃ !
Ἐπεὶ ὅτι ἔσφαλες, Μακδώφ, ἔπε μου πῶς ἦτο ψεῦμα.

(Εισέρχονται ὁ ΜΑΚΒΕΘ καὶ ὁ ΛΕΝΩΣ).

ΜΑΚΒΕΘ

Ἄν ἦτο καὶ ἀπέθνησκα πρὶν τούτου μίαν ὥραν,
θὰ ἔλεγα πῶς ἔζησα ζωὴν εὐτυχημένην !
Τώρα εἰς τὰ ἐγκόσμια οὐσίαν δὲν εὐρίσκω
τὰ πάντα μάταια· νεκρὰ καὶ ἡ χαρὰ κ' ἡ δόξα·
ἔπαγει ὁ οἶνος τῆς ζωῆς· τὸ καταπάτι μένει,
τοῦ πίθου μόνον καύχημα εἰς τὸ ἐξῆς¹⁷.

(Εισέρχονται ὁ ΜΑΛΚΟΛΜ καὶ ὁ ΔΟΝΑΛΔΑΙΝ).

ΔΟΝΑΛΔΑΙΝ

Τί τρέχει;

Ποιός ἐκακόπραθε;

ΜΑΚΒΕΘ

Ἐσύ! Ἐσύ, καὶ δὲν τὸ ζεύρεις.

Τοῦ αἵματός σου ἡ πηγὴ, ἡ κεφαλὴ, ἡ βρῦσις,
ἐστείρευσεν! Ἐκόπηκε τὸ ρεῦμα τῆς ζωῆς σου!

ΜΑΚΔΩΦ

Τὸν Δώγκαν, τὸν πατέρα σου τὸν ἰσκότῳσαν!

ΜΑΛΚΟΛΜ

ᾠ! — Ποῖος;

ΛΕΝΩΞ

Οἱ φύλακές του, φαίνεται. Αἱματωμένα ἦσαν
τὰ πρόσωπα, τὰ χέρια των, καθὼς καὶ τὰ μαχαίρια
ποῦ ἤραμεν ἀσκούπιστα εἰς τὰ προσκέφαλά των.
Ἐφαίνοντο ἐμβρόντητοι καὶ παραζαλισμένοι.
Σ αὐτοὺς ζωὴ δὲν ἔπρεπε νὰ πιστευθῆ ἀνθρώπου!

ΜΑΚΒΕΘ

Καὶ ὅμως μετενόησα πῶς εἰς τὴν ἐξαψίν μου
νὰ τοὺς φονεύσω καὶ τοὺς δυό!

ΜΑΚΔΩΦ

ᾠ! Διατί, ὦ Μάκβεθ;

ΜΑΚΒΕΘ

Ποιός δύνατ' ἐξω ἑαυτοῦ καὶ φρόνιμος νὰ ἦναι,
ἡμερος καὶ ἄγριος, — ψυχρὸς καὶ ἀφωσιωμένος,
ὄλα ἔς τὸν ἴδιον καιρόν; Κανεῖς! ἔς τὴν ἐξαψίν μου
ὁ χαλινὸς τοῦ λογικοῦ δὲν μ' ἐκρατοῦσε πλέον.
Νεκρὸς ἐκεῖ ὁ βασιλεὺς, μὲ καταπλουμισμένο

τὸ ἀσημένιο δέρμα του ἀπ' τὸ χρυσὸ του αἷμα,
 κ' αἰ ἀνοικταὶ του αἰ πληγαὶ μ' ἐφαίνοντο νὰ ἦσαν,
 εἰσοδοὶ τόσαι τῆς φθορᾶς, τῆς φύσεως χαλάστραι! —
 Κ' ἐκεῖ οἱ δολοφόνοι του, ἔς τὸ χρῶμα βουτηγμένοι
 τοῦ φόνου, — τὰ μαχαίρια των αἵματοτυλιγμένα . . .
 Ποῖος ἐκεῖ τὴν δύναμιν νὰ κρατηθῆ θὰ εἶχε,
 καρδιὰν ἂν εἶχε ν' ἀγαπᾶ, κ' εἰς τὴν καρδιὰν τὴν τόλμην
 νὰ δείξῃ τὴν ἀγάπην του;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Βοήθειξ! ὦ! νὰ φύγω¹⁸!

ΜΑΛΚΟΛΦ

Λιγοθυμᾶ, ἰδέτε τὴν!

ΔΟΝΑΛΔΑΙΝ κατ' ἰδίαν πρὸς τὸν ΜΑΛΚΟΛΜ

Τὴν γλῶσσαν τί κρατοῦμεν,
 ἐνῶ πρὸ πάντων εἰς ἡμᾶς ἐδῶ ἀνήκει λόγος;

ΜΑΛΚΟΛΜ κατ' ἰδίαν.

Ἐδῶ τί λόγος ὠφελεῖ, ποῦ μᾶς παραμονεύει
 κρυμμένη μέσ' ἔς τὴν τρυπὰν τῆς ἡ Μοῖρα ἡ κακὴ μας,
 καὶ νὰ χυθῆ ἐπάνω μας ζῆτεῖ, νὰ μᾶς ἀρπάξῃ;
 Νὰ φύγωμεν! Δὲν ἔμειψε τὸ δάκρυ μας ἀκόμη!

ΔΟΝΑΛΔΑΙΝ κατ' ἰδίαν.

Κι' ἀκόμη δὲν ἐξυπνητεν ὁ πόνος τῆς ψυχῆς μᾶς!

ΒΑΓΚΟΣ

Τὴν Λαίδην βοηθήσετε!

(Ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ φέρεται ἔξω τῆς σκηνῆς).

Κ' ἡμεῖς, τὰ σώματά μας
 ἀφοῦ τὰ προφυλάξωμεν ἀπ' τὴν γυμνότητά των,

ἔδῳ ἐνταμονόμεθα νὰ κάμωμεν ἐρεῦνας,
αὐτὸ νὰ ἐξετάσωμεν τὸ φρικαλέον πρᾶγμα.
Τώρα τὸν νοῦν μας δισταγμοὶ καὶ φόβοι τὸν κλονίζουν.
Ἄλλὰ ἐδῶ, εἰς τὸν Θεὸν ἐνώπιον, ὁμνύω
νὰ πολεμήσω τοὺς κρυφοὺς σκοποὺς τῆς προδοσίας!

ΜΑΚΔΩΦ

Κ' ἐγὼ τ' ὁμνύω!

ΠΑΝΤΕΣ

Ὅλοι μας!

ΜΑΚΒΕΘ

Πηγαίνωμεν ἀμέσως
τὴν ἀνδρικήν νὰ βάλωμεν στολήν μας, καὶ κατόπιν
ἔδῳ ἐνταμονόμεθα ὅλοι μαζί.

ΠΑΝΤΕΣ

Προθύμως.

(Ἐξέρχονται πάντες, ἐκτὸς τοῦ ΜΑΛΚΟΛΜ καὶ τοῦ ΔΟΝΑΛΒΑΙΝ).

ΜΑΛΚΟΛΜ

Σὺ τί σκοπεύεις; Ἄπ' αὐτοὺς ν' ἀπέχωμεν προκρίνω.
Ἐς τὸν ἄπιστον εἶν' εὐκόλον νὰ προσποιῆται λύπην.
Εἰς τὴν Ἀγγλίαν πάγω γώ.

ΔΟΝΑΛΒΑΙΝ

Κ' ἐγὼ ἔς τὴν Ἴρλανδίαν.

Ἀσφαλεστέρα χωριστὰ ἢ τύχη καθενός μας.
Ἐδῶ μαχαίρια κρύπτονται ἔς τὰ χαμογέλοια μέσα·
τὰ δὲ συγγενικώτερα βαθύτερα πληγόνουν.

ΜΑΛΚΟΛΜ

Τὸ βέλος ἔς τὸ σημάδι του δὲν ἔπεσεν ἀκόμη·
καλὸν νὰ τ' ἀποφύγωμεν, ἐμπρὸς του μὴ μᾶς εὔρη! —

Εἰς τ' ἄλογα! Χαιρετισμοὶ κ' εὐγένειαι ἄς λείψουν·
ὡσάν τοὺς κλέπτας φεύγωμεν. Κλοπὴ συγχωρημένη
κάνεις νὰ κλέπτειτ' ἀπ' ἐκεῖ, ὅπου ἐλπίς δὲν μένει.

(Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Δ'

*Ἐξωθεν τοῦ μεγάρου τοῦ ΜΑΚΒΕΘ.

(Εἰσέρχονται ὁ ΡΩΣ καὶ εἰς ΓΕΡΩΝ).

ΓΕΡΩΝ

Θυμοῦμαι ὅσα ἔγειναν πρὸ ἑβδομήντα χρόνων,
κ' εἰς ὅλον τὸ διάστημα τῆς μακρινῆς μου πείρας·
εἶδα καὶ ὤραις φοβεραῖς κ' ἀλλόκοτα συμβάντα·
ἀλλ' ἢ φρικτὴ αὐτὴ νυκτιὰ ἔξεπέρασε τὰ πάντα!

ΡΩΣ

Καλέ μου γέρε κ' ἀγαθέ, ὁ Οὐρανός, ἰδέ τον,
ὡσάν νὰ τὸν ἐτάραξαν τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου,
τὸ σκῆνωμά του ἀπειλεῖ τὸ αἰματοβαμμένον.
Νὰ λάμπη τώρα ἔπρεπε φῶς τῆς ἡμέρας, κ' ὅμως
σβύνει τὸ σκότος τῆς νυκτός τὸν ταξειδιάρη λύχνον.
Ἡ ἡμέρα μὴν ἐντρέπεται; ἢ θριαμβεῖει ἡ Νύκτα,
κ' ἀντὶ ν' ἀσπάζεται τὴν γῆν τὸ φῶς τὸ ζωογόνον,
τὸ πρόσωπόν του ἔκρυψε 'ς τὰ σάβανα τοῦ σκότους;

ΓΕΡΩΝ

Καὶ τοῦτο εἶν' ἀφύσικον, κ' ἐπίσης παρὰ φύσιν
τὸ ἐγκλημα ποῦ ἔγεινε. — Τὴν περασμένην Τρίτην,
ἐκεῖ ποῦ ὑπερήφανα 'πετοῦσ' ἓνα ἱεράκι
μιὰ κουκουβάγια τᾶρπαξε καὶ τῶκαμε κομμάτια!

ΡΩΣ

Κι' αὐτὰ τοῦ Δώγκαν τ' ἄλογα, — παράδοξον καὶ ὄμως
ἀληθινόν, — ζῶα λαμπρά, τὸ ἄνθος τῶν ἀλόγων,
ἀγρίευσαν, καὶ ἔσπασαν τοὺς σταύλους των, κ' ἐβγῆκαν
κ' ἐχύθησαν ἀκράτητα κ' ἐπαναστατημένα,
'σάν νᾶθελαν τὸν πόλεμον νὰ κάμουν 'ς τοὺς ἀνθρώπους!

ΓΕΡΩΝ

Τὸ ἓνα τ' ἄλλο ἔφαγε, μοῦ εἶπαν.

ΡΩΣ

Εἶν' ἀλήθεια!

Τὸ εἶδα μὲ τὰ μάτια μου καὶ μ' ἐπίσσε τρομάρα!

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΔΩΦ)

ΡΩΣ

Νὰ κι' ὁ Μακδώφ! — Αἶ, φίλε μου, ὁ κόσμος πῶς τὰ 'πάγει;

ΜΑΚΔΩΦ

Καὶ δὲν τὸν βλέπεις;

ΡΩΣ

Τοὺς φονεῖς τοὺς ἡῦραν τίνες εἶναι;

ΜΑΚΔΩΦ

'Εκεῖνοι ποῦ ἐφόνευσεν ὁ Μάκβεθ!

ΡΩΣ

'Ω Θεέ μου!

Καὶ τί καλὸν ἐπρόσμεναν;

ΜΑΚΔΩΦ

'Ἄλλοι τοὺς εἶχαν βάλλει. —

Τοῦ βασιλέως τὰ παιδιὰ, ὁ Δοναλθαῖν κι' ὁ Μάλκολμ,
κρυφὰ κ' οἱ δύο ἔφυγαν, ὥστ' εἶναι ὑποψία
ὅτ' εἶν' ἐκεῖνοι ἔνοχοι.

ΡΩΣ

Καὶ τοῦτο παρὰ φύσιν!

Φιλοδοξί' ἀπρόβλεπτη, τὴν μέλλουσαν τροφήν σου
τὴν κατατρώγεις μόνη σου! — Καὶ βασιλεὺς θὰ γείνη
ὁ Μάκβεθ ἴσως;

ΜΑΚΛΩΦ

"Ἐγείνε, καὶ εἰς τὸ Σκῶν ἐπῆγε

διὰ τὴν στέψιν.

ΡΩΣ

Κι' ὁ νεκρὸς τί ἔγείνε τοῦ Δώγκαν;

ΜΑΚΛΩΦ

"Σ τ' ἀγιασμένα χῶματα κ' ἐκείνον τὸν ἐπῆγαν
ἐκεῖ ποῦ μένουν τὰ ὀστά τῶν πρώην βασιλέων.

ΡΩΣ

Καὶ σὺ πηγαίνεις εἰς τὸ Σκῶν;

ΜΑΚΛΩΦ

"Ὅχι, ἐξ ἀδελφῆ μου.

Διὰ τὸ Φάϊφ ξεκινῶ.

ΡΩΣ

"Ἐγὼ 'ς τὸ Σκῶν θὰ 'πάγω.

ΜΑΚΛΩΦ

Εἶθε νὰ ἐβγουν εἰς καλὸν ὅσα ἐκεῖ θὰ γείνουν!

"Υγίαινε, καὶ ἄμποτε νὰ στρώσῃ 'ς τὰ κορμιά μας
καλλίτερον ἀπ' τὴν πρώτην μας ἢ νέα φορεσιά μας.

ΡΩΣ

"Ὡρα καλή, πατέρα μου!

ΓΕΡΩΝ

Νᾶν' ὁ Θεὸς μαζί σου,

καὶ μ' ὅποιον 'ξεύρει τὸ κακὸν εἰς ἀγαθὸν νὰ τρέψῃ
καὶ τὸν ἐχθρὸν του δύναται εἰς φίλον του νὰ στρέψῃ.

('Ἐξέρχονται).

ΠΡΑΞΙΣ ΤΡΙΤΗ

ΣΚΗΝΗ Α'

Ἐν τῷ βασιλικῷ ἀνακτόρῳ εἰς Φόρες.

(Εἰσέρχεται ὁ ΒΑΓΚΟΣ).

ΒΑΓΚΟΣ

Ἴδου, τὰ ἔχεις: Βασιλεὺς καὶ Καουδῶρ καὶ Γλάμης,
τὰ πάντα ὅσα ἔταξαν αἱ τρεῖς των. Καὶ φοβοῦμαι
ὅτι τὸ πᾶν ἐπρόδωκες διὰ νὰ τ' ἀποκτήσης!

Ἄλλ' εἶπὸν δὲν θὰ τὰ χαρῆ αὐτὰ ἢ γενεά σου,
κ' ἐγὼ θὰ γείνω κεφαλὴ καὶ ρίζα βασιλέων.

Ἐὰν ἀπὸ τὸ στόμα των ἐξέρχεται ἀλήθεια, —
καθὼς σοῦ τὸ ἀπέδειξαν τὰ λόγια των, ὦ Μάκβεθ, —
εἰάν αἱ προφητεῖαι των ἀλήθευσαν ἔς ἐσένα,
καὶ εἰς ἐμένα διατί νὰ μὴν ἐπαληθεύσουν;
Καὶ διατί καθὼς ἐσύ κ' ἐγὼ νὰ μὴν ἐλπίζω;

Ἄλλ' ὅμως σιωπὴ!

Σάλπιγγες. Εἰσέρχονται ὁ ΜΑΚΒΕΘ ὡς βασιλεὺς, ἡ Λαίδη
ΜΑΚΒΕΘ ὡς βασίλισσα, ὁ ΛΕΝΩΣ, ὁ ΡΩΣ.

* Ἀρχόντες, ἀρχόντισσαι καὶ συνοδία.

ΜΑΚΒΕΘ

Ἴδου ὁ πρῶτιστός μας φίλος!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

"Αν ἔλειπε, μέγα κενόν θὰ εἶχε ἡ ἑορτή μας,
ὡσάν νά ἔλειπε τὸ πᾶν!

ΜΑΚΒΕΘ

Θὰ ἔχωμεν ἀπόψε
συμπόσιον ἐπίσημον. Παρακαλῶ νά ἔλθης.

ΒΑΓΚΟΣ

'Σ τοὺς ὀρισμούς σου! Μ' ἔχεις δὲ εἰς τὰ προστάγματα σου
δεμένον μ' ἄλυτα δεσμά.

ΜΑΚΒΕΘ

Σκοπεύεις νά ἱππεύσης;

ΒΑΓΚΟΣ

Μάλιστα!

ΜΑΚΒΕΘ

"Ἦθελα πολὺ τὴν γνώμην σου εἰς κάτι.
Τὴν ἡῶρα πάντοτε σωστὴν καὶ γνωστικὴν. 'Ἄλλ' ὅμως
δὲν εἶναι βία· αὔριον ζητῶ νά μοῦ τὴν δώσης.—
Κι' ὡς ποῦ πηγαίνεις;

ΒΑΓΚΟΣ

"Ὡς ἐκεῖ ποῦ νά περάσῃ ἡ ὥρα
ἕως τὸ δεῖπνον. 'Ἄλλ' εἰάν δὲν τρέχῃ τ' ἄλογόν μου,
τότε μιάν ὥραν ἢ καὶ δυὸ θὰ κλέψω ἀπ' τὴν νύκτα.

ΜΑΚΒΕΘ

Μὴ λείψης 'ς τὸ συμπόσιον.

ΒΑΓΚΟΣ

Βεβαίως δὲν θὰ λείψω.

ΜΑΚΒΕΘ

Μανθάνω ὅτι ἔφυγαν οἱ δυὸ ἐξάδελφοί μου,

Ἐς τὴν Ἰρλανθίαν ἕνας τῶν, ὁ ἄλλος ἔς τὴν Ἀγγλίαν,
 κι' ἀντὶ τὴν ἀμαρτίαν τῶν νὰ ἐξομολογήσουν,
 ἄλλα τῶν ἄλλων φλυαροῦν εἰς ὅσους τοὺς ἀκούουν!
 Ἄλλ' αὔριον τὰ λέγομεν. Θὰ ἔχωμεν συγχρόνως
 καὶ ἄλλα νὰ κυττάζωμεν συμφέροντα τοῦ Κράτους.
 Πήγαινε τώρα, καὶ καλὴν ἐπιστροφήν τὸ βράδυ!
 Μαζί σου τώρα καὶ ὁ Φλῆνς θὰ ἔλθῃ:

ΒΑΓΚΟΣ

Ναί, θὰ ἔλθῃ.

Καιρὸς νὰ φεύγωμεν.

ΜΑΚΒΕΘ

Γοργὰ νὰ εἶναι τ' ἄλογά σας
 καὶ ἀσφαλῆ τὰ πόδια τῶν. Ἡ ὥρα ἢ καλὴ σας!

({Ἐξέρχεται ὁ ΒΑΓΚΟΣ}).

Ὡς τὰς ἐπτὰ καθένας σας ἄς κάμῃ ὅ,τι θέλει.
 Διὰ νὰ μ' εἶν' ἡ συντροφιά ἀκόμη γλυκυτέρα,
 κι' ἐγὼ σκοπεύω μόνος μου νὰ μείνω ὡς τὸ βράδυ.
 Λοιπόν, μαζί σας ὁ Θεός!

({Ἐξέρχονται πάντες πλὴν τοῦ ΜΑΚΒΕΘ καὶ ἑνὸς ὑπηρέτου}).

ΜΑΚΒΕΘ

Ἐσύ, — ἐσένα λέγω·
 ἀκόμη δὲν ἐφάνησαν οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἐ τοῦ παλατιοῦ, αὐθέντα μου, τὴν θύραν περιμένουν.

ΜΑΚΒΕΘ

Πήγαινε, φέρε τους ἐδῶ.

({Ἐξέρχεται ὁ ὑπηρέτης}).

Νὰ εἶμ' αὐτὸ ποῦ εἶμαι

δὲν εἶναι τίποτε, — ἐκτός καὶ ἀσφαλῆς ἂν ἦμαι!
 Ὁ φόβος μὲ ἐκυρίευσε τοῦ Βάγκου. Ἔχει κάτι
 βασιλικὸν ἐπάνω του, ποῦ προκαλεῖ τὸν φόβον.
 Τὰ πάντα εἶναι ἄξιος αὐτὸς νὰ τὰ τολμήσῃ,
 κ' εἰς τὴν ἀκαταδάμαστην ἀνδρείαν τῆς ψυχῆς του
 ὑπάρχει καὶ ἡ φρόνησις, ποῦ ὁδηγεῖ τὸ χέρι
 ποῦ νὰ κτυπήσῃ ἀσφαλῶς. Μόνον αὐτὸν φοβοῦμαι,
 μόνον αὐτόν! — Ὁ δαίμων τοῦ ἐμένα μ' ἀμαυρόνει
 καθὼς καὶ τὸν Ἀντώνιον τοῦ Καίσαρος ὁ δαίμων!¹⁹
 Ὅποτε μ' ἐχαιρέτισαν αἱ τρεῖς ὡς βασιλέα
 ἐθύμωσε, κ' ἐζήτησε κ' αὐτὸν νὰ τοῦ λαλήσουν·
 κ' ἐκεῖναι τὸν προφήτευσαν πατέρα βασιλέων.
 Διάδημα μοῦ ἔβαλαν ἔς τὴν κεφαλὴν μου στεῖρον, —
 ἄκαρπον σκῆπτρον νὰ κρατῶ μοῦ ἔδωκαν ἔς τὸ χέρι,
 διὰ νὰ μοῦ ἀφαιρεθῇ κατόπιν ἀπὸ ξένους,
 χωρὶς νὰ ἔχω τέκνον μου ἐγὼ διάδοχόν μου!
 Λοιπὸν, πρὸς χάριν τῆς σποράς τοῦ Βάγκου, τὴν ψυχὴν μου
 ἐγὼ τὴν ἐκηλίδωσα, κ' ἐσκότωσα τὸν Δῶγκαν,
 κ' ἐγέμισα τὸν κάλυκα τῆς συνειδήσεώς μου
 φαρμάκια; ἔς τὸν ἀντίπαλον τοῦ ἀνθρωπίνου γένους
 παρέδωκα τ' ἀθάνατον ἐγὼ κειμήλιόν μου,
 διὰ νὰ γείνουν βασιλεῖς μετέπειτα ἐκεῖνοι;
 Οἱ υἱοὶ τοῦ Βάγκου βασιλεῖς! Παρὰ νὰ γείνη τοῦτο,
 ἔλα, ὦ Τύχη, πρόβαλε καλλίτερα ἐμπρὸς μου,
 νὰ πολεμήσωμεν μαζί, ὅσον ζωὴ μοῦ μένει! . . .
 Ποιὸς εἶν' ἐκεῖ;

(Εἰσέρχεται ὁ ΥΠΗΡΕΤΗΣ ἀκολουθούμενος ὑπὸ δύο ΔΟΛΟΦΟΝΩΝ).

ΜΑΚΒΕΘ

Πήγαινε σύ· περίμενε 'ς τὴν θύραν

ὡς ποῦ νὰ κράξω.

('Ἐξέρχεται ὁ ὑπηρέτης).

Χθὲς μὲ σὰς δὲν ἦτο ποῦ τὰ εἶπα;

Λ' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Μάλιστα, αὐθέντα μου.

ΜΑΚΒΕΘ

Λοιπόν, 'σκεφθήκετ' ὅσα εἶπα;

'Εκεῖνος σὰς κατέτρεξε τὰ περασμένα χρόνια,

ἐκεῖνος, νὰ τὸ 'ξεύρετε· ὄχι ἐγὼ ποτέ μου,

καθὼς τὸ ἐνομίζετε! 'Εγὼ εἶμαι ἀθῶος!

Αὐτὸ σὰς τὸ ἀπέδειξα· φῶς φανερόν σὰς εἶπα

τὸ ποιὸς καὶ πῶς σὰς ἐπαιξε, τί μέσα, τί ἀπάτην·

τὰ πάντα σὰς ἐξήγησα εἰς τρόπον ποῦ καθένας

ὅσον κι' ἂν ἔχη 'λίγον νοῦν, 'μισὴν ψυχὴν κι' ἂν ἔχη

νὰ 'πῆ: Αὐτὰ τὰ ἔκαμεν ὁ Βάγκος!

Λ' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Μᾶς τὰ εἶπες.

ΜΑΚΒΕΘ

'Ἐπῆγα καὶ μακρύτερα. Καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον

σὰς ξαναέφερα ἐδῶ. — Εἰπέτε μου νὰ 'ξεύρω:

τόσον μεγάλη ὑπομονὴ σὰς κυριεύει, ὥστε

νὰ παραβλέψετε αὐτό, ἢ μὴ κ' οἱ δύο εἴσθε

τόσον καλοὶ Χριστιανοὶ ὥστε 'ς τὴν προσευχὴν σας

παρακαλεῖτε δι' αὐτὸν καὶ διὰ τὰ παιδιὰ του,

αὐτὸν τὸν καλὸν ἄνθρωπον, ποῦ ἤνοιξε τὸν τάφον

καὶ ἔφερε τὴν ζητανιὰ εἰς σὰς καὶ τοὺς 'δικούς σας;

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Αὐθέντα, ἄνδρες εἴμεθα!

ΜΑΚΒΕΘ

ὦ ναί· ἔς τοὺς καταλόγους

ὡς ἄνδρες λογαριάζεσθε, καθὼς κ' οἱ σκύλοι ὄλοι, —
 αὐλόσκυλοι, μανδρόσκυλοι, λαγωνικά, ζαγάρια,
 θαλασσινοί, μισόλυκοι, μικρὰ σκυλάκια, μοῦργοι,
 ὄλοι των σκύλοι λέγονται. Ἀλλὰ τοὺς ξεχωρίζει
 καθένα ἡ ἀξία του· γοργὸς ὁ ἕνας εἶναι,
 ἄργος ὁ ἄλλος, κυνηγὸς, πιστὸς, ἀνοικτομμάτης,
 καθεὶς κατὰ τὸ χάρισμα ποῦ ἔχει ἀπ' τὴν φύσιν·
 ὥστε προσθήκη ὁ καθεὶς ξεχωριστὴν λαμβάνει
 ἔς τὴν γενικὴν καταγραφὴν, ὅπου μὲ μίαν λέξιν
 ὄλους τοὺς ἔγραψαν μαζί. Τὸ ἴδιον κ' οἱ ἄνδρες. —
 Λοιπὸν καὶ σεῖς, ἀπ' τὸν σωρὸν ἂν σᾶς χωρίζη κάτι,
 εἰάν ἔς τὴν ἀνθρωπότητα οἱ ἔσχατοὶ δὲν εἴσθε,
 εἰπήτέ μου το· — τότε ἐγὼ θὰ σᾶς ξεμυστερεύσω
 πρᾶγμα, ποῦ ἂν ἐκτελεσθῆ, θὰ φάγη τὸν ἐχθρόν σας,
 καὶ σᾶς εἰς τὴν καρδίαν μου θὰ σᾶς ἀλυσσοδέσῃ
 κ' εἰς τὴν ἀγάπην μου, — ἐμῷ, ποῦ ἡ ζωὴ του εἶναι
 ἀρρώστια μου, κ' ὑγεία μου θὰ ἦν ὁ θάνατός του²⁰!

Β' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Εἴμ' ἄνθρωπος, αὐθέντα μου, ἀγριωμένος τόσον
 ἀπὸ τοῦ κόσμου τ' ἄδικα κ' ἀπ' τὴν καταδρομὴν του,
 ὥστε τὰ πάντα τ' ἀψηφῶ ἔς τὸ πείσμα του!

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Κ' ἐμένα

ἡ συμφορὰ μ' ἀπέκαμε, μ' ἔδειρ' ἡ Τύχη τόσον,

ποῦ δὲν τὸ ἔχω τίποτε νὰ παίξω τὴν ζωὴν μου,
καὶ ἢ τὴν ξεφορτόνομαι ἢ τὴν καλλιτερεύω.

ΜΑΚΒΕΘ

Κ' οἱ δύο τὸ γνωρίζετε: ἐχθρὸς σας εἶν' ὁ Βάγκος!

ΟΙ ΔΥΟ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ

Ἐχθρὸς μας εἶν', αὐθέντα μου!

ΜΑΚΒΕΘ

Κ' ἐχθρὸς 'δικὸς μου εἶναι!

Τόσον ἐχθρὸς, ποῦ ὅσον ζῆ καὶ ὅσον ἀναπνέει,
κάθε στιγμή του μαχαιριά 'ς τὰ σωθικά μου εἶναι!
'Απὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς 'μπαροῦσα νὰ τὸν 'εγάλω
'ς τὸ φανερόν, καὶ νόμος μου νὰ ἦν' ἡ θέλησίς μου.
Πλὴν δὲν συμφέρει, ἐπειδὴ κάποιοι 'δικοί του φίλοι,
εἶναι καὶ φίλοι μου. Λοιπὸν διὰ νὰ μὴ τοὺς χάσω.
θὰ φαίνωμ' ὅτι τὸν θρηνώ, ἐνῶ τὸν καταστρέφω.
'Ἰδοὺ δ' λόγος διατί ζητῶ τὴν συνδρομὴν σας,
ὥστε τὸ πρᾶγμα νὰ κρυφθῆ ἀπ' τῶν πολλῶν τὰ 'μάτια,
διὰ πολλὰς καὶ σοβαρὰς αἰτίας.

Β' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Ὅ,τι θέλεις,

αὐθέντα. θὰ τὸ κάμωμεν!

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Καὶ ἂν μὲ τὴν ζωὴν μας...

ΜΑΚΒΕΘ

Λάμπει ἡ καρδιά 'ς τὰ 'μάτια σας! Μιὰ ὥρα πρὶν περάσῃ
θὰ σᾶς εἶπῶ ποῦ ἔχετε νὰ κάμετε καρτέρι,
ποιᾶν ὥραν νὰ διαλέξετε, ποῖαν στιγμὴν, — τὰ πάντα!

Τὸ πρᾶγμα πρέπει ἄφευκτα τὴν νύκτ' αὐτὴν νὰ γείνη,
 κάπως μακρὰν ἀπὸ ἐδῶ· διότι, μὴ ξεχνᾶτε
 ὅτ' εἶν' ἀνάγκη νὰ φανῶ ἀθῶος. Καὶ μαζὶ του, —
 μὴ μείνη εἰς τὸ ἔργον μας ἡ ῥόζος ἡ σχισμάδα, —
 πρέπει συγχρόνως καὶ ὁ Φλῆνς, ποῦ θὰ τὸν συνοδεύη,
 μαζὶ μὲ τὸν πατέρα του νὰ ἔβγη ἀπ' τὴν μέσση!
 Συγχρόνως ναῦρη καὶ αὐτὸν ἡ Μοῖρα ἡ κακὴ του!
 Λοιπὸν, ἀποφασίσετε. — Πηγαίνω κ' ἐπιστρέφω.

ΟΙ ΔΥΟ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ

Αὐθέντα, τὴν ἀπόφασιν τὴν ἔχομεν παρμένην.

ΜΑΚΒΕΘ

Μέσα πηγαίνετε, κ' εὐθὺς θὰ ἔλθω νὰ σᾶς εὔρω.

(Ἐξέρχονται οἱ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ).

Τετέλεσται! Ἐς τοὺς οὐρανοὺς, ὦ Βάγχε, ἀνθ' ἀναίθης,
 θάχης ἀπόψε ἔς τὰ ἐκεῖ τὸν δρόμον νὰ γυρεύης!

ΣΚΗΝΗ Β'

Ἐν τῷ μεγάρῳ.

(Εἰσέρχεται ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ καὶ ΥΠΗΡΕΤΗΣ).

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἐφυγ' ὁ Βάγχος;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ναί, ἀλλὰ τὸ βράδου ἐπιστρέφει.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἐς τὸν βασιλέα πῆγαινε κ' ἐκ μέρους μου εἰπέ του
 ὅτ' ἤθελα, ἀν εὐκαιρῆ, νὰ τοῦ εἰπῶ δυὸ λόγια.

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Ἀμέσως. (Ἐξέρχεται).

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Κέρδος μάταιον, ὠφέλεια χαμένη,
 νὰ ἔχη τις ὅ,τι ποθεῖ, κι' ἀνήσυχος νὰ μένη.
 Καλλίτερα νὰ ἦμ' ἐγὼ ἐκεῖνος ὁποῦ πάγει,
 παρὰ νὰ τὸν κατέστρεψα κ' ἡ λύπη νὰ μὲ φάγη!

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΒΕΘ)

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Τί γίνεσαι, αὐθέντα μου; Κατάμονος τί μένεις,
 μὲ συντροφιάν τὰ θλιβερὰ φαντάσματά σου μόνον;
 Τί τρέφεσαι μὲ στοχασμούς, ποῦ ἔπρεπε νὰ ἦσαν
 μ' αὐτούς ποῦ συλλογίζεσαι μαζί κι' αὐτοὶ θαμμένοι;
 Ὅσα δὲν ἔχουν ἰατρικόν, νὰ λησμονοῦνται πρέπει!
 Τὸ ὅ,τι ἔγειν', ἔγεινε!

ΜΑΚΒΕΘ

Ἐκόψαμεν τὸ φίδι.

ἀλλὰ δὲν τὸ σκοτώσαμεν. Θὰ ἰατρευθῇ ἡ πληγὴ του,
 θὰ στυλωθῇ, κι' ὁ κίνδυνος καὶ πάλιν τοῦ ὄντισυ του
 τὸν δόλον μας τὸν μάταιον θὰ ξαναφοβερίζη.

Ἄλλὰ τὸ σύμπαν ἄς χαθῇ, οἱ κόσμοι ἄς χαλάσουν,
 παρὰ νὰ κρυφοτρώγωμεν μὲ φόβους τὸ ψωμί μας,
 κι' ὁ ὕπνος νὰ μᾶς ἔρχεται τὴν νύκτα, ταραγμένος
 ἀπ' τ' ἄγρια ὀνειράτα ποῦ μᾶς τρομάζουν! Ὅχι!

Καλλίτερα νὰ ἤμεθα μὲ τοὺς ἀποθαμένους,—
 μ' ἐκείνους ποῦ ἐστείλαμεν ἔς τοῦ τάφου τὴν εἰρήνην
 διὰ νὰ ζήσωμεν ἡμεῖς τὸν βίον ἐν εἰρήνῃ,—
 παρὰ τὸν νοῦν μας βάσανα αἰώνια νὰ τρώγουν!

Ὁ Δώγκαν ἀναπαύεται ἔς τὸ μνήμα του. Κοιμᾶται τοῦ βίου τὸν παροξυσμὸν τὸν ἑλύττωσεν ἐκεῖνος· ἡ προδοσία ἔκαμε ὅ,τι εἶχε νὰ τοῦ κάμη.
Ἐκεῖ ποῦ εἶναι, μάχαιρα, φαρμάκι δὲν τὸν φθάνει, οὔτε ὁ δόλος συγγενῶν, οὔτε ἡ ἔχθρα ξένων· τίποτ' ἐκεῖ νὰ φοβηθῇ αὐτός, δὲν ἔχει!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἔλα,

αὐτὰ τ' ἀγριωμένα σου τὰ ἄματια πράυνέ τα·
ἔς τὸ δεῖπνον κύτταξ' εὐθυμος καὶ ζωηρὸς νὰ ἦσαι.

ΜΑΚΒΕΘ

Θὰ ἦμ', ἀγάπη μου. Καὶ σὺ προσπάθησε νὰ ἦσαι.
Νὰ ἔχης δὲ κατ' ἐξοχὴν τὸν νοῦν σου εἰς τὸν Βάγκον.
Ἐς τὸ ἄματι σου, ἔς τὴν γλῶσσάν σου ἐκεῖνος νὰ πρωτεύη.
Ὁ κίνδυνος δὲν ἔλειψεν, ἐνόσω εἶν' ἀνάγκη
νὰ πλύνωμεν τὴν δόξαν μας εἰς τὰ νερά τοῦ δόλου
καὶ πάντοτε νὰ ἔχωμεν κ' οἱ δυὸ τὸ πρόσωπόν μας
ὡς προσωπίδα τῆς καρδιάς, διὰ νὰ μᾶς τὴν κρύπτη.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἄφες τ' αὐτά!

ΜΑΚΒΕΘ

Ἔω! τὴν ψυχὴν ἔχω σκορπιούς γεμάτην!
Κι' ὁ Βάγκος καὶ τὸ τέκνον του ἀκόμη ζεῖν, τὸ ζεύρεις;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Αἰώνιον συμβόλαιον μὲ τὴν ζωὴν δὲν ἔχουν!

ΜΑΚΒΕΘ

Τὰ πάντα δὲν ἐχάθησαν. Ἀθάνατοι δὲν εἶναι.

Λοιπὸν καὶ σὺ κάμε καρδιά. Ἀπόψε, πρὶν ἀρχίσῃ
 μέσ' ἔς τὰς καμάραις νὰ πετᾷ τυφλὰ ἢ νυκτερίδα,
 πρὶν κράξῃ τὸν ἀσκάθαρὸν ἢ σκοτεινὴ Ἑκάτη
 τὸ νυσταγμένον σήμαντρον τῆς Νύκτας νὰ βούσῃ,
 πρᾶγμα φρικτὸν καὶ φοβερὸν θὰ γείνη!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Τί θὰ γείνη;

ΜΑΚΒΕΘ

Ἀγάπη μου, καλλίτερα ἐσὺ νὰ μὴ τὸ ξεύρῃς,
 ὡς ποῦ νὰ ἔχῃς νὰ χαρῆς ἀφοῦ θὰ γείνη! — Ἔλα,
 ἔλα. ὦ Νύκτα σκοτεινὴ, τὸν πέπλον σου νὰ ρίξῃς
 ἔς τὰ ἴμαθια τὰ εὐαίσθητα τῆς ἀγαθῆς Ἡμέρας!
 ὦ ἔλα μὲ ἀόρατον αἱματωμένον χεῖρ
 νὰ σχίσῃς τὸ συμβόλαιον, κομματικὰ νὰ τὸ κάμῃς
 τὸ μέγα τὸ συμβόλαιον ποῦ μὲ κεράνει ἐμένα²¹!
 Πήζει τὸ φῶς, ὁ κόρακας παίρνει τὸ πέταγμα του
 ἔς τὸ δάσος του. Τὰ πλάσματα τ' ἀθῶα τῆς Ἡμέρας
 ἀρχίζουν νὰ κουρνιάζονται νὰ γλυκοησυχᾶσουν,
 ἐνῶ τὰ μαῦρα ἐξυπνοῦν δαιμόνια τοῦ σκότους
 ἔς τὸ ἀρπαγματῶν νὰ χυθοῦν! — Θαυμάζεις μ' ὅσα λέγω;
 Ἠσύχασε, ἠσύχασε! Ὅ,τι καὶ ἂν ἀρχίσῃ
 μὲ τὸ κακὸν νὰ σπεῖρεται, μὲ τὸ κακὸν θ' αὐξήσῃ! —
 ('Εξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Γ'

Δάσος παρὰ τὰ ἀνάκτορα.

(Εἰσέρχονται τρεῖς ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ)

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Ποιὸς νὰ μᾶς κάμῃς συντροφιά σ' ἔστειλ' ἐδῶ;

Γ' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Ὁ Μάκβεθ²².

Β' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Τί τὸν ὑποπτευόμεθα ἀφοῦ σωστά τὰ λέγει,
ποιοὶ εἴμεθα, τί ἔχομεν νὰ κάμωμεν, τὰ πάντα
καθὼς μᾶς τὰ παρήγγειλεν;

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Μεῖνε λοιπὸν μαζί μας. —

Τὸ φῶς ἀκόμη ποῦ καὶ ποῦ τὴν δύσιν χαρακόνει.
Τώρα ἔς τὸν δρόμο τ' ἄλογο κεντᾶ ὁ ταξειδιώτης
νὰ φθάσῃ γρήγορα ἐκεῖ ὅπου θὰ ξενυκτίσῃ.
Ὅπου κι' ἂν ἦναι θὰ φανῇ κι' αὐτὸς ποῦ καρτεροῦμεν.

Γ' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

,Ακούω ποδοβολητόν.

Φέξετ' ἐδῶ! Ποῦ εἰσθε;

Β' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Ἐκεῖνος εἶναι βέβαια! Οἱ ἄλλοι ἦλθαν ὅλοι!

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Τὰ ἄλογα του ἔφυγαν!

Γ' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Συνήθειά του εἶναι.

Πεζὸς πηγαίνει ἀπ' ἐδῶ ἔς τοῦ παλατιοῦ τὴν θύραν.

Β' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Ἔρχονται φῶτα!

Γ' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Εἶν' αὐτός!

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

'Επάνω του κ' οί τρεῖς μας!

(Εἰσέρχονται ὁ ΒΑΓΚΟΣ, καὶ ὁ ΦΛΗΝΣ κρατῶν δαυλόν.)

ΒΑΓΚΟΣ

'Ωσὰν νὰ φαίνεται ὁ καιρὸς πρὸς τὴν βροχὴν.

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

"Ἄς βρέξη!

('Επιπίπτουσι κατ' αὐτοῦ οἱ δολοφόνοι).

ΒΑΓΚΟΣ

"ὦ! προδοσία! Φύγε, Φλῆνς! "ὦ, φύγε, φύγε, φύγε!

'Ἴσως ἐσὺ μ' ἐκδικηθῆς! "ὦ! φύγε! — "ὦ προδότη!

('Ἀποθνήσκει. Ὁ ΦΛΗΝΣ φεύγει.)

Γ' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Τὰ φῶτα ποῖος τὰ εἰσβυσε;

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Δὲν ἔπρεπε νὰ σβύσουν;

Γ' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

'Ὁ ἕνας μόνον ἔπεσε. Μᾶς ἔφυγε ὁ υἱὸς του²³.

Β' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Τότ' ἡ μισή μας ἡ δουλειὰ πηγαίνει ἔς τὰ χαμένα.

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

'Εκεῖνο τώρα πῶγεινε ἄς ἴπαμε νὰ τὸ ποῦμε.

('Εξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Δ'

Συμπόσιον ἐν τοῖς ἀνακτόροις.

(Εἰσέρχονται ὁ ΜΑΚΒΕΘ, ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ, ὁ ΡΩΣ,
ὁ ΛΑΙΝΩΣ, ΜΕΓΙΣΤΑΝΕΣ καὶ ὑπηρέται).

ΜΑΚΒΕΘ

Λάβετε θέσιν. Ὁ καθείς γνωρίζει τὸν βαθμὸν του.
Καλῶς ὠρίσεται ὅλοι σας, κί' ὁ ἔσχατος κί' ὁ πρῶτος!

ΠΑΝΤΕΣ

Εὐχαριστοῦμεν, βασιλεῦ.

ΜΑΚΒΕΘ

Θά μείνω μεταξὺ σας,
ὡσάν νά ἤμαί ταπεινός κί' ἐγὼ προσκεκλημένος,
καὶ ὄλους ἡ βασίλισσα ἄς μᾶς φιλοξενήσῃ,
καὶ τὸ καλῶς μᾶς ἤλθετε ἄς τὸ εἰπῇ ἐκείνη.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Εἶπέ το σὺ ἐκ μέρους μου εἰς τοὺς καλοὺς μᾶς φίλους.
Τὸ λέγει ἔς ὄλους τῶν μαζί ἐμένα ἡ καρδιά μου.

(Ὁ Α΄ ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ ἐμφανίζεται ἐπὶ τῆς θύρας).

ΜΑΚΒΕΘ

Ἴδέ, κί' αὐτοὶ μὲ τὴν καρδιάν εὐχαριστῶ σοῦ λέγουν.
Καθίσητε ὄλοι σας. Ἐδῶ ἔς τὴν μέσην θά καθίσω.
Χαρῆτε, ξεφαντώσετε. — Τώρα εὐθύς θά ἔλθω
νά πιῶ εἰς τὴν ὑγείαν σας. (Βαδίζει πρὸς τὴν θύραν).

Γεμάτο αἷμα εἶνε

τὸ πρόσωπόν σου, ἄνθρωπε!

ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Εἶναι τοῦ Βάγκου αἷμα!

ΜΑΚΒΕΘ

Καλλίτερα ἐπάνω σου ἢ μέσα 'ς τὸ κορμί του!
Τὸν ἐξεκάμετε;

ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Ἐγὼ ἔκοψα τὸν λαιμό του!

ΜΑΚΒΕΘ

Ἄ! λαιμοκόπος τὸ λοιπὸν κανεὶς καλλίτερός σου!
καλὸς κ' ἐκεῖνος ποῦ τοῦ Φλήνης τοῦ ἔκαμε τὰ ἴδια.
Ἄν σὺ τὸ ἔκαμες κι' αὐτό, τότε δὲν ἔχεις ταῖρι!

ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Ὁ Φλήνης, αὐθέντα, ἔξέφυγε!

ΜΑΚΒΕΘ (καθ' ἑαυτὸν)

Τότε λοιπὸν καὶ πάλιν
ἄρρωστος εἶμαι! Εἶδε μὴ ἐξαιρετὰ θὰ ἦμουν²⁴,
'σάν μάρμαρον ἀκέραιος καὶ στερεὸς 'σάν βράχος,
'σάν τὸν ἀέρα ἐλαφρὸς ἐλόγουρά μου! Τώρα
εἶμαι σφιγμένος, δέσμιος, κλεισμένος, πλακωμένος,
δεμένος χειροπόδαρά μὲ φόβους κ' ὑπόψιας! —
Ἄλλὰ, εἰπέ μου, ἔχομεν τοῦλάχιστον τὸν Βάγχον;

ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Τὸν ἔχομεν, αὐθέντα μου, 'ς ἓνα χανδάκι μέσα,
μὲ εἴκοσι ὀρθάνοικταις πληγαῖς 'ς τὴν κεφαλὴν του.
Ἄπο αὐταῖς τοῦ ἔφθανε καὶ μιὰ!

ΜΑΚΒΕΘ καθ' ἑαυτὸν

Καλὸν καὶ τοῦτο!

Τὸ μέγα φίδι ἔλειψε. Ἐσώθη τὸ σκουληκι
καὶ ἔχει μέσα του ζωὴν ὡς πού νὰ ἔλθ' ἡ ὥρα

νά χύση τὸ φαρμάκι του· τώρα δὲν ἔχει 'δόντια!
Φύγε! Σὲ βλέπω αὔριον. (Ἐξέρχεται ὁ ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ).

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Πῶς δὲν μᾶς ζωηραίνεις,
αὐθέντα; Τὸ συμπόσιον δὲν ἔχει πλέον χάριν
ἐὰν ἐνόσω γίνεται, κανεὶς δὲν συχνοβλέπη
ὅτι φιλεῖ με χάραν ἐκεῖνος ποῦ φιλεῖ.
Ἄν ἦναι μόνον τὸ φαγί, τρώγει κανεὶς καὶ μόνος·
τοῦ φαγητοῦ καρύκευμα εἶν' ἡ φιλοφροσύνη· —
χωρὶς αὐτὴν ἡ συντροφιά δὲν ἔχει νοστιμάδα.

ΜΑΚΒΕΘ

Ἐσύ, γλυκέ μου σύμβουλε! — Λοιπόν, ἔς τὴν ὄρεξίν σας
εὐχομαι χώνευσιν καλήν, καὶ εἰς τὰ δύο ὑγείαν!

ΛΕΝΟΣ

Δὲν κάθεται, αὐθέντα μου;

(Εἰσέρχεται ἡ σκιά τοῦ ΒΑΓΚΟΥ καὶ κάθηται εἰς τὴν θέσιν τοῦ ΜΑΚΒΕΘ).

ΜΑΚΒΕΘ

Ἡ στέγη μᾶς ἀπόψε
τὴν δόξαν θὰ ἐσκέπαζεν αὐτοῦ τοῦ τόπου ὅλην,
ἐὰν ἐδῶ ἦτο παρὼν κι' ὁ Βάγκος μας. — Ἄλλ' ὅμως
καλλίτερα νὰ ἔπταισε καὶ μαλλωμα ν' ἀξίζη,
παρὰ νὰ ἐκακόπαθε ὥστε νὰ ἀξίζη λύπην.

ΡΩΣ

Τὸν ἑαυτὸν του ἀδικεῖ ἂν ἔλειψε νὰ ἔλθῃ.
Δὲν κάθεται, αὐθέντα μου, καὶ σύ, νὰ μᾶς τιμήσης;

ΜΑΚΒΕΘ

Εἶναι γεμάτη ἡ τράπεζα.

ΛΕΗΩΣ

Ἴδου ἐδῶ μιὰ θέσις.

ΜΑΚΒΕΘ

Ποῦ;

ΛΕΗΩΣ

Νά, ἐδῶ. — Τί ἔπαθες καὶ εἶσαι ταραγμένος;

ΜΑΚΒΕΘ

Ποιὸς ἀπὸ σᾶς τόκαμ' αὐτό;

ΑΡΧΟΝΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ

Τί πρᾶγμα, ὦ αὐθέντα;

ΜΑΚΒΕΘ πρὸς τὸ φᾶσμα.

Δὲν ἤμπορεῖς νὰ μοῦ εἶπῃ ὅτι ἐγὼ σοῦ πταίω! . . .
Μὴ τὰ μαλλιά σου μοῦ κινῆς τὰ αἱματοβαμμένα!

ΡΩΣ

Δὲν εἶναι, ἄρχοντες, καλὰ ὁ Μάκβεθ! Σηκωθῆτε!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Καθήσετε, ὦ ἄρχοντες. Αὐτὰ συχνὰ τὰ ἔχει,
καὶ ἀπὸ νέος μάλιστα! Κανεῖς σας μὴ σαλεύσῃ!
Εἶναι τὸ πρᾶγμα τῆς στιγμῆς! Θὰ τοῦ περάσῃ τώρα.
Ἄνισως τὸν προσέχετε καὶ τὸν παρατηρεῖτε
θὰ πειραχθῇ, καὶ τὸ κακὸν χειρότερον θὰ γείνη!
Ἀφῆτέ τον καὶ τρώγετε, ὦ φίλοι. —

(Πλησιάζουσα πρὸς τὸν Μάκβεθ) Ἄνδρας εἶσαι;

ΜΑΚΔΩΦ

Ναί! Κ' εἶμαι ἄνδρας τολμηρός, ἀφοῦ τολμῶ καὶ βλέπω
ἐκεῖνο ποῦ θὰ τρώμαζε κι' ὁ Σατανᾶς νὰ βλέπῃ!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἄνοησῖαι! Πλάσματα τοῦ φόβου σου εἰν' ὅλα!

Καὶ τοῦτο σάν τὴν μάχαιραν θὰ ἦναι ἔς τὸν ἀέρα,
 ποῦ ἔλεγες πῶς σ' ἔδειχνε τὸν δρόμον πρὸς τὸν Δῶγχαν!
 Αὐτὰ τὰ σπαρταρίσματα καὶ τὰ ἕπιπλάσματα σου,
 αὐτὰ τ' ἀναγελάσματα τοῦ φόβου, ἄφησέ τα
 δι' ὅταν, χειμωνιάτικα κοντὰ εἰς τὴν φωτιά της,
 ἀκούεις μιὰ γερόντισσα νὰ λέγῃ παραμύθια
 ποῦ τᾶμαθ' ἀπ' τὴν νόνηα της! Ἀλήθεια ἐντροπή σου! —
 Τί χάσκεις; Τί; Εἶναι σκαμνὶ αὐτὸ ἐκεῖ ποῦ βλέπεις!

ΜΑΚΒΕΘ

Δὲν βλέπεις; Νά! Κύτταξ' ἐκεῖ! Ἰδέ τον! —

(πρὸς τὸ φάσμα)

Τί μοῦ λέγεις; . . .

Ἄ! Δὲν μὲ μέλει! Δάλησε, ἀφοῦ ἔμπορεῖς καὶ νεύεις.

Ἄν ἦναι καὶ οἱ τάφοι μας καὶ τὰ νεκροταφεῖα
 νὰ στέλνουν τοὺς θαμμένους μας ὀπίσω, — ἀνήματά μας
 εἰς τὸ ἐξῆς τῶν ἀετῶν ἄς γείνονν τὰ στομάχια²⁵!

(Ἐξαλείφεται τὸ φάσμα).

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἢ τρέλλα σ' ἔκαμε δειλὸν;

ΜΑΚΒΕΘ

Καθὼς σὲ βλέπω τώρα,

τὸν εἶδα!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Δὲν ἐντρέπεσαι! (Ἐπιστρέφει πρὸς τοὺς προσκεκλημένους).

ΜΑΚΒΕΘ μόνος

Αἷμα πολὺ ἐχύθη,

τοὺς περασμένους τοὺς καιροὺς, προτοῦ νὰ ἡμερώσουν
 τὸν κόσμον νόμοι δίκαιοι, καὶ ἀπὸ τότε πάλιν

ἔγειναν φόνοι, ποῦ κανεῖς ἂν τοὺς ἀκούσῃ φρίττει!
 Ἦτο καιρὸς ποῦ ἔφθανε νὰ χύσῃς τὰ μυαλά του,
 κ' ἀπέθνησκε ὁ ἄνθρωπος, — 'τελείοναν τὰ πάντα.
 Καὶ τώρα, — ἀνασταίνονται κ' ἐβγαίνουν ἀπ' τοὺς τάφους
 κ' ἀπ' τὰ σκαμνιά μας μᾶς σκουντοῦν! "Ω! τοῦτο εἶναι θαῦμα
 ποῦ κ' ἓνα φόνον ζεπερνᾷ ὡσὰν αὐτόν! . . .

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Αὐθέντα,

σ' ἀποζητοῦν οἱ φίλοι σου.

ΜΑΚΒΕΘ

"Ω! Εἶχα λησμονήσει.—

Νὰ μὴ μὲ συνερίζεσθε, ἀγαπητοὶ μου φίλοι.
 Ἀσθένεια παραδόξος μὲ βασανίζει ὅμως
 δὲν εἶναι τίποτε αὐτὸ δι' ὅσους μὲ γνωρίζουν.—
 Χαρὰ κ' ὑγεία ἔς ὅλους σας! Ἐλάτε. Ἄς καθίσω.
 Δότε μ' ἐδῶ ἄλλο κρασί γεμάτο τὸ ποτήρι!
 Ἐσ ὅλης ἐδῶ τῆς συντροφιάς προπίνω τὴν ὑγείαν,
 κ' εἰς τοῦ καλοῦ τοῦ φίλου μου τοῦ Βαγγου, ποῦ μᾶς λείπει.
 Ἄς ἦτο νὰ μᾶς ἤρχετο! Εἰς ὅλους κ' εἰς ἐκεῖνον
 ἡ πρόποσις μου. Εὐχόμαι εἰς ἅπαντας τὰ πάντα!

ΠΑΝΤΕΣ

Πολλὰ τὰ ἔτη καὶ καλὰ τοῦ Βασιλέως!

(Εἰσέρχεται ἐκ νέου τὸ φάσμα).

ΜΑΚΒΕΘ

Φύγε!

Λεῖψ' ἀπ' τὰ μάτια μου ἐμπρός! Ἐσ τῆς γῆς τὰ βάθη κρύφου!
 Ἐχεις τὰ κόκκαλα στεγνά, τὸ αἷμα παγωμένον,

εἶν' ἄψυχα τὰ μάτια σου αὐτὰ ποῦ μὲ κυττάζουν
ἀκίνητα!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Εἶναι αὐτὸ συνειθισμένον πρᾶγμα,
ἀγαπητοὶ μου ἄρχοντες· δὲν εἶναι τίποτ' ἄλλο·
ἀλλὰ τὴν εὐχαρίστησιν χαλνᾷ τῆς συντροφιάς μας.

ΜΑΚΒΕΘ

"Ἄνθρωπος ὅ,τι κι' ἂν τολμᾷ, τολμῶ! Παρουσιάσου
ὡσάν ἀρκοῦδα μαλλιαρὴ, ἂν θέλῃς, τῆς Ρωσίας,
ἢ ἔνοπλος ρινόκερος, ἢ τίγρις Ὑγκανίας, —
λάβε μορφήν ἐκτὸς αὐτῆς ποῦ ἔχεις κάθε ἄλλην
καὶ νὰ ἰδῆς ἂν κλονισθοῦν τὰ στερεὰ μου νεῦρα!

"Ἡ ξαναγεῖνού ζωντανὸς κι' ἀντιμετώπισέ με
μὲ τὸ σπαθὶ 'ς τὸ χέρι σου, 'ς τὴν ἔρημον, — κι' ἂν τρέμω,
μωρὸ παιδί νὰ μὲ εἰπῆς! . . . Ἀπάτης πλάσμα, φύγε!

"Ἐξω ἀπ' ἐδῶ, φρικτὴ σχιά! (Ἐξαλείφεται τὸ φάσμα).

Ἴδού! Εὐθύς ποῦ λείψῃ,
ἄνδρας ἐκ νέου γίνομαι. — Καθήσετε, ὦ φίλοι!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἀπ' τὴν πολλὴν σου ταραχὴν ἢ εὐθυμία 'πάγει.
Τὴν συντροφιά τὴν ἔκαμες νὰ γείνη ἄνω·κάτω.

ΜΑΚΒΕΘ

Πῶς εἶναι τρόπος πράγματα τοιαῦτα νὰ συμβαίνουν,
νὰ ἔρχωνταὶ ὡσάν σύννεφο καλοκαιριοῦ ἐμπρὸς μας,
καὶ νὰ μὴ φέρουν θαυμασμόν; Μὲ κάμνετε, ἀλήθεια
κι' ἐγὼ ὁ ἴδιος ν' ἀπορῶ μὲ τὴν κατάστασίν μου,
ὅταν σὰς βλέπω, μὲ αὐτὸ τὸ θέαμα ἐμπρὸς σας,

τὰ μάγουλά σας κόκκινα νὰ τᾶχετε ἀκόμη,
ἐνῶ ἐγὼ κατάλευκα τὰ νοιώθω ἀπ' τὸν φόβον!

ΡΩΣ

Τί θέαμα, αὐθέντα μου;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Νὰ μὴ τοῦ ὁμιλῆτε,
καὶ γίνεται χειρότερα! Ἄν τὸν ῥωτοῦν, ἀνάπτει.
Καλὴ σας νύκτα! Φύγετε. Ἀφήστε τὴν τάξιν
καὶ τὴν σειράν. Πηγαίνετε ἀμέσως!

ΛΕΝΟΣ

Καλὴ νύκτα!

Καὶ εἴθε τὴν ὑγείαν τοῦ ὀ βασιλεὺς νὰ εὔρη!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Καλὴ σας νύκτα καὶ ἀγαθὴ εἰς ὅλους.

(Ἐξέρχονται ἅπαντες ἐκτὸς τοῦ ΜΑΚΒΕΘ καὶ τῆς ΛΑΙΔΗΣ ΜΑΚΒΕΘ).

ΜΑΚΒΕΘ

Αἷμα θέλει!

Καλὰ τὸ λέγει τὸ ῥητόν: Τὸ αἷμα θέλει αἷμα²⁶.
Ἦκούσθη δένδρα νὰ ῥμιλοῦν καὶ νὰ κινοῦνται λίθοι,
καὶ ἀπὸ κίσσαις καὶ κολοιοῦς καὶ ἀπὸ καρκαξάξαις
νὰ ἔβγη ἔξαφνα ἔς τὸ φῶς ὁ φόνος ὁ κρυμμένος! . . .
Ἐημέρωσε;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Φιλονεικοῦν ἡ Νύκτα καὶ ἡ Ἰμέρα.

Σκότος δὲν εἶναι οὔτε φῶς.

ΜΑΚΒΕΘ

Πῶς σοῦ ἐφάνη, πέ μου,
νὰ τὸν προστάξω τὸν Μακδῶν κ' ἐκεῖνος ν' ἀπειθήσῃ;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἔστειλες ἄνθρωπον ἔς αὐτόν;

ΜΑΚΒΕΘ

Τὸ ἔμαθα ἐκ τύχης·

ἀλλὰ θὰ στείλω. — Ἀπ' αὐτοὺς δὲν εἶναι μῆτε ἓνας
 ποῦ ἄνθρωπόν μου μισθωτὸν κοντὰ του νὰ μὴν ἔχη. —
 Πρωτὶ πρωτὶ ἔς ταῖς ἀδελφαῖς ταῖς Μάγισσαις θὰ πάγω.
 Θέλω καὶ ἄλλα νὰ μοῦ ποῦν. Ἔχω σκοπὸν νὰ μάθω
 μὲ κάθε τρόπον κάθε τι, ὅσον κακὸν κι' ἂν ᾔηται!

Τὸ πᾶν εἰς τὸ συμφέρον μου, τὸ πᾶν, θὰ θυσιάσω!

Τόσον βαθειὰ ἐχώθηκα ἔς τὸ αἷμα ἕως τώρα,

ὥστε ἂν παύσω νὰ βουτῶ, τὸ νὰ γυρίσω πίσω

θὰ εἶν' ἐπίσης δύσκολον καθὼς νὰ προχωρήσω.

Ὅσα ὁ νοῦς μου μελετᾷ, τὸ χέρι θὰ τὰ πράξῃ. —

Ἄς γείνουν πρῶτα, κ' ἔπειτα τὸ στόμ' ἄς τὰ φωνάζῃ!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Τὸ μέγα δυναμωτικὸν ποῦ θέλει κάθε σῶμα,

ὁ ὕπνος, σοῦ χρειάζεταιαι.

ΜΑΚΒΕΘ

Πηγαίνωμεν ἔς τὸ στρῶμα.

Αὐτὰ ποῦ ἐφαντάσθηκα ὁ φόβος τὰ ἐμπνέει.

Μᾶς λείπει πράξις ἔς τὴν τριβὴν εἴμεθ' ἀκόμη νέοι.

(Ἐξέρχονται)

ΣΚΗΝΗ Ε'

Ἐξοχὴ ἄδενδρος. Κεραυνοί.

(Εἰσέρχονται ἐξ ἐνός αἱ ΤΡΕΙΣ ΜΑΓΙΣΣΑΙ καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ ΕΚΑΤΗ).

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Τί ἔχεις, ὦ Ἐκάτη; τί ἐθύμωσες;

ΕΚΑΤΗ

Καὶ πῶς νὰ μὴ θυμώσω, ὦ βρωμόστριγλαις,
 μὲ τὴν αὐθάδειαν σας καὶ τὴν τόλμην σας!
 Πῶς λόγια μὲ τὸν Μάκβεθ παιρνοδίδετε,
 κ' ἐμέ, τῶν μαγικῶν σας τὴν δασκάλισσαν,
 τὴν μυστικὴν τεχνήτραν κάθε βασκανιάς,
 ποτὲ νὰ λάβω μέρος δέν μ' ἐκράξετε
 τὴν τέχνην μας νὰ δείξω εἰς τὴν δόξαν της;
 Τὸ δὲ χειρότερόν σας, — ὅ,τι ἐγείνε,
 δι' ἓνα φανταγμένον τὸ ἐκάματε,
 ἓνα διεστραμμένον κ' ὑπερήφανον. —
 Κι' αὐτὸς σας καλοπιάνει, ὄχι διὰ σας,
 πλὴν διὰ τοὺς σκοποὺς του καὶ τὰ τέλη του.
 Πληρώσετε τὸ λάθος! Φύγετ' ἀπ' ἐδῶ,
 ἔς τὸ σπήλαιον νὰ πάτε τοῦ Ἀχέρωνος!
 Ἐκεῖ κ' ἐγὼ θὰ ἔλθω αὔριον πρῶτῃ.
 Τὴν Μοῖράν του νὰ μάθη θάλλῃ καὶ αὐτός.
 Τὰ μαγγανεύματά σας ἐτοιμάσετε,
 τὰ μάγια, τὰ κακκάβια κι' ὅλα τὰ λοιπά.
 Ν' ἀναίθω ἔχω τώρα ἔς τὰ αἰθέρια,
 Αὐτὴν τὴν νύκτα ἔχω, — πρὶν φανῇ τὸ φῶς, —

φρικτὸν νὰ κάμω ἔργον καὶ τεράστιον.

Ἐν τῇ ἀκρῇ τῆς Σελήνης τρεμοκρέμεται
βραεῖα κι' ἀτμούς γεμάτη μιὰ σταλαγματιά.

Προτοῦ νὰ πέση κάτω θὰ τὴν πιάσω γώ.

Θὰ τὴν κατασταλάξω μὲ τὰ μάγια μου,

νὰ ἔβάλω ἀπὸ μέσα τὰ ἐξωτικά,

ποῦ ἡ ἀπατηλὴ των ἡ ἐμφάνισις

τὸν Μάκβεθ θὰ τὸν κάμῃ νὰ καταστραφῇ.

Τὸν Θάνατον, τὴν Τύχην, δὲν θὰ τὰ ψηφῶ.

Θὰ ὑποβάλῃ ὅλα ἔς τὴν ἐλπίδα του,

καὶ φρόνησιν καὶ φόβον καὶ εὐσέβειαν!

Ἐχθρὸς δὲ τοῦ ἀνθρώπου, — ὁ χειρότερος, —

εἶν' ἡ ἀπροβλεψία καὶ ἡ οἴησις!

(Μουσικὴ ἔσωθεν)

Μὲ κράζουν! — Τὸ μικρόν μου τὸ δαιμόνιον,

εἰς σύννεφο ἐπάνω παχνοσκέπαστο,

μὲ περιμένει.

(Ἐξέρχεται).

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἰᾶμε, Ἰᾶμε γρήγορα!

Κι' αὐτὴ ὅπου κι' ἂν ἦναι ζανκέρχεται.

(Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'

Ἐν τῷ ἀνακτόρῳ εἰς Φόρες.

(Εἰσέρχονται ὁ ΛΕΝΩΞ καὶ ὁ ΑΓΚΟΣ 27).

ΛΕΝΩΞ

Τὰ ὅσα εἶπα συμφωνοῦν μ' ὅσα ἔς τὸν νοῦν σου εἶχες.

Ἐμποροῦσα κι' ἄλλα νὰ εἰπῶ, σοῦ λέγω μόνον ὅτι

συνέπεσαν παράδοξα τὰ πράγματα : Τὸν Δώγκαν ἔκλαυσ' ὁ Μάκβεθ. — Μαλιστα, — ἀφοῦ εἶχε ἀποθάνει. Ὁ Βάγκος δὲ συνέπεσε νὰ νυκτωθῆ ἔς τοὺς δρόμους. Ἄν ἀγαπᾷς, τὸν φόνον τοῦ ἔς τὸν Φλήνς ἀπόδωσέ τον, ἀφοῦ ἐξέφυγεν ὁ Φλήνς. — Ποιὸς δὲ νὰ μὴ τὸ λέγη ὅτ' ἦσαν δύο τέρατα ὁ Δοναλθαῖν κι' ὁ Μκκκολμ, νὰ σφάζουν τὸν πατέρα των! Ἀφωρισμένη πράξις! Καὶ πῶς τὸ ἐλυπήθηκε ὁ Μάκβεθ! Δὲν τὸν εἶδες πῶς ἦναψε τὸ αἷμά του καὶ ὤρμησεν ἀμέσως κ' ἐσκοτώσε τοὺς φύλακας, ἐνῶ κι' αἱ δύο ἦσαν δούλοι ἀκόμη τοῦ πιστοῦ κι' ἀίχμη κλωτῶ τοῦ ὕπνου; Μὴ δὲν τὸ ἔκαμε καλὰ; — Καὶ γνωστικὰ πρὸς τοῦτοις! Διότι ποιὸς δὲν ἤθελε μ' αὐτοὺς ἀγανακτήσει ἂν ἤκουε νὰ τ' ἀρνηθοῦν αὐτοὶ κατόπιν; Ὡστε συνέπεσαν τὰ πράγματα περίφημα, σοῦ λέγω. Ὡς πρὸς τοῦ Δώγκαν δὲ τοὺς υἱούς, ἔς τὸ χέρι ἂν τοὺς εἶχε, (καὶ νὰ μὴ δώσῃ ὁ Θεὸς ποτέ του νὰ τοὺς ἔχῃ), θὰ ἔβλεπαν τὸ τί θὰ πῆ πατέρα νὰ σκοτώσουν! Κι' ὁ Φλήνς θὰ τὸ βλεπε! — Ἄλλα, τὰ λόγια μας ὀλίγα. Δι' ἓνα λόγον ὁ Μακδώφ ἀπρόσεκτον, κι' ἐπίσης διότι ἔς τὸ συμπόσιον δὲν ἦλθε τοῦ τυράννου, καθὼς μοῦ λέγουν, ἔπεσεν εἰς τὴν ὀργὴν του τώρα. Ποῦ ἄρά γε κατέφυγε, εἶδησιν ἔχεις μήπως;

ΑΓΚΟΣ

Τοῦ Δώγκαν ὁ διάδοχος, — τὸν θρόνον τοῦ ὁποίου ὁ Μάκβεθ σφετερίζεται, — εἰς τὴν Ἀγγλίαν μένει. Ὁ δὲ καλὸς ὁ βασιλεὺς ἐκεῖ, εἰς τὴν αὐλὴν του τόσον τὸν καλοδέχεται καὶ τὸν περιποιεῖται,

ὥστε ἡ Μοῖρα ἢ κακὴ, μὲ τὴν καταδρομὴν τῆς
 ποσῶς δὲν τὸν ἐξέπεσεν ἀπὸ τ' ἀξίωμα του.
 Ἐκεῖ ἐπῆγε κι' ὁ Μακδῶφ διὰ νὰ ἐνταμῶσῃ
 τὸν Ἐδουάρδον, καὶ θερμὰ νὰ τὸν παρακαλέσῃ
 τὸν ἀξιόν του στρατηγὸν Σιβάρδον νὰ μᾶς στείλῃ,
 ὥστε μ' αὐτὴν τὴν συνδρομὴν, καὶ μὲ τὴν προστασίαν
 Ἐκείνου, ποῦ τὸ ἔργον μας θὰ εὐλογῆ ἐξ ὕψους.
 ν' ἀξιωθῆ καθένας μας νὰ χαιρεταὶ καὶ πάλιν
 ἔς τὴν τράπεζάν του τὴν τροφήν, ἔς τὸ στρῶμά του τὸν ὕπνον,
 χωρὶς μαχαίρια, κ' αἵματα εἰς τὰ συμπόσια μας, —
 καὶ νόμιμον νὰ ἔχωμεν τοῦ τόπου βασιλέα
 χωρὶς ν' ἀτιμαζώμεθα ἀπ' τὰς τιμὰς ποῦ δίδει,
 κι' ὅ,τι καθένας λαχταρεῖ νὰ τ' ἀποκτήσῃ πάλιν! —
 Ἄλλὰ ὁ Μάκβεθ ὄλ' αὐτὰ τὰ ἐπληροφόρηθη,
 κ' εἰς τόσῃν ἀγανάκτησιν τὸν ἔφερε τὸ πρᾶγμα,
 ὥστε προετοιμάζεται νὰ κάμῃ ἐκστρατεῖαν.

ΛΕΝΩΣ

Καὶ μήνυμα δὲν ἔστειλεν εἰς τὸν Μακδῶφ :

ΛΑΚΟΣ

Ναὶ ὁμως

ὀρθοκαταίθατ' ὁ Μακδῶφ τοῦ ἀπεκρίθη, Ὅχι!
 Καὶ σκυθρωπὸς ὁ μηνυτὴς ἐγύρισε ταῖς πλάταις
 κ' ἐμούγκριζε ἴσᾶν νᾶλεγε : Θὰ τὸ μετανοήσῃς
 ὅτι μὲ τὴν ἀπόκρισιν αὐτὴν σου μὲ φορτόνεις.

ΛΕΝΩΣ

Αὐτὸ νὰ προφυλάττεται ἴσως θὰ τὸν φωτίσῃ
 καὶ ὅσον εἶναι γνωστικὸν ἀπὸ ἐδῶ ν' ἀπέχη.

ὦ! ἔς τὴν Ἀγγλίαν ἄγγελος κς ἦτο νὰ πετάξῃ
 νὰ πῆ τὰ λόγια τοῦ Μακδώφ, προτοῦ ἐκεῖνος φθάσῃ,
 ὥστε χωρὶς ἀναβολὴν νὰ ἔλθῃ σωτηρία,
 ἔς τὴν γῆν αὐτὴν ποῦ τυραννεῖ κατηραμένο χέρι!

ΑΓΚΟΣ

Εὐχαί μου θὰ συνώδευκν θερμαί τὸ πέταγμαί του!

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΣΚΗΝΗ Α'

Σπήλαιον. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ λέβης βράζων. Κεραυνοί.

(Εἰσέρχονται αἱ ΤΡΕΙΣ ΜΑΓΙΣΣΑΙ).

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἡ γάτα τρεῖς ὥς τώρα ἐνικοῦρισε.

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Τρεῖς μούγκρισε καὶ μία ὁ σκανζόχοιρος.

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Εἶν' ὦρα, εἶναι ὦρα, κράζει ἡ Ἄρπυια!

Δ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἐλάτε· — ἔς τὸ κακκάβι ὀλοτρίγυρα,
καὶ μέσα τὰ φαρμάκια καὶ τὰ μαγικά:
Κούβακας· — πέτρα κρύα τὸν ἐπλάκονε
σωστὰ τριάντα ἓνα ἡμερόνυκτα,
καὶ ἴδρωσε φαρμάκι μέσ' ἔς τὸν ὕπνο του· —
ἔς τὴν μαγευμένη βρύσι σὺ πρωτόβρασε!

Αἱ ΤΡΕΙΣ ΟΜΟΥ

Γύριζε, βάζε, βράζε, ἀνακάτονε.

Καῖε φωτιά καὶ τρίζε, κόχλαζε νερό!

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Κοιλιά φειδιού του βάλτου, βράσε, φούσκωσε!
 Νά 'μάτι γουστερίτσας, πόδι βαθρακού,
 πούπουλο νυκτερίδας, σαύρας δάκτυλο,
 πτερό τῆς κουκουβάγιας, στόμα σκουληκιού,
 καὶ γλῶσσα μανδросκύλου, καὶ ὄχειας κεντρί!
 Ὅλ' ἀνακατωθῆτε καὶ ἀφρίζετε,
 νὰ γείνη στοιχειωμένος διαβολοχυλός!

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΟΜΟΥ

Γύριζε, βάζε, βράζε, ἀνακάτονε.
 Καὶ φωτιά καὶ τρίζε, κόχλαζε νερό!

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Νά λέπι ἀπὸ δράκο, δόντι λύκαινας,
 δέρι' ἀπὸ μούμια μάγας, λάμιας λάρυγγας,
 νυκτοξεριζωμένο ἀψιθιάς κλαδί,
 νεφρά βρωμο - Ἑβραίου, τράγου ἄντερ,
 νὰ καὶ κομματιασμένα πριναρόκλαδα
 ποῦ μ' ἐκλειψιν σελήνης ἐκλαδευθῆκαν
 νὰ καὶ Τατάρου χεῖλη, Τούρκου μύταρος
 καὶ δάκτυλ' ἀπὸ βρέφος, πόρνης γέννημα,
 ποῦ τῶρριζε ἔς τὸν τάφο καὶ τὸ ἔπνιζε. —
 Νά βράση νὰ χυλώση τ' ἀνακάτωμα! —
 Νά κι' ἄντερ' ἀπὸ τίγριν' βάλε τα κι' αὐτὰ
 νάχη ἀπ' ὅλα μέσα τὸ κικκάβι μας!

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΟΜΟΥ

Γύριζε, βάζε, βράζε, ἀνακάτονε.
 Καὶ φωτιά καὶ τρίζε, κόχλαζε νερό!

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Καὶ τώρα βάντισέ το μ' αἷμα τῆς μαϊμοῦς,
νὰ πήξῃ, νὰ κρῶσῃ τὸ μαγόβρασμα.

(Εἰσέρχεται ἡ ΕΚΑΤΗ)

ΕΚΑΤΗ

Καλά! τὸν ἔπαινόν μου τὸν ἀξίζετε.
Θὰ ἔχετε ἔς τὰ κέρδη ὄλαις μερτικό.
Τοῦ κακκαβιοῦ τὸν γῦρον τώρα κάμετε,
καὶ ἴσ' ἂν στοιχειά, ἴσ' ἂν Μοῖραις, ἴσ' ἂν Νεράϊδες
κ' αἱ τρεῖς χειροπιασμέναις τραγουδήσετε.

(Μουσική καὶ ψαλμοῦδα. Ἡ ΕΚΑΤΗ ἀπέρχεται).

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Τὸ δάκτυλο μὲ τρώγει κάποιος ἔρχεται.

Ἄνοιξετε, ὦ θύραις, ὅποιος κ' ἂν κτυπᾷ!

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΒΕΘ)

ΜΑΚΒΕΘ

Ἔσεῖς, μεσονυκτιάτικαις, κρυφαῖς καὶ μαύραις στρίγλαις,
τί πολεμάτε;

Αἱ τρεῖς ὁμοῦ

Ἄνομα τὸ ἔργον μας δὲν ἔχει!

ΜΑΚΒΕΘ

Σὰς ἐξορκίζω, μὰ αὐτὴν τὴν μυστικὴν σας τέχνην,
ἀπ' ὅπου κ' ἂν σὰς ἔρχεται, νὰ μὲ ἀποκριθῆτε!

Καὶ ἂν ἀπὸ τὰ χέρια σας οἱ ἄνεμοι λυμένοι
λυσσομανοῦν καὶ μάχωνται μὲ τὰ καμπαναριά μας,
κ' ἂν καταπίνῃ καραβιαῖς τὸ ἀφρισμένο κῦμα,
καὶ ἂν κυλιοῦνται κατὰ γῆς τὰ γεμισμένα στάχυα,
τὰ δένδρ' ἂν ξερριζώνωνται, ἂν σχίζωνται τὰ κάστρα

κ' ἐπάνω ἂν κρημνίζωνται ἔς τοὺς φυλακάτωράς των,
 κ' ἂν γέρνουν τὰ κεφάλια των παλάτια, πυραμίδες,
 ὡς ποῦ νὰ σμιξ' ἡ κορυφή μὲ τὰ θεμέλιά των,
 κ' ὄλ' ἡ σπορὰ τῆς φύσεως ἂν γείνη ἄνω κάτω,
 ἔσεῖς ἀποκριθῆτέ με εἰς ὅ,τι κί' ἂν ῥωτήσω!

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἐρώτησέ μας!

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

Λάλησε!

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἀπόκρισιν θὰ λάβης!

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Τὴν θέλεις τὴν ἀπόκρισιν ἀπ' τὰ δικά μας χεῖλη,
 ἢ θέλεις ἀνωτέρους μας;

ΜΑΚΒΕΘ

Νὰ τοὺς ἰδῶ! Ἄς ἔλθουν!

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Νὰ αἶμα μέσα σκρόφας, ὅπου ἔφαγε
 καὶ τὰ ἐννῆὰ παιδιὰ της, μία γένηνα της
 νὰ κ' εἰς τὴν φλόγα ἔξυγγι, ὅπου ἔσταξε
 ἀπὸ φονηὰ κρεμάλα.

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΟΜΟΥ

Ἐλα, πρόκαμε!

Ὅπου κί' ἂν ἦσαι τώρα, χαμηλά, ἕψηλά,
 δεῖξέ μας τὴν μορφήν του καὶ τὴν τέχνην σου!

(Κεραυνοί. Πρώτη ὄπτασία. Κεφαλὴ ἔνοπλος.)

ΜΑΚΒΕΘ

"Αγνωστη Δύναμις, εἶπέ . . .

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

"Ξεύρει 'ς τὸν νοῦν τί ἔχεις.

"Ακουε μόνον, μὴ λαλῆς!

ΤΟ Α' ΦΑΣΜΑ¹¹

"ὦ Μάκβεθ! Μάκβεθ! Μάκβεθ!

φυλάξου ἀπὸ τὸν Μακδῶφ. — Ἄρκει. Ἄπόλυσέ με.

(Βυθίζεται ἐντὸς τῆς γῆς).

ΜΑΚΒΕΘ

"Ὅ,τι κι' ἂν ἦσ', εὐχαριστῶ διὰ τὴν συμβουλήν σου·
ταιριάζει μὲ τοὺς φόβους μου. Μίαν ἀκόμη λέξιν . . .

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Δὲν δέγεται προστάγματα. "Ερχεται ἄλλος τῶρα
ἀκόμη πλέον ἰσχυρός.

(Κεραυνός. Δευτέρα ὄπτασία. Βρέφος αἱματοφύρτον).

ΤΟ Β' ΦΑΣΜΑ

"ὦ Μάκβεθ! Μάκβεθ! Μάκβεθ!

ΜΑΚΒΕΘ

"Ἄν εἶχα καὶ αὐτιά τριπλά θὰ σ' ἤκουα καὶ πάλιν!

ΤΟ Β' ΦΑΣΜΑ

"Ἐχε καὶ δίψαν αἵματος κι' ἀπόφασιν καὶ τόλμην,
καὶ μὴ ποτέ σου φοβηθῆς τὴν δύναμιν ἀνθρώπου,
διότι γέννα γυναικὸς ποτέ δὲν θὰ σέ βλάψῃ!

(Βυθίζεται).

ΜΑΚΒΕΘ

Τότε λοιπὸν ζῆσε, Μακδῶφ! Πρὸς τί νὰ σέ φοβοῦμαι;

"Ἄλλ' ὅμως τὴν ἀσφάλειαν νὰ τὴν διπλώσω θέλω,

καὶ νὰ κρατῶ ἐνέχυρον ἀπὸ τὴν Εἰμαρμένην.
 Δὲν σοῦ χαρίζω τὴν ζωὴν, διὰ νὰ ἔχω λόγον
 τὸν φόβον τὸν χλωμόκαρδον νὰ τὸν κηρύξω ψεύτην,
 κι' ὁ Ὕπνος νὰ μοῦ ἔρχεται καὶ ἂν βροντᾷ κι' ἀστράπτῃ!

(Κεραυνός. Τρίτη ὄπτασις. Βρέφος ἐστεμμένον, κρατοῦν
 εἰς χεῖρας δένδρον).

Τί εἶν' αὐτὸ ποῦ 'πρόβαλε, 'σάν τέκνον βασιλέως,
 καὶ τοῦ στολιζει ὁ χρυσὸς τῆς βασιλείας κύκλος
 τὸ βρεφικόν του μέτωπον;

Αἱ τρεῖς ὁμοῦ

Σιώπα κι' ἀκούέ το!

Το γ' Φάσμα

Ἔχε ἀνδρείαν λέοντος καὶ μὴ φοβοῦ κανένα.
 Συνωμοσίαν μὴ ψηφᾷς, ἢ γογγυσμούς, ἢ σπάσιν!
 ὁ Μάκβεθ δὲν θὰ νικηθῇ, ἐκτὸς εἰάν κινήσῃ
 'ς τὴν Δουνσιάνην ν' ἀναιθῇ τὸ δάσος τῆς Βερνάμης!

(Βυθίζεται).

ΜΑΚΒΕΘ

Δὲν γίνεται! ποῖος ἔμπορεῖ τὰ δάση ν' ἀγγαρεύσῃ;
 ποῖος εἶν' ἐκεῖνος ποῦ ἔμπορεῖ τὸ δένδρον νὰ προστάξῃ
 ἀπὸ τῆς γῆς τὴν ἀγκαλιὰ τὴν ῥίζα του νὰ ἐγάλη;
 ὦ προμαντεύματα γλυκά! ὦραϊα! ὦ χαρὰ μου!
 Δὲν θὰ σηκώσῃς κεφαλὴν ποτέ, Ἀποστασία,
 ἐκτὸς ἂν πρῶτα σηκωθῇ τὸ δάσος τῆς Βερνάμης—
 κι' ὁ Μάκβεθ εἰς τὸν θρόνον του γερὰ στερεωμένος
 βίον θὰ ζήσῃ εὐτυχῇ, ὡς ποῦ νὰ ἔλθ' ἡ ὥρα
 τὸν φόρον του 'ς τῆς φύσεως τὸν νόμον νὰ πληρώσῃ!
 Ἄλλ' ἡ καρδιά μου λαχταρεῖ νὰ μάθω ἓνα πρᾶγμα.

Εἰπῆτε — ἂν ἡ τέχνη σας ἕως ἐκεῖ πηγαίνει, —
 Εἰς τὸ βασιλεῖον αὐτὸ ἡ γενεὰ τοῦ Βάγκου
 θὰ βασιλεύσῃ;

Αἱ Τρεῖς Ὅμοι

Μὴ ζητῆς πλειότερα νὰ μάθῃς!

ΜΑΚΒΕΘ

Εἰπῆτέ μου! Τὸ ἀπαιτῶ! Ἄν μοῦ τὸ ἀρνηθῆτε,
 ἀνάθεμα αἰώνιον ἐπάνω σας νὰ πέσῃ! . . .
 Βυθίζονται τὰ μάγια σας; . . . Τί κρότος εἶναι τοῦτος:

(Βυθίζεται ἐντὸς τῆς γῆς ὁ λέβης. Ἀκούονται αὐτοί).

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἐλάτε!

Β' ΜΑΓΙΣΣΑ

ὦ! ἐλάτε!

Γ' ΜΑΓΙΣΣΑ

ὦ! Ἐλάτ' ἐδῶ!

Αἱ Τρεῖς Ὅμοι

Ἐλάτε νὰ φανῆτε εἰς τὰ μάτια του,
 ἐλάτε τὴν καρδιά του νὰ τὴν καύσετε.

Ὡσὰν σκιαὶ φανῆτε, φυγετ' ὡς σκιαί!

(Ἐμφανίζονται ἀλληλοδιαδόχως αἱ σκιαὶ ὀκτώ βασιλέων, ὁ ἔσχατος τῶν ὀποίων κρατεῖ κάτοπτρον εἰς χεῖρας. Τελευταῖον ἐπεταὶ τὸ φάσμα τοῦ ΒΑΓΚΟΥ).

ΜΑΚΒΕΘ

ὦ! Εἶσαι ἀπαράλλακτον τὸ φάντασμα τοῦ Βάγκου!
 Φύγ' ἀπ' ἐδῶ! Τὸ στέμμα σου τὰ μάτια μου τὰ καίει! —
 Ἐσύ, δευτέρα κεφαλὴ χρυσοστεφανωμένη,
 ἔχεις τὰ ἴδια τὰ μαλλιά ὡσὰν τὴν πρώτην . . . Κι' ἄλλη,
 ἴδια κι' αὐτή! — Βρωμόστριγλαις, τί φέρνετε ἐμπρὸς μου.

Καί τέταρτος! . . . ὦ ἄγρια μου, χυθῆτε! . . . Ἡ σειρά των
 μέ μόνην τὴν συντέλειαν τοῦ κόσμου θὰ τελειώσῃ; . . .

Κι' ἄλλος! ἀκόμη! Κ' ἑβδομος! . . . Ἄλλο νὰ ἰδῶ δὲν θέλω!

Ἴδού καὶ ἄλλος, καὶ κρατεῖ καθρέπτην, καὶ μοῦ δείχνει
 καὶ ἄλλους μέσα βασιλεῖς πολλούς . . . καὶ μερικοὶ των
 τριπλὸν διάδημα φοροῦν, τρία ἔς τὰ χέρια σκῆπτρα²⁹! . . .

Θεῖα φρικτὴ! Ἀληθινὰ εἶν' ὄλ' αὐτά, τὸ βλέπω!

διότ' ἰδού, τὸ φάντασμα αἵματοκυλισμένον
 τοῦ Βάγκου μέ χαμογελά, καὶ μοῦ τοὺς δείχνει ὅλους,
 ἵσάν νὰ μοῦ λέγῃ: Βλέπε τους, εἶναι ἡ γενεά μου.

(Ἐξαλείφονται αἱ ὀπτιχοῖαι).

Ἀλήθεια ἦσαν ὄλ' αὐτά;

Α' ΜΑΓΙΣΣΑ

Ἀλήθεια εἶναι ὄλα. Ὅμως διατί
 τὸν Μάκβεθ τόσον θάμβος ἐκυρίευσε;
 Ἄς δώσωμεν ἔς τὸν νοῦν του διασκέδασιν
 καὶ ὄλα τὰ καλὰ μας κς τοῦ δειζώμεν.
 Μαγεύω τὸν ἀέρα καὶ λαλεῖ ἔγώ,
 ἐνῶ χεροπιασμέναις σεις χορεύετε,
 νὰ μᾶς ἰδῆ ὁ μέγας βασιλεὺς αὐτός
 μέ τὶ χαρὰν καὶ σέβας τὸν δεχόμεθα!

(Μουσική. Αἱ Μάγισσαι χορεύουσι καὶ μετὰ ταῦτα εξαλείφονται).

ΜΑΚΒΕΘ

Πῶ εἶναι; ἔχθησαν; — Αὐτὴ ἡ κολασμένη ὄρα
 μέ μαῦρα γράμματ' ἄς γραφῆ ἔς τοῦ Χρόνου τὸ βιβλίον
 ἔς αἰώνιον ἀνάθεμα! — Σὺ ἐκεῖ ἔξω, ἔλα!

(Εἰσέρχεται ἡ ΛΕΝΩΣ)

ΛΕΝΩΞ

Αὐθέντα, τί ἐπιθυμεῖς ;

ΜΑΚΒΕΘ

Ταῖς Μάγισσαις, ταῖς εἶδες ;

ΛΕΝΩΞ

Δὲν εἶδ', αὐθέντα, τίποτε.

ΜΑΚΒΕΘ

Δὲν 'πέρασαν ἔμπρός σου ;

ΛΕΝΩΞ

Ὅχι, αὐθέντ', ἀληθινά, δὲν εἶδα !

ΜΑΚΒΕΘ

Μολυσμένος

ἀπ' ὅπου κι' ἂν ἐπέρασαν νὰ μείνη ὁ ἀέρας,
καὶ ὅποιος ταῖς πιστεύεται ἀναθεματισμένος ! —
Μ' ἐφάνηκε νὰ ἤκουσα ποδόκτυπον ἀλόγων.
Ποιὸς ἦλθε ;

ΛΕΝΩΞ

Ἦλθαν δύο τρεῖς τὴν εἶδησιν νὰ φέρουν,
ὅτι ἐπῆγεν ὁ Μακδώφ κρυφὰ εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

ΜΑΚΒΕΘ

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ; . . . ὁ Μακδώφ !

ΛΕΝΩΞ

Ναί, σεβαστέ αὐθέντα.

ΜΑΚΒΕΘ

Ἄ ! Ὁ Καιρὸς ἐπρόλαβε τὰ κατορθώματά μου !
Πετᾶ καὶ φεύγει ὁ σκοπός, ἀνίσως δὲν πετᾶξῃ
συγχρόνως κ' ἡ ἐκτέλεσις ! Εἰς τὸ ἐξῆς, τ' ὀμνῶ,
ὅ,τι ὁ νοῦς γεννᾶ, εὐθύς τὸ χέρι θὰ τὸ κάμῃ !

Ἴδού! Εὐθύς τὸν στοχασμὸν θὰ στεφανώσω μ' ἔργα!
 Τὸ εἶπα καὶ τὸ ἔκαμα! Εἰς τοῦ Μακδῶφ τὸ κάστρον
 θὰ καταπέσω ἔξαφνα, θὰ τοῦ τὸ κυριεύσω,
 θὰ τοῦ περάσω ἀπ' τὸ σπαθὶ γυναῖκά του, παιδιὰ του,
 κάθε κακότυχο κορμὶ ποῦ συγγενῆ τὸν ἔχει.
 Μεγάλα λόγια περιττά! Τὸ πρᾶγμα θὰ τελειώσῃ,
 προτοῦ προφθάσῃ ὁ σκοπὸς αὐτός μου νὰ κρυώσῃ!
 Ἄλλ' ὄχι πλέον φάσματα! . . . Ποῦ εἰν' αὐτοὶ ποῦ ἦλθαν;
 Ἐμπρός! τὸν δρόμον δεῖξέ μου.

(Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Β'

Ἐν τῷ μεγάρῳ τοῦ ΜΑΚΔΩΦ, εἰς Φάτρ.

(Εἰσέρχονται ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ, ὁ ΥἱΟΣ της καὶ ὁ ΡΩΣ).

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Τί ἔπταισε; Ἡ βία του ποιά ἦτο νὰ ξεφύγῃ;

ΡΩΣ

Χρειάζεται ὑπομονή!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Ἐκεῖνος δὲν τὴν εἶχε!

Τρέλλα του ἦτο καθ' αὐτὸ νὰ φύγῃ. Μὲ τοὺς φόβους,
 ἂν ὄχι μὲ τὰ ἔργα μας, γινόμεθα προδόται!

ΡΩΣ

Δὲν ἔξεύρεις ἂν τὸν ᾤθησε φόβος ἢ γνῶσις.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Γνῶσις!

Ν' ἀφήσῃ τὴν γυναῖκά του, ν' ἀφήσῃ τὰ παιδιὰ του,
 τὸ κάστρο του, τοὺς τίτλους του, ἐκεῖ ἀπ' ὅπου φεύγεις!

Ἄ! ὄχι, δὲν μᾶς ἀγαπᾷ. — τὸ ἔμφυτον δὲν τῶχει.
 Κι' ὁ τρυποφράκτης ὁ μικρός, μικρότερος ἀπ' ὅλα
 τᾶλλα πουλάκια, πολεμᾷ κι' αὐτὸς τὴν κουκουβάγια
 ἀνίσως κ' ἔχει τὰ μικρὰ εἰς τὴν φωλιά του μέσα! . . .
 Φόβος τὰ πάντα· τίποτέ δὲν 'ζύγισ' ἢ ἀγάπη·
 κ' ἡ γνῶσις ὀλιγώτερον· διότι τὸ νὰ φύγη
 δὲν ἦτο γνῶσις βέβαια!

ΡΩΣ

Καλή μου ἑξαδέλφη,
 κυβέρνησε τὴν λύπην σου. Ὁ ἄνδρας σου, τὸ 'ξεύρεις,
 εἶν' εὐγενὴς καὶ γνωστικός καὶ φρόνιμος, καὶ κρίνει
 πόθεν ὁ ἄνεμος φυσᾷ· ἄλλο νὰ 'πῶ δὲν θέλω,
 ἀλλ' εἶναι δύσκολοι καιροὶ αὐτοὶ ὅπου περνοῦμεν,
 ἐνόσω ἐν ἀγνοίᾳ μας γινόμεθα προδόται,
 ἐνόσω τί φοβοῦμεθα κανεὶς μας δὲν τὸ 'ξεύρει,
 καὶ μὲ τοὺς φόβους του καθεὶς παρεξηγεῖ τὴν φήμην,
 καὶ ὅλοι ἀρμενίζομεν εἰς ἄγρια πελάγη
 ὅπου καὶ ὅπως μᾶς κυλᾷ τὸ ταραγμένον κύμα!
 Ἐχε ὑγείαν· γρήγορα θά 'ξαναέλθω πάλιν.
 Εἰς τοῦ κακοῦ τὸ ἔπακρον τὰ πράγματ' ἅμα φθάσουν,
 ἢ παύουν, ἢ 'ς τὰ πρῶτά των θ' ἀρχίσουν νὰ γυρίζουν.—
 Παιδάκι μου, ὁ Ὑψιστος 'ς τὴν σκέπην του νὰ σ' ἔχη!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Πατέρα ἔχει τὸ πτωχό, καὶ εἶν' ὠρφανευμένο.

ΡΩΣ

Δὲν εἰμπορῶ νὰ κρατηθῶ. Ὑγίαινε. Ἄν μείνω
 θά μ' ἐντροπιάσῃ ἢ λύπη μου καὶ σέ θά σέ ταράξῃ.
 (Ἐξέρχεται).

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ³⁰

'Απέθαν' ὁ πατέρας σου, καὶ τώρα τί θά γείνης,
καὶ πῶς θά ζήσης;

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

"Ὅπως ζοῦν καὶ τὰ πουλάκια, μάννα.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

'Σάν τὰ πουλάκια; Πῶς; Καὶ σὺ μὲ μυίγαις, μὲ σκουλήκια;

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

Μὲ ὅ,τι εὔρω. Μὴ κι' αὐτὰ δὲν ζοῦν μὲ ὅ,τι εὔρουν;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Καῦμένο σὺ πουλάκι μου! Καὶ οὔτε θά φοβῆσαι
παγίδα, δίχτυ, ἔθβεργα;

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

Νὰ φοβηθῶ τί ἔχω;

Μὲ ὅλ' αὐτὰ δὲν κυνηγοῦν μικρὰ μικρὰ πουλάκια.—
Δὲν 'πέθαν' ὁ πατέρας μου, καὶ ὅ,τι θέλεις λέγε!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

'Απέθανε, παιδάκι μου, καὶ ποῦ θά εὔρης ἄλλον;

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

Καὶ σὺ, μαννοῦλά μου καλή, ποῦ θαῦρης ἄλλον ἄνδρα;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

"Ὅπου κι' ἂν πάγω εἴκοσι, ἂν θέλω, ἀγοράζω.

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

Νὰ τοὺς πουλήσης;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Φλυαρεῖς ὅσον ὁ νοῦς σου κόπτει.

Κι' ἔμε : κόπτει κάμτι ἄλλον.

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

Προδότης εἶν' ἀλήθεια,

μητέρα, ὁ πατέρας μου;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Ναί.

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

Τί θά 'πῆ προδότης;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

'Εκεῖνος ποῦ ἐπάτησε τοὺς ὄρκους του.

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

Καὶ ὅλοι,
ὅσοι τὸ ἔκαμαν αὐτό, ὅλοι προδότες εἶναι;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Ναί· κι' ὅλοι θέλουν κρέμασμα.

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

"Ὅσοι πατήσουν ὄρκους
κρέμασμα θέλουν;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

"Ὅλοι τῶν!

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

Καὶ ποιὸς θά τοὺς κρεμάσῃ;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Οἱ ἄνθρωποι οἱ χρήσιμοι.

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

"Ὅσοι πατοῦν τοὺς ὄρκους

εἶναι ἀνόητοι λοιπόν· διότι ἔχει τόσους,

ποῦ τοὺς χρησίμους ἔφθαναν αὐτοὶ νὰ τοὺς κρεμάσουν.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Ἐσύ, μαῖμοῦ! — ὦ! τοῦ Θεοῦ τὴν εὐλογίαν νάχης! —
Πλὴν τί θὰ γείνης, πῶς θὰ ζῆς χωρὶς πατέρα τώρα;

Ο ΥΙΟΣ ΤΗΣ

Ἄ, μάννα, θὰ τὸν ἐκλαιες ἂν ἦτο ἔπεθαμένος.
Κι' ἂν δὲν τὸν ἐκλαιες, αὐτὸ θὰ ἦτο τὸ σημεῖον
ὅτι πατέρα γρήγορα καινούριον θὰ μοῦ εὔρης.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Πῶς φλυαρεῖς, πολυλογᾶ!

(Εἰσέρχεται ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ)

ΑΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Ἀρχόντισσα καλὴ μου,
δὲν μὲ γνωρίζεις, ἀλλ' ἐγὼ ποιά εἶσαι τὸ γνωρίζω
φοβοῦμαι ὅτι κίνδυνος σοῦ ἔρχεται μεγάλος.
Ἐνὸς ἀνθρώπου ταπεινοῦ τὴν γνώμην ἄκουσέ την·
ἐδῶ μὴ τύχη κ' εὐρεθῆς! Νὰ πάρῃς τὰ μικρά σου
καὶ φύγετε! Εἶμαι σκληρὸς νὰ σὲ τρομάζω τόσον,
ἀλλὰ θὰ ἦτο φοβερόν χειρότερα νὰ πάθῃς, . . .
καὶ σ' ἔρχονται χειρότερα! — Θεὸς νὰ σὲ φυλάξῃ!
Δὲν μένω περισσότερο, Φοβοῦμαι!

(*Εξέρχεται).

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Ποῦ νὰ φύγω;

Ἐγὼ δὲν ἔκαμα κακόν. — Πλὴν λησμονῶ ὅτ' εἶμαι
ἔς τὸν κόσμον τὸν ἐπίγειον, ὅπου κακόν νὰ κάμνης
εἶναι συχνὰ ἐπαινετόν, τὸ δὲ καλόν νὰ κάμνης
τὸ λογαριάζουν κάποτε ὡς κινδυνώδη τρέλλαν.
Λοιπὸν κ' ἐγὼ, ἀλλοίμονον, τί ὄφελος προσμένω

ἀπὸ τὴν ὑπεράσπισιν αὐτὴν τὴν γυναικειάν,
ὅτι δὲν ἔχαμα κακόν;

(Εἰσέρχονται ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ)

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Τί εἰσθε, τί ζητεῖτε;

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Πῦ εἶν' ὁ ἄνδρας σου;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Ἐκεῖ, μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν,
ὅπου δὲν φθάνετε ποτέ, ἐσὺ κ' οἱ ὅμοιοί σου.

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Εἶναι προδότης!

Ο ΥἱΟΣ

Ψεῦδεςαι, βρωμο-ἀναμαλλιάρη!

Α' ΔΟΛΟΦΟΝΟΣ

Ἐγώ, προδότου γέννημα!

(Τὸν πληγόνει)

Ο ΥἱΟΣ

Μ' ἐσκότωσε, μητέρα!

ᾠ! φύγε σύ!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΔΩΦ

Βοήθεια!

(Ἐξέρχονται οἱ ΔΟΛΟΦΟΝΟΙ διώκοντες αὐτήν)

(Ἐξέρχεται κρᾶζουσα).

ΣΚΗΝΗ Γ'

Ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἐμπροσθεν τοῦ βασιλικοῦ ἀνακτόρου.

(Εἰσέρχονται ὁ ΜΑΛΚΟΛΜ καὶ ὁ ΜΑΚΔΩΦ).

ΜΑΛΚΟΛΜ

ὦ! ἔλα νὰ καθίσωμεν παράμερα ἔς τὸν ἴσκιον,
κι' ἄς ξεθυμάνῃ εἰς δάκρυα ἢ πίκρα τῆς καρδιάς μας.

ΜΑΚΔΩΦ

Καλλίτερα ν' ἀδραξώμεν τὸ φοινικὸν σπαθίον μας,
κι' ἄς τρέξωμεν ἔς τὸν τόπον μας τὸν καταπατημένον,
ὡσάν γε ναιῖτοι ἄνθρωποι! Αὐγὴ δὲν ἀνατέλλει
ποῦ χῆρες δὲν μοιρολογοῦν καὶ ὄρφανὰ δὲν κλαίουσιν,
ποῦ νέος θρῆνος ἔς τ' οὐρανοῦ τὴν οὐρὴν δὲν ξεσπᾷ —
κι' ἀντιλαλεῖ ὁ οὐρανὸς ὅσῃ νὰ πονῇ μαζί μας
καὶ κάθε λύπης συλλαβὴν κι' αὐτὸς ἀντιβούζει!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ὅσα πιστεύω τὰ θρηνώ, πιστεύω ὅσα ξεύρω, —
καὶ ὅσα ἐπιδέχονται διόρθωσιν, τὴν ὥραν
ἄρχει νὰ εὕρω βοηθόν, καὶ θὰ τὰ διορθώσω!
Τὰ ὅσα λέγεις, πιθανὸν νὰ ἦναι ὅπως λέγεις.
Αὐτὸς, ὁποῦ τὴν γλῶσσαν μας τὴν καίει τ' ὄνομά του,
ὁ τύραννος, ἕνα καιρὸν ὡς ἐντιμὸς ἵππευσε
τὸν εἶχε φίλον ἀκριβόν· δέν σ' ἔβλαψεν ὡς τώρα. —
Ἄπειρος νέος εἰμ' ἐγὼ, ἀλλ' ἴσως εἶναι τρόπος
νὰ γείνω μέσον, δούλευσιν νὰ κάμῃς εἰς ἐκεῖνον!
Ἴσως κ' ἡ γνώσις τ' ἀπαιτεῖ, κανεὶς νὰ θυσιάσῃ.

Ένα πτωχὸ κι' ἀδύνατο καὶ ἄκακο ἀρνάκι,
διὰ νὰ παύσῃ τὴν ὀργὴν Θεοῦ ἀγριωμένου.»

ΜΑΚΔΩΦ

Δὲν εἶμ' ἐγὼ ἐπίβουλος!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ὁ Μάκβεθ ὅμως εἶναι,
κι' εἰς βασιλέως προσταγὴν ἔμπορεῖ νὰ ὑποκλῖνῃ
καὶ ἄνθρωπος ἐνάρετος. — Ἀλλὰ συμπάθησέ με. —
Οἱ στοχασμοί μου δὲν ἀρκοῦν διὰ ν' ἀλλάξῃς φύσιν.
Οἱ Ἄγγελοι αἰώνια φωτίζουσι καὶ λάμπουν,
ἀκόμη κι' ἂν ἀμάρτανε ὁ φωτεινότερός των!
Τῆς Ἀρετῆς τὸ πρόσωπον τὸ παίρνει ἡ Ἀχρειότης,
πλὴν δὲν ἀλλάζει δι' αὐτὸ τῆς Ἀρετῆς ἡ οὐσία.

ΜΑΚΔΩΦ

Ἄ! Χάνω τὴν ἐλπίδα μου!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ἴσως ἐκεῖ τὴν χάνεις
ὅπου ἐγὼ τοῦ δισταγμοῦ τὴν ἀφορμὴν εὕρισκω.
Πῶς ἐξαφνα παραίτησες γυναῖκα καὶ παιδιὰ σου,
τὰ ὄντα τὰ πολυτιμα, τὰ καρδιακὰ δεσμά σου,
καὶ οὔτε καν ἐστάθηκες νὰ τ' ἀποχαιρετήσῃς! —
Παρακαλῶ, ἂν δὺσπιστον μὲ βλέπῃς, μὴ τὸ πάρης
ὡς τῆς τιμῆς σου προσβολήν, ἀλλ' ὡς προφυλαξίν μου.
Ἐμπορεῖ νὰ ἦσαι ἀγαθός, ὅσον καὶ ἂν δισταζῶ.

ΜΑΚΔΩΦ

Κυλίσου μέσ' ἔς τὰ αἵματα, πατρὶς δυ' τυχομένη!
Ἦ τυραννὶ' ἀγέρωχη, γερὰ θεμελιώσου

ἀφοῦ δὲν ἔχεις ἔς τὸ ἐξῆς τῆς ἀρετῆς τὸν φόβον!
 Μὴ κρύπτεσαι· οἱ τίτλοι σου δὲν σοῦ φιλονεικοῦνται! —
 Αὐθέντα, σ' ἀποχαιρετῶ! Δὲν ἤθελα νὰ ἦμαι
 ὁ ἄθλιος ποῦ μὲ θαρρεῖς, κι' ἂν ἦτο ν' ἀπολαύσω
 τὰ κράτη ποῦ ὁ τύραννος ἔς τὰ νύχια του σπαράζει,
 κι' ὅλους τῆς γῆς τοὺς θησαυροὺς μαζί!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Δὲν σὲ προσβάλλω,

καὶ μόνον ἀπὸ φόβον σου δὲν εἶναι ὅσα εἶπα.
 Πιστεῦω ὅτι ὁ ζυγὸς βαρύνει τὴν πατρίδα·
 τρέχει τὸ αἷμά της· πονεῖ· στενάζει· κάθε ἡμέρα
 καὶ μία νέα μαχαιριὰ νέαν πληγὴν ἀνοίγει.
 Χέρια πολλὰ νὰ σηκωθοῦν διὰ τὰ δίκαιά μου,
 τὸ ἔξιέρω, δὲν θὰ ἔλειπῶν. Κ' ἐδῶ ἀπ' τὴν Ἀγγλίαν
 χιλιάδες μοῦ προσφέρονται. — Κι' ἂν ὅμως τοῦ τυράννου
 τὴν κεφαλὴν ἀξιώθῶ νὰ τὴν ποδοπατήσω,
 ἢ νὰ τὴν ἔχω κρεμαστὴν ἐπάνω ἔς τὸ σπαθί μου,
 μὲ τοῦτο τῆς πατρίδος μας τὰ πάθη δὲν τελειόουν.
 Διότι καὶ χειρότερα νὰ ὑποφέρῃ ἔχει
 ἀπ' τὸν διάδοχον αὐτοῦ.

ΜΑΚΔΩΦ

Ποῖον διάδοχόν του;

ΜΑΛΚΟΛΜ

Περὶ ἐμοῦ σὲ ὁμιλῶ, ἐμοῦ ὁποῦ γνωρίζω
 ἐντός μου ἑλαττώματα συσσωρευμένα τόσα,
 ὥστε ἂν ἐβγουν εἰς τὸ φῶς, ἕως κι' ὁ μαῦρος Μάκβεθ
 ἄσπρος ἴσάν χιόνι θὰ φανῇ, — τὸ δὲ πτωχόν μας Κράτος

θά τὸν νομίζῃ ὡς ἀρνί, ὅταν θά τὸν συγκρίνῃ
 μὲ ὅσα ἐξ αἰτίας μου δεινὰ θά ὑποφέρῃ.

ΜΑΚΔΩ

Ἐς τὰ στίφη τῆς Κολάσεως τὰ φοβερά δὲν ἔχει
 δαίμονα τόσον τρομερόν, ὥστε νὰ ξεπεράσῃ
 τὸν Μάκβεθ!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Εἶναι, συμφωνῶ, ἐκεῖνος αἰμοβόρος,
 ἠδυπαθής, φιλάργυρος, ἀπατεῶν καὶ ψεύτης,
 εἶναι θυμώδης, πονηρός· κακία δὲν ὑπάρχει
 νὰ μὴ τὴν ἔχῃ καὶ αὐτήν! Ἄλλ' ἡ ἀσέλγεια μου
 δὲν ἔχει ὄρια. Ποτέ, ποτέ δὲν θά μοῦ φθάσουν,
 γυναῖκες, θυγατέρες σας, παρθένοι, πανδρευμένοι,
 τὸ βάραθρον τῶν πόθων μου νὰ μοῦ τὸ ἔχειλίσουν,
 κι' οὔτε ποτέ θ' ἀντισταθῇ φραγμὸς ἔς τὴν ὄρεξίν μου!
 Παρ' ἑνὸς τέτοιου βασιλεῦς καλλίτερα ὁ Μάκβεθ!

ΜΑΚΔΩΦ

Κ' ἡ ἄκρατη ἀσέλγεια μιὰ τυραννία εἶναι.
 Συνέβη ἐξ αἰτίας τῆς καὶ βασιλεῖς νὰ πέσουν
 καὶ πρόωρα νὰ κενωθοῦν εὐτυχισμένοι θρόνοι.
 Μὴ διὰ τοῦτο στερηθῆς τὸ ὅ,τι σοῦ ἀνήκει.
 Τὴν ὄρεξίν σου εὐκολα θὰ εὕρῃς νὰ χορτάσῃς,
 καὶ νὰ περνᾷς ὡς ἐγκρατῆς καὶ νὰ γελάς τὸν κόσμον.
 Καλοβολαῖς ἀρχόντισσαι δὲν λείπουν· μὴ σέ μέλει
 Δὲν εἶναι τρόπος ὄρνεον ἐντός σου νὰ ὑπάρχῃ
 τόσον πολὺ ἀρπακτικόν, ποῦ νὰ καταβροχθίσῃ
 ὅσαις θά τρέξουν νὰ δοθοῦν ἔς τὸν κάτοχον τοῦ θρόνου,
 ἀμὰ ἰδοῦν τὴν κλίσειν του.

ΜΑΛΚΟΛΜ

Δέν είναι μόνον τοῦτο,
 ἀλλὰ κοντά εἰς τὰ αἰσχροῦ τὰ φυσικά μου τ' ἄλλα
 ὑπάρχει καὶ ἀκόρεστη πλεονεξία, ὥστε
 ἀν ἐγινόμην βασιλεὺς θά μ' ἔβλεπες νὰ κόπτω
 τοὺς ἄρχοντας τοῦ κράτους μου διὰ τὰ κτήματά των.
 Ἐνὸς τὸ σπίτι θά φθονῶ, τοῦ ἄλλου τὰ διαμάντια,
 καὶ κάθε μου ἀπόκτησις ὀρεκτικὸν θά ἦναι
 νὰ μοῦ κεντᾷ τὴν ὄρεξιν, — καὶ θά ζητῶ προφάσεις
 νὰ πιάνωμαι μὲ τοὺς χρηστοὺς καὶ τοὺς πιστοὺς ἀδίκως,
 καὶ θά τοὺς παίρνω τὴν ζωὴν, τὰ πλούτη των ν' ἀρπάξω.

ΜΑΚΔΩΦ

Ριζοβολεῖ βαθύτερα ἢ φιλοχρηματία,
 φυτρώνει στερεώτερα τὰ βλαβερά κλαδιά της
 καὶ ἀπὸ τὴν ἀσέλγειαν ἀκόμη, καὶ ἐστάθη
 αὐτὴ αἰτίη νὰ σφαγαῖν πολλοὶ μας ἡγεμόνες.
 Πλὴν μή φοβοῦ. Εἰν' ἄπειρα τὰ πλούτη τῆς Σκωτίας·
 νὰ σὲ χορτάσουν ἢμποροῦν κι' ὅσα σ' ἀνήκουν μόνα.
 Κοντά εἰς ἄλλας ἀρετὰς ὑποφέρτὰ τὰ πάντα!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Καμμιὰν δὲν ἔχω! — Ἀρετὴν βασιλικὴν καμμιάν!
 Πραότης, φιλαλήθεια, φιλοδικαιοσύνη,
 σεμνότης, ἐπιείκεια καὶ γενναιοδωρία,
 εὐσέβεια, ὑπομονή, ἀνδρεία, καρτερία,
 μοῦ εἶναι ξένα ὅλα των. Κάθε κακίαν ὅμως,
 εἰς ὅλην της τὴν ἔκτασιν καὶ δύναμιν, τὴν ἔχω!
 Ἐὰν μοῦ ἦτο δυνατόν, θά ἔχυνα προθύμως

μέσα 'ς τὸν Ἄδην τὸ γλυκὺ τῆς ὁμοιοῦς γάλα,
τὴν ἡσυχίαν τοῦ παντός νὰ φέρω ἄνω κάτω
κι' ἀπὸ τὸ πρόσωπον τῆς γῆς νὰ διώξω τὴν εἰρήνην!

ΜΑΚΔΩΦ

Σκωτία, ὦ Σκωτία μου!

ΜΑΛΚΟΛΜ

*Ὅπως σου λέγω εἶμαι.

*Ἄν μὲ νομίζης ἄξιον νὰ κυβερνῶ εἰπέ το!

ΜΑΚΔΩΦ

Νὰ κυβερνᾷς; — Οὔτε νὰ ζῆς! — Πατρίς δυστυχισμένη,
μὲ τύραννον παράνομον 'ς τὸ αἷμα θρονασμένον,
πότε, ὦ! πότε θὰ ἰδῆς καλὰς ἡμέρας πάλιν,
ἀφοῦ αὐτός, τοῦ θρόνου σου τὸ γνήσιον βλαστάρη,
τὸν ἑαυτὸν τοῦ μόνου του τὸν ἀναθεματίζει
καὶ βλασφημεῖ τὸ γένος του καὶ τὴν καταγωγὴν του! —
Ὁ Δῶγκαν, ὁ πατέρας σου, ἀγίασε 'ς τὸν θρόνον,
καὶ ἡ μάνα ποῦ σ' ἐγέννησε, εἰς ὅλην τὴν ζωὴν της
συχνότερα 'ς τὰ γόνατά παρά 'ς τὰ πόδια ἦτον
καὶ καθ' ἡμέραν κι' ὥραν της ἀπέθνησκε³¹! — Θὰ φύγω!
Τὰ ὅσα καταμαρτυρεῖς κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου,
ἀπὸ τὸν τόπον ὅπου ζῆς ἐμένα μ' ἐξορίζουν.
ὦ! ἔτελείωσεν ἐδῶ, καρδιά μου, ἡ ἐλπίς σου!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Μακδῶφ γενναῖε κι' ἀγαθὲ, ὁ εὐγενῆς θυμὸς σου
εἰς τὴν ψυχὴν μου ἔσβυτε τοὺς δισταγμοὺς τοὺς μαύρους,
κι' ἀποδεικνύει τὴν τιμὴν, τὴν εἰλικρίνειάν σου!
Ὁ Μάκβεθ ὁ παμπόνηρος μ' αὐτὰ συχνὰ τὰ μέσα

νὰ στήσῃ ἐπροσπάθησε παγίδα νὰ μὲ πιάσῃ,
 ὥστε ἡ γνῶσις τ' ἀπαιτεῖ ν' ἀργῶ νὰ δίδω πίστιν.
 Ἄλλ' ὅμως, μάρτυς ὁ Θεὸς νὰ ἦναι μεταξύ μας,
 ἀφίνομαι ἔς τὰ χέρια σου ἀπὸ ἐδῶ καὶ πέρα.
 Τὰ ὅσα ἐναντίον μου σοῦ εἶπα, τὰ ξελέγω.
 Ἀποκηρύττω ὅσα κακὰ κι' ὅσας κατηγορίας
 ἐφόρτωσα ἐπάνω μου. Μοῦ εἶναι ὅλα ξένα!
 Γυναῖκα δὲν ἐγνώρισα, ἐπίορκος δὲν εἶμαι,
 δὲν ἐπεθύμησα ποτέ οὔτε ἴδικόν μου πρᾶγμα,
 ποτέ μου δὲν ἐπάτησα τὸν λόγον τὸν δοσμένον,
 δὲν θέλω κ' ἓνα δαίμονα ἔς τὸν ἄλλον νὰ προδώσω,
 κ' ἴσα μ' αὐτὴν μου τὴν ζῶν ἑλτρεύω τὴν ἀλήθειαν!
 Πρῶτόν μου ψεῦδος εἶν' αὐτό, κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ μου.
 Αὐτὸς ποῦ εἶμ' ἀληθινά, ἰδοῦ με, ἰδικὸς σου
 καὶ δούλος τῆς πατρίδος μας εἰς ὅ,τι διατάξῃ.
 Πρὶν ἔλθῃς ἐξεκίνησεν ὁ γέρον ὁ Σιβάροδος
 δέκα χιλιάδες μαχηταὶ μαζί του ἐκστρατεύουν.
 Πηγαίνωμεν κατόπιν τῶν, καὶ ἄμποτε νὰ ἦναι
 τόσον ἡ τύχη μας καλή, ὅσον τὸ δίκαιόν μας!
 Τί σιωπαίνεις;

ΜΑΚΔΩΦ

Δύσκολον ὁ νοῦς νὰ συμβιβάσῃ
 τόσα πολλὰ δυσάρεστα κ' εὐχάριστα συγχρόνως.

(Εἰσέρχεται ΙΑΤΡΟΣ)

ΜΑΛΚΟΛΜ

Παρακαλῶ, ὁ βασιλεὺς σκοπεύει νὰ ἐξέλθῃ;

ΙΑΤΡΟΣ

Ἐξέρχεται! Ἕνας σωρὸς κορμιὰ δυστυχημένα

προσμένουν ἀπ' τὸ χέρι του νὰ λάβουν θεραπείαν.
 Τὸ πάθος των τὴν δύναμιν τῆς τέχνης ὑπερβαίνει,
 ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἔς τὸ χέρι του ἐδόθη
 καὶ ὅλοι θεραπεύονται εὐθὺς ποῦ τοὺς ἐγγίση.

ΜΑΛΚΟΛΜ

Εὐχαριστῶ, καλὲ ἰατρέ.

('Εξέρχεται ὁ ΙΑΤΡΟΣ).

ΜΑΚΔΩΦ

Τί εἶν' αὐτὸ τὸ πάθος;

ΜΑΛΚΟΛΜ

Τὸ λέγουν πάθος πονηρῶν. Θαυματοουργεῖ ἀλήθεια
 ὁ βασιλεὺς ὁ ἀγαθὸς αὐτός! Συχνὰ τὸ εἶδα
 ἀπ' τὸν καιρὸν ποῦ ἔφθασα ἐδῶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν.
 Πῶς ἔλαβε τὸ χάρισμα ὁ Θεὸς μόνος ἑξέυρει!
 Οἱ παθιασμένοι ἔρχονται, πρησμένοι, πληγωμένοι,
 ἐλεινοί, ἀπ' τοὺς ἰατροὺς ἀπηλπισμένοι ὅλοι,
 κ' ἐκεῖνος νόμισμα χρυσοῦν κρεμνᾶ εἰς τὸν λαϊμὸν των
 καὶ τοὺς διαβάζει μίαν εὐχὴν, καὶ θεραπεύοντ' ὅλοι.
 Αὐτὸ τὸ θεῖον χάρισμα θὰ τὸ κληρονομήσουν,
 καθὼς μὲ ἐβεβαίωσαν, καὶ οἱ διάδοχοί του³².
 Ἐκτὸς αὐτοῦ, τὴν δύναμιν νὰ προφητεῖα ἔχει,
 καὶ ἄλλαι πολλαὶ τὸν θρόνον του στολίζουν εὐλογίαι,
 σημεῖα θείας χάριτος!

(Εἰσέρχεται ὁ ΡΩΣ)

ΜΑΚΔΩΦ

Ποιὸς εἶν' αὐτός ποῦ ἦλθε;

ΜΑΛΚΟΛΜ

Συμπατριώτης φαίνεται, ἀλλὰ δὲν τὸν γνωρίζω.

ΜΑΚΔΩΦ

Ἐσὺ ἐδῶ, ἐξάδελφε καλέ μου! Καλῶς ἤλθες!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ἄ! τώρα τὸν ἐγνώρισα! — Θεέ μου, μὴ βραδύνης
νὰ παύσης τὰ ἐμπόδια ὅπου μᾶς κάμνουν ξένους!

ΡΩΣ

Ἄμῃν, ἀμῃν, αὐθέντα μου!

ΜΑΚΔΩΦ

Πῶς εἶναι ἡ Σκωτία;

ΡΩΣ

Πατρὶς καυμένη! Δὲν τολμᾷ κί' αὐτὴ νὰ ἐξετάσῃ
πῶς εἶναι. Ὡς μητέρα μας νὰ μὴ τὴν θεωρῶμεν
ἀλλὰ ὡς τάφον μας, — ἀφοῦ ποτέ μειδίμα δὲν βλέπεις
παρὰ ἔς τὰ χεῖλη τῶν νεκρῶν, — ἀφοῦ τὰ μοιρολόγια
καὶ οἱ κλαυθμοὶ κ' οἱ ὀδυρμοὶ ξεσχιζοῦν τὸν ἄερα
κι' ἀκούοντ' ἀκαταπαυστα, πλὴν δὲν παρατηροῦνται, —
ἀφοῦ κατήντησε συρμὸς ὁ σπαραγμὸς τῆς λύπης!
Μόλις ῥωτοῦν ποῖος πέθανε ὅταν κτυπᾷ καμπάνα.
Οἱ ἄνθρωποι μαραινοῦνται ταχύτερ' ἀπὸ τ' ἄνθη
καὶ τοὺς πλακόνει θάνατος, πρὶν τοὺς πλακῶσῃ ἀρρώστια!

ΜΑΚΔΩΦ

Περιγραφή ἐλεεινὴ καὶ πιστοτατὴ ὅμως!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Τί ἦτο τὸ δυστύχημα τὸ τελευταῖον, πέ' μας.

ΡΩΣ

Ἐκεῖνα ποῦ συνέβησαν ἐντὸς μίας ὥρας μόνον
κανεὶς ἂν ἔχη νὰ τὰ πῇ, ἢ γλῶσσά του μαλλιάζει.
Κάθε στιγμὴ ὅπου περνᾷ γεννοβολᾷ καὶ νέα!

ΜΑΚΔΩΦ

Πῶς εἶνε ἡ γυναῖκά μου ;

ΡΩΣ

Καλά !

ΜΑΚΔΩΦ

Καὶ τὰ παιδιὰ μου ;

ΡΩΣ

Ἐπίσης !

ΜΑΚΔΩΦ

Μοῦ τοὺς ἄφησεν ὁ τύραννος ἡσύχους ;

ΡΩΣ

Ὅποτεν ἔφυγ' ἀπ' ἐκεῖ τοὺς ἄφησα ἡσύχους.

ΜΑΚΔΩΦ

Μὴ μοῦ φιλαργυρεύεσαι τὰ λόγια σου ! Τί τρέχει ;

ΡΩΣ

Ὅποτεν ἔφευγ' ἀπ' ἐκεῖ νὰ ἔλθω νὰ σὰς φέρω
τὰ νέα, 'ποῦ τὸ βάρος των πλακόνει τὴν καρδιά μου,
ἤκούσθη ὅτι μερικοὶ 'σηκώθησαν 'ς τὰ ὄπλα.

Τὸ πραγμα δὲ ἀπίθανον διόλου δέν μ' ἐφάνη,
διότι τὰς δυνάμεις του ὁ τύραννος συνάζει.

Καιρὸς νὰ βοηθήσετε ! Μία 'ματιὰ σας μόνη,
κι' ὄλ' ἡ Σκωτία παρευθὺς θὰ σηκωθῇ 'ς τὰ ὄπλα !
'Ακόμη κ' αἱ γυναῖκές μας θὰ ὀπλισθοῦν κ' ἐκείναι
νὰ λυτρωθοῦν ἀπ' τὰ δεινὰ κι' ἀπὸ τὰ βάσανά των !

ΜΑΛΚΟΛΜ

Παρηγορήσου κ' ἤλθαμεν ! Μὰς ἔδωκ' ἡ Ἀγγλία
δέκα χιλιάδες στράτευμα καὶ τὸν καλὸν Σιβάρδον.

Ἄλλον δὲν ἔχει στρατηγὸν ἢ Χριστιανωσύνη
μὲ τόσην πεῖραν κι' ἀρετὴν!

ΡΩΣ

ᾠ! Εἴθε νὰ ἔμπουσα
καθὼς μὲ παρηγόρησες νὰ σὰς παρηγορήσω!
Ἄλλ' ἔχω λόγια νὰ εἰπῶ, ποῦ ἤθελα νὰ ἦμαι
'ς τὴν ἔρημον νὰ τᾶκραζα κι' αὐτὶ νὰ μὴ τ' ἀκούη!

ΜΑΚΔΩΦ

Εἶναι κοινὸν δυστύχημα; ἢ μήπως φόρος λύπης,
ὁποῦ θὰ ἔχη μιὰ καρδιά νὰ τὸν πληρώσῃ μόνη;

ΡΩΣ

Καὶ ποιά καρδιά τόσον καῦμὸν νὰ μὴ τὸν συμπονέσῃ;
Ἄλλὰ ὁ μεγαλειότερος ὁ πόνος ἰδικός σου!

ΜΑΚΔΩΦ

Ἄν ἰδικός μου, δός μου τὸν μὴ μου τὸν κρύπτης· λέγε!

ΡΩΣ

Μὴ σιγαθοῦν διὰ παντός τ' αὐτιά σου τὴν φωνὴν μου,
ἂν ἔχη τὸν σκληρότερον τὸν ἦχον νὰ τὰ δώσῃ
ὁποῦ ποτέ των ἤκουσαν ὡς τώρα!

ΜΑΚΔΩΦ

ᾠ! Μαντεύω.

ΡΩΣ

Ἐπάτησαν τὸ κάστρον σου! Γυναῖκά σου, παιδιὰ σου,
τὰ ἔσφαξαν ἀλύπητα! Νὰ ἔπῳ τὸ πῶς, θὰ ἦναι
κοντὰ 'ς αὐτὰ τὰ θύματα καὶ σὲ νὰ θανατώσω.

ΜΑΛΚΟΛΜ

Θεὲ ἐλέους κ' οἰκτιρμῶν! — Καὶ σύ, μὴ τὰ σκεπάζῃς,

ὦ ἄνθρωπε, τὰ μάτια σου. Δόσε φωνὴν ἔς τὴν λύπην!
 Ὅταν ἡ λύπη σιωπᾷ καὶ λόγια δὲν εὐρίσκη,
 κρυφολαλεῖ μὲ τὴν καρδιὰν καὶ νὰ σχισθῆ τῆς λέγει!

ΜΑΚΔΩΦ

Καὶ τὰ παιδιὰ μου;

ΡΩΣ

Ὅλους σου, — παιδιὰ, γυναῖκα, δούλους,
 ὅσους κι' ἂν ἤθραν!

ΜΑΚΔΩΦ

Καὶ ἐγὼ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ λείπω!

Σφαγμένη κ' ἡ γυναῖκά μου;

ΡΩΣ

Κ' ἐκείνη — σοῦ τὸ εἶπα.

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ἡσύχασε! Τὰ ἱατρικὸν τοῦ φοβέροῦ μας πόνου
 θὰ ἦναι ἡ ἐκδίκησις!

ΜΑΚΔΩΦ

Αὐτὸς παιδιὰ δὲν ἔχει³³.

Ὅλα, μοῦ εἶπες ὅλα των; — Ἀνήμερον θηρίον!

Τὰ εὐμορφα πουλάκια μου, κ' ἡ μάκνα των μαζί των,
 ὅλα μαζί;

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ἐπολέμησε τὴν λύπην σου ἄν ἄνδρας.

ΜΑΚΔΩΦ

ὦ ναί! Ἄλλ' ὅμως χρεωστῶ καὶ νὰ πονῶ ἄν ἄνδρας.
 Πῶς εἶναι τρόπος ἀπ' τὸν νοῦν νὰ μ' ἔβγη πῶς τὰ εἶχα,
 τὰ ὄντα μου τὰ φίλτατα! — Κι' ὁ Οὐρανὸς τὸ εἶδε
 καὶ δὲν τὰ ἐπροστάτευσε; Σὺ εἶσαι ἡ αἰτία,

ἐσύ, Μακδώφ, ἀμαρτωλέ! Δὲν ἔπταισαν ἐκεῖνα·
τὰ κρίματά μου ἔγειναν αἰτία τῆς σφαγῆς των,
τὰ κρίματά μου! — Ὁ Θεὸς νὰ τ' ἀναπαύσῃ τώρα!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Αὐτὸ ἄς ἦναι, ὦ Μακδώφ, ἀκόνι τοῦ σπαθιοῦ σου.
"Ἄς δώσῃ τόπον ἔς τὴν ὀργὴν ἢ λύπη· τὴν καρδιά μας
νὰ μὴ τὴν πνίξῃ ἢ λύπη μας, νὰ τὴν ἀνάψῃ!

ΜΑΚΔΩΦ

Τώρα

"ὄσον γυναικὸς τὰ ἔματια μου νὰ κλαίουν ἢμποροῦσαν,
κ' ἢ γλῶσσά μου νὰ φλυαρῇ. Ἄλλ' ὄχι! — ὦ Θεέ μου,
μὴ συγχωρῆς ἀναβολὴν! στῆθος μὲ στῆθος φέρε
ἐμένα καὶ τὸν δαίμονα ἐκεῖνον τῆς Σκωτίας!
Νὰ μὲ χωρίζῃ ἀπ' αὐτὸν τὸ μακρὸς τοῦ σπαθιοῦ μου;
κι' ὅσον γλυτώσῃ ἀπ' ἐμέ, τόσο καλὸ νὰ εὔρῃ!

ΜΑΛΚΟΛΜ

Τώρα εἰς' ἄνδρας! "Ἐλα ἔδω! ἔς τὸν βασιλέα πάμε.
Τὸ στράτευμα εἶν' ἕτοιμον. Ἀφίνομεν ὑγείαν
καὶ ξεκινουῦμεν. — Ὁρμὸς νὰ πέσῃ εἶν' ὁ Μάκβεθ,
αἱ δὲ δυνάμεις τ' οὐρανοῦ στήνουν τὰ σύνεργά των.
Ἄρκέσου μ' ὅσῃν ὁ Θεὸς παρηγοριὰν σοῦ στείλῃ.
"Ὅσον ἢ νύκτα κι' ἂν βαστᾷ, ἢ μέρα θ' ἀνατείλῃ!

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ

ΣΚΗΝΗ Α'

Ἐν Δουρσινάνῃ. Προβάλαρος ἐν τῷ μεγάρῳ.

(Εἰσέρχεται ΙΑΤΡΟΣ καὶ ἡ ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ τῆς
ΔΑΙΔΗΣ ΜΑΚΒΕΘ).

ΙΑΤΡΟΣ

Δύο νύκτας ἀγρύπνησα ἐδῶ μαζί σου, ἀλλ' ἀκόμη τίποτε ἀπὸ ὅσα μοῦ εἶπες δὲν εἶδα. Ποτέ ἤτον ἡ τελευταία φορὰ ὅπου ἐπεριπάτησε;

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Ἄπο τὸν καιρὸν ὅπου ὁ βασιλεὺς ἐξεστράτευσε, τὴν βλέπω κάθε νύκτα νὰ σηκώνεται ἀπὸ τὸ στῶμα, νὰ φορῇ τὸ νυκτικόν της, νὰ ἀνοίγῃ τὸ γραφεῖόν της, νὰ παίρνῃ χαρτί, νὰ τὸ διπλόνῃ, νὰ γράφῃ, νὰ διαβάζῃ ὅσα ἔγραψε, ἔπειτα νὰ τὸ βουλλόνῃ καὶ νὰ ξαναγυροῖζῃ εἰς τὸ κρεβάτι της. — καὶ ὅλα αὐτὰ ἐνῶ εἶναι εἰς ὕπνον βαθύν.

ΙΑΤΡΟΣ

Μεγάλη τῆς φύσεως διατάραις! Ν' ἀπολαμβάνῃ τὰ ἀγαθὰ τοῦ ὕπνου, καὶ συγχρόνως νὰ κάμνῃ ὅσα θὰ ἔκαμνε καὶ ἐξυπνῇ. Εἰς αὐτὰ τὰ κοιμισμένα πήγαιν'—ἔλα της, ἐκτὸς τοῦ νὰ περιπατῇ καὶ ὅσα ἄλλα μοῦ εἶπες, τὴν ἤκουσες ποτέ νὰ λέγῃ τίποτε;

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Τὴν ἤκουσα νὰ λέγῃ πράγματα τὰ ὅποια δὲν ἤμπορῶ νὰ ἐπαναλάβω.

ΙΑΤΡΟΣ

Εἰς ἐμένα ἤμπορεῖς καὶ πρέπει μάλιστα !

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Οὔτε εἰς ἐσένα οὔτε εἰς ἄλλον κανένα, ἀφοῦ δὲν ἔχω καὶ μάρτυρά νὰ ἐπιβεβαιώσῃ τὰ λόγια μου.

(Εἰσέρχεται ἡ ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ κρατοῦσα λύχνον).

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Ἴδέ ! Νὰ τὴν ! Ἔρχεται, καθὼς πάντοτε καί, μὰ τὴν ζωὴν μου, κοιμᾶται ἔς τὰ βαθειά. Παρατήρησέ τὴν πῆγαινε κοντά.

ΙΑΤΡΟΣ

Ποῦ τὸ ἤρε τὸ φῶς ;

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Ἦτο ἔς τὸ πλάγι τῆς. Ὁ λύχνος καλεῖ πάντοτε κοντά τῆς, κατὰ προσταγὴν τῆς.

ΙΑΤΡΟΣ

Κύταξε, ἔχει ἀνοικτὰ τὰ μάτια !

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Ναί, ὁ νοῦς των ὅμως εἶναι κλεισμένος.

ΙΑΤΡΟΣ

Τί κάμνει τώρα ; Ἴδέ τὴν πῶς τρίβει τὰ χέρια !

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Τὸ συνειθίζει — ὡσάν νὰ πλύνεται — τὴν εἶδα νὰ τὸ κάμνῃ αὐτὸ δι' ἓν τέταρτον τῆς ὥρας, χωρὶς νὰ παύῃ.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἔχει ἀκόμη κηλίδα !

ΙΑΤΡΟΣ

"Ακουε, ὀμίλει. — Θὰ γράψω ὅσα εἶπῃ διὰ νὰ τὰ ἐνθυμοῦμαι καλλίτερα.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

"Εβγα, κηλὶς κατηραμένη! "Εβγα! — Μία, δύο. — ὦρα νὰ γείνη τὸ πρᾶγμα... Ὁ "Αδης εἶναι σκοτεινός³⁴!... Ἐντροπή, ἄνδρα μου, ἐντροπή! Στρατιώτης, καὶ νὰ φοβῆσαι! Τί σὲ μέλει ἂν τὸ μάθουν; Ποῖος θὰ τολμήσῃ νὰ μᾶς ζητήσῃ λόγον;... Ἄλλὰ, ποῦ ἤμποροῦσε κανεὶς νὰ τὸ φαντασθῇ, ὅτι ὁ γέρος εἶχε μέσα του τόσον αἷμα!

ΙΑΤΡΟΣ

Τὸ ἤκουσες τοῦτο;

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ὁ Θάνης τοῦ Φάιφ εἶχε γυναῖκα. Ποῦ εἶναι τώρα;... Πῶς! Δὲν θὰ καθαρίσουν ποτὲ αὐτὰ τὰ χέρια; Μὴ Μάκβεθ, μὴ! Χαλνοῦν τὰ πάντα μὲ αὐτοὺς σου τοὺς τρόμους.

ΙΑΤΡΟΣ

"Ακούεις! "Ακούεις! Ἐμαθες ὅσα δὲν ἔπρεπε νὰ γνωρίζης!

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Αὐτὴ εἶπεν ὅσα δὲν ἔπρεπε! Τὰ πόσα ἤξεύρει, ὁ Θεὸς τὸ γνωρίζει!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Μυρίζει ἀκόμη τὸ αἷμα! Ὅλα τὰ ἀρώματα τῆς Ἀραβίας δὲν ἤμποροῦν πλέον νὰ μωσχομυρίσουν αὐτὸ τὸ χεράκι! "Ὠχ! "Ὠχ! "Ὠχ!

ΙΑΤΡΟΣ

Τί ἀναστεναγμός! Βαρεῖα καρδιὰ ποῦ ἔχει!

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Δὲν ἤθελα νὰ τὴν ἔχω τὴν καρδιά της, καὶ ὅλα της τὰ
μεγαλεῖα νὰ εἶχα!

ΙΑΤΡΟΣ

Καλά, καλά, καλά! —

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Ἄμποτε νὰ ἦσαν καλά, ἰατρέ μου!

ΙΑΤΡΟΣ

Αὐτὴ ἡ ἀσθένεια ξεπερνᾷ τὴν τέχνην μου³⁵. Καὶ ὅμως μὴ
ἔτυχαν ἄνθρωποι νὰ περιπατοῦν εἰς τὸν ὕπνον τῶν, καὶ ν' ἀπο-
θάνουν ἄγια καὶ ἀναπαυμένα εἰς τὸ στρῶμά των.

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Πλῦνε τὰ χέρια σου, βάλε τὸ νυκτικό σου· μὴ φαίνεσαι τό-
σον χλωμός! Σοῦ τὸ λέγω καὶ πάλιν: ὁ Βάγκος εἶναι εἰς τὸν
τάφον τοῦ· δὲν ἔμπορεῖ νὰ ἔβγη ἀπὸ τὸ μνήμα!

ΙΑΤΡΟΣ

Καὶ ἐκεῖνον!

ΛΑΙΔΗ ΜΑΚΒΕΘ

Ἐς τὸ στρῶμα, ἔς τὸ στρῶμα! Κτυποῦν τὴν θύραν. Ἐλα,
ἐλα, ἐλα, ἐλα! δός μου τὸ χέρι! Ὅ,τι ἔγεινε δὲν ξεγίνεται,
Ἐς τὸ στρῶμα, ἔς τὸ στρῶμα, ἔς τὸ στρῶμα!

(Ἐξέρχεται). ³⁶

ΙΑΤΡΟΣ

Πηγαίνει νὰ πλαγιάσῃ τώρα;

ΘΑΛΑΜΗΠΟΛΟΣ

Ἄμέσως!

ΙΑΤΡΟΣ

Ὁ κόσμος ἔξω πράγματα φρικώδη ψιθυρίζει!

Γεννοῦν ἀφύσικα δεινὰ τὰ παρὰ φύσιν ἔργα!

Ὅπου συνείδησις βαρειά, ὁ νοῦς τὰ μυστικά του
εἰς τὰ κουφὰ προσκέφαλα θὰ τὰ ξεμυστηρεύσῃ. —

Ὅχι ἰατροῦ, πνευματικοῦ ἔχει αὐτὴ ἀνάγκην!

Θεε, Θεε Πανάγαθε, ἐλέησέ μας ὅλους! . . .

Σὺ, πρόσεχέ την. Κύτταξε κοντὰ της νὰ μὴν ἔχη
τίποτε πρᾶγμα νὰ βλαφθῇ. Πηγαίνω. Καλὴν νύκτα.

Ἐθάμβωσε τὰ ἴματα μου κ' ἐτάραξε τὸν νοῦν μου
τᾶχω ἔς τὸν νοῦν, πλὴν δὲν τολμᾶ νὰ τὰ εἰπῇ ἡ γλῶσσα.

ΣΚΗΝΗ Β'

Ἔσοχὴ παρὰ τὴν Δουναϊνάνην.

(Εἰσέρχονται μετὰ τυμπάνων καὶ σηματιῶν ὁ ΜΕΝΤΗΘ, ὁ ΚΑΙΘΝΗΣ,
ὁ ΔΑΓΚΟΣ, ὁ ΛΕΝΘΕ καὶ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ).

ΜΕΝΤΗΘ

Ἐδῶ κοντὰ εὐρίσκεται τὸ στράτευμα τῶν Ἀγγλων
κι' ὁ Μάλκολμ ἐπὶ κεφαλῆς, κι' ὁ θεῖός του Σιβάρδος³⁷,
καὶ ὁ Μακδώφ. Ἐκδίκησις τὰ στήθη των ἀνάπτει!
Ἄλλὰ τὰ ὅσα ἔπαθαν εἰν' ἀρκετὰ νὰ κάμουν
ν' ἀνάψῃ κ' ἓνας ἀσκητὴς καὶ νὰ χωθῇ ἔς τὸ αἶμα!

ΑΓΚΟΣ

Θὰ τοὺς συναπαντήσωμεν ἔς τὸ δάσος τῆς Βιρνάμης.

ΚΑΙΘΝΗΣ

Γνωρίζετε ἂν ἔρχεται κι' ὁ ἀδελφὸς τοῦ Μάλκολμ;

ΛΕΝΘΕ

Ὅχι! Εἰς τὸν κατάλογον δὲν εἶναι τῶν ἀρχόντων.

Ἄλλὰ μαζί των ἔρχονται κι' ὁ νέος ὁ Σιβάρδος

καὶ ἄλλ' ἀγένεια παιδιά, νὰ πρωτοδείξουν τώρα
ὄτ' εἶναι ἄνδρες καὶ αὐτοί.

MENTHE

Ὁ τύραννος τί κάμνει ;

ΚΑΙΘΗΣ

Νὰ ὀχυρώσῃ προσπαθεῖ τὴν Δούνησινάνην. Λέγουν
πῶς ἐτρελλάθη· ἄλλοι δὲ ἑλιγώτερον ἐχθροὶ του,
ἠρωϊκὴν παραφορὰν τοῦ ἀποδίδουν. Ὅμως
τὸ κόμμα του παρέλυσε, καὶ αὐτὸς ἰσχύϊν δὲν ἔχει
ἔς τὴν ζώνην τῆς ὑποταγῆς καὶ πάλιν νὰ τὸ σφίξῃ.

ΑΓΚΟΣ

Ἄ ! Τώρα θὰ αἰσθάνεται τοὺς μυστικούς του φόνους
νὰ τοῦ κολνοῦν ἔς τὰ χέρια του ! Εἰς κάθε ἀνταρσίαν
τώρα τῆς προδοσίας του τὴν τιμωρίαν βλέπει !
Ὅσοι κοντὰ του ἔμειναν καὶ ἀκόμη τὸν δουλεύουν,
δουλεύουν ἀπὸ φόβου των, ἀπὸ ἀγάπην ὄχι !
Αἰσθάνεται τὸν τίτλον του χαλαρωμένον τώρα,
ὅσαν γίγαντος φορέματα ἔς τὴν ῥάχιν νάνου κλέπτου !

MENTHE

Καὶ πῶς νὰ μὴν κλονίζεται ὁ ταραγμένους νοῦς του
ἀφοῦ τὸ πᾶν ἐντὸς αὐτοῦ τὸ ἔχει ἐντροπήν του
ὅτι εὐρίσκεται ἐκεῖ !

ΚΑΙΘΗΣ

Ἐμπρὸς λοιπὸν ὦ φίλοι

νὰ δείξωμεν τὴν πίστιν μας ἐκεῖ ὅπου ἀνήκει !
Πηγαίνωμεν ἔς τὸν ἰατρὸν τοῦ ἀσθενοῦς μας κράτους,
καὶ μέσα εἰς τὸ ἰατρικὸν ποῦ θὰ τὸ θεραπεύσῃ
κάθε ῥανίδα ἅς χύσωμεν καθεὶς τοῦ αἵματός μας !

ΛΕΝΩΣ

“Ας τρέξη, τὸ βασιλικὸν βλαστάρι νὰ δροσίση,
 κι’ ἄς πνίξη τ’ ἀγριόχορτα! Ἐμπρός, εἰς τὴν Βιρνάμην!
 (Ἐξέρχονται ἐν πολεμικῇ παρατάξει).

ΣΚΗΝΗ Γ’

Ἐν Δουνσινάνη. Αἴθουσα ἐν τῷ μεγάρῳ.

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΒΕΘ, ΙΑΤΡΟΣ καὶ ΥΠΗΡΕΤΑΙ).

ΜΑΚΒΕΘ

Νὰ μὴ τ’ ἀκούω ’ς τὸ ἐξῆς! Ἄς φύγουν ὅσοι θέλουν!
 Ἐνόσω δὲν σηκώνεται τὸ δάσος τῆς Βιρνάμης
 ’ς τὴν Δουνσινάνην ν’ ἀναβῆ, φόβον ἐγὼ δὲν ’ξεύρω!
 Τί εἶν’ ὁ Μάλκολμ; — Γυναικὸς μὴ γέννημα δὲν εἶναι; —
 Ἐμένα τὰ δαιμόνια, ποῦ τὸ γραπτὸν γνωρίζουν,
 μοῦ τὸ προεῖπαν καθαρά: Μὴ ἔχης φόβον, Μάκβεθ,
 διότι γέννα γυναικὸς δὲν ἔχει νὰ σέ βλάψη. —
 Φύγετ’ ἂν θέλετε λοιπόν, ὦ Θάνοι χωρὶς πίστιν!
 Πηγαίνετε νὰ εὔρετε τοὺς μαλθακοὺς τοὺς Ἀγγλοὺς!
 Ἐνόσω ζῶ, εἰς δισταγμοὺς ὁ νοῦς μου δὲν θὰ πέση,
 οὔτε ’ς τὸ στήθος μου ποτὲ ὁ φόβος θὰ χωρέση!

(Εἰσέρχεται ΥΠΗΡΕΤΗΣ)

ΜΑΚΒΕΘ

Νὰ σέ μαυρίσ’ ἡ Κόλασις, κιτρινασμένε δοῦλε!
 Αὐτὴν σου τὴν κατάφοβην τὴν ὄψιν ποῦ τὴν ἠῦρες;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Δέκα χιλιάδες ἔρχονται . . .

ΜΑΚΒΕΘ

Τί; Χῆνες;

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Στρατιῶται.

ΜΑΚΒΕΘ

Φύγε ἀπ' ἐδῶ καὶ πήγαινε τὰ μούτρα σου νὰ τρίψης
νὰ κοκκινίσ' ἡ ὄψις σου, χολοπερευμένε!

Τί στρατιῶται, κνώδαλον, — ὁ Χάρος νὰ σὲ πάρῃ!

Μὲ τὰ σαβανωμένα σου αὐτὰ τὰ μάγουλά σου
ὅποιος σὲ ἰδῆ θὰ φοβηθῆ! Τί στρατιῶται; λέγε!

ΥΠΗΡΕΤΗΣ

Οἱ Ἄγγλοι, ὦ αὐθέντα μου.

ΜΑΚΒΕΘ

Φύγε ἀπ' ἐδῶ! Κρημνίσου!

(Ἐξέρχεται ὁ ΥΠΗΡΕΤΗΣ).

ΜΑΚΒΕΘ

Ποῦ εἶσαι; Ἐλα, Σέϋτων! — Σιχαίνομαι νὰ βλέπω...

Αἶ, Σέϋτων! — Αὐτ' ἡ σπρωξιὰ ἢ θὰ μὲ στερεώσῃ,

ἢ θὰ μὲ ρίξῃ κατὰ γῆς. — Ἐπέρασ' ἡ νεότης·

ἐγύρισε ἔς τὸ μάραμα ὁ δρόμος τῆς ζωῆς μου·

τὸ φύλλον ἐκίτρινισε· κι' ἀπ' ὅλα ὅσα πρέπει

νὰ ἔχουν τὰ γηράματα, — τιμὴν, ἀγάπην, σέβας,

σωρὸν τοὺς φίλους, — τίποτε δὲν ἔχω νὰ προσμένω· —

κατάραις μόνον σιγαναῖς ἀλλὰ θερμαῖς θὰ ἔχω,

κι' ἀγάπην μόνον ψεύτικην ἀπὸ τὰ χεῖλη, — λόγια,

ἢ καρδιά νὰ τ' ἀρνηθῆ θὰ ἤθελ' ἡ καυμένη,

πλὴν δὲν τολμᾷ. — Αἶ, Σέϋτων!

(Εἰσέρχεται ὁ ΣΕΥΤΩΝ)

ΣΕΥΤΩΝ

Αὐθέντα, τί προστάζεις;

ΜΑΚΒΕΘ

Τί ἄλλα νέα ἔμαθες;

ΣΕΥΤΩΝ

Ὅσα μᾶς εἶπαν, ὅλα
ἀλήθεια εἶν', αὐθέντα μου!

ΜΑΚΒΕΘ

Θὰ μάχωμ' ἕως ὅτου
νὰ λιανισθῇ τὸ κρέας μου ἀπὸ τὰ κόκκαλά μου!
Δός μου τὰ ὄπλα μου ἐδῶ!

ΣΕΥΤΩΝ

Δέν εἶν' ἀκόμ' ἡ ὥρα.

ΜΑΚΒΕΘ

Τὰ θέλω! Στείλε ἱππικὸν τὴν χώραν νὰ γυρίσῃ,
κί' ὅτους φοβοῦνται, κρέμασμα! . . . Φέρε μου σὺ ἀμέσως
τὴν πανοπλίαν μου. . . Ἰατρέ, πῶς εἶν' ἡ ἄρρωστή σου;

ΙΑΤΡΟΣ

Δέν εἶναι τόσοσ ἀρρωστή, ἀλλ' εἶναι ταραγμένη
ἀπ' τὰ πυκνά φαντάσματα ποῦ τῆς χαλοῦν τὸν ὕπνον.

ΜΑΚΒΕΘ

Θεραπευσέ την ἀπ' αὐτό. Τὴν τέχνην δὲν κατέχεις
ἔς τὴν πονεμένην τὴν ψυχὴν νὰ φέρῃς θεραπείαν;
Ἐπὶ τὴν μνήμην δὲν ἔμπορεῖς νὰ ξεριζώσῃς λύπην,
νὰ σβύσῃς ὅσα ἔς τὸ μυαλὸ ἐχάραξεν ἡ ἔννοια;
Δέν ἔχεις ἀντιφάρμακον, λήθης πιότον δὲν ἔχεις
μέσ' ἀπ' τὸ στῆθος τὸ βαρὺ νὰ ἔγᾳζῃ τὸ φαρμάκι,
ὁποῦ πλακόνει τὴν καρδιά;

ΙΑΤΡΟΣ

Ὁ ἄρρωστος, αὐθέντα,
αὐτὰ τὰ πάθη μόνος του νὰ τὰ ἰατρεύσῃ πρέπει.

ΜΑΚΒΕΘ

Τότε λοιπὸν τὰ ἰατρικὰ ἔς τοὺς σκύλους πέταξέ τα!
Δὲν μοῦ χρειάζονται! . . .

(πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Ἐσύ, τὴν πανοπλίαν φέρε.

Δός μου τὸ σκῆπτρον . . . Σέϋτων, τὸ ἰππικὸν νὰ στείλῃς.—
Φεύγουν οἱ Θάνοι μου, ἰατρέ! —

(πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Σύ, τί προσμένεις; Ἔλα.—

Ἰατρέ, ἂν ἦτο δυνατόν καὶ τὸ βασιλείον μου
νὰ τοῦ σκαλίσης τὰ νερά, νὰ εὕρῃς τὸ τί πάσχει.
καὶ πάλιν εἰς τὰ πρῶτά του νὰ μοῦ τὸ ἔξαναφέρῃς,
θὰ ἔκραζα εἰς τὴν Ἥλῳ ἐγκώμιά σου τόσα,
ποῦ ὡς κι' αὐτὴ νὰ σ' ἐπαινῇ . . .

(πρὸς τὸν ὑπηρέτην)

Ἐβγάλε τὴν, δὲν τὴν θέλω.—

(ἀφαιρεῖ τὴν πανοπλίαν)

Ἐσὺν τί καθάρσιον, ἰατρέ, τί σέβννα, τί ραβέντι
αὐτοὺς τοὺς Ἄγγλους ἢ μπορεῖ νὰ μοῦ τοὺς ξεπαστρεύσῃ;
Τὸ ἤκουσες πῶς ἔρχονται;

ΙΑΤΡΟΣ

Τὸ ἤκουσα. Τὸ λέγουν

κ' αἰ προετοιμασίαι σου.

ΜΑΚΒΕΘ (πρὸς τὸν ὑπηρέτην).

Κατόπιν μου τὴν φέρνεις. —

οὔτε τὸν θάνατον ψῆφῳ οὔτ' ἐχθρικός δυνάμεις,
 ἂν δὲν ἰδῶ νὰ κινηθῆ τὸ δάσος τῆς Βιρνάμης!

(Ἐξέρχονται πάντες, ἐκτὸς τοῦ ΙΑΤΡΟΥ).

ΙΑΤΡΟΣ

"Ἄς ἦτο τρόπος ἀπ' ἐδῶ κρυφὰ ν' ἀναχωρήσω,
 καὶ τίποτε δὲν μ' ἔκαμνε ὀπίσω νὰ γυρίσω.

(Ἐξέρχεται).

ΣΚΗΝΗ Δ'

Παρά τὸ δάσος τῆς Βιρνάμης.

(Εἰσέρχονται, μετὰ τυμπάνων καὶ σημαϊῶν, ὁ ΜΑΛΚΟΛΜ, ὁ γέρον
 ΣΙΒΑΡΔΟΣ, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, ὁ ΜΑΚΔΩΦ, ὁ ΜΕΝΤΗΘ, ὁ ΚΑΙΘΝΗΣ,
 ὁ ΔΓΚΟΣ, ὁ ΛΕΝΩΞ, ὁ ΡΩΣ καὶ στρατὸς ἐν πορείᾳ).

ΜΑΛΚΟΛΜ

Καλρί μου φίλοι, ὁ καιρὸς, ἐλπίζω, πλησιάζει
 τὴν νύκτα ἡσυχος κανεὶς ἔς τὸ στρώμα νὰ κοιμᾶται.

ΜΕΝΘΗ

"Ω, ναί!

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Τί δάσος εἶν' αὐτό;

ΜΕΝΤΗΘ

Τὸ δάσος τῆς Βιρνάμης.

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ὁ κάθε στρατιώτης μας ἓνα κλαδί ἄς κόψῃ
 κι' ἄς τὸ κρατῆ ἔς τὰ χέρια του, ὥστε ἡ δύναμίς μας
 νὰ σκιασθῆ· καὶ ὁ ἐχθρός, ποῦ μᾶς παραμονεύει,
 νὰ γελασθῆ ἔς τὸ μέτρημα.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ

Θὰ γεῖν' ἡ προσταγή σου!

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Ἐπὶ τὴν Δουνσινάνην ἤσυχος καθὼς πληροφοροῦμαι
μένει ὁ τύραννος κλειστός, κ' ἐκεῖ θὰ μᾶς προσμένῃ
νὰ τὸν πολιορκήσωμεν.

ΜΑΛΚΟΛΜ

Καὶ τί νὰ κάμῃ ἄλλο,
ἀφοῦ μεγάλοι καὶ μικροὶ τὸν παραιτοῦν καὶ φεύγουν,
ἀμα πρὸς τοῦτο βοηθὸν καὶ εὐκαιρίαν εὔρουν;
καὶ ὅσοι δὲ τοῦ ἔμειναν διὰ τῆς βίας μένουσιν
ἢ δὲ καρδιά των εἰν' ἄλλου!

ΜΑΚΔΩΦ

Ἐκεῖνα ποῦ ἀξίζει
τὰ λέγομεν ἀργότερα, ἀφοῦ τὸν κρίνῃ ἡ Τύχη.
Ἔργων καιρὸς πολεμικῶν κ' ἀνδρείας εἶναι τῶρα!

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Ἡ ὥρα ἐπλησίασε, κ' αὐτὴ θ' ἀποφασίσῃ
ἐκεῖνο πῶχει ὁ καθεὶς νὰ χάσῃ ἢ νὰ κερδίσῃ.
Ἀπὸ τὰ λόγια τὰ κενὰ ἐλπίδες μόνον εὐχαίνουσι,
ἀλλὰ τὰ ἔργα τ' ἀσφαλῆ μετὰ τὸ σπαθὶ συμβαίνουσι.
Λοιπὸν ἐμπρός, ἔς τὸν πόλεμον!

(Ἐξέρχονται ἐν στρατιωτικῇ παρατάξει).

ΣΚΗΝΗ Ε'

Εἰς Δουνσινάνην ἐντὸς τοῦ φρουρίου.

(Εἰσέρχονται ὁ ΜΑΚΒΕΘ, ὁ ΣΕΥΤΩΝ καὶ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ).

ΜΑΚΒΕΘ

Κρεμάσετε τὰ φλάμπουρα ἔς τὰ τείχη μας ἀπ' ἐξω.
Ὅλοι μου λέγουσι: Ἔρχονται! — Τὸ δυνατόν μας κάστρου

μέ τήν πολιορκίαν των θά ἔχη νά γελάσῃ.

"Ἄς μείνουν ὡς που λοιμική καί πείνα νά τοὺς φάγῃ!

"Ἄς μὴ τοὺς ἐδυναμόναν ἐκεῖνοι ποῦ μ' ἀφήκαν,"

κι' ἀφόβως τοὺς ἀντίκρυζα στῆθος μέ στῆθος τώρα,
καί θά τοὺς ἐδιωχν' ἀπ' ἐδῶ!

(Ἀκούονται κραυγαί γυναικεῖα: ἔσωθεν).

Τί εἶναι; Ποιός φωνάζει;

ΣΕΥΤΩΝ

Ἐάν γυναικῶν ξεφωνητὰ μοῦ φρίνεται, αὐθέντα.

(Ἐξέρχεται).

ΜΑΚΒΕΘ

Σχεδὸν τὸ ἐλησιμόνησα τὶ πράγμα εἶν' ὁ φόβος.

Ἦτον καιρὸς ποῦ μιὰν κραυγὴν νά ἤκουα τὴν νύκτα,

ἐπάγοναν τὰ μέλη μου, — ποῦ ἓνα παραμῦθι

νά μοῦ ὀρθώσῃ τὰ μαλλιά 'ς τὴν κεφαλὴν — μποροῦσε,

ὡσάν νά ἐζωντάνευαν! — Ἐχόρτασ' ἀπὸ φρικην,

οἱ φονικοί μου λογισμοὶ συνείθισαν τὸν τρόμον,

κ' εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἤμπόρει νά μὲ 'ζιππάσῃ πλέον!

(Ἐπανέρχεται ὁ ΣΕΥΤΩΝ)

Τί ἦτον;

ΣΕΥΤΩΝ

Ἡ βασίλισσα, αὐθέντα σεβαστέ μου,

ἀπέθανε.

ΜΑΚΒΕΘ

Ἄργότερα ἔμποροῦσε ν' ἀποθάνῃ³⁸.

Θά ἦτο κι' ἄλλοτε καιρὸς αὐτὸ νά τὸ ἀκούσω.

"ὦ! αὔριον, καί αὔριον, καί αὔριον — καί φεύγει

κι' ἀκολουθεῖ σιγὰ σιγὰ ἡμέρα τὴν ἡμέραν,

Ὡς τὴν ἐσχάτην συλλαβὴν ἔς τοῦ Χρόνου τὸ βιβλίον!
 Καὶ κάθε χθὲς ὅπου περνᾷ, ἦτο φανὸς νὰ φέξῃ
 μωροὺς θνητὸς νὰ σκονισθοῦν ἔς τὸν δρόμον τοῦ θανάτου!
 Σβύσει, ἄλιγὸς δαυλέ! Δὲν εἶν' ὁ βίος ἄλλο
 παρὰ σκιά πού περπατεῖ, παρὰ θεάτρου μῖμος
 ὅπου πηγαينوέρχεται μιὰν ὥραν ἔς τὴν σκηνὴν του,
 καὶ πλέον δὲν ἀκούεται, εἶν' ἓνα παραμῦθι
 πού λέγει ἓνας παλαβός, βοήν, θυμούς γεμάτων,
 ἀλλὰ δὲν ἔχει νόημα!

(Εἰσέρχεται ΑἰΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ)

ΜΑΚΒΕΘ

Ἡ γλῶσσά σου ἐσένα
 κάτι γυρεύει νὰ εἰπῇ. Εἰπέ μου τὰ ἀμέσως!

ΑἰΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Αὐθέντα, ἤθελα νὰ ἴπῳ τὸ πρᾶγμα ὅπου εἶδα,
 ἀλλ' ὅμως πῶς νὰ σοῦ τὸ ἴπῳ δὲν ἔξερῶ.

ΜΑΚΒΕΘ

Λέγε μου το!

ΑἰΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Ἐκεῖ πού εἶχα νὰ φρουρῶ ἔς τὴν κορυφὴν τοῦ λόφου,
 πρὸς τὴν Βιρνάμην ἔβλεπα, καὶ ἔξαφνα μ' ἐφάνη
 ὅτι τὸ δάσος προχωρεῖ.

ΜΑΚΒΕΘ

Κατηραμένε, ψεύτη!

ΑἰΓΓΕΛΙΑΦΟΡΟΣ

Ἐὰν σοῦ λέγω ψεύματα, νὰ πέσω ἔς τὴν ὀργὴν σου!
 Αὐθέντα, βλέπεις κ' ἔρχεται, ἐδῶ καὶ τρία μίλια. —
 Σοῦ λέγω, δάσος κινητόν!

ΜΑΚΒΕΘ

Ἐὰν μοῦ εἶπες ψεῦμα,
 ἔς τὸ πρῶτον δένδρον ζωντανὸν νὰ σέ κρεμάσω θέλω,
 ὧς που νὰ γείνης, κρεμαστός, ξερὸς ἀπὸ τὴν πείναν!
 "Ἄν ἦν ἀλήθεια, τότε σύ, ἂν θέλῃς, κρέμασέ με!
 Κλονίζεται τὸ θάρρος μου κι' ἀρχίζω ν' ἀμφιβάλλω
 μὴ μ' ἀπατᾷ ὁ Σατανᾶς κ' εἶν' ἡ ἀλήθεια ψεῦδος!
 «Ὁ Μάκβεθ δὲν θὰ νικηθῇ, ἐκτὸς εἰάν κινήσῃ
 «ἔς τὴν Δουσιάνην ν' ἀναβῇ τὸ δάσος τῆς Βιρνάμης.»
 Κ' ἰδοῦ, τὸ δάσος ἔρχεται ἔς τὴν Δουσιάνην τώρα! —
 ἔς τὰ ὄπλα, κ' ἔξω! — "Ἄν αὐτὸς τὸ εἶδεν ὅπως λέγει,
 οὔτε νὰ φύγω μ' ὠφελεῖ καὶ οὔτ' εἰδῶ νὰ μείνω.
 Ἀρχίζω νὰ βαρύνωμαι τὸν ἥλιον καὶ νὰ θέλω
 νὰ γείνη τώρα ἕξαφνα συντέλεια τοῦ κόσμου. —
 Σημάνετε τὰ σήμαντρα! ἔς τὰ ὄπλα! Εἰς τὰ ὄπλα!
 Ἀέρα, φύσα, μάνιζε! — "Ἄν ἦναι ν' ἀποθάνω,
 ἄς πέσω μὲ τὰ ὄπλα μου ἔς τὸ στῆθός μου ἐπάνω!

(*Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ ΣΤ'

Εἰς Δουσιάνην, παρὰ τὸ φρούριον.

(Εἰσέρχονται, μετὰ τυμπάνων καὶ σημαίων ὁ ΜΑΛΚΟΛΜ, ὁ στρατηγὸς
 ΣΙΒΑΡΔΟΣ, ὁ ΜΑΚΔΩΦ καὶ στρατιῶται φέροντες κλάδους).

ΜΑΛΚΟΛΜ

Πλησίον εἶμεθ' ἀρκετὰ τὴν φουντωτὴν σας σκέπην
 πετάξετέ την κατὰ γῆς. Φανῆτ' αὐτοὶ ποῦ εἰσθε.
 Ἐσύ, ὦ θεῆ μου καλέ, μὲ τὸν ἐξάδελφόν μου,
 τὸν υἱόν σου τὸν ἀτρόμητον, ἀρχίζετε τὴν μάχην.

Ἐγὼ κι' ὁ ἄξιος Μακδῶν ἐρχόμεθα κατόπιν,
καθὼς ἐσυμφωνήσαμεν τὴν τάξιν τοῦ πολέμου.

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Ὠρα καλή! Ὁ τύραννος ἄς ἔβγη ἀντικρὺ μας,
κι' ἂν δὲν τὸν πολεμήσωμεν, ἡ ἐντροπή 'δική μας,

ΜΑΚΔΩΦ

Ἐμπρὸς αἱ σάλπιγγες! Ἄς 'ποῦν τὸ διαλάλημά των
οἱ κήρυκες οἱ βροντεροὶ αἱμάτων καὶ θανάτων!

(Ἐξέρχονται).

ΣΚΗΝΗ Ζ'

Ἄλλο μέρος τοῦ πεδίου τῆς μάχης. Ἀκούονται σάλπιγγες.

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΒΕΘ).

ΜΑΚΒΕΘ

Πῶς νὰ τοὺς φύγω; Μ' ἔδρασαν ἐπάνω 'ς τὸ παλοῦκι
'σὰν τὴν ἀρκοῦδα! Τὰ σκυλιὰ λοιπὸν ἄς παλεμήσω!

Ποιὸς ἀπὸ σπλάγγνα γυναικὸς δὲν εἶναι γεννημένος;
Μόνον αὐτὸν θὰ φοβηθῶ! Ἄλλον κανένα ὄχι!

(Εἰσέρχεται ὁ γέρος ΣΙΒΑΡΔΟΣ).

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Ποιὸς εἶσαι σύ;

ΜΑΚΒΕΘ

Ἄν σοῦ τὸ 'πῶ, τρομάρα θὰ σὲ πιάσῃ!

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Ποτέ! Κι' ἂν ἔχῃς ὄνομα φρικτότερον ἀκόμη
ἀπ' ὅσα κι' ἂν ἀκούωνται 'ς τὸν Ἄδην.

ΜΑΚΒΕΘ

Εἶμαι ὁ Μάκβεθ!

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Νὰ μοῦ προφέρῃ ὄνομα κι' ὁ Σατανᾶς δὲν ἔχει
ποῦ νὰ μισῶ ὅσον αὐτό!

ΜΑΚΒΕΘ

Καὶ τόσον νὰ φοβῆσαι.

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Ψεύδεται, τύραννε φρικτέ! Θὰ σ' ἀποδείξω ψεύστην
μὲ τὸ σπαθὶ ὁποῦ κρατῶ!

(Μάχονται· ὁ νέος ΣΙΒΑΡΔΟΣ φονεύεται).

Σ' ἐγέννησε γυναῖκα!

Γελῶ τὸν κίνδυνον, σπαθὶ δὲν μὲ προμάζει, ὄχι,
γέννημ' ἂν ἦναι γυναικὸς ὅποιος 'ς τὸ χέρι τῷχει.

(Ἐξέρχονται).

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΔΩΦ).

ΜΑΚΔΩΦ

Ὁ κρότος ἦτον ἀπ' ἐδῶ. — ὦ τύραννε, ποῦ εἶσαι;
Τὸ πρόσωπόν σου δείξέ μου. Ἄν πάρῃ τὴν ζωὴν σου
ἄλλος κανεῖς κι' ὄχι ἐγώ, ἀνάπαυσιν δὲν θαῦρουν
τῆς γυναικὸς μου ἢ ψυχὴ ποτὲ καὶ τῶν παιδιῶν μου!
Δὲν ἤμπορῶ νὰ πολερῶ ἀνθρώπους τιποτένιους
ποῦ τὰ κοντάρια τῶν κρατοῦν εἰς χέρια μισθωμένα.
Ἐσένα θέλω! Εἶδεμ' ἔς τὴν θήκην τὸ σπαθὶ μου
τὸ ξαναβάζω ἄπρακτον, μ' ἀκτύπητον τὴν κόψιν,
Κατάντικρῦ μου σ' ἤθελα, ἐδῶ! . . . Ποιὸς πλησιάζει;
Τὸ τόσον βροντοκόπημα σημαίνει πῶς θὰ ἦναι
κανεῖς πολὺ σημαντικὸς. — ὦ Τύχη, ἀς τὸν εὔρω,
καὶ ἄλλο τι δὲν σοῦ ζητῶ!

(Ἐξέρχεται. Σάλπιγγες).

(Εισέρχονται ὁ ΜΑΛΚΟΛΜ καὶ ὁ γέρον ΣΙΒΑΡΔΟΣ).

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

"Ἐλ' ἀπ' ἐδῶ, αὐθέντα.

Τὸ κάστρον παρεδόθηκε.—'χωρίσθησαν εἰς δύο
τοῦ Μάκβεθ τὰ στρατεύματα. καὶ μάχοντ' ἓνα τ' ἄλλο.

Γενναίως ἀγωνίζονται οἱ εὐγενεῖς σου Θάνοι.

"Ἡ νίκη πλέον φαίνεται 'δική σου ἀπὸ τώρα,
καὶ ὀλίγον μᾶς ἀπέμεινε νὰ κάμωμεν ἀκόμη.

ΜΑΛΚΟΛΜ

"Ἐμπρός μας ἠύραμεν ἐχθρὸν ποῦ ἔλαφρὰ πληγόνει.

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

"Ἄς ἔμβωμεν 'ς τὸ φρούριον.

(Ἐξέρχονται, Σάλπιγγες).

ΣΚΗΝΗ Η'

"Ἐτερον μέρος τοῦ πεδίου τῆς μάχης.

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΒΕΘ).

ΜΑΚΒΕΘ

Πρὸς τί 'σάν τὸν ἀνόητον ἐκεῖνον τὸν Ῥωμαῖον³⁹

'ς τὸ ἰδικόν μου τὸ σπαθὶ ἐπάνω ν' ἀποθάνω;

"Ἐνόσω βλέπω ζωντανούς, καλλίτερ' ἄς πληγόνω

ξένα κορμιά!

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΔΩΦ).

ΜΑΚΔΩΦ

Γύρνα ἐδῶ, γύρνα, σκυλί τοῦ "Ἄδου!

ΜΑΚΒΕΘ

"Ἐσέν' ἀπ' ὅλους μεταξὺ σ' ἀπέφευγα. Τραβήξου!

Μοῦ φθάνει ὅσον κίμα σου βάρυνει τὴν ψυχὴν μου.

ΜΑΚΔΩΦ

Δέν ἔχω λόγια ! Τὸ σπαθὶ εἶν' ἡ φωνή μου. Τέρας,
ποῦ τ' ὄνομά σου δέν ἔμπορεῖ νὰ πῆ ἀνθρώπου γλῶσσα !

(μάχονται)

ΜΑΚΒΕΘ

Χαμένος εἶν' ὁ κόπος σου. Ὅσον ἔμπορεῖ νὰ βλάψῃ
τὸ κοπτερόν σου τὸ σπαθὶ τὸν αἶθρον ἀέρα,
τόσον τοῦ εἶναι δυνατὸν κ' ἐμὲ νὰ αἰματώσῃ.
Τρωτὰ κεφάλια νὰ κτυπᾶς ! Ἐχ' ἡ ζωὴ μου μάγια,
καὶ δέν φοβᾶται ἀνθρωπὸν γυναικογεννημένον.

ΜΑΚΔΩΦ

Δέν ὠφελοῦν τὰ μάγια σου ! Ἐκεῖνος ποῦ δουλεύεις,
ὁ Σατάνᾶς ἄς σοῦ εἴπῃ, ὅτι ἐξεργιζώθη
ἀπ' τῆς μητρὸς του ὁ Μακδῶφ τὰ σπλάγχνα πρὶν τῆς ὥρας !

ΜΑΚΒΕΘ

Κατάρρα καὶ ἀνάθεμα ἔς τὴν γλῶσσαν ποῦ τὸ λέγει,
διότι μέσα μου αὐτὸ ἐδάμασε τὸν ἄνδρα !
Τ' ἀπατηλὰ δαιμόνια κανεῖς μὴ τὰ πιστεύῃ,
ποῦ μὲ νοήματα διπλᾶ μᾶς παίξουν κί' ὅσα τάζουν
μᾶς τὰ κρατοῦν ἔς τὴν ἀκοήν καὶ ὄχι ἔς τὴν ἐλπίδα.
Δέν πολεμῶ μὲ σέ !

ΜΑΚΔΩΦ

Δειλὲ δόσε τὰ ὄπλα

καὶ ζῆσε ! Γίνου θέαμα καὶ παίγνιον τοῦ κόσμου,
νὰ σ' ἔχωμεν ζωγραφιστὸν ἐπάνω ἔς ἓνα ξύλον,
ἴσάν ἓνα τέρας σπάνιον, μ' ἐπιγραφὴν νὰ λέγῃ :
Ἐλατ' ἐδῶ, τὸν τύραννον ἐλάτε νὰ ἰδῆτε !

ΜΑΚΒΕΘ

Ὅχι, δὲν παραδίδομαι ν' ἀσπάζομαι τὸ χῶμα
 ὅπου ὁ Μάλκολμ θὰ πατῆ, κι' ὁ ὄχλος νὰ μὲ 'βρίζη.
 Ἄς ἦλθεν εἰς τὸ κάστρον μου τὸ δάσος τῆς Βιρνάμης,
 γυναῖκ' ἄς μὴ σ' ἐγέννησεν ἐσὲ ποῦ μ' ἀντικρύζεις,
 Ὡς τὴν ἐσχάτην μου πνοὴν νὰ πολεμήσω θέλω!
 Ἴδού με, εἰς τὸ στῆθός μου προτείνω τὴν ἀσπίδα.
 Ἐμπρός, Μακδώφ! Κτύπα ἐδῶ! Ἐμπρός! κι' ἀνάθεμά τον
 ἐκεῖνον ἀπ' τοὺς δύο μας ποῦ πρωτοκράζη: φθάνει!

(Ἐξέρχονται μαχόμενοι. Σάλπιγγες).

(Εἰσέρχονται, μετὰ σαλπύγγων, τυμπάνων καὶ σημαιῶν, ὁ ΜΑΛΚΟΛΜ
 ὁ γέρον ΣΙΒΑΡΔΟΣ, ὁ ΡΩΣ, ἕτεροι ΘΑΝΟΙ καὶ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ).

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ἄς ἔβλεπα τριγύρω μου κ' ἐκείνους ποῦ μάς λείπουν.

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Θὰ σκοτωθοῦν καὶ μερικοὶ! Ἄπ' ὅσους ὅμως βλέπω,
 πάλιν πληρόνεται εὐθηνὰ τόσον μεγάλη νίκη.

ΜΑΛΚΟΛΜ

Ὁ υἱός σου λείπει κι' ὁ Μακδώφ.

ΡΩΣ

Αὐθέντα μου, ὁ υἱός σου
 ἐπλήρωσε τὸ χρέος του ἄν στρατιώτης. Μόλις
 νὰ γείνη ἄνδρας ἔφθασε — καὶ νὰ τὸ ἀποδείξη
 μὲ τὴν ἀνδραγαθίαν του — κι' ἀπέθανε ἄνδρας!

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Ἀπέθανε;

ΡΩΣ

Τὸν ἔφεραν νεκρὸν ἀπὸ τὴν μάχην.

Μὴ κατὰ τὴν ἀξίαν τοῦ τὴν λύπην σου μετρήσης
διότι τότε ἡ λύπη σου θὰ ἦναι χωρὶς τέλος.

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Εἶν' ἡ πληγὴ τοῦ ἀπ' ἐμπρός ;

ΡΩΣ

Ἐν τῷ στῆθος !

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Στρατιώτης

εἰς τοῦ θεοῦ τὰ τάγματα νὰ γείνη ! Ἐὰν εἶχα
ὅσα μαλλιά καὶ τόσους υἱούς, θὰ ἦτον ἡ εὐχή μου
τοιούτον θάνατον καλὸν νὰ εὕρῃ ὁ καθένας !
Νεκρώσιμόν του σήμαντρον ἄς ἦν αὐτὸ καὶ μόνον !

ΜΑΛΚΟΛΜ

Τοῦ ἤξιζε νὰ δείξωμεν περισσοτέραν λύπην.
Ἐγὼ τοῦ τὴν ὑπόσχομαι.

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Τόση ἀρκεῖ ! Μοῦ εἶπαν

πῶς ἔκαμε τὸ χρέος τοῦ κι' ἀπέθανε γενναίως,
λοιπὸν μαζί του ὁ Θεός !

(Εἰσέρχεται ὁ ΜΑΚΔΩΦ φέρων τὴν κεφαλὴν τοῦ ΜΑΚΒΕΘ).

ΣΙΒΑΡΔΟΣ

Ἴδου παρηγορία !

ΜΑΚΔΩΦ

Ζωὴ ἔς τὸν βασιλέα μας ! Σὺ βασιλεύεις τώρα !
Ἴδου, ἰδου ἡ κεφαλὴ τοῦ μικροῦ τυράνου !
Ὁ κόσμος εἶν' ἐλεύθερος ! Σὲ περιτριγυρίζει
τὸ ἄνθος τῆς πατρίδος μας, τοῦ κράτους σου, καὶ ὅλοι

τὰ λόγια ποῦ ἐπρόφερα τὰ λέγουν μὲ τὸν νοῦν των.

Ἐνώσατ' ὅλοι δυνατὰ μαζί μου τὴν φωνήν σας :

Ὁ Μάλκολμ ζήτω ὁ βασιλεὺς!

ΠΑΝΤΕΣ

Ὁ βασιλεὺς μας ζήτω! (Σάλπιγγες).

ΜΑΛΚΟΛΜ

Πολὺ καιροῦ διάστημα δὲν θὰ περάσῃ, φίλοι,
πρὶν ἔς τὴν ἀγάπην καθενὸς τὸ χρέος μου πληρώσω
καὶ ἐξοφλήσω μ' ὅλους σας. — Ἐσεῖς, ὀπλαρχηγοὶ μου
καὶ συγγενεῖς μου, Κόμητες εἰς τὸ ἐξῆς νὰ ἦσθε,
οἱ πρῶτοι ποῦ τ' ἀξίωμα λαμβάνουν ἔς τὴν Σκωτίαν.
Καὶ ὅλα τὰ ἐπίλοιπα, τὰ πάντα ὅσα πρέπει
μὲ τοῦ καιροῦ τὴν ἀλλαγὴν νὰ φυτευθοῦν ἐκ νέου, —
νὰ ξαναφέρω δηλαδὴ ἀπὸ τὴν ἐξορίαν
τοὺς φίλους, ὅσοι ἔφυγαν τὰ βρόχια τοῦ τυράννου,
ἢ νὰ παιδεύσω τοὺς σκληροὺς ποὺ εἶχε ὄργανα τοῦ
αὐτοῦ ὁ δῆμιος ἐδῶ καὶ ἡ βασίλισσά του,
ὁ δαίμονας ὁ σύσσωμος ἐκείνη, ἡ ὁποία
μονάχη της, ὡς φαίνεται, ἐπῆρε τὴν ζωὴν της, —
αὐτὰ καὶ ὅσα χρεωστοῦν ἐκτὸς αὐτῶν νὰ γείνουν
κ' ἔχουν νὰ γείνουν δι' ἐμοῦ, — μὲ τοῦ Θεοῦ τὴν χάριν,
ἔς τὸν τόπον των, ἔς τὴν ὥραν των, τὰ πάντα θὰ τὰ πράξω!
Εἰς τὸν καθένα χωριστὰ ὑπόχρεως σας μένω,
κι' ὅλους μαζί ἔς τὴν στέφιν μου, ἔς τὸ Σκῶν, σας περιμένω⁴⁰.

(Σάλπιγγες. Ἐξέρχονται).

ΤΕΛΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(1) Ἡ *Τραγωδία τοῦ Μάκβεθ* ἐδημοσιεῦθη τὸ πρῶτον κατὰ τὸ ἔτος 1623. Ἀλλ' ἐκ τῶν περισωθεισῶν σημειώσεων αὐτοῦ μάρτυρος, παρευρεθέντος εἰς παράστασιν τῆς τραγωδίας ταύτης κατὰ τὴν 20ὴν Ἀπριλίου 1610, γνωρίζομεν ὅτι ἐγγράφη πρὸ τοῦ ἔτους ἐκείνου. Γνωρίζομεν δ' ἀφ' ἐτέρου, ἐκ τῶν ἐν τῷ δράματι ὑπαινιγμῶν τοῦ ποιητοῦ, ὅτι ἐγγράφη βασιλεύοντος Ἰακώβου τοῦ Α', ὅστις ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸ 1603. Ἐξ ἐτέρων δὲ ἐσωτερικῶν τεκμηρίων ὀρίζεται ἀκριβέστερον ἢ χρονολογία τοῦ Μάκβεθ μεταξὺ τοῦ ἔτους 1605 καὶ τοῦ 1606 μ. Χ. Ὅπως δὴποτε ἡ τραγωδία αὕτη ἐποιήθη κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετηρίδα τοῦ βίου τοῦ Σαίξπηρου.

Τὴν ὑπόθεσιν ἠρύσθη ὁ ποιητὴς ἐκ τῆς Χρονογραφίας τοῦ Holinshed « Τινὲς τῶν μεταγενεστέρων ἐκδοτῶν κατέταξαν « τὴν τραγωδίαν ταύτην μεταξὺ τῶν ἱστορικῶν τοῦ Σαίξπηρου δραμάτων, ἀλλ' οὐδὲν ἔχει αὕτη τὸ κοινὸν μετ' ἐκείνων. « Τὸ ἱστορικὸν στοιχεῖον οὐδαμῶς ὑπερέχει ἐν τῇ συνθέσει τοῦ « *Μάκβεθ*, οὐδὲ φροντίζομεν ποσῶς ἐὰν τὰ ἐν αὐτῷ ἐκτίθενται « ὡς ἱστορικὰ δῆθεν γεγονότα, καθότι ταῦτα ἀνήκουσιν ἀπο- « κλειστικῶς εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Ποιήσεως. Ἡδυνάμεθα ἐπί- « σης νὰ καταλέξωμεν τὸν *Ληρ* καὶ τὸν *Ἀμλέτον* μεταξὺ τῶν

« ιστορικῶν δραμάτων, ἐπὶ λόγῳ ὅτι ἡ ὑπόθεσις αὐτῶν ἐλήφθη
 « ἐκ τῶν Χρονογράφων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. — Ἐκ πηγῶν μάλ-
 « λον ἀξιοπίστων ἢ ὁ Holinshed γνωρίζομεν ὅτι, βοηθούμενος
 « ὑπὸ Νορβηγῶν ἐπικουρῶν, ὁ Μάκβεθ ἀφῆρπασε τὸ στέμμα
 « τοῦ βασιλείως τῆς Σκωτίας Δώγκαν ἐν μάχῃ, καθ' ἣν οὗτος
 « ἐφονεύθη, καὶ ὅτι μετὰ πολυετῆ βασιλείαν ὁ Μάκβεθ ἠττη-
 « θεὶς ὑπὸ τοῦ υἱοῦ τοῦ Δώγκαν, ἔχοντας συμμάχους τοὺς Ἄγ-
 « γλους, ἐφονεύθη πολεμῶν. Ἐν τῇ αὐτῇ Χρονογραφίᾳ τοῦ
 « Holinshed ὑπάρχει ἑτέρα ἀφήγησις, ἡ τῆς δολοφονίας τοῦ
 « βασιλέως Duff ὑπὸ τοῦ Donwald καὶ τῆς συζύγου του, ἐν
 « τῷ φρουρίῳ αὐτῶν, ἐνθὰ ἐφιλοξενεῖτο ὁ βασιλεὺς. Ὁ Σαϊκσπεϊ-
 « ρος μετὰ τέχνης ἀπαραμίλλου συνέπλεξεν εἰς ἓν τὰς δύο τοῦ
 « Χρονογράφου ἀφηγήσεις, διασκέυάσας ἐξ αὐτῶν τὸ μέγα
 « τοῦτο ἀριστούργημά του » (Knight, Studies of Shak-
 speare). Κατὰ τὸν Holinshed ἡ μάχῃ καθ' ἣν ἠττήθη καὶ
 ἐφονεύθη ὁ Μάκβεθ, ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 1057.

« Ἡ Τραγωδία αὕτη, λέγει ὁ Γερβῖνος, ἐξετιμῆθη αἰείποτε
 « ἰδιαζόντως μεταξὺ τῶν λοιπῶν τοῦ Σαϊκσπεϊρου ἔργων. Ὁ
 « Σχίλλεροσ τὴν μετέφρασεν, ἡ δὲ Σχλέγκελοσ μετ' ἐνθουσιασμοῦ
 « ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς, ὁ Drake τὴν ἀποκαλεῖ τὸ μέγιστον προῖόν
 « τῆς διανοίας τοῦ Σαϊκσπεϊρου, τὸ ὕψιστον καὶ καταπληκτι-
 « κώτατον τῶν δραμάτων ὅσα ποτὲ ἐγράφησαν. Ὁ Μάκβεθ
 « ἀπῆλαυσε παρὰ τοῖς μὴ Τευτονικοῖς λαοῖς δημοτικότητα
 « πλειοτέραν ἢ αἱ ἕτεραι τοῦ Σαϊκσπεϊρου τραγωδίαί, εἴτε ὡς
 « ἐκ τῆς μεγαλειτέρας αὐτοῦ πρὸς τὴν ἀρχαίαν τραγωδίαν
 « ὁμοιότητος, εἴτε ὡς ἐκ τῆς ἐνότητος τῆς πλοκῆς καὶ τῆς
 « ἀπλότητος περὶ τὴν διέλιξιν τῆς ὑποθέσεως, εἴτε ἐπὶ τέλους
 « διὰ τὴν εὐκρίνειαν τῶν χαρακτήρων, τοὺς ὁποίους ὁ ποιη-

« τῆς διέγραψε μετὰ ὀλιγωτέρου ἢ συνήθως παρ' αὐτῷ μυστη-
 « ρίου προπάντων δ' ἴσως, ἔνεκα τοῦ γραφικοῦ ἐν τῇ τραγω-
 « δίᾳ ταύτῃ γοήτρου καὶ τοῦ ποιητικοῦ τῆς χρωματισμοῦ. Τῷ
 « ὄντι ὁ *Mάκβεθ* ἐξέχει ὡς πρὸς τὴν λαμπρότητα τῆς ποιητι-
 « κῆς ἐκφράσεως καὶ ὡς πρὸς τὴν ζῶσαν ἀπεικόνισιν τῶν και-
 « ρῶν, τῶν προσώπων καὶ τῶν τόπων. Ὁ Σχλέγγελος ἐκθειάζει
 « τὴν ζωηρὰν ἐν τῷ δράματι τούτῳ παράστασιν τῆς ἠρωϊκῆς
 « ἐκείνης ἐποχῆς, τοῦ σιδηροῦ ἐκείνου τῆς ἀρκτέας Εὐρώπης
 « αἰῶνος, καθ' ὃν ἀρετὴ ἐλογιζέτο ἡ ἀνδρεία. Πῶς διαφαίνον-
 « ται μεγαλοπρεπῶς αἱ κατὰπληκτικαὶ ἐκεῖναι μορφαί, πῶς
 « παρίστανται ἀληθεῖς καὶ γνήσιαι ἐν τῇ ἠρωϊκῇ αὐτῶν δια-
 « πλάσει! Ἡ δὲ χώρα, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ ποιητὴς μεταφέρει
 « ἡμᾶς, εἶναι ἡ ὄρεινὴ Σκωτία, ὅπου τὰ πάντα κατέχονται
 « ὑπὲρ τῆς ἐπικρατοῦσης δεισιδαιμονίας, ἡ δὲ συγκοινωνία μετὰ
 « τοῦ ὑπὲρ φύσιν τελεῖται αἰσθητῶς, τρόπον τινά, διὰ τῶν φαι-
 « νομένων τοῦ ἐμφύχου καὶ τοῦ ἀψύχου κόσμου, — ὅπου κατὰ
 « συνέπειαν ὁ ἄνθρωπος ἔχει τὸν νοῦν εὐπίστον, τὴν δὲ φαντα-
 « σίαν εὐφλόγιστον καὶ ἐκφράζεται διὰ γλώσσης ἰσχυρᾶς, πλή-
 « ρους ποιητικῶν εἰκόνων καὶ ἀλληγοριῶν. » (Gervinus Shak-
 speare Commentaries).

(2) Τὰς ὀνομασίας δι' ὧν προσαγορεύονται αἱ Μάγισσαι ἐπροσπάθησα νὰ μεταφράσω διὰ λέξεων ἐμφανιστῶν τὴν σημασίαν αὐτῶν, ἐν ἐλλείψει ἀντιστοιχοῦντων ὄρων ἐν τῇ ἡμετέρᾳ δαιμονολογίᾳ. Περὶ τῆς πίστεως τῶν συγχρόνων τοῦ Σαικσπέιρου εἰς τὴν ὑπαρξίν ὄντων ὑπερφυσικῶν, ἴδε τὴν σημείωσιν (40) ἐν τῇ μεταφράσει μου τοῦ *Λήρ* καὶ τὴν ὑπ' ἀριθ. (6) ἐν τῇ τοῦ *Ὁθέλλου*.

(3) Θάρης ἦτο τίτλος εὐγενείας, ἰσοδύναμος περίπου πρὸς τὸν τοῦ Κόμητος, earl. Ἐν τέλει τοῦ δράματος ὁ Μάλκολμ, ἀναγορευόμενος βασιλεὺς, δίδει εἰς τοὺς ὀπλαρχηγούς καὶ συγγενεῖς του τὸν τελευταῖον τοῦτον τίτλον, κατὰ πρῶτον ἐν Σκωτίᾳ.

(4) Ἐν τῷ κειμένῳ ὀρίζεται τὸ ποσὸν εἰς δεκακισχίλια τάλληρα :

till he disbursed, at Saint Colmes' inch
ten thousand dollars to our general use.

(5) Παρέλειψα τὸ ὄνομα τοῦ πλοίου, Tiger, ἐφ' οὗ ὁ θαλασσοπόρος οὗτας πλέει πρὸς τὸ μεσόγειον Χαλέπιον. Οἱ σχολιασταὶ μνημονεύουσι τὰς περιηγήσεις τοῦ Hackluyt, βιβλίον οὗτινος ὁ Σαϊκσπεῖρος ἦτο προφανῶς ἐν γνώσει, ἔνθα γίνεται λόγος περὶ θαλασσοπόρου τινός, ὅστις ἐπὶ πλοίου ὀνομαζομένου Tiger, μετέβη εἰς Τρίπολιν καὶ ἐκεῖθεν διὰ ξηρᾶς εἰς Χαλέπιον.

(6) Αἱ Μάγισσαι ἠδύναντο, κατὰ τὴν κοινὴν πίστιν, νὰ λάβωσι τὸ σχῆμα οἴου δήποτε ζώου, ἀλλ' ἄνευ τῆς οὐρᾶς πάντοτε.

(7) Ἀνακαλοῦσιν οἱ μαγικοὶ ἀριθμοὶ οὗτοι τὸ τοῦ Οἰδ'ίποδος ἐπὶ Κολωνῶ : (474 - 475).

Τρεῖς ἐννέ' αὐτῇ κλῶνας εἰς ἀμφοῖν χεροῖν
τιθεῖς ἐλαίας τάςδ' ἐπεύχεται λιτάς.

(8) Σίννελ, ὁ πατήρ τοῦ Μάκβεθ.

(9) Ἀξιοσημείωτος ἡ σκέψις αὕτη τοῦ Δώγκαν, καθ' ἣν ἀκριβῶς στιγμὴν παρουσιάζεται ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ Μάκβεθ, εἰς οὗτινος τὸ πρόσωπον δὲν διαβλέπει ὁ ἀτυχῆς βασιλεὺς τὴν ψυχὴν, καθὼς δὲν διεῖδεν αὐτὴν ἐπίσης καὶ εἰς τὸ τοῦ Κουδῶρ. Οὕτω καὶ ὁ Εὐριπίδης ἐν τῇ Μηδείᾳ (σ. 516-520).

ὦ Ζεῦ, τί δὴ χρυσοῦ μὲν ὄς κίβδηλος ἦ
τεκμήρι' ἀνθρώποις ὄπασας σαφῆ,
ἀνδρῶν δ' ὄτω χρὴ τὸν κακὸν διειδέναι,
οὐδεὶς χαρακτήρ ἐμπέφυκε σώματι;

(10) Ἡ γλυκεῖα αὕτη ἀπεικόνισις τῆς ἀπόψεως τῆς κατοικίας τοῦ Μάκβεθ θαυμάζεται εὐλόγως, ὡς ἔντεχνος ἀντίθεσις τῶν προηγηθεισῶν ἀγρίων σκηνῶν καὶ τῆς ἐπερχομένης δολοφονίας, διαπραχθεῖσας ἐντὸς αὐτοῦ τούτου τοῦ ἡρέμου καὶ γοητευτικοῦ μεγάρου ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ ὁποίου κτίζει ἡ χελιδὼν τὴν φωλεάν της.

(11) Ἡ ἀλληλουχία τῶν μεταφορῶν καὶ ἡ, κατὰ τὰ φαινόμενα, παραφθορὰ τοῦ κειμένου ἀποκαθιστῶσι λίαν σκοτεινὸν τὸ χωρίον τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον ποικίλαι ἐρμηνεῖαι καὶ διορθώσεις προτείνονται ὑπὸ τῶν σχολιαστῶν.

(12) Τὸ βραδυρὸν τοῦτο πιότῳ ἦτο, ὡς φαίνεται, σύνηθες πρὸ τοῦ ὕπνου, κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σαικσπέιρου. Ἐν τῇ ἐπομένῃ σκηνῇ βλέπομεν ὅτι ἡ Λαίδη Μάκβεθ, κατὰ τὰ προσχεδιασθέντα, ἀπενάρκωσε δι' αὐτοῦ τοὺς παρὰ τὸν Βασιλέα κοιμωμένους φύλακας. Συνίστατο δέ, ὡς λέγεται, τὸ ποτὸν τοῦτο, ἐκ μίγματος οἴνου καὶ γάλακτος.

(13) Τὰ περὶ τοῦ ὕπνου ταῦτα ἀνακαλοῦσι τὸν ὠραῖον χορὸν ἐν Φιλοκτήτῃ τοῦ Σοφοκλέους (στ. 826 κτλ.)

· Ὑπν' ὀδύνας ἀδαῆς, ὕπνε δ' ἀλγέων
 εὐαῆς ἡμῶν ἔλθοις,
 εὐαίων, εὐαίων ἀναξ.

Καὶ ἐν τῷ Ὁρέστη τοῦ Εὐριπίδου (στ. 174-175)

Πόντια, πόντια νύξ,
 ὑπνοδοτεῖ, α τῶν πολυπόνων βροτῶν.

(14) Ἐν τῇ Ἐστία τῆς 7 Ἰανουαρίου 1880 ὁ Κος Ροΐδης ὑπέδειξεν ἤδη τὴν ὁμοιότητα τῆς παραβολῆς ταύτης (ἐπαναλαμβανομένης καὶ ὑπὸ τῆς Λαίδης Μάκβεθ ἐν τῇ σκηνῇ τῆς ὑπνοβασίας,) πρὸς τὸ Αἰσχύλειον :

—Πόροι τε πάντες ἐκ μιᾶς ὁδοῦ
 βαίνοντες τὸν χαιρομυσῆ
 φόνον καθαίροντες ἰοῦσαν ἄτην. (Χορηφοὶ 70—72)

Οὕτω καὶ ὁ Σοφοκλῆς εἰς Οἰδίπουν Τύραννον (στ. 1214-5)

Οἶμαι γὰρ οὔτ' ἂν Ἰστρον, οὔτε Φᾶσιν ἂν
 νίψαι καθαρμῶ τὴν δε τὴν στέγην.

Ὁ Κος Stapfer σημειῶν ταῦτα καὶ ἄλλα παραδείγματα παρεμφερῶν χωρίων, ἐπιλέγει : « Ἐὰν ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Σαικ-
 « σπέιρου καὶ ἐν τῷ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἀπαντῶμεν σκέ-
 « ψεις, εἰκόνας ἢ καὶ περιπλοκάς ὁμοιαζούσας πρὸς ἀλλήλας,
 « τὴν τοιαύτην ὁμοιότητα οὐδαμῶς ὀφείλομεν ν' ἀποδώσωμεν
 « εἰς μίμησιν δῆθεν, ἀλλ' ἀπλῶς καὶ μόνον εἰς τὸ ὅτι οἱ τε
 « ἀρχαῖοι ποιηταὶ καὶ ὁ νεώτερος ἠντλησαν ἐπίσης εἰς τὴν αὐ-
 « τὴν ἀένανον πηγὴν πάσης ποιήσεως » (Shakspeare et l'
 Antiquité τόμ. Β' σελ. 16).

Ἄλλ' εἰς τὸν Ἕλληνα ἀναγνώστην παρέχουσι διπλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον οἱ τοιοῦτοι παραλληλισμοί· τοῦτο δ' ἔστω ἡ ἀπολογία μου διὰ τὰς τοιούτου εἴδους παραθέσεις εἰς τὰς σημειώσεις ταύτας.

(15) Ὁ ἀστεϊσμός οὗτος τοῦ θυρωροῦ θεωρεῖται ὡς ἀναγόμενος εἰς τὸ στενὸν τῶν Γαλλικῶν περισκελίδων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ὁ ῥάπτης ὁ δυνάμενος νὰ ὑποκλέψῃ ὕψασμα ἐξ αὐτῶν ἠδύνατο νὰ θεωρηθῇ ἐπιτήδειος τῷ ὄντι περὶ τὸ κλέπτειν.

(16) Most sacrilegious murder hath brok ope
the lord's anointed temp'le, and stole thence
the life of the building.

Τὸ παράδειγμα τοῦτο τῆς ἀλληλουχίας τῶν μεταφορῶν, ἥτις χαρακτηρίζει ἰδίως ἐν τῷ δράματι τούτῳ τὸ ὄφος τοῦ Σαικσπέιρου, καὶ τῶν ἀνυπερβλήτων συχνάκις δυσκολιῶν πρὸς τὰς ὁποίας ἔχει νὰ παλαίσῃ ὁ μεταφραστής, τινὲς τῶν σχολιαστῶν ἠθέλησαν νὰ εἰπωσιν ἐνταῦθα λογοπαίγνιον (temple μήνιξ καὶ νκός). Ὁ ποιητὴς ἀνιτίττεται κατ' αὐτοῦς, τὸ χωρίον τῆς Β' πρὸς Κορινθίους ἐπιστολῆς: «Ἵμεῖς γὰρ νκός Θεοῦ ἐστὲ ζῶντος» ς. 16 καὶ τὸ Βασιλειῶν Α' ι': καὶ τοῦτό σοι τὸ σημεῖον ὅτι ἔχρισέ σε Κύριος ἐπὶ κληρονομίαν αὐτοῦ εἰς ἄρχοντα». Τοιαῦτα τεκμήρια τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἱερῶν Γραφῶν συχνάκις εὐρίσκει τις εἰς τὰ ἔργα τοῦ Σαικσπέιρου.

(17) Ἡ ὑπερβολὴ τῶν ἐκφράσεων μαρτυρεῖ τὸ ἀνειλικρινές τῆς λύπης τοῦ Μάκβεθ.

(18) Ἡ κοινὴ ἐξήγησις ἐνταῦθα εἶναι ὅτι ἡ Λαίδη Μάκβεθ πράγματι λιποθυμεῖ, μὴ ἀντέχουσα ἐπὶ πλέον εἰς τοῦ νευρικοῦ συστήματος τὴν ἐντασιν. Ἐπὶ τοῦ θεάτρου, ἐν Ἀγγλίᾳ, φέρεται ἐξω τῆς σκηνῆς ὑπὸ τῶν θαλαμηπόλων αὐτῆς, αἵτινες παρουσιάζονται ἐν νυκτερινῇ ἐνδυμασίᾳ, ὡσεὶ αἴφνης ἀφουπνισθεῖσα.

« Ἐνῶ ἡ Λαίδη Μάκβεθ λιποθυμεῖ, ὁ μὲν Βάγκος καὶ ὁ

« Μακδῶφ ἀνησυχοῦσι περὶ αὐτῆς, ὁ δὲ Μάκβεθ διὰ τῆς ἀδυνα-
 « φορίας του φαίνεται ὡς θεωρῶν προσποιητὴν τὴν λιποθυμίαν.
 « Ἄλλὰ παρατηρητέον ὅτι, κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην, κα-
 « κοῦργος ἀπεσκληρυμένος ἤθελεν ἐπιδείξει ἐκπληξιν καὶ ἀνη-
 « συχίαν, πρὸς ἀποφυγὴν τῆς τοιαύτης ἐξηγήσεως τῆς ἀδυνα-
 « φορίας του. Ὁ Μάκβεθ δὲν εἶναι εἰσέτι ἰκανῶς κύριος ἑαυ-
 « τοῦ, ὅπως προσποιηθῆι τοῦτο. » (Malone).

(19)

and under him

my Genius is rebuked, as it is said
 Mark Antony's was by Cesar.

Ἐνάγονται ταῦτα εἰς τὸν βίον τοῦ Ἀντωνίου. Ἡ ἀγγλικὴ
 Πλουτάρχου μετάφρασις, ὡς ἐκ πολλῶν τεκμηρίων γίνεται δῆλον,
 ἦτο προσφιλές τοῦ Σαϊκσπείρου ἀνάγνωσμα. Ἰδοὺ τὸ χωρίον,
 εἰς τὸ ὁποῖον ἀναφέρονται οἱ ἄνωθι στίχοι : « Ἦν γὰρ τις ἀνὴρ
 « σὺν αὐτῷ μαντικός ἀπ' Αἰγύπτου τῶν τὰς γενέσεις ἐπισκο-
 « πούντων, ὃς εἶπε Κλεοπάτρα χαριζόμενος, εἶτε χρῶμενος ἀλη-
 « θεία πρὸς τὸν Ἀντώνιον, ἐπαρρησιαζέτο λέγων τὴν τύχην
 « αὐτοῦ, λαμπροτάτην οὖσαν καὶ μεγίστην, ὑπὸ τῆς Καίσα-
 « ρος ἀμαυροῦσθαι, καὶ συνεβούλευε πορρωτάτω τοῦ νεανίσκου
 « ποιεῖν ἑαυτόν. Ὁ γὰρ σὸς, ἔφη, δαίμων τὸν τοῦτου φοβεῖται,
 « καὶ γαῦρος ὢν καὶ ὑψηλός, ὅταν ἢ καθ' ἑαυτόν, ὑπ' ἐκείνου
 « γίνεται ταπεινότερος ἐγγίσαντος καὶ ἀγενέστερος » (κεφ. λγ'.)

(20) « Ἄξιον σημειώσεως ὅτι ὁ Μάκβεθ παροτρύνει τοὺς
 « δολοφόνους διὰ τῶν αὐτῶν ἐπιχειρημάτων, δι' ὧν καὶ ἡ σύ-
 « ζυγός του παρώτρυνεν αὐτὸν εἰς τὸν φόνον τοῦ Δῶγκαν. Φέ-
 « ρει αὐτοὺς εἰς φιλοτιμίαν ἐπικαλούμενος τὸ ἀνδρικὸν φρό-
 « νημά των » (Γερβίνος σελ. 601).

(21) Τὸ συμβόλαιον περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖ ἡ Λαίδη Μάκβεθ ὀλίγον ἀνωτέρω: Αἰώνιον συμβόλαιον μὲ τὴν ζωὴν δὲν ἔχουν.

(22) Μαρτυρεῖ τὸ φιλύποτρον τοῦ Μάκβεθ ἡ ἀποστολὴ καὶ τρίτου πρὸς ἐπιτήρησιν τῶν δύο δολοφόνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἀνέθεσεν ἀνέκαθεν τὴν ἐντολὴν τοῦ νὰ θανατώσωσι τὸν Βάγκου. Οἱ δύο ἐκεῖνοι, ὡς διαφαίνεται ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Μάκβεθ συνομιλίας των, δὲν εἶναι: ἐξ ἐπαγγέλματος δολοφόνοι, ἀλλὰ πολεμιστὰὶ ἔχοντες λόγους δυσαρεσκεῖς κατὰ τοῦ Βάγκου.

(23) Ὁ Φλῆνς διαφυγὼν εἰς Οὐάλλίαν, ἐνυμφεύθη ἐκεῖ τὴν θυγατέρα τοῦ ἡγεμόνος, ἐγέννησε δὲ υἱόν, ὅστις μεταβὰς εἰς Σκωτίαν ἀνῆλθεν εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦ Stewart. Ἐξ αὐτοῦ δὲ κατ' εὐθείαν γραμμὴν ἐγενεαλογεῖτο ὁ βασιλικὸς οἶκος τῶν Στουάρδων καὶ ὁ Ἰάκωβος Α', ἐπὶ βασιλείᾳς τοῦ ὁποίου ἔγραψεν ὁ Σαικσπεῖρος τὴν τραγωδίαν ταύτην.

(24) Οὕτω, ἐν σκηνῇ Α' τῆς τρίτης πράξεως, ὁ Μάκβεθ λέγει πρὸς τοὺς δολοφόνους ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ Βάγκου εἶναι

ἀρρώστια μου, κ' ὑγεία μου θὰ ᾔη' ὁ θάνατός του.

(25)

Τάφῳ δ' ἐκεῖνον οὐχὶ κρύψετε
οὐδ' εἰ θέλουσ' οἱ Ζητὸς αἰετοὶ βορᾶν
φέρειν νιν ἀρπάζοντες ἐς Διὸς θρόνους.

(Ἀντιγόνη Σοφοκλέους σ. 1032-34.)

«Μᾶλλον κολακεύετε τὰ θηρία, ἵνα μοι τάφος γένηται, καὶ μηδὲν καταλίπωσι τοῦ σώματός μου.» (Ἁγίου Ἰγνατίου ἐπιστολὴ πρὸς Ῥωμαίους).

(26)

Ἄλλὰ νόμος μὲν φονίας σταγόνος
 χυμένας εἰς πέδον, ἄλλο προσαιτεῖν
 αἷμα. (Δίσχ. Χοηρόροι ς. (400-402).

(27) Αἱ Ἀγγλικαὶ ἐκδόσεις φέρουσιν ἐνταῦθα ὅτι εἰσέρχεται ὁ Λένωξ καὶ ἕτερος λόρδος. Ὁ Johnson προέτεινε τὴν διόρθωσιν, τὴν ὁποίαν παρεδέχθη, ἀντικαθιστῶν διὰ τοῦ Ἄγκου τὸν ἕτερον λόρδον.

(28) Ἡ ἔνοπλος τῆς πρώτης ὀπτασίας κεφαλὴ ἐξηγεῖται ὡς συμβολικὴ παράστασις τῆς κεφαλῆς τοῦ Μακβεθ αὐτοῦ, καθὼ ἀποκεφαλίσθησόμενον ὑπὸ τοῦ Μακδώφ. Ἡ δευτέρη ὀπτασία, τὸ αἱματόφυρτον βρέφος, παριστᾷ τὸν Μακδώφ, ὅστις ἀπ' τῆς μητρὸς τοῦ πρόωρα τὰ σπλάγχνα ἐχωρίσθη.

Τὸ δὲ τῆς τρίτης ὀπτασίας ἐστεμμένον βρέφος μετὰ δένδρου εἰς χεῖρας, παριστᾷ τὸν Μαλκολμ, ὅστις ἐπιστρέφων πρὸς ἀνάκτησιν τοῦ βασιλείου τοῦ διατάσσει τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ νὰ φέρωσι κλάδους εἰς χεῖρας. Οἱ ὀκτὼ ἐπὶ τέλους βασιλεῖς, καὶ οἱ μετ' αὐτούς, περικτυῶσι τὴν σειρὰν τῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου ἀνεληθόντων διχδόχων τοῦ Βάγκου μέχρι τοῦ συγχρόνου τοῦ Σκισπεῖρου Ἰακώβου τοῦ Α'.

(29) Τὸ διπλοῦν διαδῆμα αἰνίττεται τὴν ἐν Σκωτίᾳ καὶ μετέπειτα ἐν Ἀγγλίᾳ στέψιν τοῦ Στουάρδου Ἰακώβου τοῦ Α'. Τὰ δὲ τρία σκῆπτρα εἶναι τὰ τῆς Ἀγγλίας, Σκωτίας καὶ Ἰρλανδίας.

(30) Ὁ διάλογος οὗτος μεταξὺ τῆς Λαίδης Μακδώφ καὶ τοῦ υἱοῦ τῆς εἶναι εἰς τὸ πεζὸν ἐν τῷ ἀγγλικῷ κειμένῳ.

(31) Ἦτοι πᾶσα τῆς ζωῆς αὐτῆς ἡμέρα ἦτο προπαρασκευῆ

διὰ τὸν θάνατον : « Καθ' ἣν ἡμέραν ἀποθνήσκω. » πρὸς Κορινθίους ἐπιστολὴ Α', ιε' 35.

(32) Τὰ περὶ θεραπείας τῶν πασχόντων διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν βασιλικῶν χειρῶν, οὐδὲν κοινὸν μετὰ τοῦ δράματος ἔχοντα, παρεισάγονται προφανῶς ἐνταῦθα πρὸς κολακείαν τοῦ βασιλέως Ἰακώβου, ὅστις ἐπίστευεν ὅτι ἔχει ἐκ Θεοῦ τὴν χάριν τοῦ θεραπεύειν οὕτω τὸ λεγόμενον « βασιλικὸν νόσημα », ὃ ἐστὶ τὰς χοιράδας. Ὁ ἀναφερόμενος ἐν τῇ τραγωδίᾳ βασιλεὺς τῆς Ἀγγλίας Ἐδουάρδος ὁ Ὁμολογητὴς ἐπίστευετο ὡς τῷ ὄντι θαυματουργῶν διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν του, ὃ δὲ πάπας Ἀλέξανδρος ὁ Γ', ὁ ἀνακηρύξας αὐτὸν ἅγιον, ἀνομολογεῖ τὴν ἐκ Θεοῦ δύναμίν του ταύτην. Ἡ κατὰ πικράδосιν πίστις εἰς τὴν τοιαύτην ἱαματικὴν δύναμιν τῶν βασιλέων τῆς Ἀγγλίας διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ. Ἐν τῇ βιογραφίᾳ τοῦ Dr Johnson ὑπὸ τοῦ Boswel, μνημονεύεται ὅτι παῖδα ἔτι ὄντα τὸν εἰσήγαγον ἐνώπιον τῆς βασιλίσσης Ἄννης, ἐν ἔτει 1712 ὅπως τὸν θεραπεύσῃ νοσοῦντα, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν βασιλικῶν χειρῶν της.

(33) Ἡ ἐπιφώνησις αὕτη τοῦ Μακδώφ ἐξηγεῖται παρὰ τινων μὲν ὡς ἀποτεεινομένη εἰς τὸν Μάλκολμ, παρ' ἑτέρων δὲ ὡς εἰς τὸν Μάκβεθ ἀναγομένη. Ὁ Γερβίνος θεωρεῖ ὡς ἐσφαλμένην τὴν πρώτην τῶν ἐξηγήσεων τούτων, τὴν ὁποῖαν ὁμοῦς παρεδέχθη ὁ περιώνυμος γερμανὸς μεταφραστὴς Tieck. Καὶ ἐν ἑτέρᾳ τοῦ Σαικσπέιρου τραγωδίᾳ (King John) ἡ θρηνοῦσα τὸν υἱὸν αὐτῆς βασίλισσα ἀποκρίνεται πρὸς τὸν θέλοντα νὰ τὴν παρηγορήσῃ :

He talks to me that never had a son.

« Ὁμιλεῖ πρὸς με, ὃ μὴ ἀποκτήσας ποτὲ υἱόν ». Ἡ ἀναλογία

τῶν περιστάσεων δικαιοῖ τοῦ Tieck τὴν ἐξήγησιν. Ἐκτὸς δὲ τούτου, καθ' ἃ αὐτὸς οὗτος ὁ Γερβίνος παρατηρεῖ, ὁ Μάκβεθ δὲν ἦτο ἄπαις. Ἄγνοοῦμεν ἐάν, διαρκούσης τῆς τραγωδίας, ἔζων τὰ τέκνα του, ἀλλ' ἐκ τῶν λόγων τῆς Λαίδης Μάκβεθ, ἐν τέλει τῆς Α' πράξεως, γνωρίζομεν ὅτι ἀπέκτησε τέκνον ἢ τέκνα. Ὅπως δὴποτε, ἡ δευτέρα τῶν ἐρμηνειῶν τούτων φαίνεται κοινῶς ἤδη παραδεδεγμένη. «Ὁ Μάκβεθ δὲν ἔχει τέκνα, ἄρα δὲν δύναμαι νὰ τὸν ἐκδικηθῶ ἀρκούντως». Ὁ Γερβίνος ὁμως, καὶ τοὶ ἀποδίδων εἰς τὸν Μάκβεθ τὴν φράσιν τοῦ Μακδῶφ, δὲν παραδέχεται τὸ αἰτιολογικὸν τοῦτο ἄρα, ἀλλὰ φαίνεται ἐξηγῶν αὐτὴν ὡς ἐκφερομένην ὑπὸ τὸ κράτος λύπης ἀφάτου: «Ὁ Μάκβεθ δὲν ἔχει τέκνα, διὰ τοῦτο εἶχε τὴν καρδίαν νὰ φονεύσῃ τὰ ἰδικά μου». Ὁ Ἕλλην ἀναγνώστης δύναται νὰ παραδεχθῇ ἐν τῇ μεταφράσει μου ὅταν δὴποτε τῶν δύο ἐρμηνειῶν προκρίνει. Τὸ κατ' ἐμὲ ὁμολογῶ ὅτι ἀποκλίνω πρὸς τὴν πρώτην.

(34) Καὶ τοῦτο τὲ χωρίον ἐρμηνεύεται διπλῶς. Κατὰ τοὺς μὲν ἡ Λαίδη Μάκβεθ φαντάζεται ὅτι συνομιλεῖ μετὰ τοῦ συζύγου της καὶ ὅτι ἀκούσασα δῆθεν ἐκεῖνον εἰπόντα: «Ὁ Ἄδης εἶναι σκοτεινός», (ὁ Ἄδης δηλονότι ὅπου θὰ ὑπάγωμεν ἔνεκα τῆς πράξεως ἡμῶν), ἐπαναλαμβάνει τὰς λέξεις του περιφρονητικῶς. εἰρωνευομένη τὴν δειλίαν του. Κατ' ἄλλους δέ, ἐν τῇ φαντασίᾳ τῆς ὑπνοβατούσης διέρχονται ἀλληλοδιαδόχως αἱ ἀναμνήσεις τῶν διαπραχθέντων καὶ οἱ φόβοι τῶν συνεπειῶν καὶ αἱ τύψεις τοῦ συνειδότος, αἵτινες προκαλοῦσι τὴν φράσιν ταύτην.

(35) Ἐν τῷ Βασιλεῖ Ἀἰθρ ἐλάβομεν ἀφορμὴν (σημ. 52) νὰ

ἐξετάσωμεν τὴν θαυμασίαν τοῦ Σαικσπέιρου ἀκριβείαν περὶ τὴν μελέτην τῶν παθημάτων τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Καὶ ἡ σκηνὴ αὕτη τῆς ὑπνοθασίας θεωρεῖται δικαίως ὡς τεκμήριον τῆς ἀκριβείας τῶν τοιούτων παρατηρήσεών του. Μολονότι ἡ ἀσθένεια τῆς Λαίδης Μάκβεθ «ξεπερνᾷ τὴν τέχνην» τοῦ Ἰατροῦ, ὁ ψυχολόγος ποιητῆς περιγράφει τὰ συμπτώματα καὶ συνδέει αὐτὰ μετὰ τῶν λόγων οἵτινες τὰ προεκάλεσαν, μετὰ τοσαύτης τέχνης, ὥστε ἡ σκηνὴ αὕτη δύναται καὶ σήμερον εἶτι νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα ἰατρικῆς περιγραφῆς. Ὁ Κ. Regnard, (directeur du Laboratoire de Physiologie à l'école des hautes études, Professeur κτλ.) πραγματευόμενος ἐν τῇ Σορβόνη τῶν Παρισίων τὸ θέμα τοῦ ὕπνου καὶ τῆς ὑπνοθασίας, ἐν δημοσίᾳ διαλέξει, λέγει: «Κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ μέχρι τῆς παρελθούσης εἶτι ἑκατονταετηρίδος, οἱ ἀϋπνοβάται κατετάσσοντο, μετὰ τῶν ὑστερικῶν καὶ τῶν ἐπιληπτικῶν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δαιμονισμένων καὶ τῶν αμάγων, ὑπεβάλλοντο δὲ εἰς ἐξορκισμούς καὶ ἐνίοτε κατεδικάζοντο εἰς τὸν διὰ πυρὸς θάνατον. Ἄλλ' ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ τοῦ σκότους εὐρέθη ἄνθρωπος, ὁ μέγας τῆς Ἀγγλίας δραματουργός, ὅστις παρατηρήσας μετ' ἐξόχου ἀκριβείας τὰ φαινόμενα τῆς φυσικῆς ὑπνοθασίας, ἀφῆκε περιγραφὴν, τὴν ὁποίαν οὐδόλως ἤθελεν ἀπαρνηθῆ σύγχρονος ἡμῶν νευρολόγος.» Καὶ παραθέτει ἐν τῇ διαλέξει του ὀλόκληρον τὴν σκηνὴν ταύτην. (Ἴδε Bulletin de l'association Scientifique de France, Avril 1881).

(36) Ἡ περίωνυμος Ἀγγλὶς ἠθοποιὸς Siddons κατέγραψε τὰ ἐξῆς εἰς τὰς περισωθείσας αὐτοβιογραφικὰς σημειώσεις της :

« Εἶχον τὴν συνήθειαν νὰ προετοιμάζωμαι διὰ τὴν σκηνὴν
 « τὴν νύκτα ἀφοῦ τὰ πάντα, ἔμενον ἐν σιωπῇ καὶ ἡσυχίᾳ ἐν
 « τῇ οἰκίᾳ μου. Τὴν παρὰμονὴν τῆς πρώτης μου παρὰστάσεως
 « τοῦ προσώπου τῆς Λαίδης Μάκβεθ, ἐκλείσθην κατὰ τὸ σὺνη-
 « θες μόνῃ ἐν τῷ δωματίῳ μου καὶ ἤρχισα νὰ μελετῶ ἀποστη-
 « θίζουσα. Ἐφρόνουσι ὅτι ὀλίγη ὥρα ἤρκει πρὸς ἐκμάθησιν τοῦ
 « προσώπου. Ἥμην εἰκοσαετῆς τότε καὶ ἐθεώρουν, ὡς πολλοὶ
 « νομίζουσι, ὅτι διὰ τῆς ἐναποτρυμιεύσεως τῶν στίχων ἐν τῇ
 « μνήμῃ μου ἐξετέλουν τὰ κατ' ἐμαυτὴν. Δὲν εἶχον εἰσέτι τότε
 « ἐννοήσει τὴν ἀνάγκην τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς μελέτης τῶν χα-
 « ρακτῆρων. Ἐξηκολούθουν λοιπὸν ἐν τῇ σιωπῇ τῆς νυκτός,
 « νυκτός τὴν ὁποίαν οὐδέποτε θὰ λησμονήσω, ἐξηκολούθουν
 « ἐκμανθάνουσα τοὺς στίχους μέχρις οὗ ἔφθασα εἰς τὴν σκη-
 « νὴν τῆς δολοφονίας. Αἰφνιδίως κατελήφθην ὑπὸ τῆς φρίκης
 « τῆς σκηνῆς ἐκείνης εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε μοὶ ἦτο ἀδύ-
 « νατον νὰ ἐξακολουθήσω. Ἦρπασα τὸν λύχνον καὶ πλήρης
 « ταραχῆς ἐξῆλθον τοῦ δωματίου. Τὸ φόρεμά μου ἦτο μετα-
 « ξωτόν, καθόσον δὲ ἀνηρόμην τὴν κλινάκκα, ὁ ἦχος τοῦ μοὶ
 « ἐφαίνετο ὡς ὁ κρότος φέροντος διώκοντός με. Ἐφθασα ἐπὶ
 « τέλους εἰς τὸν κοιτῶνά μου. Ὁ σύζυγός μου ἐκοιμάτο βαθύως.
 « Ἐρριψα ἐπὶ τῆς τραπέζης τὸν λύχνον, ἀλλὰ δὲν εἶχον τὴν
 « δύναμιν νὰ τὸν σβύσω. Χωρὶς δὲ νὰ λάβω τὸν καιρὸν νὰ ἐκ-
 « θυθῶ ἐρρίφθην ἐπὶ τῆς κλίνης μου »

(37) Ἡ μήτηρ τοῦ Μάκκολμ ἦτο θυγάτηρ τοῦ γέροντος Σιβάρδου.

(38) Ἡ ἀδιαφορία μεθ' ἧς ὁ Μάκβεθ ἀκούει τὸν θάνατον τῆς συζύγου του μαρτυρεῖ ὅτι τὰ ἐγκλήματα καὶ ἡ ἀπελπι-

σία τὸν ἀποκατέστησαν ἀναίσθητον καὶ εἰς λύπην καὶ εἰς φόβους, ὡς αὐτὸς οὗτος λέγει εἰς τοὺς προηγουμένους στίχους.

(39) Ὑπαινίττεται τὸν Βροῦτον ἢ τὸν Κάσιον, ἢ καὶ ἀμφοτέρους.

(40) Παραθέτω ἐνταῦθα τὴν ἐν τῷ Ἀθηναίῳ τοῦ Ἰουλίου 1880 δημοσιευθεῖσαν μετάφρασιν μου τῶν περὶ Μάκβεθ τριῶν κεφαλαίων ἐκ τοῦ περισπουδάστου συγγραμματος τοῦ Κου Paul Stapfer, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν Shakespeare et l'Antiquité. Συντομίαις χάριν, ἀφαιροῦνται τὰ ἐκ τῆς προκειμένης τραγωδίας παρενειρόμενα εἰς τὴν μελέτην ταύτην χωρὶς.

Α'. Τὸ ὑπὲρ φύσιν ἐν τῷ Μάκβεθ καὶ ἐν τῇ Τραγωδίᾳ ἐν γένει.

Ἐξ ἀπασῶν τῶν τραγωδιῶν τοῦ Σαικσπείρου ἡ μαλλον κατὰ τε τὴν μορφήν καὶ τὴν οὐσίαν προσομοιάζουσα πρὸς τὰ προίοντα τῆς ἀρχαίας δραματουργίας εἶναι ἡ τοῦ Μάκβεθ. Ἐχει αὕτη τὴν ἐνοτητα καὶ τὸ γοργὸν τῶν κλασικῶν δραμάτων, ἀνευ εἴτε συγχύσεως εἴτε παρεμποδισεῶς τινος κατὰ τὴν διέλιξιν τῆς δρασεως, ἥτις ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς τελευταίας σκηνῆς βαίνει ταχέως πρὸς τὴν λύσιν. Ὁ δὲ πλαστικὸς τῆς ἀρχαίας τραγωδίας χαρακτήρ ἀνευρίσκεται ἐπίσης, μέχρι τινός, ἐν τῷ Μάκβεθ, ἐνθὰ τὰ ἐξωτερικὰ συμβεβηκότα κινουσι τὸ ἐνδιαφέρον πλειότερον ἢ τὰ ἐνδόμυχα τῶν δρώντων προσώπων αἰσθήματα. Ἐν τῷ Μακβεθ ἐνουπρχεῖ βεβχίως ψυχολογία πλειοτέρη ἢ εἰς οἰονδήποτε τοῦ Αἰσχύλου ἔργον, ἀλλ' ὅμως πολλῶ ὀλιγοτέρη ἢ ἐν τῷ Ὄθέλλῳ ἢ τῷ Ἀμλέτῳ. Τὸ ὕψος ἐν

αὐτῷ ὑπερβαίνει τὸ πάθος, ὑπερέχει δ' ἐν συνόλῳ τὸ αἶσθημα τῆς φρίκης, — αἶσθημα παραπλήσιον τοῦ θάμβους, — ἐνῶ τὸ ἐξεγειρόμενον ἔλεος δὲν πιέζει τὴν ψυχὴν ὅσον εἰς ἕτερα τοῦ Σαικσπείρου ἔργα.

Ἄλλὰ τὸ πρὸ πάντων ἀνακκλοῦν τὴν ἀρχαιότητα ἐν τῇ τραγωδίᾳ ταύτῃ εἶναι ἡ ἐπίδρασις Δυνάμεων ὑπερφυσικῶν, περιστελλουσῶν τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἀτόμου. Ἐχομεν ἐν τῷ Μάκβεθ χρησμούς, λοξοὺς οὔτινες, κατὰ γράμμα ἐκπληρούμενοι, ἐξαπατῶσιν οὐχ ἤττον τοὺς πρὸς οὓς ἐδόθησαν· ἔχομεν πρὸ πάντων τὰς Μαγίσσας, τὰ σκτανικὰ ἐκεῖνα ὄντα, τῶν ὁποίων ἡ ἀπαξ ἐπὶ τῆς ἐκθάμβου σκηνῆς ἐμφάνισις ἀρκεῖ, ὅπως ἐμφυσήσῃ εἰς ὀλόκληρον τὸ δράμα τὸ δέος τῆς παρουσίας καὶ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῶν.

Οἱ περὶ τῶν ἐν Αἰσχύλῳ εἰδώλων γράψαντες κριτικοὶ ἠναγκάσθησαν νὰ κατέλθωσι μέχρι τοῦ Σαικσπείρου, ὅπως εὖρωσιν ἀνταγωνιστὴν, ἐφαμιλλον τοῦ Ἑλληνος ποιητοῦ, περὶ τὴν τέχνην τοῦ ἐπάγειν δαιμόνια ἢ φάσματα· πάντες δ' ὁμοφώνως ἀναγορεύουσι τοὺς δύο τούτους ὡς τοὺς μόνους μετὰ πλήρους ἐπιτυχίας δυνηθέντας νὰ χρησιμοποιήσωσι τὸ ὑπὲρ φύσιν εἰς τὰ δράματα αὐτῶν — Πόθεν τοῦτο; — Ἄρά γε διότι ἦσαν ἐντεχνότεροι τῶν λοιπῶν οὗτοι περὶ τὴν ἐκμετάλλευσιν τῆς δεισιδαιμονίας, ἧτις ὑπολάνθανει ἀείποτε εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου; Ἡ διότι αἱ ἐπικρατοῦσαι κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκάστου αὐτῶν προλήψεις ἐχορήγησαν εἰς ἀμφοτέρους βάσιν, τῆς ὁποίας ἐστεροῦντο οἱ ποιηταὶ οἱ ζήσαντες εἰς ἐποχὰς μᾶλλον πεφετισμένας; — Τὸ κατ' ἐμέ, παραδέχομαι ταυτοχρόνως ἀμφοτέρας ταύτας τὰς ἐξηγήσεις.

Ἐν τῷ μεσαιωνικῷ θεάτρῳ παρεισήγοντο ἐπίσης αἱ Δυνά-

μεις τοῦ Ἄδου καὶ τοῦ Οὐρανοῦ· καὶ ὑπῆρχε μὲν τότε ἡ πίστις, ὅπως οἱ θεαταὶ παραδέχωνται ἀφελῶς τὰς τοιαύτας ἐπὶ τῆς σκη-
νῆς ἐμφανίσεις, δὲν ὑπῆρχεν ὅμως ἡ τέχνη, ὅπως ἀποδώσωμεν
εἰς αὐτάς, καὶ σήμερον ἔτι, τὸν φόρον τοῦ ἡμετέρου θαυμασμοῦ.

Ὁ Γκαίτης καὶ ὁ Βύρων εἰσήγαγον ἐπίσης δαιμόνια καὶ φά-
σματα ἐν τῷ Φάυστῳ καὶ τῷ Μάμφρεδ, ἀμφότεροι δ' οὗτοι οἱ
ποιηταὶ εἶχον πλοῦτον καὶ φάντασις καὶ τέχνης ἀλλὰ τὸ
ὑπερφυσικὸν αὐτῶν δὲν ἐμποιεῖ ἰσχυρὰν δραματικὴν ἐντύπωσιν,
διὰ τὸν λόγον ὅτι διαφάνεται τι τὸ ἐπιτετηθευμένον εἰς τὸ
ὑπερφυσικὸν αὐτῶν τοῦτο, οὐδ' ἐνυπάρχει ἡ ἀπαιτουμένη ἁρ-
μονία μεταξὺ τῆς ἐμπνεύσεως τοῦ ποιητοῦ ἀφ' ἐνός καὶ τῆς ἐπι-
κρατούσης ἀφ' ἑτέρου πίστεως.

Τὸν διπλοῦν τοῦτον ὅρον, τέχνης δηλονότι ἄκρας καὶ ἐμ-
πνεύσεως συναδούσης μετὰ τῆς ἐθνικῆς πίστεως, μόνον ὁ Αἰ-
σχύλος καὶ ὁ Σαικσπεῖρος, ἐκ τε τῶν ἀρχαίων καὶ τῶν νεω-
τέρων ποιητῶν, ἐκπληροῦσι καθ' ὀλοκληρίαν.

Ὁ Αἰσχύλος ἐπίστευεν εἰς τοὺς δαίμονας. Αἱ Εὐμενίδες αὐ-
τοῦ οὐδ' ἀλληγορικὰ τις ἀπλῶς ἦτο, οὐδέ ποιητικὴ προσωπο-
ποίησις τῶν τύψεων τοῦ συνειδήτου. Ἦσαν αὐταὶ δυνάμεις τοῦ
Ἄδου, ἔχουσαι πράγματι ὑπαρξίν· ὁ δὲ προσορισμὸς των, ἐκ-
τελούμενος δι' ὑλικῶν μάλλον ἢ ἠθικῶν μέσων, ἦτο ἡ ποιητὴ
τῶν πατροκτόνων, τῶν κατακατησάντων τὸν πρῶτιστον τῆς
φύσεως νόμον. Ἐτιμώρουν δὲ τὸν πικρίστην σωματικῶς, εἴτε
διὰ νόσου τινός, τῆς λέπρας λόγου χάριν, εἴτε ἐκμυζῶσαι τὸ
αἷμα τοῦ φονέως.

ἀλλ' ἀντιδοῦναι δεῖ σ' ἀπὸ ζῶντος βραβεῖν
ἐρυθρὸν ἐκ μελίων κέλευνον· ἀπὸ δὲ σοῦ

φεροῖμαν βοσκᾶν κώματος δυσπέτου (ς. 264—267)

Ὁ Ὀρέστης, καταδιωκόμενος ὑπὸ τῶν ἀγρίων τούτων καὶ αἰμοχαρῶν τιμωρῶν, πάσχει ὡς ὄμμα καὶ ὡς παίγνιον τῶν Εὐμενίδων, οὐχὶ ὡς ἤθελε πάσχει ἐγκληματίας τις τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, βασανιζόμενος ὑπὸ τῶν τύψεων τῆς συνειδήσεως. Ἀκράδαντος ἐν τῇ θρησκευτικῇ αὐτοῦ πίστει, ἐπαναπαύεται εἰς τὴν ἀντίληψιν ἑτέρου θεοῦ, ἀντιμαχομένου πρὸς τὰς Εὐμενίδας, τοῦ Ἀπόλλωνος, ὅστις τῷ ἐπέβαλε τὸν φόνον τῆς μητρός του. Τοιοῦτος ὁ χαρακτήρ τῆς δραματικῆς πάλης ἐν τῇ ἀρχαίᾳ τραγωδίᾳ, πάλιν ἐξωτερικῆς ὄλως καὶ θείας.

Ἄδύνατον νὰ φαντασθῇ τις μεταβολὴν ριζικωτέραν τῆς, κατὰ φυσικὴν διεξίξιν, γενομένης ἐν τῇ Ἑλληνικῇ τραγωδίᾳ, ὅποτε μετὰ τὸν Αἰσχύλον ἔφερεν ὁ Εὐριπίδης ἐπὶ τῆς σκηνῆς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν. Ποιητὴς οὗτος ἠθικός, φιλόσοφος πεφωτισμένος, καὶ σκεπτικὸς ὡς πρὸς τὰ τῆς θρησκείας, δὲν ἠδύνατο ἢ νὰ μεταλλάξῃ οὐσιωδῶς τὴν παράστασιν παραδόσεων θρησκευτικῶν, εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἔγκριτοι τῶν συγχρόνων αὐτοῦ δὲν ἐπίστευον πλέον, ὡς οὐδ' αὐτὸς ἐπίστευεν εἰς τὴν ἀντικειμενικὴν ὑπαρξίν τῶν Δυνάμεων τοῦ Οὐρανοῦ καὶ Ἄδου. Ὁ Εὐριπίδης δὲν παρεδέχετο τὸ καταπληκτικὸν μυστήριον, τὸ ἀποτελοῦν τὴν θεολογίαν ἅπασαν τοῦ ἀρχαίου δράματος, τὴν ὄντοτητα δηλαδὴ προσώπων ὁσίως παρουργούντων, οἷος ὁ Ὀρέστης ἢ ἡ Ἀντιγόνη, καὶ προσκτωμένων τὸν τραγικὸν αὐτῶν χαρακτήρα δι' αὐτῆς ταύτης τῆς συνενώσεως τοῦ δικαίου μετὰ τοῦ ἀδικήματος, *facto pius et sceleratus eodem*.

Ἐν τοῖς δράμασι τοῦ Εὐριπίδου οἱ θεοὶ δὲν κατέχουσι τὴν πρωτίστην θέσιν, τὸ δ' ὑπὲρ φύσιν ἐξαλείφεται, καὶ ἡ ἀνθρωπότης παρίσταται μετὰ τῶν ἀληθῶν παθημάτων καὶ παθῶν αὐτῆς. Ὁ Ὀρέστης αὐτοῦ εἶναι πταίστης ἐλεεινός, καταβιβρω-

σκόμμενος ὑπὸ τῶν τύψεων τοῦ συνειδήτου καὶ καταβεβλημένος ψυχῇ τε καὶ σώματι. Ὅτε ἡ Μενέλκος τὸν ἐρωτᾷ τί πάσχει, τίς ἡ νόσος του, ἀποκρίνεται :

Ἡ σύνεσις, ὅτι σύνοιδα δεῖν' εἰργασμένος.

Πιεζόμενος ὑπὸ τῆς ιδέας, ὑφ' ἧς καὶ μόνης κατέχεται, περιπίπτει εἰς μκνίαν ἀληθῆ. Ἡ λέξις αὕτη δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὸ ἱερὸν θάμβος τοῦ Ὁρέστου ἐν τῇ τραγωδίᾳ τοῦ Αἰσχύλου. ἀλλ' ὁ τοῦ Εὐριπίδου Ὁρέστης ἔχει καθ' ἑαυτὸ φρενολήπτου ὀπτασίας.

Ἡ Ἡλέκτρα κἀθηται παρὰ τὴν κοίτην τοῦ ἀσθενοῦς αὐτῆς ἀδελφοῦ :

Ὅμοι, κασίγνητ', ὄμμα σὸν ταρασσεται,
ταχύς δὲ μετέθου λύσσαν, ἄρτι σωφρονῶν.

Ὅρ. ὦ μήτηρ, ἱκετεύω σε, μὴ 'πίσειέ μοι
τὰς αἱματωπούς καὶ δρακοντώδεις κόρας·
αὐταὶ γὰρ αὐταὶ πλησίον θρώσκουσί μου.

Ἡλ. Μέν', ὦ ταλαίπωρ', ἀτρέμα σοῖς ἐν δεινίοις·
δρῆς γὰρ οὐδὲν ὦν δοκεῖς σάφ' εἶδέναι.

Ὅρ. ὦ Φοῖβ', ἀποκτενοῦσί μ' αἱ κυνώπιδες
γοργῶπες ἐνέρων ἱερίαι, δειναὶ θεαί.

Ἡλ. Οὗτοι μεθήσω, χεῖρα δ' ἐμπλέξασ' ἐμὴν
σχῆσω σε πηδᾶν δυστυχῇ πηδήματα.

Ὅρ. Μέθεε· μί' οὔσα τῶν ἐμῶν Ἐρινύων,
μέσον μ' ὀχμάξεις, ὡς βάλῃς εἰς Τάρταρον.

Ἡλ. Οἴ' γὰρ τάλαινα, τίν' ἐπικουρίαν λάθω. . . .
ἐπεὶ τὸ θεῖον δυσμενὲς κεκτήμεθα ;

Ὅρ. Δὸς τόξα μοι κερουλκά, δῶρα Λοξίου,
οἷς μ' εἶπ' Ἀπόλλων ἐξαμύνεσθαι θεάς.

εἴ μ' ἐκφοβοῖεν μανιάσιν λυσσημασιν...

Οὐκ εἰσακούετ' ; οὐχ ὄραθ' ἐκθόλων
τόξων πτερωτὰς γλυφίδας ἐξορμωμένας ;
ᾶ ᾶ

Τί δῆτα μέλλετ' ; ἐξακρίζετ' αἰθέρα
πτεροῖς τὰ Φοίβου δ' αἰτιᾶσθε θέσφατα.

*Εα.

Τί χρῆμ' ἀλύω, πνεῦμ' ἀνεῖς ἐκ πλευμόνων ;

Ποῖ ποῖ ποθ' ἠλάμεσθα δεμνίων ἄπο ;

Ὁ Ὀρέστης οὗτος τοῦ Εὐριπίδου πάσχει τὰς φρένας, ὁ θεα-
τῆς βλέπει ἐν αὐτῷ μανίαν ἀληθῆ, τὰ δὲ φάσματα, ἅτινα ὁ
φιλόσοφος ποιητῆς παρεισάγει ἐν τῷ θεάτρῳ αὐτοῦ, οὐδαμῶς
ἀντιβαίνουσιν εἰς τῆς ἐπιστήμης τοὺς ὀρισμούς· εἶναι φάσματα
ὑποκειμενικά, πλάσματα νοσοῦσῆς φαντασίας.

Παρομοίως τὸ ἐν τῇ Ἑκάβῃ προλογίζον εἰδῶλον τοῦ Πο-
λυδώρου οὐδεμίαν ἔχει δραματικὴν ἀξίωσιν, ἀλλ' ἀπλῶς μό-
νον χρησιμεύει εἰς προεισαγωγὴν τῆς τοῦ δράματος ὑποθέσεως.

Ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Σαίξπηρου τὰ φάσματα εἶναι ὅτε μὲν
ἀντικειμενικά, ἔχουσι δηλαδὴ ὑπαρξίν πραγματικὴν, ἀνεξαρ-
τήτως τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τῶν βλέπόντων αὐτὰ
προσώπων τοῦ δράματος, ὅτε δὲ ὑποκειμενικά, ἦτοι αἰσθητὰ
εἰς τὴν ὄρασιν ἐνὸς μόνου προσώπου νοσοῦντος, μολονότι γί-
νονται καὶ πρὸς τοὺς θεατὰς ὄρατὰ, ὅποταν ὁ ποιητῆς θέλη
νὰ ὑποκειμενίσῃ τὰς ὀπτασίας.

Παραδεχόμενος τὴν σωματικὴν ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφάνισιν
ὄντων ὑπερφυσικῶν, ὁ Σαίξπηρος ὑπεῖκεν ἐν πρώτοις εἰς τὸ
ποιητικὸν αὐτοῦ ἔμφυτον. Οἱ ἄνθρωποι, εἴτε φανερῶς εἴτε λά-
θρα, πιστεύουσιν εἰς τὸ ὑπεράνθρωπον. Οἱ δ' ἔμφρονες δὲν κατα-
δικάζουσι τὰς δεισιδαιμονίας τῶν ἐφρόνων, διότι, εἰ ἐν τῷ ὄντι

ἔμφρονες, εἶναι καὶ μετριόφρονες, θὰ εἴπωσι δὲ μετὰ τοῦ Ἀμ-
λέτου :

Ἐς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὴν γῆν τόσα καὶ τόσα ἔχει,
ποῦ ἡ φιλοσοφία σου δὲν βλέπει ἔς τ' ὄνειρόν της.

Ἴσως μάλιστα εἴπωσι μετὰ τοῦ γηραιοῦ Lafeu, ἐτέρου τοῦ
Σαικσπεῖρου προσώπου (All' s wel that ends well) :

« Λέγουσιν ὅτι θαύματα δὲν γίνονται πλέον, καὶ ἔχομεν
« τοὺς φιλοσόφους νὰ μᾶς κάμνουν ἀπλᾶ καὶ συνειθισμένα
« πράγματα, τὰ ὑπερφυσικά καὶ τὰ ἀνεξήγητα. Διὰ τοῦτο
« παίζομεν μὲ τὴν φρίκην καὶ προσποιούμεθα τοὺς γνωστικούς,
« ἀντὶ νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τὸν φόβον τοῦ ἀγνώστου ».

Δὲν ἔχουσι δεισιδαιμονίας οἱ ποιηταὶ μόνοι, οἱ κατεχόμενοι
ὑπὸ τῆς φαντασίας αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἄνδρες ψυχροὶ καὶ θετι-
κοί, ἅμα ἐπὶ ὀλίγον παύσωσιν ἐπιβλέποντες ἑαυτούς. Ὁ μέγας
Ἄγγλος ὑλιστῆς Hobbes ἔδειλιν νὰ μείνῃ μόνος τὰς νύκτας,
φοβούμενος τὰς ὀπτασίας. Ὁ Mallerbe, ἐν ἐπιστολῇ τοῦ τινι,
περιγράφει ἀφελῶς ὑπερφυσικὸν φαινόμενον, ἐπσυμβάν κατὰ
τὸν φόνον Ἐρρίκου τοῦ Δου, ἀλλαχοῦ δ' ἀφηγεῖται σπουδαίως
τὴν ἐμφάνισιν τῆς σκιᾶς ἑνεκροῦ τινος. Ὁ Γκαίτης καὶ ὁ Me-
rimée εἶχον ἐπίσης στιγμὰς δεισιδαιμονίας, ὁ δὲ Σωκράτης ὁ
σοφώτατος τῶν ἀνδρῶν ἦτο καὶ ὁ δεισιδαιμονέστατος· φρονῶ
λοιπὸν ὅτι ὁ Σαικσπεῖρος παρεισάγων τὸ ὑπὲρ φύσιν ἐν τῷ θεά-
τρῳ αὐτοῦ, ἐξεμεταλλεύετο ἐν πρώτοις μετὰ μεγίστης ποιητι-
κῆς τέχνης τὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐνυπαρχουσαν πρὸς τοῦτο τάσιν.

Ἄλλ' εἰς τοῦτο μεγάλως ὠθεῖτο καὶ ὑπὸ τῶν ἐπικρατουσῶν
κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτοῦ προλήψεων. Ἐχομεν ὡς πρὸς τοῦτο
ἱστορικὰς μαρτυρίας περὶ πλείστων ἐξόχων ἀνδρῶν τῆς 16ης
ἑκατονταετηρίδος, οἵτινες ἦσαν προληπτικοὶ καὶ δεισιδαίμονες.

Ἐάν δὲ ἀπὸ τῶν ἐκκρίτων κατέλθωμεν εἰς τὸ πλῆθος, ἀνευρίσκομεν ἀπειρίαν τοιούτων συγχρόνων μαρτυριῶν. Ἰδίως ὡς πρὸς τὴν πίστιν εἰς τὴν μαγείαν καὶ τὰς μαγίσσας. Ὁ Reginald Scott ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ, ἡ *Μαγεία ἀποκαλυπτομένη*, περιγράφει λεπτομερῶς τὰς μαγίσσας, ἡ δὲ περιγραφή αὐτοῦ συμφωνεῖ πληρέστατα πρὸς τὰ ἐν τῷ Σαικσπείρῳ.

Αἱ ἐν τῷ Μάκβεθ μάγισσαι καὶ αἱ ἀλλόκοτοι συνδιαλέξεις περὶ τῶν κατορθωμάτων αὐτῶν, — ἐν οἷς διαπρέπει ἡ σφαγὴ χοίρων καὶ οἱ λέβητες ἐντὸς τῶν ὁποίων μαγειρεύουσι τὰ ποικίλα καὶ ἐκλεκτὰ αὐτῶν κρυκεύματα, — δὲν εἶναι βαρβαρική φαντασίας γεννήματα, ἀλλ' ἔχουσι ἱστορικὴν, οὕτως εἰπεῖν, καὶ πραγματικὴν ὑπόστασιν. Πάν ὅ,τι λέγουσιν ἢ πράττουσιν, εὐρίσκεται ἐν τῇ *Δαιμονολογίᾳ* τοῦ βασιλέως Ἰακώβου τοῦ Α' ἢ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν τότε δικαστηρίων, καὶ δύναται νὰ ἐξηγηθῇ καὶ σχολιασθῇ διὰ μόνης τῆς ἐρεῦνης τῶν συγχρόνων μνημείων.

ὑπὸ αἰσθητικὴν δ' ἔποψιν, ὁ Σαικσπεῖρος οὐδαμῶς ἔσφαλε διατηρήσας τὴν κατὰ παράδοσιν ἀπεχθῆ μορφήν τῶν τερατωδῶν τούτων ὄντων. Δὲν ἀνομύζει τὸ κάλλος εἰς τοῦ Ἄδου τὰ ὄργανα. Τοικῦται ἦσαν καὶ αἱ ἀποτρόπαιοι Εὐμεινίδες τοῦ Αἰσχύλου, αἱ «κατάπτυστοι κόραϊ», ὡς τὰς ἀποκλεῖ ὁ Ἀπόλλων αἰεὶ οὐ μίγνυται θεῶν τις, οὐδ' ἀνθρώποι, οὐδὲ θήρ ποτε». — Ὅτε, λέγει ὁ Πολυδεύκης, ἐνεφανίσθησαν ἐπὶ τῆς σκηνῆς, γυναικες ἐλιποθύμησαν καὶ παιδία ἀπεβίωσαν ἐκ τοῦ τρόμου...

Ἄλλὰ δὲν περιωρίσθη ὁ Σαικσπεῖρος εἰς μόνην τὴν ἐγγώριον καὶ δημώδη τῆς πατρίδος αὐτοῦ παράδοσιν. Παρεισάγων τὰς ἀναμνήσεις τῆς ἀρχαιότητος, ἀναμιγνύει τὰ κλασικὰ τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἑκάτης ὀνόματα μετὰ τῶν χυδαίων ὀνο-

μασιῶν τῶν Μαγισσῶν. Ἡ δὲ βροχὴ καὶ ὁ ἄνεμος καὶ οἱ κεραυνοὶ καὶ ἡ ἔρημος ἐξοχή, ὅπου συνέρχονται τὰ δαιμόνια τοῦ σκότους, ἀπαρτίζουν ἀτμοσφαῖραν συναρμοζομένην πρὸς τὰ σατανικά ὄντα, τὰ ὅποια ἐντὸς αὐτῆς παρουσιάζονται. Τὸ δράμα τοῦ Μάκβεθ ἀποτελεῖ ἐν συνόλῳ συμφωνίαν φαντασιώδη καὶ πένθιμον, τῆς ὁποίας τὴν διαπασῶν εὐθύς ἀπ' ἀρχῆς δίδει ὁ διάλογος τῶν τριῶν Μαγισσῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῆς περικυκλώσεως αὐτὰς τρικυμίας.

Αἱ δύο ἢ τρεῖς σκηναί, καθ' ἃς αἱ Μάγισσαι συνέρχονται μόναι, καὶ ἡ ἐμφάνις αὐτῶν εἰς τὸν Μάκβεθ καὶ τὸν Βάγκον ταυτόχρονως, ἐναργῶς ἀποδεικνύουσι ὅτι ὁ ποιητὴς παριστᾷ αὐτὰς ὡς ὄντα ὑπερβάτῃ καὶ ἀντικειμενικά. Ἐν τούτοις κριτικοὶ τινες ἀπειραθήσαν νὰ ἐξώσωσι τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐκ τοῦ θεάτρου τοῦ Σαϊκσπέιρου, ἐξηγοῦντες αὐτὰ ὡς ἀπλᾶς δῆθεν φρεναπάτας, ὅπως ἐν τῷ Ὁρέστη τοῦ Εὐριπίδου... Θέλουσι, λόγου χάριν, ὅτι ἡ ἐμφάνις καὶ αἱ προφητεῖαι τῶν Μαγισσῶν οὐδὲν ἄλλο παριστῶσιν, ἢ τὴν συσσωμάτωσιν τῶν ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Μάκβεθ κρυπτομένων πόθων, καὶ τὴν προσωποποίησιν τοῦ πειρασμοῦ, ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἐνδομύχως οὗτος κατέχεται. Τοῦτο ἀποτελεῖ τῷ ὄντι μέρος τοῦ σκοποῦ τοῦ ποιητοῦ, ἀλλὰ μέρος μόνον. Αἱ Μάγισσαί του ἐκπροσωποῦσι τὴν Εἰμαρμένην. Ἡ τραγωδία του αὕτη δὲν παριστᾷ ἄνδρα δοξομανῆ ἀδικοῦντα ἐξ ἐλευθέρως αὐτοῦ βουλήσεως μόνον, ἀλλὰ παριστᾷ προσέτι αὐτὸν ὡς θῦμα θεοτήτων κακεντρεχῶν, θῦμα δυστυχῆς καὶ ἄξιον οἴκτου, παλαιὸν κατὰ τῆς τύχης του. Οὕτω δὲ προσλαμβάνει τὸ δράμα τύπον ἀρχαϊκόν· παρὰ τὸν τρόμον ἐνυπάρχει καὶ ἔλεος, ἀμφοτέρω δ' ἔχουσι θρησκευτικόν ποσὸν χαρακτῆρα. Ἐὰν ὁ Μάκβεθ δὲν συνηντᾷτο μετὰ τῶν Μαγισ-

σῶν, ἡ καρδία του ἤθελεν εἶναι οὐχ ἥττον μεμολυσμένη, ἀλλ' αἱ χεῖρες του ἤθελον ἴσως διαμείνει ἀγναί. Τὸ φιλοσοφικὸν ὕψος τῆς ποιητικῆς τοῦ Σαικσπέιρου συλλήψεως εἰς τοῦτο ἰδίως συνίσταται, εἰς τὴν συνάντησιν τῆς διεσθραμμένης τοῦ Μάκβεθ καρδίας μετὰ τοῦ ἐξωθεν πείρασμοῦ.

Αἱ τρεῖς Μάγισσαι εἶναι ὄντα ἀναντιρρήτως ἀντικειμενικά. Οὐχ' ἥττον ὅμως αἱ ὑποκειμενικαὶ ὀπτασίαι εἶνε συνηθέστεραι ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Σαικσπέιρου, καὶ εἰς ταύτας φαίνεται προφανῶς δίδων τὴν προτίμησιν ὁ μέγας ποιητὴς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ ποιητικὴ τε καὶ ἠθικὴ αὐτῶν ἀξία ὑπερτερεῖ τὴν τῶν ἀντικειμενικῶν.

Ὅπως γεῖνη ἐπὶ τοῦ θεάτρου παραδεκτὴ ἡ ὄντοτης πλασμάτων ὑπερφυσικῶν, ἀπαιτεῖται τέχνη Αἰσχύλειος ἢ Σαικσπέιρειος, ἀπαιτεῖται δὲ συγχρόνως καὶ ἡ ἐπὶ τῆς ποιητικῆς ἐμπνεύσεως ἐπίδρασις τῶν συγχρόνων δοξασιῶν. Ἄλλως, ἀντὶ ὄντων προκαλοῦντων θάμβος καὶ φρίκην, ἤθελον κινεῖσθαι ἐπὶ τῆς σκηνῆς γελοῖαι μηχαναὶ μελοδράματος, διαβολίσκοι ἀντὶ δαιμόνων, καὶ ἀντὶ φαντασμάτων φαντασμαγορίαι. Αἱ ὑποκειμενικαὶ ὅμως ὀπτασίαι, τὰ πλάσματα δηλαδὴ τῆς φαντασίας ἐν παθολογικῇ εὐρισκομένης καταστάσει, ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν φυσικῶν φαινομένων, καὶ καθ' ὃ τοιαῦτα ἐφείλικυσαν ἰδίως τὴν περιέργειαν τοῦ Σαικσπέιρου.

Ἡ ἀπλουστέρα φάσις ὑποκειμενικῆς ὀπτασίας εἶναι τὸ ἐνύπνιον.

Κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς μάχης τοῦ Bosworth ὁ βασιλεὺς Ρικάρδος ὁ Γ' κοιμᾶται ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ. Ἐνώπιόν του παρίστανται αἶφνης αἱ σκιαὶ τῶν θυμάτων του, καὶ προλέγουσι τὴν ἥτταν καὶ τὸν θάνατόν του. Ἀφυπνίζεται διὰ

μιάς ὁ Ρικάρδος καὶ ἀνακράζει: «ὦ δειλὴ συνείδησις, πῶς μὲ βασανίζεις!».

Παρόμοια ἐνούπνια ἐτάρασσαν τὸν ὕπνον ἐτέρου βασιλέως ἀσθενεστέρου τὴν ψυχὴν, Καρόλου τοῦ Θ' τῆς Γαλλίας· ἀλλ' οὐτος, ἐκτὸς τῶν ἐνούπνιων, ἦτο ὑποκείμενος καὶ εἰς φρεναπάτας ἤδη. «Ὁ βασιλεὺς Κάρολος ἔκραξε κατ' ἴδιαν τὸν ἰατρόν του «καὶ τῶ εἶπεν: Ἰατρέ, δὲν ἤξεύρω τί ἔπαθον πρὸ δύο ἢ τριῶν «ἡμερῶν· εἶμαι τεταραγμένος τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα· και- «μώμενος ἢ ἐξυπνος, ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν, μοὶ φαίνεται ὅτι «βλέπω ἐμπρὸς μου τὰ πτώματα τῶν φανευθέντων μὲ φρικτὸν, «καὶ αἱματοφурτον τὸ πρόσωπον». Ἐκ τῶν λόγων τοῦ Καρόλου ἐξάγεται ὅτι αἱ ὀπτασίαι του δὲν ἔχρυσιν εἰσέτι τοσαύτην ζωηρότητα, ὥστε νὰ ἐξαπατώσιν αὐτὸν ὡς πρὸς τὴν πραγματικότητά των. Τοιαύτη καὶ ἡ φαντασιώδης μάχαιρα, τὴν ὁποίαν ἐνώπιόν του βλέπει ὁ Μάκβεθ, (Πράξις Β', Σκ. Α') διατηρῶν ὁμῶς τὴν συναίσθησιν τῆς φρεναπάτης του.

Εἰς τὴν αὐτὴν κατηγορίαν ἀνήκει καὶ ἡ ἐμφάνισις τῆς σκιάς τοῦ Καίσαρος εἰς τὸν Βρούτον, κατὰ τὴν παραμονὴν τῆς ἐν Φιλίπποις μάχης, ἐν τῇ τραγωδίᾳ τοῦ Σαικσπείρου *Ἰούλιος Καῖσαρ*.

Ἡ ἐντασις τῆς εὐαισθησίας τοῦ Βρούτου ἔχει αὐτὸν προ-παρασκευασμένον διὰ τὰς ἐπερχομένας ἐντυπώσεις. Εἶναι νύξ, γυρὴ ἐπακολουθοῦσα ἡμέραν ζοφεράν, καθ' ἣν ταυτοχρόνως ἔμαθε καὶ τῆς εὐγενοῦς συζύγου του τὸν θάνατον καὶ τὴν προσέγγισιν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ. Εἶναι περίλυπος, πρὸς δὲ καὶ δυσηρεστημένος καθ' ἑαυτοῦ, διότι ἀδίκως ἤρισε πρὸς τὸν φίλον του Κάσιον. Ἀγρυπνῶν ἐν τῇ σκηνῇ του, ἐν μέσῳ τῆς βαθείας πέριξ νυκτερινῆς σιγῆς, λαμβάνει βιβλίον εἰς χεῖρας, ἀλλὰ μα-

ταίως προσπαθεῖ ν' ἀναγνώσῃ. Ὁ δοῦλός του, ὁ νεαρός Λούκιος, ἀνακρούει κατ' αἰτησίν του μέλος τι, ἀλλὰ κεκμηκῶς κλείει ἐντὸς ὀλίγου τὰ βλέφαρα καὶ ἀποκοιμᾶται. Τότε εἰς τὴν τρέμουσιν λάμπειν τοῦ σβεννυμένου δαυλοῦ, ἐμφανίζεται τοῦ Καίσαρος ἡ σκιά·

Θαμπὰ ποῦ καίει ὁ δαυλός . . . Ποιὸς εἶναι ποῦ ἐμβαίνει ; . . .
 Εἶναι τὰ 'μάτια μου θαρρῶ τὰ ἀδυνατισμένα
 ποῦ πλάττουν τοῦτο τὸ φρικτὸν τὸ φάντασμα ἐμπρός μου !
 Κατάντικρύ μου ἔρχεται . . . 'Εσύ, τί πρᾶγμα εἶσαι ;
 Θεὸς μὴν εἶσαι ; Ἄγγελος, ἢ Δαίμονας ; Μὲ κάμνεις
 κ' αἱ τρίχες μου ὀρθώνονται, τὸ αἷμά μου παγώνει . . .
 Εἰπέ τί εἶσαι ;

Η ΣΚΙΑ

Ὁ κακὸς ὁ δαίμων σου, ὦ Βροῦτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί θέλεις κ' ἦλθες ;

Η ΣΚΙΑ

Νὰ σοῦ 'πῶ πῶς θά μ' ἴδῃς καὶ πάλιν
 εἰς τοὺς Φιλίππους.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Ἄ ! καλὰ ! Λοιπὸν σέ ξαναβλέπω ;

Η ΣΚΙΑ

Ναί· 'ς τοὺς Φιλίππους . . .

ΒΡΟΥΤΟΣ

Θά σ' ἴδῶ λοιπὸν εἰς τοὺς Φιλίππους . . .

Τώρα ποῦ ἔκαμα καρδιάν, μοῦ χάνεσ' ἀπ' ἐμπρός μου !
 Κακὲ μου Δαῖμον, ἤθελα κι' ἄλλα νὰ 'πῶ μαζί σου.—
 Λούκιε ! Βάρων ! Κλαύδιε ! Ἀκούσατε, 'ξυπνήστε !
 Κλαύδιε !

ΛΟΥΚΙΟΣ

Εἶναι ἡ χορδή, αὐθέντα, χαλασμένη.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Φχνιάζεται πῶς τ' ὄργανον παίξει ἀκόμη. — Ξύπνα,
αἰ, Λούκιε!

ΛΟΥΚΙΟΣ

Αὐθέντα μου.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί εἶδες 'ς τὸ ὄνειρόν σου,
καί τόνον ἐξεφώνησες;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Αὐθέντα, δὲν ἤξεύρω
πῶς 'φώνηξα.

ΒΡΟΥΤΟΣ

'Εφώνησες! Τί ἦτον ὅπου εἶδες;

ΛΟΥΚΙΟΣ

Δὲν εἶδ', αὐθέντα, τίποτε.

ΒΡΟΥΤΟΣ

Καλὰ. Συνακομήτην.

Αἰ Κλοῦ, κέ! Σὺ, κύριε! Ξυπνήσατε!

ΒΑΡΩΝ

Αὐθέντα!

ΚΛΑΥΔΙΟΣ

Αὐθέντα!

ΒΡΟΥΤΟΣ

Τί ἐπάθατε 'ς τὸν ὕπνον σας κ' οἱ δύο,
καί τόνον ἐφωνάζατε;

ΚΛΑΥΔΙΟΣ

'Φωνάζαμεν, αὐθέντα;

ΒΡΟΥΤΟΣ

'Φωνάζατε! — Τί εἶδατε;

ΒΑΡΩΝ

Τίποτ' ἐγὼ δὲν εἶδα.

ΚΛΑΥΔΙΟΣ

Κ' ἐγὼ δὲν εἶδα τίποτέ.

Τὰ ἐρωτήματα τοῦ Βρούτου μαρτυροῦσιν, ὅτι ἀμφιβάλλει περὶ τῆς πραγματικότητος τῆς ὄπτασιός του, καὶ ὑποπτεύει μὴ εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ κράτος φρεναπάτης.

Ὑπάρχουσι διάφοροι βαθμοὶ φρεναπάτης, ὁ δὲ Σαϊκσπεῖρος, μετὰ πολλῆς ἐπιστάσεως καὶ τέχνης, προσέχει περὶ τὴν διακρίσιν των. Καθὼς ὁ Βρούτος, καὶ ὁ Ἀμλέτος ἐπίσης εἶναι, ὡς ἐκ τῆς φυσιολογικῆς του καταστάσεως, προδιατεθειμένος διὰ τὴν ἐπερχομένην ὄπτασίαν. Ἀπ' ἀρχῆς τοῦ δράματος κατέχεται ὑπὸ βαθείας μελαγχολίας. Ἀηδιάσας τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ βίου ἐπιζητεῖ τὴν ἐρημίαν, καὶ βλέπει τὸν νεκρὸν ἡδ' ἡ πατέρα του

μέ τῆς ψυχῆς τὰ ἄματα.

Ἀλλὰ δὲν τὸν ἐξαπατᾷ εἰσέτι ἡ φαντασία του καὶ γνωρίζει ὅτι τὸ ὄραμα ἐκεῖνο εἶναι τῆς ἐξημμένης κεφαλῆς του πλάσμα. Βαθμηδὸν ὅμως οἱ ῥεμβασμοὶ του μεταβαλλοῦνται εἰς παράνοϊαν, ἡ δὲ θλίψις του εἰς παραφροσύνην, καὶ τότε εἶναι ὅλως ὄριμος διὰ πλήρη φρεναπάτην. Ἐν τῇ σκηνῇ μεταξὺ τοῦ Ἀμλέτου καὶ τῆς μητρὸς του (Γ' Πράξις) τὸ φάσμα εἶναι μὲν ὄρατὸν πρὸς τοὺς θεατὰς, ἀλλ' ὅπως διαμένει ὑποκειμενικόν, διότι ἡ μήτηρ του δὲν τὸ βλέπει.

Καὶ ὁ Μάκβεθ ἐπίσης, κατ' ἀρχὰς βλέπων τὴν μάχαιραν, ἐννοεῖ ὅτι εἶναι ἀνύπαρκτος ἢ πλάνη, ἀλλὰ βαθμηδὸν ἐξαπτόμενος προβαίνει μέχρι τελείας φρεναπάτης.

Ὁ Βέγγκος δολοφονεῖται κατ' ἐντολήν του, τὸν δὲ φόνον αὐτοῦ πληροφορεῖται ἐν μέσῳ τοῦ συμποσίου, εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο προσκεκλημένος καὶ ὁ φονευθεὶς. Ἐνῶ ἑτοιμάζεται νὰ παρακαθήσῃ εἰς τὴν τράπεζαν, ταράσσεται ἡ ὄρασις του, καὶ νομίζει ὅτι οὐδεμία θέσις ὑπάρχει κενή. Εἶναι τοῦτο ἡ ἀρχὴ τοῦ κα-

κοῦ. Βαδίζει πρὸς τὴν ἔδραν του, ἀλλὰ κραυγὴ φρίκης ἐξέρχεται τοῦ στήθους του! Βλέπει ἐπ' αὐτῆς καθήμενὸν τὸν νεκρὸν Βάγκον! Οἱ συνδαιτυμόνες ἀνεγείρονται ἔντρομοι, ἀλλ' οὐδὲν βλέπουν, διότι οὐδὲν ὑπάρχει. Ἡ Λαίδη Μάκβεθ προσπαθεῖ μετὰ μεγίστης παρρησίας πνεύματος νὰ καθησυχάσῃ τοὺς παρὰ τὴν τράπεζαν φίλους, ἐξηγοῦσα ὅτι ὁ Μάκβεθ ὑπόκειται εἰς τὸ πάθος τοῦτο ἀπὸ νεαρᾶς ἡλικίας, ἀλλ' ὅτι τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι σπουδαῖον, — καὶ ἀπευθυνομένη μετὰ ταῦτα κατ' ἰδίαν, πρὸς τὸν σύζυγον προσπαθεῖ νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὰς αἰσθήσεις του.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα εἶναι πάντα φυσικὰ καὶ γνωστὰ εἰς τὴν ἐπιστήμην, τὸ δὲ ἀληθὲς αὐτῶν τὰ ἀποκαθιστὰ ἔτι μᾶλλον ἐνδιαφέροντα. Βλέποντες τὸ φάντασμα τοῦ Βάγκου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ συμπόσιου, ἐνθυμούμεθα παρόμοια πολλὰ γεγονότα τῆς αὐτῆς φύσεως καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ, καὶ ἐν μέσῳ τῆς νοσοῦσης ἀνθρωπότητος, καθ' ἑκάστην συμβαίνοντα...

Εἴτε ἀντικειμενικὰ εἴτε ὑποκειμενικὰ τὰ φάσματα, ἀνάγκη πάσα νὰ ὑπάρχη ἢ ἀπαιτουμένη πρὸς ὄρασιν αὐτῶν ψυχολογικὴ προδιάθεσις ἐκ μέρους τῶν προσώπων τοῦ δράματος. Διὰ τί ἐν τῇ τραγωδίᾳ τοῦ Βολταίρου ἡ *Σεμίραμις*, οὐδεμίαν προξενεῖ ἐντύπωσιν ἢ ἐμφάνισιν τῆς σκιάς τοῦ Νίνου; Ὅχι, ὡς θέλει ὁ Λέσσιγκ, διότι παρούσιαζεται ἀναιδῶς ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, — ἐνῷ ἡ διακριτικὴ καὶ μυστηριώδης σκιά τοῦ πατρὸς τοῦ Ἀμλέτου παρούσιαζεται κατὰ τὸ μεσονύκτιον, εἰς ὀλίγων μόνον ἀνδρῶν τοὺς ὀφθαλμούς. Εἰς τὴν λάμπιν τῆς ἡμέρας ἐμφανίζεται καὶ τοῦ Δαρείου τὸ εἶδωλον ἐνώπιον τῶν γερόντων Περσῶν, ἀλλ' ἡ νύξ ἐνυπάρχει ἐν τῇ τραγωδίᾳ αὐτῇ τοῦ Αἰσχύλου. Ὅτε ὁ βασιλεὺς τοῦ ἠττηθέντος ἐν Σαλαμῖνι

κράτους ἐξέρχεται τοῦ τάφου του, ἡ ἐμφάνισίς του εἶναι ἤδη προπαρασκευασμένη, περιμένεται, προκλιῖται, — ὑπάρχει δὲ πλήρης ἄρμονία μεταξύ τῆς ἐκ τοῦ Ἄδου προελεύσεως ταύτης καὶ τῶν πενήθιμων διανοημάτων τῶν τοῦ δράματος προσώπων. Τοῦ Βολταίρου ἀπ' ἐναντίας τὸ φάσμα εἶναι μηχανὴ θεατρική, οὐδὲν ἄλλο σκοποῦσα ἢ κατορθοῦσα, ἢ τὴν ἀνύψωσιν τῆς πομπῆς τοῦ θεάματος. Εἰς μάτην προαναγγέλλεται ἡ ἔλευσις του διὰ κερυκῶν καὶ κρότων ἔσωθεν· οὐδὲν κατορθοῖ διὰ τῆς παρουσίας του.

Ἐνταῦθα παρουσιάζεται τὸ ζήτημα, εἴν ἐν τῇ δραματικῇ παραστάσει τῶν τοιούτων φαινομένων ἦναι προτιμητέα, ἢ μὴ, ἢ ἐπὶ τῆς σκηνῆς παρουσιάσις τῶν φασμάτων. Τῷ ὄντι, ὑπάρχει τι τὸ ἀντιφατικὸν εἰς τὴν πρὸς τοὺς θεατὰς ἐπίδειξιν ἀντικειμένων, τὰ ὅποια βλέπει ὁ νοσῶν μόνος, τὰ δὲ λοιπὰ τοῦ δράματος πρόσωπα δὲν βλέποσιν. Ἄλλ' ἐν τῷ θεάτρῳ τὰ πλεῖστα γίνονται κατὰ συνθήκην, τῆς δὲ συνθηθείας ἡ ἰσχὺς εἶναι τοσαύτη, ὥστε οἱ θεαταὶ εὐκόλως παραδέχονται τὰ μὴ πιθανά. Ὅθεν ἡ λύσις τοῦ ζητήματος ἐναπόκειται κυρίως εἰς τοὺς ἐργολάβους.

Ὅτε ἐδιδάχθη ἡ Ὁρέστεια τοῦ Αἰσχύλου, παρουσιάσθη ἡ ἐξῆς δυσκολία. Κατὰ τὸ τέλος τῆς τραγωδίας τῶν Χοηφόρων, δευτέρου τῆς τριλογίας μέρους, αἱ Εὐμενίδες, τῶν ὁποίων ἐπίκειται ἀκολούθως ἡ ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐμφάνισις, ἐγείρονται βραδέως ἀπὸ τοῦ ἐδάφους καὶ τὰς βλέπει μὲν ὁ Ὁρέστης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ Χορός. Ἦτο δ' ἐπάναγκες νὰ γείνη πρὸς τοὺς θεατὰς ὁρατὴ ἡ παρουσία των, διότι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ φριναπάτης, ὡς ἐν Εὐριπίδῃ, ἀλλὰ περὶ φρικώδους πραγματικότητος, ὁ δ' Αἰσχύλος ἤθελε τὴν τοιαύτην ἐμφάνισιν των ὡς

σύνδεσμον μεγαλοπρεπή μεταξύ τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ τρίτου μέρους τῆς τριλογίας αὐτοῦ. Ἡ διατάξις τοῦ ἐν Ἀθήναις θεάτρου ἐπέτρεψε τὴν ἀνύψωσιν τῶν Εὐμενίδων ἀπὸ τῆς ὀρχήστρας, ἐνθεν αἱ δρακοντόμαλλοι κεφαλαί των, προβάλλουσαι βαθμηδόν, ἦσαν ὁραταὶ εἰς μόνους τοὺς θεατὰς καὶ τὸν Ὀρέστην, οὐχὶ δὲ εἰς τὸν χορόν.

Ἄ ἄ, δμῶαί γυναῖκες, αἶδε Γοργόνων δίκην
φαιοχίτωνες καὶ πεπλεκτανημέναι
πυκνοῖς δράκουσιν! οὐκ ἔτ' ἂν μείναιμ' ἐγώ.
— Τίνες σὲ δόξαι, εἴλπατ' ἀνθρώπων πατρί,
στραβοῦσιν; . . .
— Οὐκ εἰσὶ δόξαι τῶνδε πημάτων ἐμοί:
σαφῶς γὰρ αἶδε μητρὸς ἔγκοτοι κύνες . . .
Ἄναξ Ἄπολλον, αἶδε πληθύουσι δῆ,
καὶ ὀμμάτων στάζουσιν αἶμα δυσφιλές . . .
ὑμεῖς μὲν οὐκ ὄρατε τὰς δ', ἐγὼ δ' ὄρω.
ἐλαύνομαι δέ, καὶ οὐκ ἔτ' ἂν μείναιμ' ἐγώ

Νομίζω μοναδικὴν ἐν τῷ θεάτρῳ τὴν ἀντικειμενικὴν ταύτην παρὰστασιν ὄντων μὴ ὄρατῶν εἰς ἅπαντα τὰ δρῶντα πρόσωπα. Ἄλλ' ὅτε πρόκειται περὶ ὑποκειμενικῶν ὀπτασιῶν, αὐταὶ δύνανται κατ' ἀρέσκειαν νὰ γίνωσιν ὄραταί, ἢ μὴ, πρὸς τοὺς θεατὰς. Ἐὰν τὰ μηχανήματα δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἐντελεστέρων, ὁ δὲ ἠθοποιὸς ἀπ' ἐναντίας ἔχη τὴν ἀπαιτουμένην ἱκανότητα, προτιμητέα ἢ ἀποφυγὴ μηχανῶν, αἵτινες ἀντὶ τρόμου ἐνδέχεται νὰ προξενήσωσι γέλωτα.

Ἐσπέραν τινὰ ὁ περιώνυμος Γάλλος ἠθοποιὸς Τάλμας, συνδειπνῶν μετὰ φίλων, παρεκλήθη ν' ἀπαγγεῖλῃ τὴν γνωστὴν σκηνὴν τῆς γ' πράξεως τοῦ Ἀγλέτου. Μόναί σκηνικαὶ προπαρασκευαί ἦσαν ἐξ ἀνάγκης τὰ ἐπιπλα τοῦ ἐστιατορίου, ὁ δὲ

Τάλμας ἀπήγγειλε τοὺς γαλλικοὺς στίχους τῆς ψυχρᾶς τοῦ Ducis παραφράσεως. Ἐν τούτοις οἱ ἀκροαταὶ κατελήφθησαν ὑπὸ φρίκης. Δὲν εἶχε χρεῖαν φάσματος ἀντικρῦ του. Οἱ ἰδόντες αὐτὸν ἔλεγον ὅτι ἔβλεπον τὸ φᾶσμα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἰς τὴν φωνὴν τοῦ ἠθοποιοῦ.

Β'. Ὁ Μάκβεθ.

Χαῖρε, ὦ Μάκβεθ! Βασιλεὺς μετέπειτα θὰ γείνης.

Αἱ Δυνάμεις τοῦ Ἄδου ἐν τῇ τραγωδίᾳ τοῦ Σαικσπίρου, ἐνεργοῦσιν ἀντιστρόφως ἢ ἐν τῇ τριλογίᾳ τοῦ Αἰσχύλου. Παρουσιάζονται ἐπὶ τῆς σκηνῆς οὐχὶ μετὰ τὸ ἐγκλήμα, ἀλλὰ πρὸ αὐτοῦ, οὐχὶ πρὸς τιμωρίαν, ἀλλὰ πρὸς πειρασμόν.

Ἀπεδώκαμεν εἰς τὰς Μαγίσσας ὑπαρξίν πραγματικὴν, ἀντικειμενικὴν, παραβάλλοντες δὲ τὸν Μάκβεθ πρὸς τὰς ἀρχαίας τραγωδίας ὑπεδειξάμεν, ὅτι ἡ μεταξὺ αὐτῶν ὁμοιότης προέρχεται πρὸ πάντων ἐκ τῆς ἐνυπαρχούσης εἰς τὸ δράμα τοῦτο ἐπιδράσεως Δυνάμεων ὑπερφυσικῶν, αἰωρουμένων ὑπεράνω τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς προσώπων.

Ἄλλᾳ, λέγοντες καὶ παραδεχόμενοι ταῦτα, οὔτε ἀποδίδομεν μεγαλειτέραν τοῦ δέοντος ἀξίαν εἰς τὴν ἐνταῦθα ἐπικράτησιν τῆς Βίμαρμένης, οὔτε παραβλέπομεν τὴν μεγίστην ἄλλως διαφορὰν μεταξὺ τοῦ νεωτέρου τούτου ἀριστουργήματος καὶ τῆς ἀρχαίας ἐν γένει τραγωδίας. Διότι, ἐπὶ τέλους, καὶ μεθ' ὅλα τὰ ἤδη λεχθέντα, τὸ ἐξέχον ἐν τῷ Μάκβεθ εἶναι ἡ ἠθικὴ ἐλευθερία, ἐλευθερία σχετικὴ βεβαίως καὶ περιωρισμένη, καθὸ ἀνθρωπίνη, ἀλλ' ὅπως δῆποτε περιέχουσα τὴν ἐλαστικό-

τητα, τὴν ὁποίαν ἡ λέξις ἐμφαίνει, ὅπασε ἐφαρμόζεται εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ἡ Εἰμαρμένη, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Μάκβεθ ὑπέκει, εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον ὁ φυσικὸς νόμος, καθ' ὃν τὸ ἐγκλημα γεννᾷ τὸ ἐγκλημα, ἡ δὲ ἀνομία διαδέχεται τὴν ἀνομίαν. Ὁ ἀπαξ τολμήσας νὰ θέσῃ τὸν πόδα ἐπὶ τῆς ὀλισθηρᾶς κατωφερείας, κυλίεται μέχρι βᾶθους τοῦ βαράθρου, ἀλλ' ὅμως δὲν ἀπαλλάσσεται τῆς εὐθύνης τοῦ πρώτου τοῦλάχιστον βήματος· ἡδύνατο δὲ καὶ πίπτων εἶτι νὰ ἐπικαλεσθῇ καὶ νὰ εὔρη χεῖρα πρόθυμον βοηθείας. Τὰ Δαιμόνια ἐν τῷ Σακισπειρίῳ δράματι ἐκπροσωποῦσι τὸν, πειρασμόν, εἰς τὸν ὁποῖόν ναι μὲν ὑποκύπτει ὁ ἀφρόνως προσηλῶν ἐπ' αὐτοῦ τὸν ὀφθαλμόν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ ἔχων τὴν γνῶσιν ν' ἀπαστρέψῃ τὸ πρόσωπον. Αἱ Μάγισσαι, διὰ τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῶν προφητειῶν αὐτῶν, δὲν ἐξασκουῦσιν ἐπὶ τῆς θελήσεως τοῦ Μάκβεθ πίεσιν ἀναπόδραστον, οὐδ' ἀναγκάζουσιν αὐτὸν διὰ τῆς βίας, τρόπον τινά, νὰ πράξῃ τὸ κακόν. Μένει οὗτος μέχρι τέλους οἷος ὁ ἄνθρωπος παρίσταται εἰς ἀπάντᾳ τοῦ Σακισπειροῦ τὰ ἔργα, καὶ ὁποῖος εἶναι πράγματι ἐν τῷ βίῳ, ὁ κύριος δηλαδὴ τῆς τύχης του ἐργάτης. Ἐὰν δὲν ἡδυνάμεθα νὰ ἐρωτήσωμεν τὸν Μάκβεθ αὐτόν, τί περὶ τούτου φρονεῖ, ἤθελεν ὑπερηφάνως ἀρνηθῆ νὰ ἐπιρρίψῃ τὴν εὐθύνην τῶν πράξεών του εἰς οἷονδήποτε ἄλλον, ἔστω καὶ εἰς τὸν Σατανάν. Οὐδένα ποτὲ μέμφεται, οὐδὲ τὴν σύζυγόν του, οὐδὲ τὰς Μοίρας, οὐδ' ἀνακραζει οὗτος ὡς ὁ Ὀρέστης τοῦ Εὐριπίδου, ὅτι ὁ Ἀπόλλων πταίει·

Τούτῳ πιθόμενος τὴν τεκοῦσαν ἔκτανον.
Ἐκεῖνον ἡγεῖσθ' ἀνόσιον καὶ κτείνετε
ἐκεῖνος ἡμαρτ', οὐκ ἐγώ.

Ὅθεν, ἐὰν σφάλλωσιν ὅσοι τῶν κριτικῶν θέλουσι νὰ σμικρύνωσι τὴν ἐπίδρασιν τοῦ πειρασμοῦ ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ Μάκβεθ, σφάλλουσιν ὅμως ἔτι μᾶλλον οἱ παραγνωρίζοντες τὴν ἐλευθερίαν τῆς βουλήσεώς του.

Ὁ Ἄγγλος χρονογράφος Holinshead, ἐξ οὗ ἠρύσθη τὴν ὑπέθεσιν τοῦ δράματος ὁ Σαικσπεῖρος, λέγει, ὅτι « ἡμέραν τιναί α καθ' ἣν ὁ Μάκβεθ καὶ ὁ Βάγκος μετέβαινον εἰς Φόρες, ὅπου α ὁ βασιλεὺς κατ' ἐκεῖνο τοῦ χρόνου διέμενον, ἐνῶ μόνοι οἱ δύο α διέτρεχον πρὸς διασκέδασιν δάση καὶ ἀγρούς, συνήντησαν α αἴφνης τρεῖς γυναῖκας ἀλλοκότως ἐνδεδυμένας, καὶ ὁμοιαζούσας πρὸς ἄλλης ἐποχῆς ὄντα. »

Ὁ ποιητὴς ἐτροποποίησεν οὐσιωδῶς τοῦ χρονογράφου τὴν περιγραφὴν. Ἐν τῇ τραγωδίᾳ δὲν συναντᾷ τυχαίως τὰς Μαγίσσας ὁ Μάκβεθ διατρέχων μετὰ τοῦ Βάγκου δάση καὶ ἀγρούς, ἀλλ' ἐπιστρέφων ἐκ τῆς μάχης φόνου καὶ δόξης μεστός. Ἡ ἀνδρεία του ἔσωσε τὸν βασιλέα, τὸν χρηστὸν καὶ εἰρηνικὸν Δῶγκαν, οὗτινος τὸν θρόνον ἐκλόνιζε φοβερὰ ἀποστασία. Ἄνευ τοῦ Μάκβεθ κατεστρέφετο ἡ βασιλεία. Χεῖμαρρος αἰσθημάτων συγκεχυμένων, στοχασμῶν ἐξ' ἐκείνων τοὺς ὁποίους ὀνειρεύεται τις ἐξυπνός, πλημμυρεῖ τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν του. « Ἄνευ α ἐμοῦ, λέγει καθ' ἑαυτὸν, τί θὰ ἐγίνετο ὁ Δῶγκαν; Εἰς τὸν α βραχιονά μου ὀφείλει καὶ θρόνον καὶ ζωὴν. Ἐὰν ἔπρεπε νὰ α βασιλεὺς ὁ ἰκανώτερος, ἤθελεν εἶναι οὗτος ὁ βασιλεὺς τῆς α Σκωτίας; »

Ἄλλὰ τοιοῦτον μονόλογον ὁ Σαικσπεῖρος δὲν θέτει εἰς τὰ χεῖλη τοῦ ἥρωός του, οὐδὲ περιπίπτει εἰς τὸ λάθος τοῦ νὰ δώσῃ σῶμα καὶ μορφήν εἰς ὅ,τι ὄφειλε ν' ἀφήσῃ ἀόριστον καὶ ἀσάφες. Ἐξ αὐτῶν ὅμως τῶν πρώτων τοῦ Μάκβεθ λέξεων διαβλέ-

πομεν, ὅτι ὑφίσταται μυστηριώδης τις σύνδεσμος μεταξύ τῶν Δαιμονίων τοῦ σκότους καὶ τῶν μυχιῶν αὐτοῦ στοχασμῶν. Οἱ τελευταῖοι κατὰ τὴν πρώτην σκηνὴν λόγοι τῶν Μαγισσῶν ἦσαν :

Εἶν' τὰ ὠραῖα φρίκη, φρίκη τὰ καλά.

Ὁ δὲ Μάκβεθ μετ' ὀλίγον, εἰσερχόμενος ἐπὶ τῆς σκηνῆς, λέγει πρὸς τὸν Βάγκον :

Δὲν εἶδα ἡμέραν ὅσῃν οὕτην, τόσον φρικτὴν καὶ ὠραίαν.

Ὅμιλεῖ περὶ τοῦ καιροῦ; ἢ περὶ τῆς μάχης; Ὑπάρχει ὡς πρὸς τοῦτο ἀμφιβολία τις, ὡς ἐκ τοῦ διαφορουμένου τῶν λέξεων, ἀλλ' ἀδιάφορον τοῦτο. Τὸ πρᾶγμα ἔχει σημασίαν μεγάλην, καθὸ ὑποδεικνύον (ἐν ἐλλείψει μονολόγου) τὴν αἰσθητικὴν οὕτως εἰπεῖν ὑπόστασιν τοῦ Μάκβεθ, βασιζομένην ἐπὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ Ἄδου.

Τοιαύτη ἡ ἠθικὴ τοῦ ἥρωος κατάστασις, καθ' ἣν στιγμὴν συναντᾶται μετὰ τῶν Μαγισσῶν, αἵτινες προσαγορεύουσι τὸν νικητὴν τῆς ἀποστασίας ὡς μέλλοντα τῆς Σκωτικῆς βασιλείας. Ὁ Μάκβεθ ἐκθαμβος, καταλαμβάνεται ὑπὸ ρίγους, ὁ δὲ χρηστός Βάγκος ἐκπλήττεται :

ὦ φίλε, τί ἔπιπάξῃσαι, ὡσάν νὰ σὲ φοβίζουν
ἀκούσματα εὐχάριστα ;

Οὐδ' ἔχει ἀδίκον ἐκπληττόμενος ὁ Βάγκος. Ἐν περιπτώσει θανάτου τοῦ βασιλέως τῆς Σκωτίας, διαδέχεται αὐτόν, κατὰ νόμον, ὁ ἐγγύτερος συγγενὴς του. Ἐπειδὴ δὲ τοῦ Δῶγκαν οἱ υἱοὶ εἶναι ἀνήλικοι, ἀποθνήσκοντος αὐτοῦ δικαιούται νὰ καθέξῃ τὸν θρόνον ὁ νικητὴς καὶ τροπαιοῦχος ἐξ ἀδελφός του Μάκβεθ. Ἀλλὰ κατελήφθη οὗτος ὑπὸ ρίγος, διότι ἐπεχύθη

αἴφνης φῶς ἀπαίσιον ἐντὸς τῆς ἀβύσσου τῆς καρδίας του. Οἱ λόγοι τῶν Μαγισσῶν ἔδωκαν διὰ μιᾶς σῶμα εἰς τοὺς συγκεχυμένους στοχασμούς, τοὺς ὁποίους ἤσχυνετο μέχρι τοῦδε ν' ἀποκαλύψῃ εἰς ἑαυτόν. «Βασιλεὺς τῆς Σκωτίας! . . . Πότε; Μετὰ χρόνον πολὺν ἴσως. . . Ἄλλ' ὁ Δῶγαν δύναται νὰ ζήσῃ ἐπὶ πολὺ ἔτι, οἱ δὲ υἱοὶ του, ν' ἀνδρωθῶσιν ἐν τῷ μεταξύ. . . ὦ! τὸ σκῆπτρον, τὸ σκῆπτρον! Μοὶ προφητεύουσιν ὅτι θὰ μοὶ δοθῇ. . . Δικτὶ νὰ μὴ τὸ ἀρπάσω; . . . Πόθεν ἔρχεται ὁ πειρασμός.

ποῦ μοῦ ὀρθώνει τὰ μαλλιά μὲ τὴν ἐμφάνισίν του,»

κτλ. (ἐν Σκ. Γ' τῆς Α' Πράξεως).

Ἄλλ' ὁ Μάκβεθ δὲν εἶναι ἐκ τῶν ἀφινόντων εἰς τὴν τύχην τὴν φροντίδα τοῦ νὰ ἐργασθῇ ὑπὲρ ἑαυτῶν, ἡ δὲ τύχη φαίνεται προδιατεθειμένη νὰ ἐξαπατήσῃ τὰς ἐλπίδας του, εἰὰν ἀφεθῇ εἰς αὐτὴν καὶ μόνην.

Ὁ βασιλεὺς ἀνταμείβων μεγαλοπρεπῶς αὐτόν τε καὶ τὸν Βάγκον καὶ τοὺς λοιπούς τοῦ θρόνου τοῦ ὑπερμάχου, ἀναγγέλλει τὰς διὰ τὸ μέλλον ἀποφάσεις του καὶ ἀναγορεύει τὸν υἱόν του Μάλκολμ ὡς διαδόχον τοῦ θρόνου.

Τότε πρῶτον ὁ Μάκβεθ συλλαμβάνει ὀριστικῶς, μετ' ἀποφάσεως σταθερᾶς ἀλλ' οὐχὶ ἄνευ φρίκης, τὸν σκοπὸν τοῦ φόνου.

Ἐνίκησεν ὁ Ἄδης, διότι ὁ Μάκβεθ ἔχει τὴν καρδίαν διεστραμμένην. Ἐὰν ὁ νεὺς καὶ ἡ καρδία του δὲν ἔρρεπον πρὸς τὸ κακόν, οὐδέποτε ἤθελεν ἰσχύσει νὰ τὸν σπρώξῃ μέχρι τῆς διαπράξεως τοῦ ἐγκλήματος ὁ Σατανᾶς, ὑπὸ τὴν μορφήν παρυσιαζόμενος τῶν Μαγισσῶν ἢ τῆς συζύγου του. Ὁ ἀγαθὸς Βάγκος εἶδεν ἐπίσης τὰς Μαγίσσας, ἀλλὰ πᾶ πονηρὰ Δαιμόνια δὲν ἀπευθύνουσι πρὸς ἐκεῖνον τὸν λόγον, διότι γνωρίζουσιν

ὅτι δὲν νικᾶται ὑπὸ τοῦ πειρασμοῦ. Ὁ Βάγκος αὐτὸς τὰς προσκαλεῖ νὰ τῷ λαλήσωσι. Αἱ Μάγισσαι προλέγουσι τότε εἰς τὸν Βάγκον, ὅτι τὰ τέκνα του θὰ καθέξωσι τὸν θρόνον, ἡ δὲ προφητεία τὸν ταρασσει· συναισθάνεται ὅτι προέρχεται ἐκ τοῦ Ἄδου ἢ φωνῇ καὶ προτρέπει τὸν Μάκβεθ νὰ προφυλάττηται ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Μετανοεῖ μάλιστα ὁ Βάγκος διὰ τὰς πρὸς τὰ δαιμόνια ἐρωτήσεις του, διότι ναὶ μὲν αἱ προφητεῖαί των οὐδαμῶς ἰσχύουσιν ἐπὶ τῆς καρδίας του, ἀλλ' ἤμως ταραττοῦσι τὸν νοῦν καὶ ἀνησυχοῦσι τὸν ὕπνον του. Ἐξυπνος δὲν φοβεῖται, ἀλλὰ τὴν νύκτα κοιμώμενος δὲν εἶναι τις κυρίως ἑαυτοῦ. Ὅθεν προσεύχεται πρὶν ἢ κατακλιθῆ. Καρδία καθαρὰ καὶ προσευχὴ πρὸς τὸν Θεόν, ἰδοὺ τὰ ὄπλα δι' ὧν ὁ Βάγκος παλαίει κατὰ τοῦ Σατᾶνᾶ.

Ἐν τῇ ποιήσει τοῦ Σακισπέιρου ἀλλέως βλέπουσι τὴν φύσιν οἱ χρηστοί, ἀλλέως δ' οἱ κακοί. Ὁ μὲν τεταραγμένος τὴν ψυχὴν Μάκβεθ ἐλκύεται ὑπὸ τοῦ μεγαλείου τῆς τρικυμίας, ἡ ὑπὸ τοῦ γοήτρου τῶν κεραυνῶν καὶ τῆς ἀνεμοζάλης, ἡ δὲ σκληροκαρδῖος σύζυγός του προσέχει εἰς μόνον τῶν ὀρνέων τὸν κρωγμὸν· ἐνῶ τὴν ψυχὴν τοῦ Βάγκου εὐφραίνουσιν αἱ χελιδόνες ἀγγέλλουσαι τὸ ἔαρ καὶ ἡ γλυκύτης τοῦ ἀέρος.

Καὶ οὐδ' ἀρκεῖται ἡ ποίησις παριστῶσα τὸν ἄνθρωπον μόνον ἐπιρρεπῆ εἰς τὸ νὰ αἰσθάνηται τὰ τῆς φύσεως, ἀναλόγως τῶν ψυχικῶν αὐτοῦ διαθέσεων. Ἡ φύσις αὐτὴ συνταυτίζεται μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν πράξεών του. Καθ' ἣν νύκτα δολοφονεῖται ὁ Δῶγκαν, ἡ γῆ τρέμει, γογγυσμοὶ ἀκούονται εἰς τὸν ἀέρα, τὴν δ' ἐπιοῦσαν οἱ ἵπποι τοῦ βασιλέως

ἀγρίευσαν καὶ ἔσπασαν τοὺς σταύλους των, κ' ἐβῆσαν,
κ' ἐχάθησαν ἀκράτητοι κ' ἐπαναστατημένοι κτλ.

Αί τοιαῦται προσωποποιήσεις, τῶν ὁποίων ἀνέκαθεν ἡ ποίησις ποιεῖται χρῆσιν, δὲν εἶναι ἀπλῶς σχήματα ῥητορικά, ἀλλ' ἐκφράζουσι τὴν θρησκευτικὴν συναίσθησιν τῆς ἐνότητος ἀπάσης τῆς πλάσεως, καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος, μεθ' οὗ οἱ οὐρανοὶ βλέπουσι τὰ ἐπὶ γῆς . . .

Ὁ Μάκβεθ δὲν εἶναι φύσει οὔτε τοσοῦτω μιὰρὸς κακοῦργος, ὥστε νὰ προκαλέσῃ ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ νὰ προλάβῃ τὸν πειρασμόν, οὔτε ἅγιός τις, ὅστις ὑποκύπτει ἄκων εἰς τὴν ἐκ τοῦ Ἄδου πίεσιν. Εἶνε ἄνθρωπος, ὃ ἐστὶ μίγμα ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ, τὸ δὲ πονηρὸν βαθμηδὸν νικά ἐν αὐτῷ καὶ ὑπερέχει. Ἐνθεν μὲν ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ παρίσταται φυσικὸς καὶ πλήρης ἀληθείας, ἡ δ' ἐξιστόρησις τῶν πράξεών του ἐνδιαφέρει ἡμᾶς.

Ὅτε, ἀποφασίσας ἤδη τὸν φόνον τοῦ Δῶγκαν, ξενίζει αὐτὸν ὑπὸ τὴν στέγην του καὶ ἔχει πρόχειρον τὸ θῦμα, διστάζει, ἀναχαιτιζόμενος ὑπὸ τῆς εὐκολίας αὐτῆς τοῦ πράγματος καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ ἀποσβεσθέντος εἰσέτι αἰσθήματος τῆς τιμῆς. Ἄλλο ὅμως ἡ τιμὴ καὶ ἄλλο ἡ φιλοτιμίαι¹. Τὴν φιλοτιμίαν, οὐχὶ τὴν τιμὴν τοῦ Μάκβεθ ἐξάπτει ἡ σύζυγός του, ὅτε ἐπιπλήττουσα αὐτὸν ὡς ἄνανδρον, καὶ ὡς μὴ τηροῦντα τὸν φρικτὸν ὄρκον του, ὠθεῖ αὐτὸν εἰς τὸ ἐγκλήμα. Ὁ δὲ Μάκβεθ, μὴ φέρων τὴν ὕβριν, στερεοῦται εἰς τὴν φοβερὰν ἀπόφασιν του, μετὰ βίας ὅμως περιστέλλων τὰς διαμαρτυρήσεις τῆς συνειδήσεώς του. Ἄλλ' ἡ τιμωρία, ἡ δίκη ἐπέρχεται ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς. Ὁ Μάκβεθ ἐσκότωσε τὸν ὕπνον· ὁ Μάκβεθ δὲν θά κοιμηθῇ εἰς τὸ ἐξῆς! Ἐὰν ὁ ἥρωὸς τῆς τραγωδίας τοῦ Σαϊκσπείρου δὲν ἦσθάνετο τύψιν συνειδήσεως, ἐὰν ἀπ' ἀρχῆς ἐφαί-

¹ Ἡ διάκρισις ἐν τῷ γαλλικῷ κειμένῳ γίνεται μεταξὺ τῶν λέξεων *honneur* καὶ *point d' honneur*.

νετο πάντη ἀνάλγητος, ἠθέλομεν παρακολουθήσει τὸ θέαμα τῶν κακουργημάτων του πλήρεις μὲν οἴκτου καὶ ἐλέους πρὸς τὰ θύματά του, ἀλλ' ἀδιάφοροι ὄλως ὡς πρὸς ἐκεῖνον, μόνη δὲ ἡ ἐν τέλει καταστροφή του ἠδύνατο νὰ ἰκανοποιήσῃ ὑπὸ αἰσθητικὴν τε καὶ ἠθικὴν ἐποψιν, τὴν ψυχὴν ἡμῶν. Ἄλλὰ δὲν ἔχει οὕτως ἡ ὑπόθεσις. Ὁ Μάκβεθ δὲν τιμωρεῖται ὑπὸ τῆς σπάθης μόνης τοῦ Μακδώφ, ἀλλ' ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς του αὐτῆς. Ἡ ἐνδόμυχος δίκη του, συνταυτιζομένη μετὰ τοῦ ἐγκλήματος, εἶναι σύγχρονος αὐτοῦ, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν προγενεστέρα. Προηγηθεῖσα τῆς πράξεως, ἤρχισεν ἀφ' ὅτου συνελήφθη ὁ σκοπὸς αὐτῆς.

Ἡ ψυχικὴ κατάστασις τοῦ Μάκβεθ ἀποκαθιστᾷ αὐτὸν ἄξιον οἴκτου μᾶλλον ἢ ἀποστροφῆς. Θεωροῦμεν τιμωρίαν ἱκανὴν τὸν ἐνδόμυχον βασανισμόν του. Ὅτε δ' ἐπὶ τέλους ἀποθνήσκει ἠρωϊκῶς, θαυμάζομεν αὐτόν, καίτοι ἄκοντες, διότι καὶ μὲν εἶναι κακοῦργος φρικτός, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εὐτελής. Ἄλλως τε, ἐν τῷ τραγικῷ ἐν γένει τοῦ Σαικσπέιρου θεάτρῳ, οἱ φαῦλοι δὲν ἔχουσιν ἀνανδρον καὶ χαμερπῆ τὴν κακίαν. Ἀληθῶς, ὁ δολοφονήσας τὸν Δώγκαν, ὅπως πυρρανήσῃ ἐπὶ τῆς Σκωτίας, κινεῖται ὑπὸ σκοπῶν ἰδιοτελῶν, κατὰ τοῦτο ἰδίως διαφέρων τῶν ἡρώων τῆς ἀρχαίας τραγωδίας, τῶν ὁποίων αἱ πράξεις ἀνυψοῦνται καὶ ἐξαγνίζονται διὰ τῆς θείας ἐξωθεν ἐπιδράσεως. Ἄλλ' ἡ φιλοδοξία, εἰ καὶ ἰδιοτελής, οὐδὲν ὅμως ἔχει τὸ ταπεινόν, τὸ δ' ἐγκλημα τοῦ Μάκβεθ δὲν ἐξευτελιζέται διὰ τοῦ στίγματος τῆς χαμερπείας. Πλήρης ἀνδρείας, μάχεται ὡς λέων, ὅποτε δέ, ἐκτελουμένης κατὰ γράμμα τῆς προφητείας, ἐκλείπει πᾶσα ἐλπίς, ὅποτε τὸ δάσος τῆς Βιρνάμης μετακινούμενον προχωρεῖ κατ' αὐτοῦ, ἀποθνήσκει μαχόμενος καὶ ἀψηφῶν τὴν τύχην.

Οὐδ' ἔχει μόνην τοῦ μαχητοῦ, τὴν γενναιότητα. Ἀπὸ τοῦ δευτέρου αὐτοῦ βήματος ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀνομίας, παλαίει τολμηρῶς κατὰ τῆς Εἰμαρμένης. Αἱ Μοῖραι ὑπεσχέθησαν τὸν θρόνον εἰς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Βάγκου· ὅθεν ἀποφασίζει τὸν φόνον τοῦ Βάγκου καὶ τοῦ υἱοῦ του, ἀλλὰ τὴν νέαν ταύτην πάλην ἀναλαμβάνει μόνος, ἡ δὲ σύζυγος, ἥτις τὸν παρέσυρεν εἰς τὸ πρῶτον ἔγκλημα, μένει ἀμέτοχος τοῦ δευτέρου. Θέλει μόνος αὐτὸς νὰ φέρῃ τὴν εὐθύνην τούτου.

Παρεκτὸς τῆς τοιαύτης γενναιότητος, ὁ Μάκβεθ ἔχει τὴν εὐλικρίνειαν τοῦ νὰ μὴ ἐξαπατᾷ αὐτὸς ἑαυτὸν ὡς πρὸς τὸ μέγεθος τῶν ἀνομημάτων τοῦ συνκισθάνεσθαι τὴν κακίαν του καὶ τὴν ἀθωότητα τῶν θυμάτων του. Ὅτε, περὶ τὸ τέλος τοῦ δράματος, μανθάνει τὴν προσέγγισιν τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ καὶ τὴν ἐν αὐτῷ παρουσίαν ἐνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Δῶγκαν, ἐννοεῖ ὅτι ἐπέρχεται ἡ ὥρα τοῦ ἀπελογισμοῦ :

Ἐπέρασ' ἡ νεότης

ἐγύρισε ἔς τὸ μάρμα οὗ δρόμος τῆς ζωῆς μου κτλ.

Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Δῶγκαν ὁ Μάκβεθ ἀναγορεύεται βασιλεὺς, ἀλλὰ δὲν θεωρεῖ ἑαυτὸν ἀσφαλῆ, ἐνόσω ὁ Βάγκος ζῆ. Ὁ Βάγκος, κοινωνὸς τῶν προφητικῶν ὑποσχέσεων τῶν Μαγισσῶν, ὑποπτεύεται βεβαίως τὸν Μάκβεθ ὡς ἔνοχον τοῦ φόνου· ἐκτὸς δὲ τούτου, ὁ Βάγκος εἶναι κατὰ τὸν χρησμὸν πατὴρ καὶ ρίζα τῶν διαδόχων τοῦ Μάκβεθ.

Ὅθεν ἐκμισθοὶ ὁ Μάκβεθ δύο δολοφόνους, ὅπως φονεύσωσι τὸν Βάγκον καὶ τὸν υἱόν του.

Ἐν μέσῳ τῆς ἠθικῆς τοῦ Μάκβεθ καταπτώσεως, εὐρισκόμεθα ἐνταῦθα εἰς σημεῖον ἄξιον προσοχῆς, ὡς πρὸς τὴν ψυχολογικὴν

τοῦ ἥρωος μελέτην. Ἄφ' ἧς στιγμῆς ἔδραψε τοὺς καρπούς τοῦ πρώτου αὐτοῦ ἐγκλήματος, προβαίνει εἰς τὰ ἔμπρός μετὰ σατανικῆς ὄντως εὐσταθείας, τὸ δὲ βαρύνον ἐφεξῆς αὐτὸν δὲν εἶναι ἡ συνείδησίς του, — τὴν ὁποῖαν ἐφόνευσεν ἐντὸς τῆς καρδίας του, — ἀλλ' ὁ φόβος, ἡ ἀνησυχία μὴ δὲν ἐξησφαλίσθη ἀρκούντως τὸ ἐπιχείρημα, μὴ δὲν ἀρκεῖ τὸ μέχρι τοῦδε χυθὲν αἷμα.

Ὁ Βάγκος δολοφονεῖται, ἀλλὰ χάρις εἰς ἓνα τῶν δολοφόνων, σβύσαντα αἵφνης τοὺς δαυλοὺς, διασώζεται ὁ υἱὸς του, τοῦ ὁποίου ἐπεζῆτει ὁ Μάκβεθ τὸν θάνατον, ὅσον καὶ τὸν τοῦ Βάγκου αὐτοῦ. «Μὰς ἔφυγεν ὁ υἱὸς του!» ἀνακράζει εἰς τῶν φονέων.

Τότε ἡ μισή μας ἡ δουλειὰ πηγαίνει ἔς τὰ χαμένα!

Ἐπιστρέφουσιν ὅπως δώσωσι λόγον τῶν πράξεών των, καὶ εἰσδύουσι μέχρι τῆς θύρας τῆς αἰθούσης, ὅπου, ἐν μέσῳ φωτοχυσίας καὶ πομπῆς, οἱ ἄρχοντες συμποσιάζουσι μετὰ τοῦ βασιλέως. Ὁ Μάκβεθ, ἄμα ἰδὼν αὐτούς, ἀπομακρύνεται ἐν βίᾳ τῶν συνδαιτυμόνων του, ὅπως πληροφρηθῆ τὰ γενόμενα.

— Γεμάτον αἷμα εἶναι

τὸ πρόσωπόν σου, ἄνθρωπε! . . .

Οὐχὶ πλέον ἡ φρίκη τοῦ χυθέντος αἵματος, ἀλλ' ὁ φόβος μὴ δὲν ἐχύθη ἰκανὸν βαρσανίζει τὸν Μάκβεθ καὶ κλονίζει μέχρι φρενοβλαθείας τὸν ἐγκέφαλόν του. Ἀπέχομεν ἤδη πολὺ τῶν πρώτων τῆς ψυχῆς αὐτοῦ σπαρχυμῶν. Τότε νῦχετο καὶ ἐπέθυμει ν' ἀναστήσῃ τὸν Δῶγκαν ὁ κρότος τῆς κρουομένης θύρας. Ἦδη, ὅτε τὸ φάσμα τοῦ Βάγκου ἐμφανίζεται ἐνώπιόν του, τὴν φρεναπάτην προξενουσιν οὐχὶ αἱ τύφεις τῆς συνειδήσεως,

ἀλλ' αἱ ἀδημονίαι τῆς ἐντρόμου φαντασίας του. Ἐν τῇ παραφροσύνῃ του νομίζει ὅτι ὁ Βάγκος ἀνεστήθη, διότι δὲν ἐφρονεύθη ἀρκούντως.

Ἄφοῦ δέ, παρελθούσης τῆς φρεναπάτης, ἐπαναλαμβάνη τὰς αἰσθήσεις, ὅποῖαι αἱ πρῶται τοῦ Μάκβεθ λέξεις;

Αἷμα ζητεῖ! Εἶναι γραπτόν : τὸ αἷμα θέλει αἷμα !
 Τόσον βαθεῖά 'ς τὰ αἵματα ἐχώθηκα ὡς τώρα,
 ὥστε ἂν παύσω νὰ βουτῶ, τὸ νὰ γυρίσω 'πίσω
 θὰ ἦν' ἐπίσης δύσκολον, καθὼς νὰ προχωρήσω.

Θὰ προχωρήσῃ! Σχεδιάζει τὸν φόνον καὶ τοῦ Μακδώφ. Ἡ Λαίδη Μάκβεθ ἐν τούτοις τὸν παρακινεῖ ν' ἀναπαυθῇ. « Ἄς πλαγιάσωμεν », ἀποκρίνεται. Ἄλλ' ὄχι! ὁ Μάκβεθ ἐσκότωσε τὸν ὕπνον! Ὁ Μάκβεθ δὲν θὰ κοιμηθῇ εἰς τὸ ἐξῆς! Ἡ συνείδησις ἐνεκρώθη ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἡ φαντασία του ὅμως, ἄγρυπνος αἰείποτε καὶ ἐντρομος, διώκει καὶ ὕπνον καὶ ἡσυχίαν. Πορεύεται καὶ πάλιν πρὸς τὰς Μαγίσσας, αἵτινες παριστώσιν ἐνώπιόν του ὀπτασίαν νέαν· ἀλλ' αὕτη οὐδὲν ἄλλο εἶναι, ἢ φαντασμαγορικὴ παράστασις τῶν σκέψεων ἐφ' ὧν πιέζεται ὁ νοῦς του.

Ἡ ἐσχάτη ψυχολογικὴ κατάστασις, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ Μάκβεθ περιπίπτει, εἶναι ἡ ἀδιαφορία, ἡ ἀπονάρκωσις, γενικὴ τις ἀναισθησία, ἐξ ἧς ἐξέρχεται ὅπως ἀποθάνῃ γενναίως, ὅμοιος πρὸς λύχνον, ὅστις πρὶν ἢ ἀποσβεσθῇ ἀναδίδει τελευταίαν λάμψιν. Κραυγαὶ καὶ οἰμωγαὶ ἀντηχοῦσιν ἐντὸς τοῦ μεγάρου, ἀλλὰ μένει οὗτος ἀτάραχος.

Μανθάνει ἀνάληγτος τῆς συζύγου του τὴν ἀτοχειρίαν, ἡ δὲ μόνη τῆς θλίψεως αὐτοῦ ἐκφρασις εἶ' αἱ ὁ ἐξῆς ἀπελπιστικὸς τοῦ βίου ὀρισμὸς :

Δὲν εἶν' ὁ βίος ἄλλο,
 παρὰ σκιά ποῦ περπατεῖ, παρὰ θεάτρου μῆμος,
 ὅπου πηγαίνει κ' ἔρχεται: μίαν ὥραν 'ς τὴν σκηνὴν του,
 καὶ πλέον δὲν ἀκούεται. Εἶν' ἓνα παραμῦθι
 ποῦ λέγει: ἓνας παλαβός — βοὴν, θυμούς γεμάτων,
 ἀλλὰ δὲν ἔχει νόημα!

Αἱ τύψεις τῆς συνειδήσεως, αἱ ἀνησυχίαι τῆς φαντασίας, ἡ
 μέχρις ἠλιθιότητος ἀπόγνωσις, ἰδοὺ οἱ τρεῖς κύριοι σταθμοὶ ἐν
 τῇ διελιξεί τῆς ἠθικῆς τοῦ Μάκβεθ καταπτώσεως. Δὲν ἐστε-
 ρεῖτο μεγαλείου ὁ Μάκβεθ, ἡ εὐγενείας ἐμφύτου, ἡ δύνατο δέ,
 καθὼς ὁ Ἰώβ, ν' ἀντιπαλαίσῃ κατὰ τοῦ Διαβόλου καὶ νὰ νι-
 κῆσθαι αὐτόν, εἰάν ἐν ἡμέρᾳ ἀλαζόφρονος μέθης δὲν συνηντᾶτο
 ἡ φιλοδοξία του μετὰ τοῦ ἐξ Ἄδου πειρασμοῦ:

Καῖρε, ὦ Μάκβεθ! Βασιλεὺς μετέπειτα θὰ γείνης!

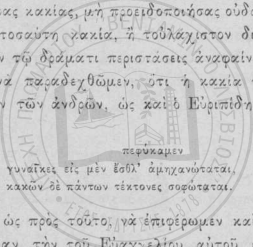
Γ'. Ἡ Λαίδη Μάκβεθ.

Ὁ χαρακτήρ τοῦ Μάκβεθ ἀποτελεῖ ἀξιόλογον ὑπόδειγμα
 τῆς μεθόδου τοῦ Σαικσπέιρου περὶ τὴν ἀπεικόνισιν τῶν τραγι-
 κῶν αὐτοῦ προσώπων. Διασαφίζων τὴν πρώτην τοῦ πάθους
 ἀφετηρίαν, παρακολουθεῖ τὴν βαθμιαίαν αὐτοῦ ἀνάπτυξιν μέ-
 χρι τῆς καταστροφῆς, εἰς τρόπον ὥστε ὁ θεατὴς ἔχει πρὸ αὐ-
 τοῦ, οὐχὶ μίαν κρίσιμον στιγμὴν τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἥρωος, ὡς
 ἐν τῷ ἀρχαίῳ θεάτρῳ, ἀλλὰ τὴν ἱστορίαν ὀλόκληρον τῆς ψυ-
 χῆς αὐτοῦ ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ὁ Μάκβεθ δὲν παρίστα-
 ται ἐν ἀρχῇ τοῦ δράματος ὁποῖος φαίνεται ἐν τῇ δευτέρᾳ πρά-
 ξει, οὐδὲ ἀποκαλύπτεται ὅλος ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ πράξει,
 ἀλλ' ἐν τέλει μόνον τῆς τραγωδίας γνωρίζομεν αὐτόν κατὰ

βάθος. Οὕτω καὶ ὁ Ὅθελλος δὲν παρίσταται εὐθύς ἀπ' ἀρχῆς ζηλότυπος· ἀπ' ἐναντίας, κατ' ἀρχὰς ἔχομεν ἐν αὐτῷ ἄνδρα εἰλικρινῆ καὶ εὐπιστον, οὐδὲν ἄλλο ποθοῦντα καὶ ἀπολαμβάνοντα ἢ τοῦ ἔρωτος τὴν εὐτυχίαν. Τοιοῦτος καὶ Τίμων ὁ Ἀθηναῖος, ὅστις, πρὶν ἢ καταλήξῃ εἰς μισανθρωπίαν, σπαταλεῖ εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν τὴν φιλίαν καὶ τοὺς θησαυροὺς του.

Ἄλλ' ἐν τῷ προσώπῳ τῆς συζύγου τοῦ Μάκβεθ τολμῶ εἶπεῖν ὅτι ὁ ποιητὴς παραβαίνει τὴν τοιαύτην ψυχολογικὴν αὐτοῦ μέθοδον. Ἄνευ οὐδεμιᾶς προπαρασκευῆς φέρει αἴφνης ἐνώπιον ἡμῶν τέρας κακίας, μὴ προειδοποιήσας οὐδαμῶς τὸν θεατὴν πόθεν ἢ τὸσαύτη κακία, ἢ τοῦλάχιστον διὰ τί ὑπὸ τὰς ὑπαρχούσας ἐν τῷ δράματι περιστάσεις ἀναφαίνεται.

Δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ κακία τῶν γυναικῶν ὑπερβαίνει τὴν τῶν ἀνδρῶν, ὡς καὶ ὁ Εὐριπίδης ὁμολογεῖ ἐν Μηδείᾳ :

 πεφυκαμεν
 γυναῖκες εἰς μὲν ἔσθλ' ἀμχανώταται,
 κακῶν δὲ πάντων τέκτονες σοφώταται.

Δυνάμεθα δ', ὡς πρὸς τοῦτο, νὰ ἐπιφέρωμεν καὶ ἑτέραν ἱερωτέραν μαρτυρίαν, τὴν τοῦ Εὐαγγελίου αὐτοῦ, ἐν ᾧ βλέπομεν τὸν Ἰησοῦν καὶ τοὺς Ἀποστόλους ἅπαξ μόνον ἐκβάλλοντας ἐξ ἀνδρῶν πνεύματα ἀκάθαρτα πλείονα τοῦ ἐνός, ἐνῶ ἐκ μιᾶς καὶ μόνης γυναικὸς ἑπτὰ ὅλα δαιμόνια ἐξεβλήθησαν. Ταῦτα πάντα σημαίνουν, ὅτι ὁπότε τὸ φύλον, τὸ παρὰ Θεοῦ πλασθὲν ἀσθενὲς καὶ εὐαίσθητον, παρεκκλίνει τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἀπολήγει εἰς διαφθοράν ταχυτέραν καὶ πληρεστέραν ἢ τὸ ἀγροικότερον, συνάμα δὲ καὶ ἰσχυρότερον, ἀνδρικὸν φύλον· ὁ δὲ ποιητὴς δικαιούται ὡς πρὸς τὴν ν' ἀπεικονίσῃ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐν

ἀπάση αὐτῆς τῇ μοχθηρίᾳ. Ἄλλὰ, ὅσω μεγαλειτέρα ἡ παρεκτροπὴ τῆς γυναικείας καρδίας, τοσοῦτω ἀναγκαιοτέρα ἡ ἐπεξήγησις τοῦ πῶς προήχθη καὶ ἀνεπτύχθη ἡ τοιαύτη παρεκτροπή. Ὁ δὲ Σαικσπεῖρος παρημέλησε νὰ ικανοποιήσῃ ὡς πρὸς τοῦτο τὴν δικαίαν ἡμῶν περιέργειαν, καθότι ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ πρόοδος τῆς κακίας τῆς Λαίδης Μάκβεθ μένουσι πρὸς ἡμᾶς ἄγνωστοι, τὸ δὲ ὑπὸ δραματικὴν ἔποψιν σπουδαιότερον, οὐδὲ τῶν κινούντων αὐτὴν αἰτίων ἔχομεν σαφῆ γνῶσιν.

Παρίσταται κατὰ πρῶτον ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἀναγινώσκουσα ἐπιστολὴν τοῦ συζύγου της.

Ἐπισημειωτέως εἰσερχόμενος ἀναγγέλλει τὴν προσεχῆ ἄφιξιν τοῦ Μάκβεθ καὶ τοῦ βασιλέως Δῶγκαν. « Ἐτρελλαθηκαί! » ἀνακράζει ἡ Λαίδη Μάκβεθ, μόλις καὶ μετὰ βίας πειθομένη ἵτε ἡ Τύχη μετὰ τσακύτης προθυμίας ὑποβῆται τοὺς φονικούς σκοπούς της.

Ὁ μετὰ τὴν ἀγγελίαν ταύτην μονόλογός της μαρτυρεῖ εἰς ὁπόσῃ ἀνεξήγητον ἔξαψιν καὶ ταρχχὴν ἐρρίψεν αὐτὴν διὰ μιᾶς ἡ ἀνάγνωσις ἐπιστολῆς, εὐάρεστα μόνον ἀγγέλματα περιεχοῦσης. Ἄλλὰ διὰ τί τοῦτο; Ὁ Μάκβεθ συνέλαβε μὲν αἰφνιδίως τὸν σκοπὸν νὰ φονεύσῃ τὸν βασιλέα, ἀλλὰ παρωρμῆθη ὑπὸ τῶν λόγων τοῦ Δῶγκαν, ἀναγορεύσαντος ὡς διάδοχον τοῦ θρόνου τὸν υἱὸν του, καὶ διαψεύσαντος οὕτω τῶν Μαχιστῶν τὰς προφητείας. Ἄλλ' ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ἤδη ἡ Λαίδη Μάκβεθ πληροφορεῖται περὶ τῶν προφητειῶν καὶ μόνων, αὐταὶ δὲ χαρὰν μόνον καὶ ἀγαλλίασιν ἔπρεπε νὰ προξενήσωσιν, ὡς γράφει ἄλλως τε πρὸς αὐτὴν ὁ Μάκβεθ. Διὰ τί ἐπιφέρουσιν ἀντίθετον ὄλως ἀποτέλεσμα; Πρὸς δικαιολόγησιν τῆς τοιαύτης ἐκρήξεως αἰσθημάτων ἀγρίων ἀνάγκη νὰ προϋποθέσωμεν συνο-

μιλίαν προγενεστέραν τῶν δύο συζύγων, καθ' ἣν ἀντηλλάγησαν πόθοι φιλόδοξοι καὶ σκοποὶ ἐγκληματικοί, ἢ προτροπὴν τινὰ τῆς γυναικὸς πρὸς τὸν σύζυγον ὅπως καταλάβῃ διὰ τῆς βίαις τὸν θρόνον. Ἄλλ' ἡ τοιαύτη συνδιάλεξις ἐγένετο ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν εἰς τὰ παρασκήνια, πρὸ τῆς ἀνυψώσεως τῆς αὐλαίας. Ἦδη ἔχομεν πρὸ ὀφθαλμῶν γυναῖκα ἀναγινώσκουσαν ἐν ἐπιστολῇ πράγματα εὐχάριστα, καταλήγουσαν δὲ εἰς συμπεράσματα ἀντιφατικὰ ὅπως πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀναγνωσθέντα. « Ὅντα ὑπερφυσικὰ προφητεύουσιν εἰς τὸν σύζυγόν μου τιμὰς καὶ μεγαλεῖα, δὲν φαίνονται δὲ ψευδόμενα, ἀφοῦ ἡ προφητεία ἐπληρώθη ἤδη κατὰ τὸ ἡμῖς. Θὰ γείνωσι καὶ τὰ ἐπίλοιπα. Τὸ σκάφος ἡμῶν πλέει πλησίον πρὸς τὸν λιμένα, ὁ δ' ἄνεμος ἐπιπνέει οὐριος. Ἄρα λοιπόν, ἐκμανῆτε, ὦ θύελλαι, καὶ πληρώσατε τρόμου καὶ φρίκης τὸν αἴθριον οὐρανόν! ». Τοιαύτη ἡ λογικὴ τῆς Λαίδης Μάκβεθ¹. Ἄλλὰ τὸ ἐγκλημα, οἷα δῆποτε ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ, εἶναι πράξις φοβερά, συνεπαγομένη τὴν βίαν καὶ τὴν ἀναστάτωσην ὅπως δ' ἐν τῇ γαλήνῃ βίου εὐδαίμονος διαπράξῃ τις αἰφνης κακούργημα, ἀνάγκη νὰ ὑπάρχη, κατὰ τὸ φαινόμενον τοῦλάχιστον, λόγος ἰσχυρὸς πρὸς τοῦτο. Ἐν ἐλλείψει τοιούτου τινὸς ἐλατηρίου ἐν τῇ διαγωγῇ τῆς Λαίδης Μάκβεθ, ἀπορεῖ τις, ἐὰν ὁ Σαικσπεῖρος ἠθέλησεν ἐν τῷ προσώπῳ αὐτῆς νὰ παραστήσῃ γυναῖκα ἀληθῆ, ἢ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ πονηροῦ, τὸν Διάβολον αὐτόν, ὅμοιον μὲν ἠθικῶς πρὸς τὰς δυσειδεῖς καὶ γενειούχους Μαγίσσας, ἀλλ' ὑπὸ μορφὴν εὐειδεστέραν.

Ἔνε ὁ Μάκβεθ, πρὶν ἢ προβῆ εἰς τὸν θρόνον τοῦ βασιλέως,

¹ Ὁ μεταφραστὴς ἀρκεῖται νὰ παρατηρήσῃ, ὅτι δὲν παραδέχεται ἀπάσας ἐνταῦθα τοῦ συγγραφέως τὰς ἐνστάσεις.

τὸν ὁποῖον ξενίζει, καταλαμβάνεται ὑπὸ δισταγμοῦ ἐντίμου καὶ διακηρύττει ὅτι δὲν θέλει νὰ σπρώξῃ μακρύτερον τὸ πρᾶγμα, τότε πάλιν ὁ Σατανᾶς, ὁ ἔστιν ἡ σύζυγός του, ἐνισχύει τὴν κλονιζομένην ἀπόφασίν του.

Ὅπως δὴ ποτε, ἡ τραγωδία αὕτη εἶναι ἀναντιρρήτως, ὡς σύνθεσις, τὸ ὠραιότερον τῶν ποιητικῶν τοῦ Σαικσπείρου ἔργων· ἐπειδὴ δ' ὁ χαρακτήρ τῆς Λαίδης Μάκβεθ, καίτοι προκαλῶν, τὰς ὑποδειχθείσας ἐνστάσεις, συνέχεται ὅμως ἀδιαρρήκτως μετὰ τῆς ὅλης ἐν τῷ ποιήματι δράσεως (οὐχὶ ὡς τὸ ἄχαρι τοῦ θυρωροῦ ἐπεισόδιον ἐν τῇ γ' σκηνῇ τῆς Β' πράξεως, τὸ ὁποῖον δύναται ν' ἀπαλειφθῆ, θεωρούμενον καὶ ὡς ὑποβολιμαῖον), διὰ τοῦτο οἱ σχολιασταὶ ἀπέπειράθησαν παντοίοις τρόποις ν' ἀνεύρωσι σύνδεσμόν τινα, συνέχοντα τὸ παρὰ φύσιν πρόσωπον τοῦτο μετὰ τῆς συνήθους καὶ πραγματικῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ἐπέτυχον δ' εὐκόλως, καθότι ὡς πρὸς τοῦτο ὁ Σαικσπεῖρος εἶναι ὅ,τι καὶ αἱ Ἱεραὶ γραφαί: ὁ ζητῶν εὐρήσει.

Τὰ πρὸς ἀνασπήλωσιν τῆς Λαίδης Μάκβεθ γραφέντα σχόλια ἀποτελοῦσι μνημεῖον Σαικσπειρείου ἐρμηνείας, πλήρες ἀφελοῦς σοφιστείας, ἣτις, ἔστιν ὅτε, ἐξελήφθη ἀντὶ ἐμβριθείας. Παρατηρήθη, λόγου χάριν, ὅτι ἡ Λαίδη ἠγάπα τὸν σύζυγόν της. — Ἀληθῶς, αὕτη παρίσταται ἀφωσιωμένη ὅλως εἰς τὸν Μάκβεθ, χάριν ἐκείνου ζητοῦσα τὴν δόξαν καὶ τὰ μεγαλεῖα οὐχὶ δι' ἑαυτήν. — Παρατηρήθη προσέτι ὅτι ὁ Μάκβεθ τὴν ὀνομάζει *πουλάκι μου*, καὶ ἠθέλησαν οἱ τοιοῦτοι σχολιασταὶ διὰ τῆς τρυφερότητος τοῦ θηριώδους ζεύγους τούτου νὰ μαλακῶσι τὴν καρδίαν ἡμῶν. Εἰς αὐτῶν δὲν ἔχει λόγους πρὸς ἔκφρασιν τῆς συγκινήσεως, ὑφ' ἧς καταλαμβάνεται, ἀναλογιζόμενος ὅτι μετὰ τὸ συμπόσιον, τοῦ ὁποίου τὴν εὐθυμίαν κατέ-

στρεφεν ὁ Μάκβεθ διὰ τῆς φρεναπάτης του, ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἀντὶ πάσης ἐπιπλήξεως προτρέπει αὐτὸν νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν κλίνην του! Εἰς τὴν ῥωμαντικὴν ἐν Γερμανίᾳ σχολήν, προεξάρχοντος τοῦ Tieck, ὀφείλονται αἱ τοιαῦται ἀνακαλύψεις, δειῶν ἡ Λαίδη Μάκβεθ περιβάλλεται τὸν διπλοῦν στέφανον τῆς ἀρετῆς καὶ τοῦ μαρτυρίου!

Ταῦτα πάντα ἔχουσι πολὺ τὸ γελοῖον. Οὐδὲν ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Λαίδης Μάκβεθ τὸ ἀποδεικνύον τὴν ἐν αὐτῷ ὑπαρξίν τοῦ ἠθικοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Μάκβεθ κατέστρεφεν, εἰ καὶ μετὰ κόπου, τὴν συνείδησιν ἐντὸς τῆς καρδίας του, ἀλλὰ συνείδησιν ἡ Λαίδη Μάκβεθ οὐδέποτε φαίνεται ἀποκτήσασα. Καὶ ὅμως ὑπάρχει τι τὸ συνδέον αὐτὴν πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα. Καίτοι ξένη πρὸς ἡμᾶς ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν, ὡς πλάσμα ὅμως φυσικόν, διὰ τοῦ νευρικοῦ αὐτῆς ὀργανισμοῦ ὑπάγεται εἰς τὸ γυναικεῖον φύλον. Ὅμιλεῖ που περὶ τῆς σμικρότητος τῶν χειρῶν αὐτῆς, ἐν συνόλῳ δὲ φανταζόμεθα αὐτὴν μικρόσωμον καὶ λεπτοφυῆ, οὐδὲ πρέπει νὰ παριστᾷ τὸ πρόσωπον ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἠθοποιὸς ῥωμαλέα, εὐσαρκος καὶ μεγαλόσωμος. Ἀπ' ἐναντίας, ἀνάγκη νὰ μεταδίδηται εἰς τὸν θεατὴν ἡ ἐντύπωσις τῆς ἀντιθέσεως μεταξὺ τῆς σωματικῆς ἀσθενείας τῆς ἡρωίδος καὶ τοῦ ἐμποροῦντος αὐτὴν μένους.

Οὐδὲν, λέγομεν, ἐν τῷ προσώπῳ τῆς Λαίδης Μάκβεθ τὸ φυσικὸν ἢ ἀνεπιτήδευτον. Κατὰ τὴν ὄραν τῆς δολοφονίας πίνει ποτὸν μεθυστικὸν ὅπως ἐξαφθῆ, ὅτε δὲ ὁ Μάκβεθ λέγει ὅτι ἐφόνευσε τοὺς δύο παρκακοιωμένους ὑπηρέτας τοῦ βασιλέως Δώγκαν, λειποθυμεῖ αὕτη. Παρ' ὀλίγον ἐφόνευεν αὐτὴ τὸν Δώγκαν, ἀλλὰ δὲν ἐτόλμησε, λέγει, διότι

μ' ἐράνη

πῶς βλέπω τὸν πατέρα μου ἐκεῖ ποῦ ἐκοιμάτο.

Μετὰ τὴν πρώτην ἐξαψιν καὶ κίνησιν ἐπέρχεται στάσις ἐν-
τελής καὶ ἀδράνεια. Μετὰ τὸν φόνον τοῦ Δώγκαν, οὐδεμίαν
εἴτε πρωτοβουλίαν εἴτε μετοχὴν λαμβάνει ἡ Λαίδη Μάκβεθ
εἰς τὰ μετέπειτα κακουργήματα, οὐδὲ παρουσιάζεται σχεδόν,
ἐκτὸς κατὰ τὴν περιβόητον σκηνὴν τῆς ὑπνοβασίαις, ὁπότε φαί-
νεται ἡ πλήρης τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῆς κατάπτωσις.

Ὁ φόνος τοῦ Δώγκαν συνεπήνεγκε τὴν δολοφονίαν τοῦ Βάγ-
κου, τὴν σφαγὴν τῆς οἰκογενείας τοῦ Μακδώφ, τίς οἶδεν ὅποσα
εἰσέτι ἐγκλήματα, ἀλλ' οὐδὲν τούτων προέβλεπεν ἐκείνη, ὅτε,
μεθ' ὅσης ἐκέκτητο δυνάμεως, εἰργάζετο ὑπὲρ τῆς θανατώ-
σεως τοῦ γηραιοῦ βασιλέως. Μὴ φέρουσα ἤδη τοιοῦτου βάρ-
ρους τὴν πίεσιν ἀποκάνει καὶ καταπίπτει. Δὲν μετανοεῖ, οὐδ'
ἐκφράζει οὐδαμοῦ τὴν συναίσθησιν τῆς καταπατήσεως ἡθικοῦ
τινος νόμου, ἀλλ' ἡ φρίκη τῶν γενομένων, — εἰ μὴ ὁ φόβος
μελλούσης κρίσεως καὶ ἀνταποδόσεως, — κλονίζει τὰς φρένας
αὐτῆς καὶ προκαλεῖ τὴν γνωστὴν ἐκείνην νόσον, καθ' ἣν ὁ
πάσχων προδίδει ἐνῶ κοιμάται διὰ τῶν λόγων ἢ τῶν αὐτο-
ματικῶν πράξεών του τὰ βαρύνοντα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν
αὐτοῦ.

Ἴδου ὅ,τι ἔχει ἀνθρώπινον ἢ γυνὴ αὕτη· ἀδυναμία σωμα-
τικὴ, διάνοια νοσοῦσα, καὶ ἐπὶ τέλος φρενοβλάβεια, — τοι-
οῦτος ὁ βίος της. Ἐνῶ δ' ὁ σύζυγός της μάχεται καὶ ἀποθνή-
σκει ὡς ἥρωας, αὕτη, δαίμων ἀληθῆς ἐξεληθὼν τοῦ Ἄδου ὅπως
κολάσῃ τὸν Μάκβεθ, ἐπιστρέφει ἐκουσίως εἰς τὸν Ἄδην, αὐ-
τοχειριαζομένη.

Ἡ Λαίδη Μάκβεθ παρεβλήθη συχνάκις πρὸς διαφόρους ἐν

τῇ ἀρχαίᾳ τραγωδίᾳ γυναῖκας, ἰδίως δὲ πρὸς τὴν Κλυταιμνήστραν, ἀλλ' αὐτὴ ὑπερτερεῖ μεγάλως κατὰ τὴν τραγικότητα, οὐδεμία δ' ἀληθῶς ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο σχέσις. Ἡ κινουῖσα τὸν Μάκβεθ καὶ τὴν σύζυγόν του φιλοδοξία φαίνεται ὅλως εὐτελής καὶ μηδαμινή, παραβαλλομένη πρὸς τὸ αἶσθημα, ὅπερ ἐξοπλίζει τὴν μητέρα τῆς Ἰφιγενείας κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ὑπάρχει, καὶ μὲν, ἐξωτερικὴ τις ὁμοιότης μεταξὺ τῆς ἡρώιδος τοῦ Αἰσχύλου καὶ τῆς τοῦ Σαίκσπειρου, καθ' ὅσον ἀμφοτέραι, ὑποκρύπτουσαι ἐπιδειξίως τοὺς σκοποὺς αὐτῶν, δολοφονοῦσιν, ἐξάπτονται δὲ ὡς θηρία αἰμοβόρα ὑπὸ τῆς ὀρέξεως τοῦ φόνου καὶ τοῦ αἵματος. Ἀλλ' ὁ παραλληλισμὸς δὲν προβαίνει περαιτέρω, οἱ δὲ χαρακτῆρες διαφέρουσιν ὅσῳ καὶ τὰ κινουῦντα ἐκάστην αἷτια. Ἡ μὲν Κλυταιμνήστρα, γίγας τὴν τε ψυχὴν καὶ τὸ ἦθος, ὑπερβαίνει κατὰ τὴν δύναμιν ἀπάσας τὰς γυναῖκας τοῦ ἀρχαίου καὶ νεωτέρου θεάτρου. Ἐπειρειδομένη ἐπὶ τῆς ἰσχύος αὐτῆς, μένει ἀτάραχος καὶ κυρία αἰείποτε ἑαυτῆς. Ἡ δὲ Λαίδη Μάκβεθ διὰ τῆς παραφορᾶς αὐτῆς τῶν ἐκφράσεών της μαρτυρεῖ ὅτι συναισθάνεται τὴν ἀδυναμίαν της. Τῆς Ἑλληνίδος οἱ λόγοι συμφωνοῦσι μετὰ τῶν ἔργων, καὶ οἱ στοχασμοὶ μετὰ τῶν λόγων, πᾶσα δ' αὐτῆς λέξις πείθει ἡμᾶς, ὅτι ἡ λέγουσα δύναται καὶ νὰ πράξῃ ὅσα λέγει. Οὐδέποτε ἡ τέχνη παρήγαγεν ἴνδαλμα ἐξισούμενον μετὰ τῆς Κλυταιμνήστρας ταύτης ὡς πρὸς τὴν πλαστικότητα, ἧτις ἀποτελεῖ τὸ ἰδιάζον χαρακτῆριστικὸν καὶ τὸ κάλλος τῶν προσώπων τῆς ἀρχαίας τραγωδίας. Ἡ Κλυταιμνήστρα οὐδὲ λειποθυμῆ ὡς ἡ Ἀγγλὶς, οὐδ' ἐξάπτει ἑαυτὴν διὰ μεθυστικῶν ποτῶν, οὐδ' ὑπὸ ἐφιάλτου ἐνοχλεῖται τὰς νύκτας, οὐδὲ κατέχεται ὑπὸ φόβου, ἢ αἰσχύνης, ἢ τύψεων τῆς συνειδήσεως. Ὁ φόνος

τοῦ Ἀγαμέμνονος δὲν ἐπιφέρει κλονισμόν εἰς τὰ νεῦρα ἢ τὸν ἐγκέφαλόν της, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας εὐφραίνει καὶ ἐνισχύει αὐτήν.

Ἐμοὶ δ' ἀγὼν ὄθ' οὐκ ἀφρόντιστος πάλαι
 νείκης παλσιᾶς ἦλθε, σὺν χρόνῳ γε μὴν.
 Ἔστιγα δ' ἐνθ' ἔπαισ' ἐπ' ἐξειργασμένοις.
 Οὔτω δ' ἔπραξα, καὶ τὰδ' οὐκ ἀρνήσομαι,
 ὡς μῆτε φεύγειν μῆτ' ἀμύνεσθαι μόρον,
 ἄπειρον ἀμφίδηστρον, ὡς περ ἰχθύων,
 περιστιχίζω, πλοῦτον εἴματος κακόν.
 Παίω δὲ νιν δις· κἄν δυοῖν οἰμώγμασι
 μεθῆκεν αὐτοῦ κῶλα καὶ πεπεωκότι
 τρίτην ἐπενδίδωμι, τοῦ κατὰ χθονός·
 Ἄδου νεκρῶν σωτῆρος· εὐκταῖν χάριν.
 Οὔτω τὸν αὐτοῦ θυμὸν ὀρμαίνει πεσῶν
 κάκρυσιῶν ὄξειαν αἵματος σφαγῆν
 βάλλει· μ' ἔρεμνῇ ψακάδι φοινίας δρόσου,
 χαίρουσαν οὐδὲν ἦσαν, ἣ διοσδότῳ
 γάνει σπορητῶς κάλυκος ἐν λοχεύμασιν,
 ὡς ὄθ' ἐχόντων, πρέσβος Ἀργείων τῶδε,
 χαίροιτ' ἄν, εἰ χαίροιτ', ἐγὼ δ' ἐπεύχομαι...
 Ἐγὼ δ' ἀτρέστῳ καρδίᾳ πρὸς εἰδότας
 λέγω. Σὺ δ' αἰνεῖν εἴτε με ψέγειν θέλεις
 ὅμοιον. Οὗτός ἐστιν Ἀγαμέμνων, ἐμός·
 πόσις, νεκρός δὲ τῆσδε δεξιᾶς χερός,
 ἔργον δικαίας τέκτονος. Τὰδ' ὄθ' ἔχει!

Ἐν τῇ τραγωδίᾳ τοῦ Σοφοκλέους ἡ Κλυταιμνήστρα ἀποβάλλει τὸ μεγαλοπρεπὲς τοῦτο ἦθος ἀγάλματος ὡσεὶ μαρμαρίνου, μεταβάλλεται δ' εἰς γυναικῆ ἡπιωτέραν καὶ χρηστοτέραν. Ἡ θυγάτηρ αὐτῆς, ἡ Ἡλέκτρα, ἀνακαλεῖ πῶς τὴν Λαίδην Μακβεθ.

Κατὰ τὸν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις θεῖον θεσμόν τῆς δίκης, ἡ Κλυταιμνήστρα λαμβάνει τὰ ἀντίποινα τοῦ φόνου τοῦ Ἀγαμέ-

μνος διὰ χειρὸς τῶν τέκνων ἐκείνου, τοῦ Ὀρέστου καὶ τῆς Ἡλέκτρας. Κατὰ τὴν διάπραξιν τοῦ φόνου ἡ Ἡλέκτρα παροτρύνει τὸν Ὀρέστην καὶ ἀεφάπτεται τοῦ ξίφους του». Σκληρὸν τοῦτο ὡς καὶ ἅπαντα ὅσα πρὸς τὴν μητέρα λέγει καὶ πράττει ἡ Ἡλέκτρα. Ἐν συνόλῳ δὲ αὕτη ἔχει τι τὸ καθ' ὑπερβολὴν ὠμὸν ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς νεωτέρους, ἐνῶ, ὡς πρὸς τοὺς ἀρχαίους, τῆς μητρὸς αὐτῆς ὁ χαρακτήρ φαίνεται ἠπιώτερος τοῦ δέοντος. Ἄλλ' ὁ Σοφοκλῆς ἐκπροσωπεῖ περίοδον μεταβάσεως μεταξὺ τοῦ ὕψους τοῦ Αἰσχύλου καὶ τοῦ πάθους τοῦ Εὐριπίδου.

Ἐν Εὐριπίδῃ ἡ τραχύτης τῶν ἀρχαίων ἠθῶν ἐξημεροῦται, οἱ δὲ χαρακτῆρες ἐν τῷ θεάτρῳ αὐτοῦ προσλαμβάνουσι τύπον ἀνθρώπινον ὄλως. Ἀληθῶς ἡ Ἡλέκτρα του παρίσταται κατ' ἀρχὰς ἀκαμπτος καὶ ἀνάλγητος, ἐξαπκτᾶ δ' ἡμᾶς ὡς πρὸς τῆς ψυχῆς αὐτῆς τὴν φύσιν, ὅτε βλέπουσα τὸν Ὀρέστην διστάζοντα, ὡς ὁ Μάκβεθ, πρὸ τοῦ φόνου λέγει :

Μῶν σ' οἶκος εἶλε, μητρὸς ὡς εἶδες δέμας ;

Ὅρ. Φεῦ !

Πῶς γὰρ κτάνω νιν, ἢ μ' ἔθρεψε κᾶτεκεν ;

Ἡλ. Ὡσπερ πατέρα σὸν ἦε κάμὸν ὤλεσεν.

Ἀλλὰ μετὰ τὸ ἐγκλημα, ἡ καρδία τῆς διαρρήγνυται ἐν σκηνῇ θαυμασίᾳ, τῆς ὁποίας παθητικωτέρα δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ θεάτρῳ.

Ἡλ. Δακρύτ' ἄγαν, ὦ σύγγον', αἰτία δ' ἐγώ·
διὰ πυρὸς ἔμολον ἅ τάλαινα ματρὶ τᾶδ',
ἃ μ' ἔτικτε κούραν...

Ὅρ. Ἰώ, Φοῖβ', ἀνύμνησας δίκαν,
ἄφαντα φανερά δ' ἐξέπρα-
ξας ἄγεα φόνια δ' ὠπασας λέχε' ἀπὸ γᾶς Ἑλλανίδος.

Τίνα δ' ἑτέραν μὲν πόλιν ; τίς ξένος,
τίς εὐσεβὴς ἔμδν κάρα
προσόψεται ματέρα κτανόντος ;

'Ηλ. Ἰώ, ἰώ μοι. Ποῖ δ' ἐγώ, τίν' εἰς χορόν,
τίνα γάμον εἶμι ; τίς πόσις με δέξεται
νυμφικὰς ἔς εὐνάς ; . . .

'Ορ. Κατεῖδες, οἶον ἅ τάλαιν' ἐῶν πέπλων
ἐξέβαλ', ἔδειξε μαστὸν ἐν φοναῖσιν,
ἰώ μοι, πρὸς πέδῳ
τιθεῖσα γόνιμα μέλεα ; τακόμαν δ' ἐγώ . . .
Βοᾶν δ' ἔλασσε τάνδε, πρὸς γένυν γ' ἐμὰν
τιθεῖσα χεῖρα ; Τέκος ἔμδν, λιταίνω·
παρήδων τ' ἐξ ἐμᾶν ἐκρήμναθ', ὥστε χέρας ἐμὰς λιπεῖν βέλος . . .
'Εγὼ μὲν ἐπιθαλὼν φάρη κόρας ἐμαῖς,
φασγάνῳ κατηρξάμαν
ματέρος ἔσω δέρας μεθείς.

« Δεινὰ δ' εἰργάσω, φίλα, κασιγνητὸν οὐ θέλοντα ». Ὁ ἐστὶν ἡ
'Ηλέκτρα φέρει εἰς πειρασμὸν τὸν Ὁρέστην, ὡς ἡ Λαίδη Μάκ-
θεθ τὸν σύζυγόν της. Ἐν γένει δέ, καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ καὶ ἐν
τῷ βίῳ, τὸν πειρασμὸν ἐκπροσωπεῖ, ἀπὸ τῆς Εὐσας, ἡ γυνή· ἡ
σὰρξ ἀσθενής, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα αὐτῆς πρόθυμον. Ἡ πρωτο-
βουλία ἀνήκει εἰς ταύτην, διότι ἔχει τὴν διάνοιαν ζωηροτέ-
ραν, εἰ καὶ ἤττον εὐρεῖαν, τοῦ ἀνδρός. Οὗτος κατὰ τὴν ὥραν
τῆς ἐκτελέσεως ἀναχαιτίζεται ὑπὸ σκέψεων παμπληθῶν, τῶν
ἁποίων ἡ γυνή, καθ' ὃ εὐπαθεστέρα, μένει ἀπηλλαγμένη. Ἡ
διάνοια αὐτῆς, μὴ διασπασμένη ἐνθα κάκειθεν δὲν ἀποπλανᾶ-
ται· βλέπουσα δ' εὐκρινῶς τὰ ἐνώπιον αὐτῆς κείμενα, δύνα-
ται ἐν στιγμῇ κινδύνου ἢ κρίσεως, νὰ ἰδῇ διέξοδον ἢ ἀπαλ-
λαγὴν, ὅπου ὁ νοῦς τοῦ ἰσχυροτέρου φύλου ἐκθαμβοῦται.

Οὕτως ἡ Λαίδη Μάκθεθ, οὐχὶ ὁ ἀζυγὸς αὐτῆς, σχεδιάζει

τὰ τῆς δολοφονίας τοῦ Δῶγκαν, οὗτος δ' ἐξίσταται καὶ θαυμάζει ἀκούων τὸ τέχνασμα, δι' οὗ ἡ Λαίδη προτίθεται νὰ ἐπιρρίψῃ ἐπὶ τῶν κοιμωμένων δούλων τὴν εὐθύνην τοῦ ἐγκλήματος, ἐξασφαλίζουσα τὴν ἐπιτυχίαν αὐτοῦ. Ὅτε δ' ἐν μέσῳ τοῦ συμποσίου ὁ Μάκβεθ, βλέπων τὸ φάσμα τοῦ Βάγκου, γίνεται ἄλλος ἐξ ἄλλου, αὕτη ἀναδεικνύει παρρησίαν πνεύματος ἔτι μᾶλλον ἀξιοθαύμαστον, συνάμα δὲ καὶ ἤττον ἀπεχθῆ. Ἐν τῇ σκηνῇ ταύτῃ ἡ Λαίδη Μάκβεθ ἀναφαίνεται ἀνωτέρα ἑαυτῆς.

Παρεβλήθη ἡ Λαίδη Μάκβεθ καὶ πρὸς ἑτέραν τῆς ἀρχαίας τραγωδίας ἡρωίδα, τὴν Μήδειαν τοῦ Εὐριπίδου. Τὴν πρώτην ἀφορμὴν πρὸς τὴν τοιαύτην σύγκρισιν παρέσχεν ἴσως ἡ φρικώδης ἐκείνη τῆς Λαίδης Μάκβεθ ἔκφρασις :

Τὸ γάλα μου τὸ ἔδωκα, καὶ ἔξερω
 πῶς τ' ἀγαπᾷ τὸ βρέφος της μιὰ μάνα ποῦ βυζάνει κτλ.

Ἄλλὰ τῆς Λαίδης Μάκβεθ οἱ λόγοι προξενοῦσι φρίκην μεγαλύτεραν ἢ τὰ ἔργα τῆς Μηδείας. Αὕτη φονεύει τὰ ἴδια τέκνα, τὰ τέκνα τοῦ Ἰάσονος, ὅπως ἐκδικηθῆ κατὰ τοῦ ἀπίστου πατρὸς αὐτῶν. Ἄλλὰ σφαγιάζουσα τὰ ἀθῶα ἐκεῖνα θύματα κατέχεται ὑπὸ τρόμου, ὑπὸ οἴκτου, καὶ ἐλεεινολογεῖ ἑαυτήν :

Φεῦ, φεῦ ! τί προσδέχεσθέ μ' ὄμμασιν, τέκνα,
 τί προσγελάτε τὸν πανύστατον γέλων ;
 Δίαί· τί δράσω ; καρδίᾳ γὰρ οἴχεται,
 γυναῖκες, ὄμμα φαιδρὸν ὡς εἶδον τέκνων.
 Οὐκ ἂν δυναίμην, χαιρέτω βουλευματα
 τὰ πρόσθεν . . .

Δότ', ὦ τέκνα,
 δότ' ἀσπάσασθαι μητρὶ δεξιᾶν χέρα.
 Ὡ φιλάτη χεῖρ, φίλτατον δὲ μοι κάρκα

καὶ σχῆμα καὶ πρόσωπον εὐγενὲς τέκνων
 εὐδαιμονοῖτον, ἀλλ' ἐκεῖ τὰ δ' ἐνθάδε
 πατὴρ ἀφείλετ' ὦ γλυκεῖα προσβολή,
 ὦ μαλθακὸς χρῶς πνεῦμά θ' ἠδιστον τέκνων.
 Χωρεῖτε χωρεῖτ' οὐκέτ' εἰμί προσβλέπειν
 οἶα τ' ἐς ὑμᾶς, ἀλλὰ νικῶμαι κακοῖς.

Ἐν τῷ νεωτέρῳ θεάτρῳ ἠδύνατό τις μετὰ πλείστων αἰμο-
 βόρων καὶ δοξομανῶν ἡρώιδων νὰ παραλληλίσῃ τὴν Λαίδην
 Μάκβεθ . . . ἀλλ' οἱ τοιοῦτοι παραλληλισμοὶ δὲν ἐνδιαφέρου-
 σιν ἡμᾶς ὅσον οἱ πρὸς τὰς τῆς ἀρχαιότητος.

